

JSSRA

ISSN 3027-8279 (Online)

วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์

SOCIAL SCIENCES RESEARCH AND ACADEMIC JOURNAL

ปีที่ **19** ฉบับที่ **3** กันยายน - ธันวาคม 2567
Volume No. **3** September - December 2024

**SOCIAL
SCIENCES
RESEARCH AND
ACADEMIC JOURNAL**

วารสารนี้อยู่ในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (<http://tci.trf.or.th>) และได้รับการรับรองจาก สมศ. แล้ว
 วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิชาการและผลงานวิจัย เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้และวิชาการด้านสังคมศาสตร์ โดยมุ่งเน้นงานวิจัยและบทความวิชาการในสาขาศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ พัฒนาสังคม และสหวิทยาการทางด้านสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการ จากสถาบันอุดมศึกษา องค์กรต่าง ๆ รวมทั้งนักวิชาการอิสระ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีผลงาน ทางวิชาการที่จะก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการและเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยส่วนรวม

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 398 หมู่ที่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี
 จังหวัดนครสวรรค์ 60130 โทรศัพท์ 0-5621-9100-29 ต่อ 1211 โทรสาร 0-5688-2523 Mobile 09-7924-5216

<http://apr.nsr.u.ac.th/>

วารสารฉบับอิเล็กทรอนิกส์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA>

ที่ปรึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษาด้านวิชาการ

ศาสตราจารย์ พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา	สาขาอาชีววิทยาการบริหารยุติธรรมและสังคม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตา อินสมบัติ	สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณ คุณคิดกัญญา	สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา
--------------------------------------	---------------------------

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณศิริ ใจมา	สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.จารุณี ทิพยมณฑล	สาขาวิชาหลักสูตรการสอนและการเรียนรู้	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ อินตะขันธ์	สาขาวิชาการบัญชี	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ชันกสิกรรม	สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ลักขมี งามมีศรี	สาขาวิชาการตลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.อธิปัติ บุญเหมาะ	สาขาวิชาภาษาศาสตร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ	สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริพร บุรณาทิรันท์	สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ต้นฉบับ วัลย์ลักษณ์ ถ้ำทองพัฒนา/ ณฤนรรณ เอี่ยมมี/ เลอศักดิ์ สุขขำ

กำหนดออก ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ฉบับแรกของปี	เดือนมกราคม - เมษายน	กำหนดออก	เดือนมกราคม	ปีครบบทความ	30 กันยายน
ฉบับที่สองของปี	เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม	กำหนดออก	เดือนพฤษภาคม	ปีครบบทความ	30 มกราคม
ฉบับที่สามของปี	เดือนกันยายน - ธันวาคม	กำหนดออก	เดือนกันยายน	ปีครบบทความ	30 พฤษภาคม

บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้รับการตรวจอ่านและแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายนามต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ พล.ต.ต.หญิง ดร.พัชรา สีนลอยมา	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.น้ามนต์ เรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.จารุณี ทิพยมณฑล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์(พิเศษ) พล.ต.ท.ดร.ณรงค์ กุลนิเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัยวรรณ กุเทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.นนทลี พรธาดาวิทย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.อชิปัย บัญเหมาะ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศรี นิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.อ. ดร.สฤณี สืบพงษ์ศิริ	มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา มหปัญญานนท์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ จันทะคุณ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณา อ่อนธานี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล ศุภจักรวัฒนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำผึ้ง อินทะเนตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา โกวิทยางกูร	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวรงค์ศักดิ์ สงวนศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัตรา ตันติจริยาพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ รอดอาวุธ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ กมลสุขสถิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ กิตติपालวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล รอดแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญฉัตรภัทร์ เจริญพานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล รัตนไพจิตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
อาจารย์ ดร.กิริติ ตระการศิริวานิช	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.ศฤงคาร คล้ายแขก	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร.ชัชฌพงษ์ อินทรเกษม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สิริรัตน์ จรรยารัตน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.รุจิกาญจน์ สานนท์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรกแล้วจึงให้มีกรรมการภายนอกร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-blind peer review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีเปิดทางวิชาการให้นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนใจ ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ เพื่อร่วมกัน “สรรค์สร้างความรู้ นำสู่สังคม”

สาระในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 2 บทความ บทความวิจัย 10 บทความ บทความวิทยานิพนธ์ 4 บทความ ได้แก่ สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการ 1 บทความ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน 2 บทความ และสาขาวิชาการบริหารการศึกษา 1 บทความ โดยเป็นบทความจากภายนอกสถาบัน 11 บทความ และบทความจากภายในสถาบัน 5 บทความ

หวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะใด ในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

ก-

หน้า

บทความวิชาการ

- 1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา: มุมมองทฤษฎีความโกลาหล
.....กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์ 1
- 2 เลือกเส้นทางที่เหมาะสม: กลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ
ที่หลากหลาย.....พรพรวุฒิ สุขเสริม 15

บทความวิจัย

- 3 แนวทางการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.....วิจิต อาษากิจ, จักรกริช เวียงสมุทร, สุเมีย์ กัลยะจิตร 27
- 4 การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาท.....ชนภัทร ปัจฉิมม์ 39
- 5 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและ
วรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.....ปัทมา คำประสิทธิ์ 55
- 6 การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
และแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร.....ปัทมา อินทรักษา 71
- 7 การสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม
ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.....อัมพิกา อ่ำลอย 87
- 8 การพัฒนาเครื่องมือวัดและโมเดลการเปลี่ยนกลุ่มแฝงทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู
ระดับปริญญาตรี.....ณัฐกานต์ ประจันบาน, ญาดา ม่วงแก้ว 103
- 9 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก
อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย.....รักติบูล จันทร์อุปาน 119
- 10 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร
.....วรงค์ ภู่อะหงษ์ 135

สารบัญ

ที่

หน้า

บทความวิจัย

- 11 กระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ
ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน.....
.....*กฤษิพัฒน์ แก้วศรี, อนันต์ แก้วตาดีบ, สุชาติ ลีตระกูล, ทศพล พงษ์ตะ* 151
- 12 การศึกษาปัจจัยความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.....
.....*สิริพร บุรณาทิรัณท์, วุฒิชัย พิสิทธิ์* 165

บทความวิทยานิพนธ์

- 13 การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.....
.....*ฉวีวรรณ นิลวงศ์, นิตยา สินเชาว์, ขจรศักดิ์ เจ้ากรมทอง* 181
- 14 ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล
ของเด็กปฐมวัย.....*ขนิษฐา ป้อมน้อย, บัณฑิตา อินสมบัติ* 197
- 15 ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ
ต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....
.....*เพชรวรรณ บุญสุระ, บัณฑิตา อินสมบัติ* 211
- 16 แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1.....*จิราพร ม่วงสอน, ทิพย์พัฒน์ สันตะวัน, ศุภชัย ทวี* 225

Contents

No.		Page
Research Articles		
1	Policy Recommendations for Reducing Educational Disparities: A Chaos Theory Perspective..... <i>Kittipong Pearnpitak</i>	2
2	Choosing the Right Routes: Vocabulary Learning Strategies for Diverse EFL Learners..... ..... <i>Patsawut Sukserm</i>	16
Articles		
3	The Guidelines for Managing Criminal Case related to New Offenses during Coronavirus 2019 Pandemic..... <i>Vichit Asakit, Jakkrich Wiengsamut, Sunee Kanyajit</i>	28
4	The Preparation of a Remedial Plan for Rehabilitation of Children and Youths Who Have Committed Recidivism in Criminal Cases through the Mediation Process..... <i>Thanapat Patchim</i>	40
5	The Development of Board Games as Instructional Media to Enhance the Junior High School Students' Capabilities in Thai Literatures Learning..... <i>Pattama Damprasit</i>	56
6	The Development of Innovative Online Active Learning Management by Using the Theory of Constructivism and Flipped Classroom for Learning Competencies in the 21 st Century of Students in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon..... <i>Pundita Intharaksa</i>	72
7	Exploration of Cultural Landscape and Historical Heritage of the Community Located in the Yom River Basin, Ban Teuk Subdistrict, Srisatchanalai District, Sukhothai Province..... ..... <i>Aumpika Amloy</i>	88
8	The Development of Measurement Instrument and Latent Transition Model for Undergraduate Student Teachers' Collaboration Skills..... <i>Nattakan Prachanban, Yada Muangkaew</i>	104
9	Guideline for Applying of Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej the Great for Community Based Tourism (CBT) Development of Highland Community in Maephrik Sub-district at Mae Suai District in Chiang Rai Province..... <i>Ruktibul Chantanupan</i>	120
10	Factors Affecting the Consumption Behavior of Vitamin Water in Bangkok..... ..... <i>Warong Purahong</i>	136

Contents

No.		Page
Articles		
11	Management Process of Demographic Causal Factors to Promote Life Skills and Careers under the Sufficiency Economy Philosophy for Youths in Nan Province..... ..... <i>Phuripat Kaewsri, Anan Kaewtatip, Suchart Leetrakul, Thotsapon Pongta</i>	152
12	A Study on Innovator Factors of Nakhon Sawan Rajabhat Universitys' Teacher Students..... ..... <i>Siribhorn Bhuranahirunn, Wudhijaya Philuek</i>	166
Dissertations		
13	The Development of Corruption Risk Management Model for the Ministry of Tourism and Sports..... <i>Chaweewan Nilavongse, Nittaya Sintao, Kajohnsak Chaokromthong</i>	182
14	The Effects of Learning Experience Using on STEM Education Towards the Logical Thinking Ability of Early Childhood Students..... <i>Kanittha Pomnoi, Bantita Insombat</i>	198
15	The Effect of Brain-Based Learning Management on Learning Achievement and Satisfaction Toward Learning on Thai Subject of Prathomsuksa 1 Students..... ..... <i>Phacharawan Boonsura, Bantita Insombat</i>	212
16	The Administration Guidelines among the Digital Age Education Internal Quality Assurance of School under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1..... ..... <i>Jeraporn Moun gson, Teeppipat Suntawan, Supphachai Tawee</i>	226

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา:

มุมมองทฤษฎีความโกลาหล*

กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์¹

(วันที่รับบทความ: 10 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 25 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 27 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความโกลาหลในระบบการศึกษาเพื่อเปิดเผยความซับซ้อนและความไม่แน่นอนที่มีอยู่ โดยทฤษฎีนี้เสนอแนวทางใหม่ในการทำความเข้าใจและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผ่านการวิเคราะห์การปรับตัวของการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบกับยังได้เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายที่เน้นการเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดอุปสรรคเชิงระบบ การปรับการเรียนรู้อัตโนมัติให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน การมีส่วนร่วมของชุมชน การบูรณาการเทคโนโลยี และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมทางการศึกษาสำหรับทุกคน นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบอย่างลึกซึ้งและการนำทฤษฎีร่วมสมัยมาใช้ในการสร้างสรรค์แนวทางแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในอนาคต

คำสำคัญ: ทฤษฎีความโกลาหล, ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, พลวัตทางการศึกษา, ความเสมอภาคทางการศึกษา

*บทความวิชาการ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

¹ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, E-mail: kittipong.p@ubu.ac.th

Policy Recommendations for Reducing Educational Disparities:

A Chaos Theory Perspective*

Kittipong Pearnpitak¹

(Received: May 10, 2024; Revised: August 25, 2024; Accepted: August 27, 2024)

Abstract

This article presents the application of chaos theory in educational systems to reveal the complexities and uncertainties inherent in these systems. Chaos theory offers a new perspective on understanding and reducing educational disparities by analyzing personalized learning adaptation and fostering collaborative networks. The article proposes policy recommendations focused on transforming learning approaches, particularly in removing systemic obstacles, tailoring education to meet students' needs, engaging communities, integrating technology, and implementing continuous assessment. These strategies aim to achieve educational equity for all. Moreover, the study underscores the necessity for profound systemic change and the incorporation of contemporary theories to craft effective solutions. This approach advocates for a resilient and adaptable educational environment that meets the evolving needs of future learners.

Keywords: Chaos Theory, Policy Recommendations, Educational Disparities, Educational Dynamics, Educational Equity

* The Academic Article from the Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University

¹ Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Ubon Ratchathani University, E-mail: kittipong.p@ubu.ac.th

Introduction

Educational disparities, driven by socio-economic status, and ethnicity, remain a persistent global challenge, undermining efforts toward social justice and economic development (Khethiwe, 2023). Despite numerous initiatives aimed at addressing these inequalities, significant gaps in educational access and quality continue to exist, particularly affecting marginalized communities (Madani, 2019). These disparities are not just barriers to individual achievement but also contribute to broader societal inequalities, creating cycles of disadvantage that are difficult to break (Shadreck, 2012a).

Chaos theory, an interdisciplinary framework rooted in the study of nonlinear dynamic systems, offers a novel perspective for understanding and addressing the complex nature of educational inequalities. Unlike traditional linear approaches, chaos theory acknowledges the inherent unpredictability and sensitivity of educational systems to initial conditions, where small changes can lead to significant and often unexpected outcomes (Akmansoy & Kartal, 2014; Muhammad et al., 2023a). This perspective allows for a deeper exploration of how minor variations in policy, practice, or environment can either exacerbate or mitigate educational disparities over time.

By applying chaos theory to educational research, this study seeks to uncover hidden patterns and leverage points within the educational system that can be targeted for intervention. For example, understanding how initial conditions, such as early childhood education quality or access to resources, influence long-term educational outcomes can inform more effective policy interventions (Kozleski & Proffitt, 2020a). The integration of chaos theory into educational policy analysis enables a more dynamic and adaptable approach, which is crucial for addressing the evolving and multifaceted challenges of educational inequality.

Moreover, this approach emphasizes the importance of adaptability in educational practices and policies. In a rapidly changing global landscape, where technological advancements and societal shifts continuously redefine educational needs, the ability to respond flexibly to these changes is vital (Alsop & Bencze, 2020a). Chaos theory provides a framework for developing policies that are not only responsive to current conditions but also resilient to future uncertainties. This adaptability is essential for creating educational environments that can equitably serve diverse student populations.

In conclusion, the application of chaos theory to the study of educational disparities provides valuable insights into the complex dynamics that drive inequality. By moving beyond traditional models and embracing the complexity of educational systems, this study aims to offer actionable recommendations

for policymakers, educators, and stakeholders committed to advancing educational equity. Through this interdisciplinary approach, we can better address the root causes of inequality and work toward creating a more inclusive and equitable educational system.

Conceptual scope for study

Chaos Theory Fundamentals: This section explores chaos theory's application in educational contexts, examining the interplay between its core principles and their effects on educational systems (Cambel, 1993). These concepts demonstrate how small changes can lead to significant, unpredictable outcomes in complex environments (Muhammad et al., 2023b; Biswas et al., 2018). By viewing educational settings as chaotic systems influenced by interactions among students, educators, policies, and societal factors, this approach offers a new perspective on addressing educational disparities (Kozleski & Proffitt, 2020b; Kozuh et al., 2015). The study builds on these insights by analyzing empirical evidence and case studies to show how chaos theory can enhance equity and adaptability in education, ultimately contributing to a more dynamic and equitable educational system (Green et al., 2021).

Application of Complexity Theory in Social Sciences: This section examines how complexity theory aids in understanding societal dynamics (Borzillo & Kaminska-Labbe, 2011). Applied across sociology, psychology, and economics, it reveals the non-linear, interconnected processes shaping social behaviors and structures. Reviewing key studies and theories, it demonstrates how complexity theory provides nuanced insights into the emergence and impact of complex social patterns, addressing challenges like educational disparities (Phillips, 2023). This review underscores the theory's potential to improve our understanding of social systems' variability and adaptability, informing more effective and responsive policies (Koontz et al., 2015).

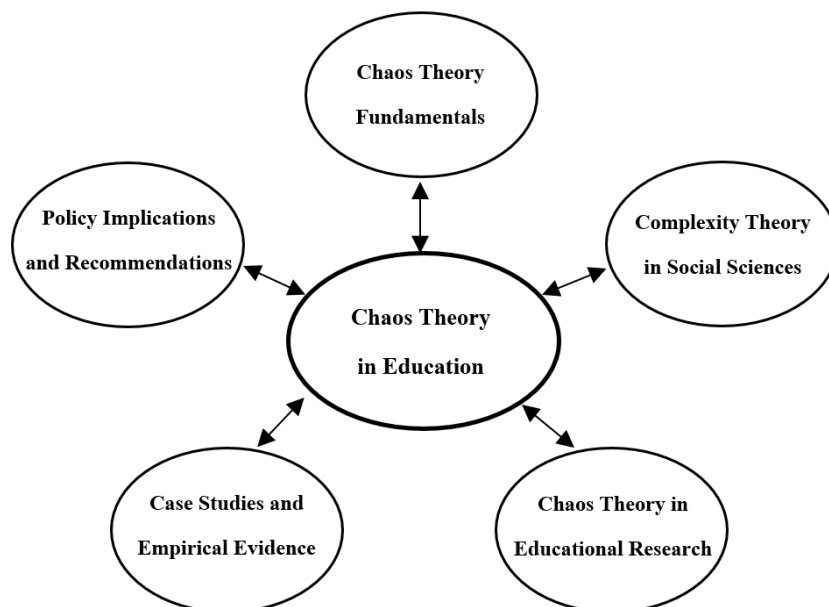
Chaos Theory in Educational Research: This section examines the practical implications of chaos theory in education, highlighting its insights into educational disparities through unpredictability, sensitivity to initial conditions, and complex pattern emergence (Shahbazi et al., 2023). It evaluates how scholarly contributions demonstrate chaos theory's role in understanding dynamic educational interactions (Dijk, 2021). Integrating chaos theory reveals innovative, adaptive, and responsive strategies to address and reduce systemic inequalities in education (Weichhart, 2014).

Case Studies and Empirical Evidence: Real-life examples of educational environments using chaos theory can enhance teaching and curriculum planning (Surakarn et al., 2020). For instance, a school

employing adaptive learning technologies tailored individual learning paths, significantly boosting student involvement and success (Kara & Sevim, 2013). Similarly, reconfiguring a university department's courses and student management improved graduation rates and reduced educational disparities (Husaini & Shukor, 2022). These successful examples underscore chaos theory's tangible benefits, highlighting advancements in student achievements.

Policy Implications and Recommendations: This section examines the transformative potential of chaos theory in educational policy, advocating for adaptive and resilient frameworks. It suggests moving from linear to dynamic, iterative policy processes to address educational disparities (Irawan et al., 2024). Recommendations include flexible learning environments, personalized education plans, and technology integration to support diverse learning pathways (Mhlongo et al., 2023). The importance of cross-sector stakeholder collaboration is emphasized to create an inclusive and responsive educational ecosystem (Smith & Benavot, 2019). By leveraging chaos theory insights, policymakers and educators are encouraged to develop sustainable and equitable interventions.

The figure below highlights the key components of the conceptual scope, showing the application of Chaos Theory in education and its connection to the study's objectives and policy recommendations, as follows:

Figure 1 Conceptual Framework: Applying Chaos Theory to Educational Systems

Educational Inequality in a Global Context

Educational inequality is a pervasive issue that affects countries across all economic levels, driven by factors such as socioeconomic status, ethnicity, gender, and geographic location. These disparities result in significant differences in the quality of education that students receive, perpetuating cycles of disadvantage that are difficult to break (Shadreck, 2012b). In particular, marginalized and rural communities face greater challenges due to resource shortages, including limited funding, unqualified teachers, and inadequate infrastructure. These systemic inequities hinder educational access and outcomes, making it imperative to develop comprehensive strategies to address them.

Technological advancements offer potential solutions to bridge educational gaps, particularly through remote learning opportunities. However, the digital divide remains a significant barrier, with students lacking access to the necessary devices and internet connectivity, exacerbating existing inequalities. The COVID-19 pandemic has further highlighted these disparities, emphasizing the urgent need for digital inclusivity to ensure that all students, regardless of their socioeconomic background, have equitable access to education (Alsop & Bencze, 2020b).

Addressing educational inequality requires a holistic understanding of its complex nature, shaped by the interplay of socioeconomic, ethnic, gender, and geographical factors. Effective solutions must ensure fair access to resources, quality instruction, and inclusive policies that cater to diverse learning needs. Global collaboration and substantial investments in educational technology, teacher training, and infrastructure are crucial to eliminating educational barriers and fostering diversity, equity, and inclusion throughout the education system (Madani, 2019).

To effectively reduce these inequalities, it is essential to focus on the most vulnerable groups by creating flexible educational systems that adapt to the varied learning needs and backgrounds of students. Empowering communities to participate in educational planning and decision-making is also critical. This inclusive approach ensures that multiple perspectives are integrated into the educational process, allowing every student to have the opportunity to succeed (Daling-Hammond et al., 2020; Balyer et al., 2017; Ruechakul et al., 2015).

Ultimately, addressing educational inequality demands a steadfast commitment to social justice, innovation, and policy reform. This commitment extends beyond ensuring fairness; it is fundamental to promoting social cohesion, stimulating economic growth, and unleashing human potential worldwide. By acknowledging the complex nature of educational disparities and proactively pursuing fair, inclusive, and tailored solutions, we can meet the diverse needs of learners across the globe.

Complexity and Uncertainty of the Thai Educational System

The Thai educational system is characterized by complexity and uncertainty, shaped by historical, cultural, and socio-political influences. These factors have led to diverse educational pathways and outcomes, creating challenges across different regions and socio-economic groups (OECD & UNESCO, 2016). Inconsistent quality and accessibility of education are prevalent, necessitating tailored solutions to address these unique educational needs.

Globalization and rapid technological advancements further complicate the landscape, adding layers of uncertainty in identifying effective educational practices and essential skills required for future success (Dipendra, 2023). The need to balance traditional values with modern economic demands has sparked ongoing debates about curriculum content, teaching methods, and assessment practices. This evolving educational environment requires a careful and strategic approach to align educational strategies with both national heritage and global demands, ensuring that students are prepared for a competitive, fast-paced world.

Resource distribution is another significant challenge exacerbating inequalities within the Thai educational system. Disparities in funding and resources between urban and rural schools have widened the educational gap, leading to unequal learning opportunities (Ludpa, 2016). Efforts to decentralize education and enhance local governance have yielded mixed results, underscoring the urgent need for equitable resource allocation. Addressing these disparities is crucial to ensure that all students, regardless of their geographical location, have access to quality education.

Additionally, the evolving workforce and changing societal expectations exert pressure on the educational system to adapt quickly. Preparing students for a dynamic global environment while preserving cultural heritage and addressing equity issues is essential. This situation mirrors broader global challenges, requiring innovative solutions and collaborative efforts to ensure that all students can reach their full potential.

To navigate the complexities and uncertainties inherent in the Thai educational system, a comprehensive and adaptable approach is necessary. This includes not only addressing immediate educational challenges but also fostering resilience and flexibility within the system. By embracing both traditional and modern educational values and ensuring equitable resource distribution, the Thai educational system can better serve its diverse student population and meet the demands of a rapidly changing world.

Applying Chaos Theory in Educational Dimensions

Applying Chaos Theory to education provides a unique perspective on managing the complexities and unpredictability of educational systems. Recognizing the dynamic and nonlinear nature of educational interactions, this approach suggests that harnessing patterns within chaos can lead to positive transformations. Consequently, it encourages moving beyond traditional linear models to embrace innovation and adaptability in educational practices.

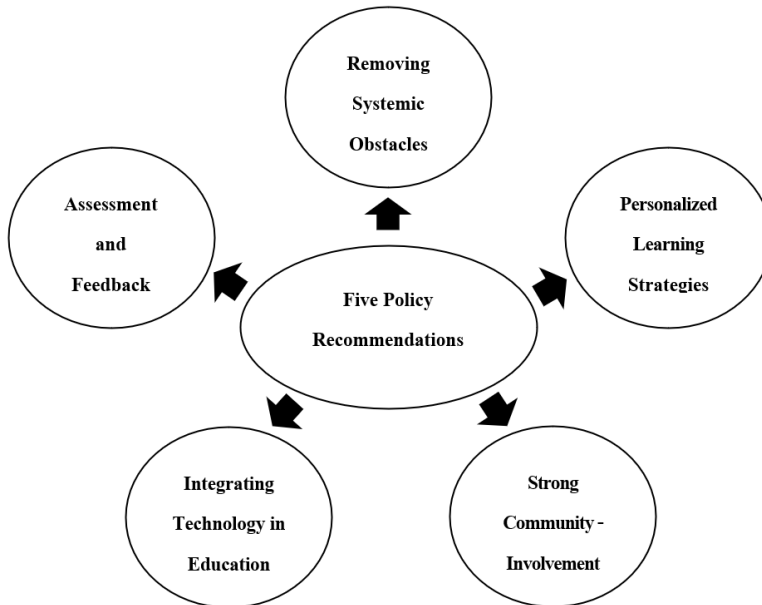
Furthermore, understanding the principle of sensitive dependence on initial conditions highlights how small adjustments can significantly influence the educational ecosystem. This awareness underscores the importance of meticulous planning and precision in the early stages of policy and curriculum development, illustrating how minor changes can lead to major improvements in education. Thus, it showcases the ripple effect of initial decisions across the educational landscape.

In addition, Chaos Theory promotes embracing uncertainty and variability as opportunities for innovation and adaptation, rather than challenges to overcome (Kar, 2021). This perspective supports the development of flexible and responsive educational strategies tailored to the unique and changing needs of students. By fostering adaptable learning environments, educators can facilitate effective learning and personal growth, ensuring practices remain relevant and impactful.

Moreover, viewing chaos in educational systems as a natural state with potential benefits transforms it from a problem to a catalyst for innovation and growth. When properly understood and utilized, this inherent chaos can lead to more effective and resilient educational practices. Therefore, this perspective shifts the focus to leveraging the dynamic and complex nature of education to improve teaching and learning strategies.

Policy Recommendations for Transforming Learning Approaches

Crafting policy recommendations for more equitable and inclusive education requires focusing on systemic transformation, personalized learning, engaging communities, integrating technology, and implementing continuous feedback. This approach advocates for overhauling existing inequities, customizing education to individual needs, involving all stakeholders to create a supportive ecosystem, ensuring digital access to learning, and continuously improving practices to meet diverse student needs. This comprehensive strategy outlines a path toward educational equality, emphasizing dynamic adaptation and inclusive practices at every level. A visual representation of policy recommendations aimed at achieving educational equality can be outlined as follows:

Figure 2 Five Policy Recommendations for Transforming Learning Approaches

Source: Derived from the author's synthesis

To transform learning approaches and ensure educational equity, policies must focus on removing systemic obstacles that sustain educational disparities. This includes ensuring every student has access to quality education regardless of socioeconomic or cultural background. Enhancing funding for underserved schools is essential to improve infrastructure, hire qualified teachers, and provide necessary resources such as textbooks and technology. This strategy helps level the educational playing field, offering marginalized students equal opportunities for academic success. Additionally, incorporating culturally responsive teaching practices and curricula that respect diverse backgrounds is crucial (Samuels, 2018). By training educators to integrate diverse perspectives and multicultural content into their lessons, we can create inclusive classroom environments where all students feel valued and represented.

Building on this, adopting personalized learning strategies transforms education by catering to each student's unique needs, abilities, and interests. Moving away from a one-size-fits-all model, personalized learning adjusts the pace, style, and content to match individual strengths and weaknesses. Techniques such as adaptive technology, project-based learning, and flexible grouping ensure that education is engaging and relevant for every student. This personalized approach not only addresses individual needs but also enhances overall educational equity.

In addition to personalized learning, strengthening community and parental involvement enriches the learning environment and supports student development (Roy & Giraldo-Garcia, 2018). Active participation from parents and community members in schools creates a supportive ecosystem around students, bridging the home-school divide and enhancing the educational experience. This collective effort provides students with additional resources and diverse viewpoints, fostering a sense of community and inclusiveness. Moreover, such involvement helps teachers tailor their methods to better meet student needs, further supporting personalized learning strategies.

Furthermore, integrating technology in education effectively closes learning gaps by offering diverse and accessible resources. Technology makes education more engaging through interactive and multimedia tools, expanding access to information beyond traditional classrooms. Platforms like Khan Academy and Coursera provide valuable educational content, while tools like Google Classroom and Slack facilitate global collaboration and broaden students' worldviews. This technological integration complements personalized learning by providing tailored content and interactive experiences that cater to individual learning styles.

Equally important, implementing continuous assessment and feedback is crucial for ensuring that educational strategies remain flexible and inclusive (Todd et al., 2021). This approach facilitates close monitoring of student progress, providing detailed feedback and enabling real-time adjustments to teaching methods. Continuous assessment, through tools such as quizzes, projects, and class participation, offers a comprehensive understanding of student capabilities and supports a more personalized learning environment. This ongoing feedback loop not only strengthens personalized learning but also ensures that educational practices remain dynamic and responsive to the evolving needs of students.

Overall, this study advocates for a collaborative effort among educators, policymakers, parents, and the community to create inclusive, adaptable, and equitable learning environments. By integrating systemic policy changes, personalized learning, community involvement, technological advancements, and continuous assessment, these strategies not only bridge educational gaps but also prepare students for a diverse and ever-changing world.

Conclusion

This article delves into the complexities of educational disparities and introduces chaos theory as an innovative approach to developing flexible and adaptive strategies and policies. By advocating for personalized learning environments and fostering collaborative networks, it highlights crucial steps toward achieving equity and inclusivity in education. The application of chaos theory and complexity science expands our understanding of educational inequalities and paves the way for novel, effective solutions. This approach underscores the necessity for deep systemic change, emphasizing the importance of multifaceted and holistic interventions to ensure that all learners have equal opportunities for success.

Looking forward, this study suggests further exploration into how educational systems can adapt to the unpredictable and often chaotic nature of learning disparities. By building on the insights gained, future research should focus on applying complexity science across various educational contexts, aiming to develop resilient and flexible strategies that respond to the evolving needs of students. This proactive approach not only addresses current disparities but also anticipates and mitigates future challenges.

Ultimately, it is essential to keep educational equity at the forefront of academic and policy discussions. The continuous effort, intertwined with the adaptive strategies and systemic changes proposed in this study, aims to create a more inclusive and equitable educational system for all.

References

- Afzal, A., Khan, S., Daud, S., Ahmad, Z. & Butt, A. (2023). Addressing the Digital Divide: Access and Use of Technology in Education. *Journal of Social Sciences Review*, 3(2), 883-895.
- Akmansoy, V. & Kartal, S. (2014). Chaos Theory and its Application to Education: Mehmet Akif Ersoy University Case. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 14(2), 510-518.
- Alsop, S. & Bencze, L. (2020). Reimagining Science and Technology Education in the COVID-19 Portal. *Journal for Activist Science & Technology Education*, 11(2), 1-7.
- Balyer, A., Ozcan, K. & Yildiz, A. (2017). Teacher Empowerment: School Administrators Roles. *Eurasian Journal of Educational Research*, 70, 1-18.
- Bienkowski, M., Feng, M. & Means, B. (2012). *Enhancing Teaching and Learning Through Educational Data Mining and Learning Analytics: An Issue Brief*. Washington, D.C.: U.S. Department of Education, Office of Educational Technology.

- Biswas, H. R., Hasan, M. & Bala, S. K. (2018). Chaos Theory and Its Application in Our Real Life. *Barishal University Journal*, 1(5), 123-140.
- Borzillo, S. & Kaminska-Labbe, R. (2011). Unravelling the Dynamic of Knowledge Creation in Communities of Practice Through Complexity Theory Lenses. *Knowledge Management Research & Practice*, 9, 353-366.
- Bosca, H. D. (2023). Comfort in Chaos: A Sensory Account of Climate Change Denial. *Society and Space*, 4(1), 170-187.
- Buabeng-Andoh, C. (2012). Factors Influencing Teachers' Adoption and Integration of Information and Communication Technology into Teaching: A Review of the Literature. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology (IJEDICT)*, 8(1), 136-155.
- Cambel, A. B. (1993). *Applied Chaos Theory: A Paradigm for Complexity*. San Diego: Academic Press.
- Cornett, A., Paulick, J. & Hover, S. (2020). Utilizing Home Visiting to Support Differentiated Instruction in an Elementary Classroom. *School Community Journal*, 30(1), 107-137.
- Daling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B. & Osher, D. (2020). Implications for Educational Practice of the Science of Learning and Development. *Applied Development Science*, 24(2), 97-140.
- Dayagbil, F. T., Palompon, D. R., Garcia, L. L. & Olvido, M.M.J. (2021). Teaching and Learning Continuity Amid and Beyond the Pandemic. *Frontiers in Education*, 6, 1-12.
- Dijk, M. (2021). A Complex Dynamical Systems Approach to the Development of Feeding Problems in Early Childhood. *Appetite*, 157, 1-14.
- Dipendra, K. C. (2023). *Technology in Education: A Case Study on Thailand*. Paris: UNESCO.
- Green, C., Mynhier, L., Banfill, J., Edwards, P., Kim, J. & Desjardins, R. (2021). Preparing Education for the Crises of Tomorrow a Framework for Adaptability. *International Review of Education*, 66, 857-879.
- Husaini, Y. A. & Shukor, N. S. A. (2022). Factor Affecting Students' Academic Performance: A Review. *Res Militaris*, 12(6), 284-294.
- Irawan, B., Simon, J. C., Alif, M. Z., Saliman, A. R., Fatmawati, E. & Judijanto, L. (2024). Addressing Educational Inequality Through Sustainable Policies: An Evaluation from the Education Policy and SDGs Perspective in Indonesia. *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(1), 1-29.

- Iyer, S. S., Seetharaman, A. & Ranjan, B. (2021). The Changing Stakeholder Roles, Responsibilities and Expectations in Sustainable Modern Education. in *The European Conference on Education*, (1-25). London: Institute of Education.
- Kar, B. (2021). Chaos, Complexity and Resilience: A Review and Research Agenda. *Parikalpana-KIIT Journal of Management*, 17(2), 9-28.
- Kara, N. & Sevin, N. (2013). Adaptive Learning Systems: Beyond Teaching Machines. *Contemporary Education Technology*, 4(2), 108-120.
- Kennedy, M. M. (2016). How Does Professional Development Improve Teaching?. *Review of Education Research*, 86(4), 945-980.
- Khethiwe, D. (2023). Education and Social Inequality in Africa: Gender, Poverty, and Regional Disparities. *Research and Advances in Education*, 2(8), 52-65.
- Koontz, T. M., Gupta, D., Mudliar, P. & Ranjan, P. (2015). Adaptive Institution in Social-Ecological Systems Governance: A Synthesis Framework. *Environmental Science & Policy*, 53, 139-151.
- Kozleski, E.B. & Proffitt, W. (2020). A Journey Towards Equity and Diversity in the Educator Workforce. *Teacher Education and Special Education*, 43(1), 63-84.
- Kozuh, I., Jeremic, Z., Sarjas, A., Bele, J. L., Devedzic, V. & Debevc, M. (2015). Social Presence and Interaction in Learning Environments: The Effect on Student Success. *Educational Technology & Society*, 18(1), 223-236.
- Ludpa, Y. (2016). Corrupt Problem in the Thai Education System. *APHEIT Journal*, 5(1), 66-76.
- Madani, R. A. (2019). Analysis of Education Quality, a Goal of Education for All Policy. *Higher Education Studies*, 9(1), 100-109.
- Mhlongo, S., Mbatha, K., Ramatsetse, B. & Dlamini, R. (2023). Challenges, Opportunities, and Prospects of Adopting and using Smart Digital Technologies in Learning Environment: An Iterative Review. *Heliyon*, 9, 1-20.
- Muhammad, A., Idris, M. B., Ishaq, A. A. & Abdullah, A. K. (2023). The Butterfly Effect and its Implications for Resilience in Complex Socio-Ecological Systems. *Journal of Environmental Science and Economic*, 2(2), 38-49. <https://doi.org/10.56556/jescae.v2i2.533>
- OECD & UNESCO. (2016). *Education in Thailand: An OECD-UNESCO Perspective, Reviews of National Policies for Education*. Paris: OECD Publishing.

- OECD. (2016). *Innovating Education and Education for Innovation: The Power of Digital Technologies and Skills*. Paris: OECD Publishing.
- Phillips, M.J. (2023). Towards a Social Constructionist, Criticalist, Foucauldian-informed Qualitative Research Approach Opportunities and Challenges. *SN Social Sciences*, 3, 1-25.
- Roy, M. & Giraldo-Garcia, R. (2018). The Role of Parental Involvement and Social/Emotional Skills in Academic Achievement Global Perspectives. *School Community Journal*, 28(2), 29-46.
- Ruechakul, P., Erawan, P. & Siwarom, M. (2015). Empowering Communities in Educational Management: Participatory Action Research. *International Education Studies*, 8(9), 65-78.
- Samuels, A. J. (2018). Exploring Culturally Responsive Pedagogy: Teachers' Perspectives on Fostering Equitable and Inclusive Classrooms. *SRATE Journal*, 27(1), 22-30.
- Shadreck, M. (2012). Quality Rural Secondary School Education in Zimbabwe Challenges and Remedies. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, 3(5), 768-774.
- Shahbazi, M., Bunker, D. & Sorrell, T.C. (2023). Communicating Shared Situational Awareness in Time of Chaos: Social Media and the COVID-19 Pandemic. *Journal of the Association for Information Science and Technology (JASIST)*, 74, 1185-1202.
- Smith, W.C. & Benavot, A. (2019). Improving Accountability in Education: The Importance of Structured Democratic Voice. *Asia Pacific Education Review*, 20, 193-205.
- Surakarn, A., Junprasert, T., Chaiakkarakkan, N., Peungposop, N. & Boonlop, R. (2020). Active Learning and its Outcomes: A Case Study from the Education Reform Project in Thailand. *The Journal of Behavioral Science*, 15(1), 34-51.
- Todd, R. W., Pansa, D., Jaturapitakkul, N., Chanchla, Pojanapunya, P., Tepsuriwong, S., Towns, S. G. & Trakulkasemsuk, W. (2021). Assessment in Thai ELT: What do Teachers Do, Why, and How can Practices Be Improved?. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 14(2), 627-649.
- Ulferts, H. (2021). *Teaching as a Knowledge Profession: Studying Pedagogical Knowledge across Education System, Educational Research and Innovation*. Paris: OECD Publishing.
- Weichhart, G. (2014). The Learning Environment as a Chaotic and Complex Adaptive System. *Systems*, 1(1), 36-53.

*****

เลือกเส้นทางที่เหมาะสม: กลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ
เป็นภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย*

พรชวดี สุขเสริม¹

(วันที่รับบทความ: 9 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 15 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของบทความวิชาการนี้เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์ที่แตกต่างกันสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ บทความนี้แบ่งกลยุทธ์เหล่านี้ออกเป็นห้าประเภทหลัก ได้แก่ กลยุทธ์การหาความหมายด้วยตัวเอง กลยุทธ์ทางสังคม กลยุทธ์การจำ กลยุทธ์เชิงพุทธิปัญญา และกลยุทธ์พหุปัญญา แต่ละประเภทจะถูกระบุโดยรายละเอียด โดยมีการอภิปรายทั้งข้อดีและความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์เหล่านี้ บทความนี้เน้นให้เห็นถึงวิธีการที่สามารถปรับใช้กลยุทธ์เหล่านี้กับคำศัพท์ประเภทต่าง ๆ รวมถึงคำศัพท์ทั่วไป คำศัพท์ทางวิชาการ และคำศัพท์ทางเทคนิค อีกทั้งยังสามารถปรับแต่งให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของผู้เรียนได้ ความสำคัญของบทความนี้อยู่ที่ศักยภาพในการให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้สอนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการสอนคำศัพท์ และเพื่อสนับสนุนการวิจัยในด้านการได้มาซึ่งคำศัพท์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์, การได้มาซึ่งคำศัพท์, การพัฒนาคำศัพท์

---

* บทความวิชาการ สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ อาจารย์, สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, E-mail: patsawut.s@chula.ac.th

Choosing the Right Routes: Vocabulary Learning Strategies for Diverse EFL Learners*

Patsawut Sukserm¹

(Received: March 9, 2024; Revised: August 15, 2024; Accepted: August 21, 2024)

Abstract

The main aim of this article is to analyze different vocabulary learning strategies for EFL learners. This article categorizes these strategies into five key areas: *Determination*, *Social*, *Memory*, *Cognitive* and *Metacognitive* strategies. Each category is examined in detail, including a discussion of both the benefits and challenges associated with the strategies. The article highlights how these strategies can be adapted to different types of vocabulary, including general, academic and technical words, and how they can be tailored to the individual needs of learners. The significance of this article lies in its potential to inform educators about effective vocabulary teaching practices and to contribute to research in the field of vocabulary acquisition.

Keywords: Vocabulary Learning Strategies, Vocabulary Acquisition, Vocabulary Development

---

* Academic Article from Chulalongkorn University Language Institute

¹ Lecturer, Chulalongkorn University Language Institute, Chulalongkorn University, E-mail: patsawut.s@chula.ac.th

---

The Importance of Vocabulary in the EFL Context

The importance of vocabulary in the EFL context cannot be overstated because vocabulary influences every aspect of communication, comprehension and expression (Santillan & Daenos, 2020). In the field of language acquisition, vocabulary size is often seen as an indicator of a learner's language level and potential to progress (Laufer, 1997). This suggests that the size of a person's vocabulary can determine their ability to understand both spoken and written texts and to participate in conversations. Since knowing a word means not only knowing the rules of grammar and collocations, but also knowing how to use the word in different contexts (Nation, 2006), greater vocabulary knowledge enables learners to better navigate complex texts and conversations. Expanding vocabulary is therefore not just about memorizing words, but about deepening the quality of knowledge associated with each term (Zahrani & Chaudhary, 2022).

Vocabulary can be divided into different types that fulfill different functions in the mastery of language. Coxhead (2000) introduced the Academic Word List (AWL), which contains words that occur frequently in academic texts but are rare in everyday language. Knowledge of the vocabulary on this list helps students to master the language for academic discussions, lectures and writing. The General Word List, on the other hand, consists of words that are frequently used in everyday communication and form the basis for common English expressions (West, 1953). In addition, the Technical Word List contains specialized vocabulary that is crucial for specific fields and enables professionals and students to communicate precisely in their areas of expertise (Chung & Nation, 2004). By focusing on these vocabulary categories, teachers can adapt their strategies to improve comprehension and language use and provide EFL students with a more personalized learning experience (Suryati et al., 2024).

Vocabulary Learning Strategies

To improve EFL learners' vocabulary size, effective strategies for increasing vocabulary are crucial. Schmitt's (1997) taxonomy of vocabulary learning strategies provides a comprehensive framework that categorizes these strategies into five key areas: 1) Determination strategies, where learners take the initiative to determine the meaning of words on their own using dictionaries or guessing meaning from context; 2) Social strategies like interacting with others in conversations, on social media platforms or in collaborative learning environments, which facilitates the practical application of new vocabulary; 3) Memory strategies related to aids such as mnemonics, flashcards and visualization techniques which help with vocabulary memorization; 4) Cognitive strategies, which involve more intensive mental

processes, such as breaking words down into their roots or prefixes and suffixes to deepen the learner's understanding of the function of words in the language; and 5) Metacognitive strategies that help learners to become more autonomous and effective in vocabulary acquisition, and involve planning, monitoring and evaluating one's learning as well as setting specific goals, organizing learning plans and evaluating progress.

I. Determination strategies

Determination strategies are of crucial importance in vocabulary acquisition as they enable learners to discover the meanings and uses of new words independently. Schmitt (1997) identifies nine strategies under this category, each tailored to improve learners' ability to determine word meanings through various means (Laufer, 1997; Nation, 2001; Schmitt, 1997), as follows: 1. *Analyzing the part of speech*: Understanding the part of speech of a word helps learners to grasp its grammatical use and syntactic role in sentences. This strategy is essential for the correct use of new vocabulary in speaking and writing. Schmitt (1997) discusses the importance of helping learners understand contextual clues that can greatly improve their fluency; 2. *Analyzing affixes and roots*: By breaking words down into their roots, prefixes and suffixes, learners can derive meanings and make connections to other words. This morphological analysis is beneficial for building a richer vocabulary network; 3. *Checking for L1 cognates*: Recognizing cognates—words that look and sound similar in English and in the learner's first language—can accelerate vocabulary learning. However, this strategy also has its weaknesses, such as incorrect cognates, which can lead to misunderstandings; 4. *Analyzing any available pictures or gestures*: This can greatly facilitate word recognition and retention. This strategy links words to visual memory and helps learners to better remember the meanings; 5. *Guessing from textual context*: using contextual clues from the surrounding text to guess the meaning of a word is a crucial skill. It allows learners to continue reading without constantly consulting the dictionary, thus promoting fluency and confidence; 6. *Bilingual dictionary*: This tool is invaluable for beginners who need a direct translation of new words. While useful, overuse of bilingual dictionaries can prevent deeper engagement with the target language; 7. *Monolingual dictionary*: This encourages deeper immersion in the language and helps learners understand detailed definitions and examples of usage in English. This practice can improve comprehension and memorization; 8. *Word lists*: Regular repetition of word lists can help to consolidate vocabulary. However, this method can lose its appeal over time, which can limit deeper cognitive engagement with the language; 9. *Flashcards*: These are a popular means of memorization and can be particularly effective when combined with a technique in which words are repeated at increasingly shorter intervals.

Determination strategies are valuable for vocabulary acquisition but require careful adaptation. Their effectiveness varies according to learner and context. While analyzing parts of speech provides structural insights, it is not necessarily suitable for practical use (Nation, 2001). Bilingual dictionaries facilitate comprehension but may limit intensive engagement with the language (Laufer, 1997). Contextual guessing also requires higher levels of proficiency, which poses challenges for beginners. Therefore, it is important to match these strategies to individual learning styles to improve both depth and breadth of vocabulary (Pavada & Shah, 2019). Teachers can support this by encouraging students to infer word meanings from context, a skill that is crucial for independent vocabulary development (Nation, 2001).

II. Social strategies

Social strategies emphasize the role of interaction and communication in vocabulary learning. These strategies harness the power of social dynamics to facilitate the acquisition and consolidation of new vocabulary. According to Vygotsky (1978), social interaction plays a fundamental role in the development of cognition. This perspective underpins the following social strategies that encourage learners to interact with peers, teachers and native speakers to expand their vocabulary knowledge. Schmitt (1997) identifies eight strategies under this category (Schmitt, 1997; Slavin, 1995; Vygotsky, 1978), as follows: 1. *Asking the teacher for an L1 translation*: Asking the teacher to translate a word in the first language can lead to immediate understanding. However, this strategy can limit exposure to the target language and reduce the need for learners to engage cognitively with the new language; 2. *Asking the teacher for a paraphrase or synonym of the new word*: This helps learners understand the nuances of a word through explanations that may be simpler than dictionary definitions. It can increase learners' lexical flexibility by exposing them to synonyms and paraphrases; 3. *Asking the teacher for a sentence containing the new word*: This strategy allows learners to see how the word works in context, which promotes both comprehension and retention; 4. *Asking classmates for meaning*: Sharing knowledge among classmates can reinforce learning and allows students to learn from each other's insights and mistakes. It also creates a cooperative learning environment; 5. *Discovering new meanings through group work*: Group work encourages active engagement and discussion, which can lead to deeper understanding and retention of vocabulary; 6. *Studying and practicing meaning in a group*: Practicing new vocabulary in a group can help strengthen memory through repetition and use in conversation, making learning more engaging and practical; 7. *Checks of students' flashcards or word lists for accuracy by teachers*: Regular checks ensure accuracy and provide feedback, which is important for correcting errors and confirming

understanding; 8. *Interaction with native speakers*: Interaction with native speakers exposes learners to authentic language use and colloquial expressions, improving both cultural understanding and language proficiency.

Social strategies are effective for vocabulary learning, but difficult to implement in EFL classes as they depend on the quality of interaction and the engagement of the participants. Vygotsky (1978) emphasizes the importance of interaction for cognitive development, but success often depends on the learners' linguistic competence. Interaction with native speakers, while valuable, may not be accessible to all learners. In addition, strategies such as asking for L1 translations provide quick comprehension but may prevent full immersion in the text. To use social strategies effectively, teachers should balance them with activities that promote independent language use and cognitive engagement. For example, group activities such as vocabulary scavenger hunts can promote both retention and practical application of language skills (Bilen & Tavid, 2015).

III. Memory strategies

Memory strategies improve vocabulary retention through the use of various techniques that link new words to visual images, personal experiences or other mental associations. These strategies draw on different aspects of human cognition and make vocabulary learning more interesting and effective (Nation, 2001; Schmitt, 1997). Schmitt (1997) outlines several such strategies that can significantly improve vocabulary retention., as follows: 1. *Learning a word with a visual representation of its meaning*: Associating words with corresponding images helps to anchor them in memory. This visual association is particularly beneficial for visual learners but may not be suitable for those who learn better by auditory or kinesthetic means; 2. *Imagining a word's meaning*: Creating a mental image of the meaning of a word can improve recall. However, this strategy may be less effective with abstract words that are difficult to visualize; 3. *Associating the word with a personal experience*: Associating new vocabulary with personal experiences can deepen memorization by making the learning process more meaningful. While this strategy is effective, it requires that learners have relevant experiences to associate with new words, which is not always possible; 4. *Associating the word with its coordinates*: Learning words in pairs or groups, such as coordinate pairs (words that share a category but are not synonyms, such as "apple and peach"), could build a network of related vocabulary. This method is useful but can become confusing if not well organized; 5. *Connecting the word to its synonyms and antonyms*: This strategy helps to understand the nuanced differences and similarities between words and promotes both vocabulary and critical thinking skills. However, it requires a basic knowledge of other words, which can be an obstacle for beginners;

6. *Using semantic maps*: Semantic maps visually organize the relationships between words and their meanings, categories, synonyms, or antonyms. They are effective for visual learners, but require careful construction so as not to overwhelm learners with too much information at once; 7. *Using “scales” for gradable adjectives*: This involves using scales to understand the intensity or degree of adjectives (e.g. hot, hotter, hottest). This is a practical approach, but it is limited to adjectives and not applicable to other word forms; 8. *Peg method*: This mnemonic method involves associating words with a previously learned “peg” system” (usually a familiar sequence such as numbers or the alphabet). It is very effective for sequential recall, but requires an initial investment of time to learn the pegs; 9. *Loci method*: Each new word is associated with a specific location in a familiar place (e.g. a room or a journey). This method is excellent for memorizing vocabulary lists, but may be impractical for everyday learning without structured review sessions; 10. *Grouping words to learn them*: Learning words in thematic or conceptual groups improves recall by creating mental connections between them. This method is simple but can lead to confusion if not well organized; 11. *Grouping words spatially on a page*: Arranging words visually on a page helps to create a spatial memory for the words. This is effective for visual learners, although less effective for those who prefer auditory learning styles; 12. *Using new words in sentences*: Using new vocabulary in sentences promotes contextual understanding and retention. This practical application provides a deeper embedding of the words, but requires a good understanding of grammar and sentence structure; 13. *Grouping words together within a storyline*: Learning words through narratives or stories makes the learning process engaging and memorable. However, it can be time-consuming to construct or find suitable stories; 14. *Studying the spelling of a word*: Focusing on the spelling helps to reinforce the visual form of the word, which is crucial for reading and writing. This method is simple but does not address the usage or pronunciation of the word; 15. *Learning the sound of a word*: Learning the phonetic aspects of a word improves pronunciation and listening comprehension. It is important for oral communication but does not help with meaning or spelling; 16. *Saying the new word aloud while learning*: Vocalizing words strengthens auditory memory and pronunciation. This technique is effective for auditory learners, but may be less useful in quiet learning environments; 17. *Image of word form*: Visualizing the written form of a word can facilitate recall, especially for visual learners. This strategy is less effective with abstract or non-visual words; 18. *Underlining the initial letter of the word*: This helps to draw attention to the visual identity of words, but may not have a significant impact on retention of other aspects; 19. *Configuration*: Studying the physical arrangement of letters in words can help with vocabulary recognition and recall, although it may be less helpful for understanding language use; 20.

Using the keyword method: Associating a new word with a familiar, similar-sounding keyword can improve memory. This method is creative, but can lead to confusion between the keyword and the actual vocabulary item; 21. *Memorizing affixes and roots*: Remembering words by their roots and affixes can help learners decode many words with common roots and increase their vocabulary efficiently; 22. *Recognising parts of speech* : Recognizing the grammatical category of words helps to use them correctly, improving both vocabulary and grammar knowledge; 23. *Paraphrasing the word meaning*: Paraphrasing the definition of the word in learners' own words promotes understanding and memorization. This method is effective, but requires a certain amount of knowledge to paraphrase accurately; 24. *Using cognates in study*: Studying cognates-words that look and sound similar in two languages-can accelerate vocabulary acquisition. Care must be taken to avoid confusion with incorrect cognates; 25. *Learning the words of an idiom together*: Learning all the words of an idiom as a unit helps to understand and use idiomatic expressions correctly. However, idioms can be culturally specific and difficult to memorize; 26. *Using a physical action when learning a word*: Associating words with actions improves memory through physical activity, which is especially effective for kinaesthetic learners, but may be impractical in traditional classrooms; 27. *Using semantic feature grids*: This involves arranging words in a grid based on semantic features (e.g. part of speech, nuances of meaning). Although this method helps to understand word relationships, it can be complex and overwhelm beginners.

Thus, memory strategies offer a variety of tools that can be adapted to different learning preferences to improve the retention and recall of new vocabulary. However, these strategies have their limitations and need to be used carefully to maximize their effectiveness. While visual aids such as pictorial representations or semantic feature grids are beneficial for visual learners, they may not be as effective for those who learn better through auditory or kinaesthetic methods (Norhasanah et al., 2022). Similarly, creative strategies such as the keyword method or physical actions can sometimes cause confusion or be impractical in certain learning environments. Therefore, educators should consider the specific needs and contexts of their learners when selecting and adapting memory strategies. It's also important to combine these strategies with other learning activities to create a balanced approach to vocabulary acquisition that goes beyond memorization to include practical application and deeper understanding of words.

IV. Cognitive strategies

Cognitive strategies involve the active mental processing of language to improve comprehension and retention. These strategies are fundamental to vocabulary acquisition as they encourage learners to

engage directly with new words through various manipulative and reflective techniques. According to Schmitt (1997), cognitive strategies enable learners to actively and effectively consolidate their vocabulary knowledge. Schmitt (1997) identifies nine strategies under this category (Nation, 2001; Schmitt, 1997), as follows: 1. *Verbal repetition*: Repeating words out loud helps to reinforce pronunciation and retention. To enhance this method, learners can repeat words in sentences to also practice using them in context. Although this is helpful, oral repetition can become monotonous and may not ensure deep comprehension if not combined with other strategies; 2. *Written repetition*: Writing words several times helps with memorization and spelling. Variations can include writing words in creative sentences or paragraphs. As with oral repetition, this strategy may not deeply embed word meaning unless it is used in conjunction with context-rich exercises; 3. *Word lists*: Repeating words from lists can help to memorize them quickly. To increase effectiveness, thematic categorization of words can improve recall. However, this strategy can lead to passive learning if it is not combined with more engaging activities; 4. *Flashcards*: The use of flashcards is very effective for repetition and self-testing. To maximize the benefits, learners can write example sentences or synonyms on the cards. Flashcards are useful but may not be sufficient to cover word usage in different contexts; 5. *Taking notes in class*: Note-taking helps learners to grasp new vocabulary in a meaningful learning context. An improvement to this technique could be to review and organize the notes regularly. However, it relies heavily on the learner's initial ability to quickly recognize and jot down relevant information (Nation, 2001); 6. *Using the vocabulary section in textbooks*: Engaging with structured vocabulary exercises in textbooks ensures systematic learning. To reinforce this, learners could create additional examples using the new words. This strategy is limited by the vocabulary selection of the textbook, which does not always match the specific needs of the learners; 7. *Listening to tapes with word lists*: Listening to recordings can improve pronunciation and auditory recognition. Combining this with speaking or writing responses to what is heard can deepen the learning effect. However, this method may not be suitable for learners who are less aurally inclined; 8. *Labeling physical objects with English names*: Labeling objects in the environment helps learners associate words with their physical equivalents. To encourage this method, using these objects in sentences can integrate these new vocabulary items into more complex language use. While this method is practical, it can lose its effectiveness if the vocabulary is not regularly updated or if used in isolation; 9. *Keeping a vocabulary notebook*: This encourages continuous exposure to new words. To enhance this strategy, learners can categorize words or reflect on their use in personal journal entries. However, the success of this strategy depends on the consistency and depth of the entries.

Cognitive strategies are crucial for active vocabulary acquisition, but they have their limits. Although they promote the retention and application of vocabulary, they often require a high level of motivation and can become monotonous, leading to withdrawal from the lesson (Schmitt, 1997). In addition, methods such as word lists and labeling objects, while initially useful, may not fully prepare learners for different contexts (Nation, 2001). To address these issues, educators should combine cognitive strategies with social and metacognitive approaches. In this way, a holistic learning experience can be created that goes beyond memorization and emphasizes meaningful communication and reflective practice, ultimately enabling learners to become effective communicators in the target language.

V. Metacognitive strategies

Metacognitive strategies are crucial for the development of self-awareness and self-control in vocabulary learning. These strategies involve planning, monitoring and evaluating one's own learning process, which can significantly increase the effectiveness and efficiency of vocabulary learning. According to O'Malley and Chamot (1990), metacognitive strategies enable learners to take control of their learning and adapt strategies to suit their personal learning style and goals. Schmitt (1997) identifies five strategies under this category (Nation, 2001; O'Malley & Chamot, 1990; Schmitt, 1997), as follows:

1. *Using English-language media (songs, movies, news programs, etc.):* Exposure to English-language media exposes learners to natural language use in a variety of contexts. To optimize this strategy, learners can choose media topics that interest them and actively memorize new vocabulary. While this method can significantly improve listening comprehension, it may be less effective for beginners who need structured language input;
2. *Testing oneself with word tests:* Self-testing is an effective way to strengthen memory and test vocabulary knowledge. To make best use of this strategy, learners can use different test formats, such as multiple-choice tests or cloze tests, which can help identify gaps in knowledge. However, relying too much on tests can lead to learning vocabulary for test purposes rather than for real-life application;
3. *Using spaced word practice:* Staggered practice of word recall has been shown to improve long-term retention performance. This strategy can be further improved by gradually increasing the intervals as the learner masters them. Although it is very effective, it requires discipline and consistent timing, which can be a challenge for some learners;
4. *Skipping or passing on a new word:* Sometimes learners choose to skip or pass over new words that seem less relevant or too difficult for them at the moment. This strategy can help maintain reading flow and reduce frustration. However, it can also lead to gaps in vocabulary if the words are not picked up again later;
5. *Continuing to learn words over time:* This is crucial for vocabulary to move from short-term to long-term memory. With this approach, the context and usage

situations should be varied to reinforce word knowledge. While this strategy is effective, it requires sustained effort and can be time consuming.

Metacognitive strategies that focus on self-regulation and self-assessment are crucial for promoting autonomous learning in vocabulary learning. These strategies give learners control over their learning but rely heavily on self-motivation and awareness (O'Malley & Chamot, 1990). The use of English media, while engaging, can be too unstructured for less experienced learners and can lead to misunderstandings. Self-tests and timed practice encourage retention of what has been learned, but require consistent discipline, which can be challenging (Schmitt, 1997). If new words are skipped to maintain reading fluency, there is also a risk that important vocabulary will be forgotten. Therefore, while metacognitive strategies are invaluable for advanced learners, they need to be combined with structured approaches to ensure thorough vocabulary development at all levels.

Conclusion

This article has provided an analysis of vocabulary learning strategies and categorized them into determination, social, memory, cognitive and metacognitive strategies. While each of these strategies offers different benefits, the effectiveness of their application depends heavily on how well they are adapted to the different needs of EFL learners. However, as highlighted earlier, there are gaps in both research and classroom practice that need to be addressed. These gaps include the lack of tailored vocabulary instruction, inadequate teacher training and insufficient use of technology in vocabulary learning. To summarize, integrating these vocabulary learning strategies into EFL instruction provides a dynamic and responsive approach that not only expands learners' vocabulary but also improves their overall language proficiency.

References

- Bilen, D. and Tavit, Z. M. (2015). The Effects of Cooperative Learning Strategies on Vocabulary Skills of 4th Grade Students. *Journal of Education and Training Studies*, 3(6). 151-165.
- Chung, T M., & Nation, P. (2004). *Identifying technical vocabulary*. System, 32(2), 251-263.
<https://doi.org/10.1016/j.system.2003.11.008>
- Coxhead, A. (2000). A New Academic Word List. *TESOL Quarterly*, 34(2), 213-238.

- Laufer, B. (1997). The Lexical Plight in Second Language Reading: Words You Don't Know, Words You Think You Know, And Words You Can't Guess. In Coady, J. & Huckin, T. (Eds.), *Second Language Vocabulary Acquisition*. (pp. 20-34). Cambridge: Cambridge University Press.
- Nation, P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nation, P. (2006). How Large a Vocabulary is Needed for Reading and Listening?. *The Canadian Modern Language Review*, 63(1), 59-82.
- Norhasanah, N., Yusuf, F. N., and Suherdi, D. (2022). EFL Learners' Preferences and Perspectives on Learning Styles, Language Literacy. *Journal of Linguistics, Literature, and Language Teaching*, 6(2), 382-399.
- O'Malley, J. M., and Chamot, A. U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pavadai, S. and Shah, P. M. (2019). Identifying ESL Learners' Use of Multiple Resources in Vocabulary Learning. *Creative Education*, 10(13), 3483-3490.
- Santillan, J. P. and Daenos, R. G. (2020). Vocabulary knowledge and learning strategies of senior high school students. *Horizon Research Publishing*, 8(6), 2474-2482.
- Schmitt, N. (1997). Vocabulary learning strategies. in Schmitt, N. and McCarthy, M. (Eds.), *Vocabulary: Description, Acquisition, and Pedagogy*. (pp. 199-227). Cambridge: Cambridge University Press.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice*. Allyn and Bacon.
- Suryati, I., Ratih, K. and Maryadi, M. (2024). How Can Teachers Tailor Success? Innovative Strategies for Content, Process, And Product in EFL Classrooms. *Voices of English Language Education Society*, 8(1), 150-162.
- Vygotsky, L. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: Harvard University Press.
- West, M. 1953. *A General Service List of English Words*. Longman, Green and Co.
- Zahrani, S. M. A., & Chaudhary, A. (2022). Vocabulary Learning Strategies in ESP Context: Knowledge and Implication. *Arab World English Journal*, 13(1), 382-393.

*****

แนวทางการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิจิต อาษาภิกข¹ จักรกริช เวียงสมุทร² สุนิย์ กัลยะจิตร³

(วันที่รับบทความ: 29 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 16 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 เมษายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 3) สร้างระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (CTS) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มข้าราชการตำรวจตั้งแต่ผู้บังคับการถึงระดับปฏิบัติการ มีภารกิจด้านการบริหารจัดการข้อมูลคดี

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดี ได้แก่ 1) ปัญหาด้านบุคลากร 2) ปัญหาความเสถียรของระบบคดีออนไลน์ 3) ปัญหาไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนดที่กำหนดที่ชัดเจน 4) ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดวัสดุ อุปกรณ์สารสนเทศ และ 5) ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลทางคดี ส่วนแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดี ได้แก่ 1) จัดตั้งศูนย์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้มีความชัดเจน 3) กำหนดกระบวนการติดตามคดีที่ชัดเจน 4) พัฒนาแอปพลิเคชันในการติดตามคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการใช้งานแอปพลิเคชัน 5) สร้างระบบการติดตามสถานะให้มีความสอดคล้องและรองรับกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6) การจัดฝึกอบรม และ 7) การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือเพื่อกำหนดนโยบายแนวทางการขับเคลื่อนการนำระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานการบริหารจัดการคดี พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนยกระดับการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: บริหารจัดการข้อมูลทางคดี, การกระทำความผิดรูปแบบใหม่, การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

¹ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนาข่อยตำรวจ

² กองบังคับการสายตรวจและปฏิบัติการพิเศษ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

³ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

The Guidelines for Managing Criminal Case related to New Offenses during Coronavirus 2019 Pandemic

Vichit Asakit¹ Jakkrich Wiengsamut² Sunee Kanyajit³

(Received: January 29, 2024; Revised: April 16, 2024; Accepted: April 18, 2024)

Abstract

The purposes of this research to: 1) analyze problems, obstacles and challenges for managing criminal case related to new offenses during Coronavirus 2019 pandemic, 2) propose a guideline promote our process and reduce limited for managing criminal case related to new offenses during Coronavirus 2019 pandemic, and 3) create a system Criminal Tracking System: CTS. This research was the research and development. Target group is police group since a commander to operator that receive a complain and managing criminal case.

This result of study found that problems, obstacles and challenges for managing criminal case were 1) personal problem, 2) a stable of managing criminal case, 3) law and regulation were not clear, 4) budget and technology equipment and 5) a managing criminal case. And a guideline promote our process and reduce limited for managing criminal case is 1) establishing cyber -crime center, 2) setting a duty of inquiry official to be clear, 3) setting a process of crime tracking to be clear, 4) developing application to tracking cyber-crime case and making a guidebook, 5) setting a system tracking cyber-crime case according and supporting regulation of Royal Thai Police, 6) training and 7) setting a policy of commander. This suggestion in this research was Royal Thai Police and agency related to cooperate set policy impel a system for managing criminal case related to new offenses during Coronavirus 2019 pandemic, apply for a process managing criminal case and support budget to help operation and raise the level to be factual.

Keywords: Managing Criminal Case, New Offenses Crime Case, Coronavirus 2019 Pandemic

---

¹ Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy

² Patrol and Special Operation Division, Metropolitan Police Bureau

³ Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ความผันผวนของธรรมชาติและจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ส่งผลถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปสู่การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ที่ต้องระมัดระวังการใช้ชีวิตเมื่ออยู่ในสถานที่สาธารณะหรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันบนอินเทอร์เน็ต โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว เกิดการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) ทำให้มีช่องทางและโอกาสที่เกิดขึ้น จากการใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ เช่น การขายสินค้าออนไลน์ กลุ่มมีจลาชีพจึงอาศัยโอกาสและช่องทางดังกล่าว หลอกลวงประชาชนทั่วไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือสื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน หรือค้นหาข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

สำหรับอาชญากรรมออนไลน์รูปแบบใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้แก่ การค้าทอ-ไซเบอร์บูลลี่ การแสกข้อมูล ฟิชซิง-ลวงแจกเงิน การหลอกขายของออนไลน์ การหลอกให้กู้เงินออนไลน์ (Technology Crime Suppression Division, 2021) รวมถึงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การคัดลอกทรัพย์สินค้าของคนอื่นมาใช้ขายสินค้าตัวเอง เครื่องขายการค้ำมนุษย์และค้ำประเวณี เช่น การบังคับขืนใจ การค้าประเวณีเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมถึงการผลิตและเผยแพร่สื่อลามกเด็ก การฉ้อโกงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การสั่งซื้อของแต่ไม่ได้รับสินค้า การหลอกลงทุนแชร์ลูกโซ่ในรูปแบบ (Technology Crime Suppression Division, 2021) นอกจากนี้ยังพบว่า คดีอาญาโดยรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.7 จากไตรมาสเดียวกันของปี พ.ศ. 2563 โดยคดีที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ได้แก่ คดียาเสพติด คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ ซึ่งอาชญากรรมที่ต้องติดตามและเฝ้าระวัง คือ คดีกระทำความผิดผ่านคอมพิวเตอร์ ยาเสพติด ปัจจุบัน ขบวนการค้ายาเสพติดมีการปรับปรุงรูปแบบการสั่งซื้อและขนส่งที่หลากหลายมากขึ้นทำให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ยาก (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021)

ปัญหาอาชญากรรมรุนแรงมากขึ้น ทั้งรูปแบบและวิธีการ รวมทั้งมีความซับซ้อนมากกว่าเดิม ทำให้ยากต่อการป้องกันและปราบปราม โดยเฉพาะส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนในอดีต และการกระทำผิดรูปแบบใหม่ที่ยังไม่มีแนวทางหรือระบบการจัดการข้อมูลทางคดีมารองรับ ดังนั้น การจัดทำฐานข้อมูลทางคดีออนไลน์ที่รวดเร็ว จึงเป็นภารกิจหนึ่งที่ทำนายการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการทำงานในภาวะวิกฤติซึ่งเป็นหลักการบริหารที่จำเป็นสำหรับทุกองค์กร

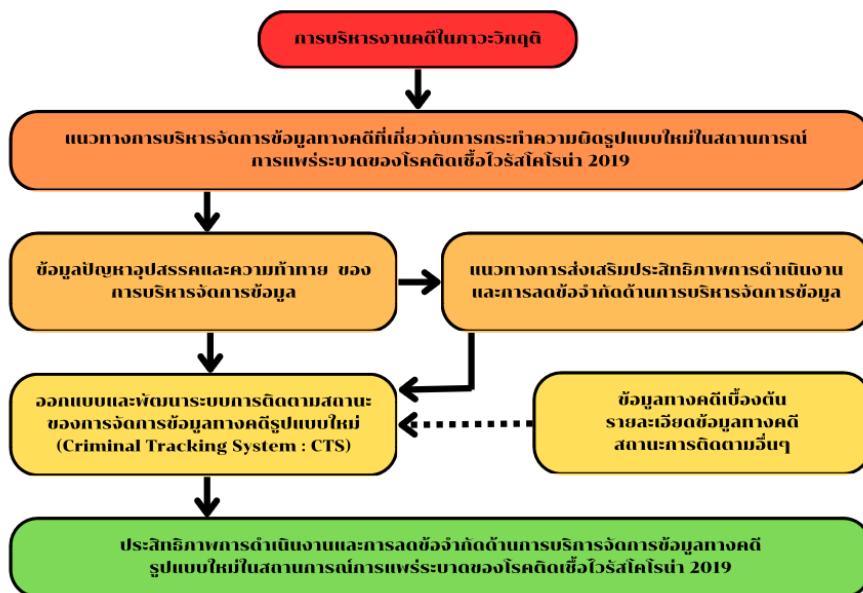
ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อใช้ข้อมูลสำหรับการเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการสร้าง

ระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (Criminal Tracking System: CTS) ที่มีคุณภาพ และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นการลดภาระของพนักงานสอบสวน ผู้เสียหาย และผู้บริหารในการติดตามความคืบหน้าทางคดีได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
3. เพื่อสร้างระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (CTS) ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (CTS) ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กระบวนการพัฒนาระบบงานหรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรมีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนเหมาะสม ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุด โดยระบบที่จะพัฒนานั้นอาจเป็นการพัฒนาระบบใหม่หรือการปรับปรุงระบบเดิมให้ดีขึ้นก็ได้ การพัฒนาระบบแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ (Aeimsiriwong, 2017)

1) การกำหนดปัญหา (Problem Recognition) กล่าวคือ กำหนดเป็นเป้าหมายที่ชัดเจน เริ่มจากระบบเข้ามาช่วยนำข้อมูลปัญหาที่ได้มาจำแนกจัดกลุ่มความสำคัญ ควรใช้การคัดเลือกโครงการเหมาะสมที่สุดมาพัฒนา และต้องแก้ปัญหาที่มีในองค์กร ได้จนเกิดประโยชน์กับองค์กรสูงสุด

2) การศึกษาความเหมาะสม (Feasibility Study) กล่าวคือ ศึกษาหาความเหมาะสม โดยพิจารณาจากการเสียค่าใช้จ่าย (Cost) และเวลา (Time) น้อยที่สุด สามารถให้ได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ และหาความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง คือ เทคนิค ความพร้อมและความคุ้มค่า

3) การวิเคราะห์ (Analysis) กล่าวคือ การรวบรวมปัญหาเพื่อออกแบบขั้นตอน วิเคราะห์การทำงานของระบบเดิม (As Is) และความต้องการที่มีจากระบบใหม่ (To Be) แล้วมาเขียนเป็นแผนภาพผังงานระบบ (System Flowchart) และทิศทางการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagram)

4) การออกแบบ (Design) กล่าวคือ การนำผลการวิเคราะห์มาออกแบบเป็น โครงร่างกระดาษ ส่งให้ผู้ออกแบบระบบนำไปออกแบบ (System Design) มีการระบุลักษณะการทำงานของระบบทางเทคนิค รายละเอียดคุณลักษณะอุปกรณ์ที่ใช้ เทคโนโลยีที่ใช้ ชนิดฐานข้อมูลการออกแบบ เครือข่ายที่เหมาะสม ลักษณะของการนำข้อมูลเข้า ลักษณะรูปแบบรายงานที่เกิด และผลลัพธ์ที่ได้

5) การพัฒนาและทดสอบ (Development & Test) กล่าวคือ เป็นขั้นตอนการเขียนโปรแกรม (Coding) เพื่อพัฒนาระบบจากแบบบนกระดาษให้เป็นระบบตามคุณลักษณะ จากนั้นทำการทดสอบหาข้อผิดพลาด (Testing) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องจนมั่นใจว่าถูกต้องและตรงตามความต้องการ หากพบว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นจากการทำงานของระบบต้องปรับแก้ไขให้เรียบร้อยพร้อมใช้งาน

6) การติดตั้ง (Implementation) เป็นขั้นตอนการนำระบบที่พัฒนาจนสมบูรณ์มาติดตั้ง (Installation) และเริ่มใช้งานจริง พร้อมนี้ จะมีการจัดเตรียมขั้นตอนการสนับสนุนส่งเสริมการใช้งานอย่างสมบูรณ์ มีการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมผู้ใช้งาน (Training) เอกสารประกอบระบบ (Documentation) และแผนการบริการให้ความช่วยเหลือ (Support) เพื่อให้ระบบสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง

7) การบำรุงรักษา (System Maintenance) กล่าวคือ การบำรุงรักษาที่สมควรมีแผนค้นหาปัญหาอย่างต่อเนื่อง ติดตามประเมินผล เก็บรวบรวมคำร้องขอให้ปรับปรุงระบบ วิเคราะห์ข้อมูลร้องขอให้ปรับปรุงระบบ จากนั้นออกแบบการทำงานที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขและติดตั้ง โดยต้องมีการฝึกอบรมและประเมินผลด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development) เป็นการผสมผสานระหว่าง วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กองบังคับการตำรวจนครบาล 1-9 กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และกองบังคับการปราบปรามการฉ้อโกงประชาชน ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน การสัมภาษณ์กลุ่มย่อย จำนวน 30 คน และการสำรวจความคิดเห็นและประเมินความพึงพอใจ จำนวน 150 คน ประกอบด้วย กลุ่มข้าราชการตำรวจที่เป็นผู้บังคับบัญชาหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับหัวหน้าสถานีหรือผู้กำกับ

การขึ้นไป และข้าราชการตำรวจที่มีภารกิจด้านการรับแจ้งความ การดำเนินคดี การบริหารจัดการข้อมูลคดี เช่น การบันทึกข้อมูลการแจ้งคดี การบันทึกข้อมูลการสอบสวน การตรวจสอบแก้ไข การสืบค้นข้อมูล การอนุมัติ การส่งสำนวน รวมถึงกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดีอาชญากรรมไซเบอร์ อาชญากรรมข้ามชาติ อาชญากรรมทางเพศ ได้แก่ เจ้าหน้าที่เสมียนประจำวัน/คดี พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนและ ป้องกันปราบปราม เจ้าหน้าที่ธุรการคดี

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลของการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปัญหาที่เป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ 1) ปัญหาด้านบุคลากร บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการจัดการคดีออนไลน์มีจำนวนน้อยและไม่สามารถรองรับกับจำนวนคดีออนไลน์ที่มีจำนวนมากในปัจจุบันได้ อีกทั้งบุคลากรเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงาน 2) ปัญหาด้านระบบแจ้งความออนไลน์ ระบบยังขาดความเสถียร และกระบวนการไม่สามารถดำเนินการเบ็ดเสร็จในระบบ ซึ่งการแจ้งความออนไลน์สุดท้ายผู้ที่แจ้งความต้องเข้ามายังสถานที่ทำการพนักงานสอบสวน เพื่อให้ปากคำ เพราะไม่สามารถสอบปากคำผ่านระบบออนไลน์ทั้งหมดทุกกระบวนการได้ และระบบยังไม่สามารถติดตามคดีได้อย่างทันทีทันใด (Real Time) 3) ปัญหาไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนดที่กำหนดแนวทางปฏิบัติทำให้พนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคดีออนไลน์ไม่มีการรายงานผลการดำเนินคดีเข้าสู่ระบบแจ้งความออนไลน์ ซึ่งส่งผลให้ผู้ดูแลระบบไม่มีข้อมูลและไม่สามารถตอบข้อคำถามผู้ใช้บริการได้ว่าแต่ละคดีอยู่ในกระบวนการขั้นตอนไหน 4) ปัญหาด้านงบประมาณ การดำเนินการบริหารจัดการข้อมูลคดีต้องอาศัยงบประมาณทั้งในมิติของการพัฒนาบุคลากร และการขาดวัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ปฏิบัติงาน และ 5) ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีทำให้พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการคดีออนไลน์ส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้า

2. สรุปผลของการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ 1) จัดตั้งศูนย์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบ (Admin) มีหน้าที่กลั่นกรองคดีและจำแนกกว่าเป็นหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ 2) กำหนดบทบาทหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้มีความชัดเจน

ในการะงานที่รับผิดชอบมากยิ่งขึ้น 3) กำหนดกระบวนการติดตามคดีที่ชัดเจน และจัดทำคู่มือปฏิบัติการสามารถส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ 4) พัฒนาแอปพลิเคชันในการติดตามคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พร้อมทั้งจัดทำคู่มือการใช้งานแอปพลิเคชัน เพื่อยกระดับการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 5) สร้างระบบการติดตามสถานะให้มีความสอดคล้องและรองรับกับกฎระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6) จัดฝึกอบรม (Training) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการข้อมูลทางคดี และ 7) การกำหนดนโยบายของผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ

3. สรุปผลของระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (CTS) ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (CTS) ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การใช้งานระบบ (User login) 2) ระบบตรวจสอบสิทธิ์ (Authentication system) และ 3) การเข้าใช้งานระบบติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ (Menu usage) ในฟังก์ชันนี้ สามารถจำแนกผู้ใช้งานระบบออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มประชาชน และกลุ่มของเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดี และผลประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ผลประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านประโยชน์การใช้งานของโปรแกรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.648 รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.640 และด้านความสวยงามและการจัดเรียงข้อมูลของโปรแกรม ทั้งด้านความถูกต้องแม่นยำในการใช้โปรแกรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.656 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาในอดีตที่ผ่านมาในมิติต่าง ๆ ได้แก่ งานวิจัยของ Dokbua (2021) ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนของสำนักงานคดีอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และงานวิจัยของ Tuamsharean (2020) ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นวัตกรรม

การบริหารจัดการคดี และประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของศาลแพ่งกรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารจัดการคดีในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการนำแนวทางการใช้นวัตกรรมการให้บริการและการบริหารจัดการคดีภายใต้สภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) คือ ต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการจัดการงานคดี ได้มีการจัดทำเครื่องมือเพื่อนำมาบริหารจัดการคดี วัตถุประสงค์เพื่อให้การพิจารณาคดีสามารถดำเนินไปได้โดยไม่ล่าช้า ระบบการบริหารคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบไปด้วยระบบ Case Information Online Services หรือระบบ CIOS ระบบยื่นคำฟ้องอิเล็กทรอนิกส์สำหรับประชาชนและทนายความหรือ e-Filing และการเริ่มนำระบบการสืบพยานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาคดีผ่านระบบ Zoom หรือ Google Meet และระบบ Line มาใช้เพื่อการพิจารณาคดีในช่วงที่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปัญหาและผลกระทบคือ ประชาชนที่เป็นคู่ความหรือทนายความบางท่าน ยังคงใช้เครื่องมือสื่อสาร หรือระบบอิเล็กทรอนิกส์ไม่เป็น ระบบออนไลน์ตรวจสอบคดีรับเอกสารที่ยื่นผ่านระบบออนไลน์มีความล่าช้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonyopart (2018) ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีในสถานีตำรวจ ผลการศึกษา พบว่า 1) ด้านระบบงานสอบสวน พบปัญหาการแย่งงานสืบสวนและงานสอบสวนออกจากกัน ทำให้การบริหารงานคดีไม่เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และยังมีปัญหาอื่นอีกหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านอัตรากำลัง ปัญหาจำนวนพนักงานสอบสวนไม่สอดคล้องกับปริมาณคดีในสถานีตำรวจ ปัญหาผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและสอบสวน เนื่องจากไม่เคยมีประสบการณ์หรือผ่านงานสอบสวนมาก่อน ปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ มีมากมาย และปัญหาการขาดอุปกรณ์ เครื่องมือ และงบประมาณ 2) ด้านระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวน พบว่า Academic Rank Classification (ARC) มาใช้กับระบบตำแหน่งของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ ก่อให้เกิดสภาพปัญหาและความเสียหายต่อระบบงานสอบสวนและต่อประชาชน และ 3) ด้านกระบวนการยุติธรรมชุมชนในระบบงานตำรวจ พบว่ายังขาดกฎหมายที่รองรับเกี่ยวกับการให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการประนอม และใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา ทั้งนี้ สรุปได้ว่า ข้อค้นพบปัญหาที่เป็นประเด็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการคดีในมิติอื่น ๆ จากการศึกษาการวิจัยในอดีต ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมอย่างมีแบบแผน

ผลของการศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ข้อค้นพบดังกล่าว มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาในอดีตที่ผ่านมาในมิติต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของ Kanchanakit and Taweeket (2020) ศึกษาวิจัยเรื่องการปรับใช้แนวคิดตำรวจชุมชน เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด

ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการปรับใช้แนวคิดตำรวจชุมชนในสถานการณ์ดังกล่าว ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของหัวหน้าชุมชนและหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง 2) นโยบาย มาตรการและการบังคับใช้กฎหมายของรัฐในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิดที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้น 3) ภาวการณ์ช่วยเหลือของชุมชนท้องถิ่น และ 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนจะแสดงบทบาทในการประสานเชื่อมโยงเพื่อผลักดันให้ปัจจัยดังกล่าวทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tuamsharean (2020) ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นวัตกรรมการบริหารจัดการคดี และประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของศาลแพ่ง กรุงเทพมหานคร ภายใต้การบริหารจัดการคดีในสภาวะการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการพัฒนา คือ การวางแผนการบริหารความเสี่ยงในสถานการณ์ การกำหนดวิธีการนำส่งหมายของเจ้าพนักงานศาล ปรับปรุงระบบ E-Filling ให้สามารถใช้งานได้สะดวกหรือใช้งานง่ายกว่าเดิม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Burapha (2020) ศึกษาวิจัยเรื่องการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการงานคดีของสำนักอำนวยการประจำศาลล้มละลายกลาง ผลการศึกษา พบว่า แนวทางแก้ไขการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการงานคดีของสำนักอำนวยการประจำศาลล้มละลายกลาง ได้แก่ 1) จัดอบรมพัฒนาบุคลากร 2) ปรับเปลี่ยนแนวความคิด ค่านิยม และทัศนคติของบุคลากร 3) จัดสรรงบประมาณ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย 4) แก้ไขกฎระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย 5) จัดการข้อมูลและการเชื่อมโยงข้อมูลให้มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า ข้อค้นพบแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสอดคล้องกับงานวิจัยในมิติอื่น ๆ ข้อค้นพบดังกล่าวล้วนมีความสืบเนื่องกับแนวบริหารจัดการ (Management Process) ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มบุคคลเข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด โดยประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน การบริหารจัดการ การจัดสรรทรัพยากร การสั่งการ และการควบคุมประเมินผลเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานและการลดข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดด้านกระบวนการบริหารการจัดการ (Process of Administration) ของ Koontz (1972) และ Gregg (1957) ได้กำหนดกระบวนการบริหารจัดการเอาไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) เป็นการติดตามและกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคต ผู้จัดการที่มีความสามารถจะต้องกำหนดสิ่งที่จะทำในอนาคตไว้ก่อนได้อย่างถูกต้องแม่นยำ 2) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การตัดสินใจว่าจะจัดหน่วยงานขององค์กรอย่างไร การกำหนดแผนกหรือหน่วยงานย่อย ๆ ในองค์กรว่าจะมีแผนกอะไรบ้าง จำนวนกี่แผนก เพื่อให้เห็นโครงสร้างขององค์กรการจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการมอบหมายหรือสั่ง 3) การจัดคน (Staffing) คือ การจัดการในด้านบุคลากรที่มีอยู่ในองค์กร โดยทำหน้าที่สรรหา คัดเลือก

บรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรเก่ง ดี มีความสามารถจัดการคนลงตำแหน่งที่เหมาะสมกับงาน 4) การอำนวยการ (Directing) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การสั่งการ การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชา 5) การควบคุมดูแล (Controlling) คือ การตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานหรือคนงานในองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือหน้าที่ที่กำหนดเอาไว้ให้การทำงานเป็นไปตามมาตรฐานที่องค์กรกำหนด รวมถึงการตรวจสอบรายงานผลการปฏิบัติงานหรือการประเมินผลการปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลของระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคลีรูรูปแบบใหม่ (CTS) ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.651 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ผลประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์การใช้งานของโปรแกรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.11 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.648 รองลงมา คือ ด้านความสะดวกในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.640 และด้านความสวยงามและการจัดเรียงข้อมูลของโปรแกรม ทั้งด้านความถูกต้องแม่นยำในการใช้โปรแกรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.08 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.656 ผลการประเมินประสิทธิภาพใช้งานระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคลีรูรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinchunsri, et al. (2019) ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านทะเบียนทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ซึ่งใช้โปรแกรมประเภทเดียวกัน ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านทะเบียนทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ภาษา PHP เป็นภาษาหลักในการพัฒนาร่วมกับภาษา JavaScript เพื่อให้ระบบมีการตอบสนองกับผู้ใช้งานได้ดีขึ้น รวมถึงใช้ MySQL เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการทดสอบระบบมีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Yoon, et al. (2016) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลเชิงเอกสารสำหรับการสืบสวนทางนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Investigation) ผลการศึกษาพบว่า ระบบบริหารจัดการข้อมูลเชิงไม่สัมพันธ์นั้น มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงเอกสารได้ดีกว่าระบบจัดการฐานข้อมูลทั่วไปในหลาย ๆ มิติ เช่น ความง่ายในการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบ Web Application (Easy To Use) แสดงผลแบบทันทีทันใด (Real-Time) สะดวกต่อการบริหารจัดการข้อมูลบนฐานข้อมูล (Comfortability) มีความสามารถในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้เป็นอย่างดี และยังมีมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaur and Joshi (2019) ศึกษาวิจัยเรื่องเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์การเกิดอาชญากรรมแบบวิเคราะห์ (Crime Prediction Analysis)

ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการศึกษพบว่า การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยพยากรณ์การเกิดอาชญากรรมนั้นเป็นความสะดวก รวดเร็วต่อพนักงานสอบสวนในการค้นหาข้อมูลผ่านระบบเหมืองข้อมูล และยังเป็นระบบที่มีความน่าเชื่อถือ (Reliability) ซึ่งเหมาะสมต่อการใช้งานในระบบยุติธรรมในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดนโยบายการนำระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานการบริหารจัดการคดี พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เพื่อขับเคลื่อนและยกระดับการปฏิบัติการของหน่วยงานให้เป็นที่ไปตามทิศทางเดียวกัน และบริการประชาชนได้อย่างเป็นระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างทันทีทันใด

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ และข้อกำหนด เพื่อให้พนักงานสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีการรายงานผลการดำเนินงานคดีลงในระบบระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดี เพื่อแก้ไขปัญหาพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคดีออนไลน์ไม่รายงานผลการดำเนินคดีเข้าสู่ระบบ ซึ่งส่งผลให้ผู้ดูแลระบบไม่มีข้อมูลและไม่สามารถตอบข้อคำถามผู้ใช้บริการได้ว่าแต่ละคดีอยู่ในกระบวนการขั้นตอนไหนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชน จัดอบรมหลักสูตร (Training) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการข้อมูลทางคดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการใช้งานระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชน ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้งานระบบการติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลทางคดีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงคู่มือการใช้งาน เพื่อส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและประชาชนสามารถใช้งานระบบติดตามสถานะของการจัดการข้อมูลคดีอย่างแพร่หลายในอนาคตต่อไป

3. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือ เพื่อจัดตั้งศูนย์อาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบ (Admin) มีหน้าที่กั้นกรงคดีและจำแนกว่าเป็นหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบและส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับเรื่องและดำเนินคดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Aeimsiriwong, O. (2017). *System Analysis and Design*. Bangkok: Se-Education.
- Boonyopart, W. (2018). *The Study of An Approach to Develop A Case Administration System in The Police Station*. Chonburi: Burapha University.
- Burapha, N. (2020). The Implementation of technology for case management of the Administrative Office of the Central Bankruptcy Court. Retrieved May 11, 2022, from http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2563_1614239238_6214830008.pdf
- Dokbua, S. (2021). *Management by Using Information Technology to Serve the People of the Criminal Case Office Attorney General's Office*. Master of Public Administration, Ramkhamhaeng University.
- Gregg, R. T. (1957). *The Administrative Behavior: In Education*. New York: Harper & Brothers.
- Kanchanakit, C. & Taweeket. A. (2020). *Applying the Community Police Concept to Control the Spread of Coronavirus Disease (COVID-19) In Thailand*. Danex Inter corporation, 2021.
- Kaur, P. & Joshi, K. (2019). Crime Prediction Analysis: A Review. *International Journal of Advanced Research in Computer Engineering & Technology*, 8(1), pp. 14-17,
- Koontz, H. D. (1972). *Analysis of Managerial Functions*. New York: McGraw - Hill.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2021). *Thai Social Situation in the Fourth Quarter and Overall in 2021*. Retrieved May 11, 2022, from <https://www.nesdc.go.th/download>
- Pinchunsri, P., Chantaradara, T., Choisang, Y., Khosinprasurt, T. & Buasan, D. (2019). Development of Information Program for Assets Management at a Private University in Nakhon Pathom Province. *Christian University Journal*, 25(2), 79-91.
- Technology Crime Suppression Division. (2021). *Online crime statistics in Thailand, 2021*. Retrieved May 9, 2022, from <https://tcsd.go.th/productlanding>
- Tuamsharean, A. (2020). *Innovation in Case Management and Efficiency in Serving the Citizens of the Civil Court Bangkok under the Management of Cases During the Epidemic of the Coronavirus Disease 2019 (Covid 19)*. Master of Public Administration, Ramkhamhaeng University.
- Yoon, J., Jeong, D., Kang, C. H. & Lee, S. (2016). Forensic Investigation Framework for the Document Store Nosql DBMS: MongoDB As A Case Study, *Digital Investigation*, 17, pp. 53-65.

*****

การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ชนภัทร ปัจฉิมมณี¹

(วันที่รับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2567; วันแก้ไขบทความ: 27 พฤษภาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ประการแรกเพื่อศึกษาการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ประการที่สองศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา และประการที่สามเพื่อประเมินผลสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว การประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จะเป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อหันเหคดีจากการตั้งข้อกล่าวหาหรือการฟ้องร้องคดีในระบบยุติธรรมทางอาญาที่เป็นทางการ อาจเรียกได้ว่าเป็นการประชุมคดีเชิงสมานฉันท์ระหว่างผู้เสียหาย (รัฐ) และผู้กระทำความผิด ในขณะที่การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในแผน รวมถึงการส่งเสริมในเรื่องทักษะอาชีพ การเรียน และการอบรม ซึ่งการกำหนดดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนแต่ละราย ทั้งนี้ แผนดังกล่าวต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชน นอกจากนี้ยังพบว่า หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา เป็นคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหว่านกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี และต้องสำนึกผิดในการกระทำ โดยคณะกรรมการไกล่เกลี่ยจะร่วมกันจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน สำหรับการประเมินผลสำเร็จการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูครั้งนี้ พบว่า มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บัญชีนำเข้า 2) กระบวนการดำเนินการ 3) ผลผลิตจากการดำเนินการ และ 4) ผลลัพธ์จากการดำเนินการ ซึ่งการประเมินผลดังกล่าว จะเป็นการทบทวนและช่วยเสริมให้แผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา และเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคม ชุมชนของตนได้อย่างเป็นปกติสุข และไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

คำสำคัญ: แผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู, การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ

¹ รองศาสตราจารย์, คณบดีโรงเรียนกฎหมายและการเมือง, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, E-mail: md_2517@hotmail.com

---

The Preparation of a Remedial Plan for Rehabilitation of Children and Youths Who Have Committed Recidivism in Criminal Cases through the Mediation Process

Thanapat Patchim¹

(Received: February 21, 2024; Revised: May 27, 2024; Accepted: June 30, 2024)

Abstract

The research on rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders using dispute mediation processes included 3 purposes: 1. to study rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders 2. to study principles and procedures of mediation processes used in rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders and 3. to assess the success of rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders using dispute mediation processes. This research was qualitative research using an in-depth interview and focus group.

The results revealed that restorative justice in the form of family and community meetings is an important mechanism leading to the successful rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders using dispute mediation processes. Mostly, family and community meetings were used for diverting cases from allegations or prosecution in the formal criminal justice system which could be called restorative conferences between the victim (the state) and offender. At the same time, rehabilitation plan implementation for juvenile offenders was to allow participants to provide opinions and set conditions or measures in the plan and to promote vocational skills, education, and training. These should be consistent with problems or factors related to offenses of individual juvenile offenders. In addition, the aforementioned plan requires consent from victims and juveniles. Moreover, principles and procedures of dispute mediation were used in rehabilitation plan implementation for recidivism among juvenile offenders in which juveniles were accused of committing criminal offenses with a high rate of penalty, namely imprisonment not exceeding 5 years and being remorseful for their acts. The mediation committees shall cooperate in rehabilitation plan implementation in the form of family and community meetings. For the assessment of the success of this rehabilitation plan implementation, there were 4 elements: 1) input factors 2) procedures of implementation 3) outputs of implementation, and 4) results of implementation. This assessment was to review and enhance the efficiency of the rehabilitation plan for recidivism among juvenile offenders, and to allow those juveniles to reenter society and community normally and not reoffend.

Keywords: Rehabilitation Plan, Dispute Mediation, Recidivism Among Juvenile Offenders

---

¹ Associate Professor, School of Laws and politics, Suandusit Universit, E-mail: md_2517@hotmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นกระบวนการสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งการนำหลักในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูมาใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้น พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีเจตนารมณ์ ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนผู้กระทำความผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับคืนสู่สังคม ซึ่งในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี สำหรับเด็กและเยาวชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ในสังคม โดยต้องปฏิบัติต่อเด็กและ เยาวชน ที่กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคำนึงถึง มนุษยธรรม (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules)) และเป็นการส่งเสริม ให้เด็กและเยาวชนมีพัฒนาการที่ดี เพื่อช่วยแก้ไขพฤติกรรม ให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมและส่งเสริมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่รู้สึกรู้สีก ถูกกีดกันจากสังคม การดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน ควรกระทำในบรรยากาศของความเข้าใจกัน โดยอาจอนุญาตให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และความรู้อย่างอิสระ (Convention on the Rights of the Child, article 14) หลักการหนึ่งที่เป็นหลักการสำคัญ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีสำหรับเด็กและเยาวชน คือ หลักการในการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) โดยใช้แนวทางในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แทนการดำเนินคดีกับเด็กหรือ เยาวชนในกระบวนการยุติธรรมแบบเป็นทางการ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง โรงเรียน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน โดยอาจมีการนำกิจกรรมของโรงเรียน หรือชุมชนมารองรับในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น การควบคุมดูแล การแนะนำผู้กระทำความผิด การบำบัดทั้งทางจิตใจและทางร่างกาย การฟื้นฟูเพื่อให้เด็กหรือเยาวชน สามารถกลับคืนสู่สังคม การทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ทั้งในลักษณะที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งขั้นตอนในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูจะมีลักษณะ ที่เป็นการส่งเสริม โอกาสการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กและ เยาวชนเหล่านี้สามารถกลับไปใช้ชีวิตและเป็นคนดีของสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในคดีอาญา
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในคดีอาญา
3. เพื่อประเมินผลสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ ในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กหรือเยาวชน ซึ่งได้กระทำการอันใดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้น จะต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามขั้นตอนของศาลเยาวชนและครอบครัว แต่อย่างไรก็ตาม เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะได้รับการคุ้มครองโดยวิธีการที่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ คือ การมีกฎหมายเข้ามาคุ้มครองสิทธิของเด็ก ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก สิทธิเด็กเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชนได้รับการรับรองในรูปแบบต่าง ๆ โดยองค์การ สหประชาชาติมาเป็นเวลานาน นับแต่มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Declaration on the Right of the Child) เมื่อ ปี พ.ศ. 2467 ว่าเด็กเป็นเป้าหมายที่ต้องได้รับการเอาใจใส่ ต่อมา มีการลงมติรับรองปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) เมื่อปี พ.ศ. 2491 ว่าเด็กมีสิทธิได้รับการดูแลช่วยเหลือและพึงได้รับการคุ้มครองปกป้องเป็นพิเศษ และในปี พ.ศ. 2502 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญา ว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (U.N. Declaration on the Right of the Child) ระบุว่า เด็กย่อมมีสิทธิที่จะมีชื่อและได้สัญชาติจากการเกิด (พิชญ์สินี วงศ์ปราโมทย์, 2557: 27 - 28) ดังนั้น เด็กและเยาวชนทุกคน ไม่ว่าจะเป็เด็กหรือเยาวชนทั่วไป เด็กหรือเยาวชนที่ด้อยโอกาสย่อมได้รับความคุ้มครอง โดยสิทธิของเด็กและเยาวชนถือเป็นสิทธิประเภทหนึ่งในกลุ่มสิทธิมนุษยชนที่ต้องมีการปกป้องคุ้มครองมากกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องด้วยความสามารถ สภาวะร่างกายและสติปัญญาที่มีความไม่เท่าเทียมกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับความคุ้มครองสิทธิเป็นพิเศษ (Dioetrakyl, 2014, p. 11)

กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF: United Nation Children's Fund) ได้ร่างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เพื่อให้มีผลจริงจังก้าวสู่ทำให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ได้รับความเห็นชอบมากที่สุดในโลก ทุกประเทศในโลกได้ให้สัตยาบัน ยกเว้นประเทศโซมาเลีย และสหรัฐอเมริกา อนุสัญญาฉบับนี้ระบุรายละเอียดของสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ไว้ว่า ทุกประเทศต้องรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กควรจะได้รับในประเทศของตน อนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 โดยนิยามคำว่า “เด็ก” ในข้อ 1 ว่า เพื่อความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้ เด็ก หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย และมีหลักการที่สำคัญว่า เด็กทุกคนมีสิทธิต่าง ๆ คิดตัวมาแต่กำเนิด และประเทศสมาชิกของอนุสัญญาต้องดำเนินการให้การปกป้องส่งเสริมการใช้สิทธิของเด็กอย่างเต็มที่ และอย่างน้อย ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของอนุสัญญา ซึ่งได้รับการยอมรับทั่วโลกว่าข้อกำหนดต่าง ๆ ในอนุสัญญาเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการดูแลคุ้มครองเด็ก

ประเทศไทยได้ให้การรับรองอนุสัญญาฉบับนี้ เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2535 อนุสัญญาฉบับนี้มีอยู่ 54 มาตรา สาระสำคัญมุ่งคุ้มครองเด็ก 4 ประการ คือ ประการแรก สิทธิในการอยู่รอด ได้รับการดูแล สุขภาพขั้นพื้นฐาน มีสันติภาพและความปลอดภัย ประการที่สอง สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา มีครอบครัว ที่อบอุ่น ได้รับการศึกษาที่ดีและภาวะโภชนาการที่เหมาะสม ประการที่สาม สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครอง ให้รอดพ้นจากการทำร้าย การล่วงละเมิด การละเลย การนำไปขาย การใช้แรงงานเด็กและการแสวงหา ประโยชน์โดยไม่ชอบในรูปแบบอื่น ๆ และประการที่สี่ สิทธิในการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แสดงออก การมีผู้รับฟัง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อตนเอง

2. แนวคิดการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชน การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก และเยาวชนมีหลักเกณฑ์ใหม่ในเรื่องการนำมาตรการพิเศษก่อนฟ้องคดี มาตรการพิเศษ แทนการดำเนิน คดีอาญา และมาตรการพิเศษแทนคำพิพากษา โดยให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานอัยการ และ ผู้พิพากษาสามารถเบี่ยงคดีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดออกจากการดำเนินคดีอาญาในศาลปกติ เพิ่มบทบาทให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีเครื่องมือทางกฎหมายในการบำบัด แก้ไข และฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิด ในส่วนที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น บทบัญญัติในเรื่องนี้ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความผิดได้รับการดูแล การให้คำปรึกษา และการแก้ไขให้ตรงจุด ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีประวัติติดตัว สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมและใช้ชีวิตได้อย่างเป็นปกติ เป็นการเปิด โอกาสให้เด็กและเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง กล่าวคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1) มาตรการพิเศษก่อนฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 73 ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณา คดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553

2) มาตรการพิเศษก่อนฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 เป็นกระบวนการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูขั้นก่อนฟ้อง คดี โดยมีหลักการในการเบี่ยงคดีที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่แรก โดยให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้พิจารณาตั้งแต่เริ่มต้นว่า การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนใด ไม่ควรฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วทำเรื่องเสนอพนักงานอัยการ เพื่อถอนฟ้องและรายงาน ให้ศาลทราบ

3) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 90 การพิจารณาว่ากรณีใดจะใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรานี้ ได้หรือไม่ มีข้อพิจารณา ดังนี้

- (1) เมื่อมีการฟ้องคดีแล้ว ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาการกระทำความผิดที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด กฎหมายกำหนดอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไว้ไม่เกินยี่สิบปี ไม่ว่าจะคดีนั้นจะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม
- (2) เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือลหุโทษ
- (3) เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิด โดยเด็กหรือเยาวชนตระหนักว่า การกระทำของตนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น รู้สึกเสียใจในการกระทำ พร้อมทั้งจะแก้ไขปรับปรุงตนเอง
- (4) ผู้เสียหายยินยอมและใจทกไม่ค้ำ
- (5) พฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินสมควร
- (6) ศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้
- (7) ผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควร
- (8) การนำวิธีจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูจะเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชน และต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา ศาลมีอำนาจในการมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรและจัดให้มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคล หรือองค์กร ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ แล้วเสนอต่อศาล เพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง

3. แนวคิดเบื้องต้นของการไกล่เกลี่ยคดีอาญาเด็กและเยาวชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทวิธีการหนึ่งที่ทำให้ข้อพิพาทสามารถระงับไปได้ด้วยความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรม การนำ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไปใช้อย่างแพร่หลาย จะมีส่วนช่วยทำให้ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล ลดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน สังคม สามารถแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข สอดคล้องกับปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้อ 7 ที่กำหนดว่า “ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองของกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญานี้ ดังนั้น การอำนวยความสะดวกให้แก่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด กรณีที่ร้ายแรงก็จะต้องได้ดำเนินการแก้ไขตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายโดยผ่านกระบวนการยุติธรรม แต่สำหรับกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงนั้น ต้องใช้วิธีการแก้ไขแบบประนีประนอมด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย เพราะวิธีนี้ นอกจากจะทำให้เด็กและเยาวชนรู้ได้ถึงการกระทำของตนที่เป็นอันตรายต่อสังคม รู้ได้ถึงผลเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว เด็กและเยาวชนจะยอมเปลี่ยนแปลงการประพฤติของตนและสามารถกลับคืนเข้าสู่ชุมชน และสังคมปราศจากการแปลกแยก ซึ่งมีความแตกต่างจากศาลตัดสิน ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาเด็กและเยาวชนในคดีอาญา จึงเป็นรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการที่สอดคล้องกับกฎหมาย

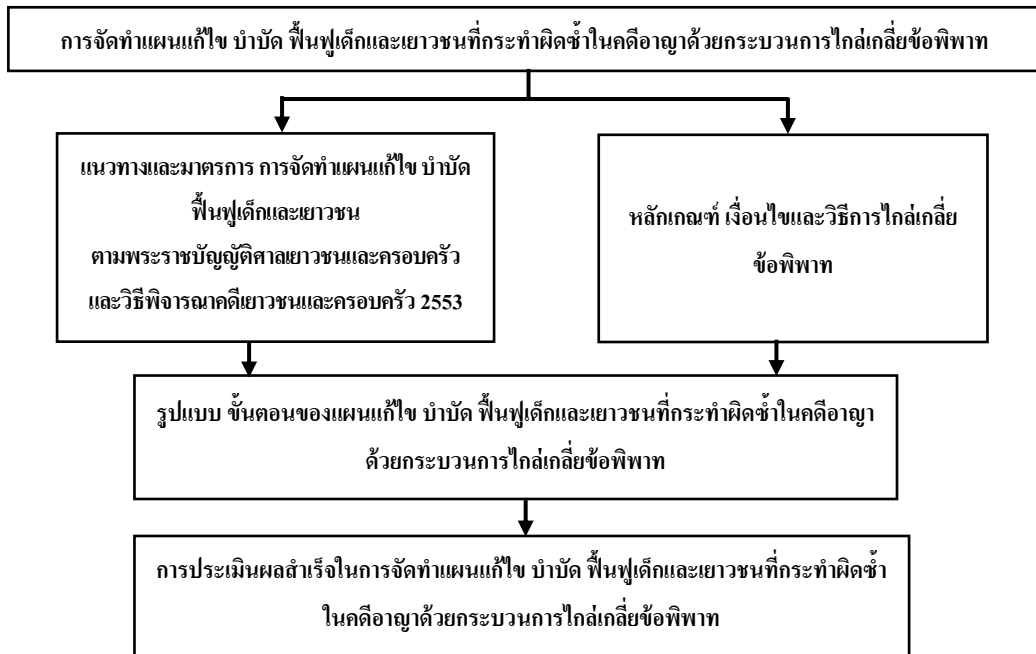
และมาตรการแทนการดำเนินคดีอาญา แม้ว่าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้น จะกระทำความผิดซ้ำก็ตาม แต่กระนั้น ก็ตามกฎหมายว่าด้วยเด็กและเยาวชนก็มุ่งหมายในการคุ้มครอง เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดนั้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีอาญาแม้จะเป็นเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด จึงมุ่งเน้นที่จะแก้ไข พฤติกรรมให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดซ้ำกลับตนเป็นคนดีของสังคม โดยผ่านกลไกการจัดการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในคดีอาญา

4. การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในการจัดการความขัดแย้งทางอาญาในศาลเยาวชน และครอบครัว เป็นหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาผสมผสานกับแนวคิดและหลักการ ไกล่เกลี่ย โดยนำมาใช้เป็นมาตรการเสริมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน โดยการใช้วิธี ประชุมกลุ่มเยาวชน Tontheerawong (2007, p. 28) ซึ่งเป็นแนวคิดในการดำเนินการที่จะทำให้ทุกฝ่าย ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดได้รับการฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ กระบวนการที่ให้โอกาสเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดได้กลับตัว แก้ไขความเสียหายที่เกิดจาก การกระทำความผิด หรือแสดงออกซึ่งความรู้สึกรับผิดชอบอย่างจริงจัง และให้ความสำคัญต่อความรู้สึก และความเสียหายของผู้เสียหายให้โอกาส ทั้งเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและผู้เสียหายมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไข ฟื้นฟูและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่มี ส่วนได้เสีย เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ ญาติพี่น้อง เพื่อนของทั้งสองฝ่าย รวมถึงชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จากการกระทำความผิดของจำเลย ได้เข้ามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนอนาคตเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูจำเลย

จากแนวคิดและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ผสมผสานกับรูปแบบของ การประชุมกลุ่มเยาวชนและการไกล่เกลี่ยเพื่อฟื้นฟูสัมพันธภาพและเยียวยาผู้มีความสามารถแก้ไข ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว ได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย ชุมชนและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มเยาวชนและ ร่วมวางแผนในการแก้ไขเด็กและเยาวชน หรือการเยียวยาความเสียหายทำให้เป็นการฟื้นฟูสัมพันธภาพ ระหว่างเด็ก ชุมชน สังคม และทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา เกิดความพอใจในผลของการร่วมวางแผน แก้ไขเด็กและเยาวชน และการร่วมกันหามาตรการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมทั้งเป็นการบรรเทาความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อนำมาพัฒนาเป็นมาตรการในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู เด็กและเยาวชน อันเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน (Lartsatwattana, 2017, p. 29)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้นำแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มานำเสนอ ประกอบกับการสืบค้นงานวิจัย หนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องมาศึกษาและทบทวนวรรณกรรม โดยกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตเชิงเนื้อหา ได้แก่ สาเหตุการกระทำผิดซ้ำในคดีอาญาของเด็กและเยาวชน, มาตรการทางกฎหมาย กระบวนการ ขั้นตอน การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู, ข้อจำกัดการเข้าสู่แผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู, กฎหมาย และหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาปรับใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู, และการประเมินผลสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการพัฒนาหลักสูตรและการอบรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของเด็กและเยาวชน

ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ 18 กรกฎาคม 2567 ถึง 17 พฤษภาคม 2568 (10 เดือน)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยศึกษา รวบรวมข้อมูลจากหลักกฎหมายสากลที่เกี่ยวข้อง อนุสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ หลักเกณฑ์ และกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของกฎหมายต่างประเทศ และหลักเกณฑ์ของกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

2. ศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและแนวทางการประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ โดยการจำแนกสาเหตุและประเภทคดีในทางอาญาที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำ

3. ศึกษากระบวนการ ขั้นตอน การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ โดยพิจารณาคดี อัตราโทษจำคุก พฤติการณ์ของคดีไม่ร้ายแรงเกินสมควร และความยินยอมของผู้เสียหาย

4. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับคดีอาญาของเด็กและเยาวชน (ไม่น้อยกว่า 3 ปี) ดังนี้

4.1 พนักงานสอบสวน (นครบาล 1-9) โดยเลือกเฉพาะเจาะจงสถานีตำรวจนครบาลที่มีสถิติการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำเป็นจำนวนมาก สถานีตำรวจนครบาลละ 1 คน (สน.ทองหล่อ สน.มักกะสัน สน.ลาดพร้าว สน.พระโขนง และ สน.บางขุนเทียน) รวม 5 คน

4.2 ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนสิรินธร จำนวน 1 คน รวม 2 คน

4.3 สหวิชาชีพ/นักสังคมสงเคราะห์ จำนวน 3 คน

4.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ/นักวิชาการด้านการบริหารงานยุติธรรม จำนวน 3 คน

4.5 เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา (ไม่น้อยกว่า 3 ปี) จำนวน 5 คน

5. นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา และประมวลสรุปผล เพื่อจัดทำเนื้อหาของกรวิจัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย**1. การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา**

การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมายให้ผู้กระทำผิดสามารถหวนกลับคืนสู่สังคมของตนเองได้อย่างเป็นปกติสุขอีกครั้งหนึ่ง โดยหลักในการปฏิบัติที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) การหลีกเลี่ยงการลงโทษที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวหรือลดทอนคุณค่าในตัวของผู้กระทำผิด 2) การใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น 3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล 4) เมื่อผู้กระทำผิดได้แก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรมดีแล้วให้หยุดการลงโทษ และ 5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง

2. หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา

หลักเกณฑ์ที่สำคัญ คือ การสำนึกผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนต้องมีความตั้งใจที่จะแก้ไขตนเอง โดยวิธีการดำเนินกระบวนการด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อเปิดโอกาสให้ครอบครัว และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ตลอดจนการพัฒนาทางด้านจิตใจ สังคม สติปัญญาและการเรียนรู้ไปสู่ความสำคัญในการกระทำของตน สำหรับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาแล้วด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ควรเริ่มเข้าสู่กระบวนการจากการนำเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่านกระทำผิด มาเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู จากนั้นจึงดำเนินการคัดกรองเด็กหรือเยาวชนออกเป็นกลุ่ม ๆ เช่น กลุ่มทดลองเสพ กลุ่มผู้ติด กลุ่มผู้จำหน่าย แล้วเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยมีส่วนร่วมของหน่วยงานในระดับท้องถิ่นและชุมชน

3. การประเมินผลสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การประเมินผลสำเร็จการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาแล้วด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ใน 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การประเมินผลสำเร็จการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาแล้วด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีข้อพิจารณาเริ่มตั้งแต่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการดำเนินการ 3) ผลผลิตจากการดำเนินการ และ 4) ผลลัพธ์จากการดำเนินการ ซึ่งจะสามารถช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนที่เคยก้าวพลาดหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมชุมชนของตนได้อย่างเป็นปกติสุข

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา พบว่า มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินการต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาและการแก้ไขบำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาของประเทศไทยมีหลักการสำคัญที่มองว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้นเป็น “ผู้ก้าวพลาด หรือ หลงผิด” และเป็น “ผู้ป่วย” ที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาและแก้ไข ฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับตนเป็นคนดีและหวนกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมั่นคง และเป็นปกติสุข ด้วยเหตุนี้ จึงนำมาสู่การกำหนดแนวทางการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ผ่านกลไกทางกฎหมายและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลที่สอดคล้องกับ หลักการดังกล่าว

การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของไทยมีกลไกทางกฎหมายที่ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 เรื่อง การปฏิบัติต่อ ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัด ฟื้นฟู และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมให้การดำเนินการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกิดสัมฤทธิ์ผลขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บนฐานของการสร้างความเข้มแข็งและคุณค่าในตัว ให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและ เยาวชนสามารถกลับคืนสู่สังคมของตนได้อย่างมั่นคงและเป็นปกติสุข และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ อีกในอนาคต

ในส่วนต่อไปนี้จะเป็นการอภิปรายผลการศึกษาดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา กรณีนี้ จะเป็นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดีอาญาที่ทำให้เห็นว่าแนวทางการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น มุ่งให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็ก และเยาวชนเหล่านั้นสามารถกลับคืนสู่สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข และไม่หวนกลับ ไปกระทำผิดซ้ำอีก สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูของเด็ก และเยาวชนนั้น มีปัจจัยด้านความผูกพัน ด้านข้อผูกมัด ด้านความเชื่อ ด้านกฎหมายและนโยบายด้านกระบวนการ ด้านการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลในการปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูของเด็กและเยาวชนมาตรา 86 ตามความคิดเห็นของเด็กหรือเยาวชน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู อาจเป็นเพราะ

เด็กและเยาวชนกระทำความคิดในคดีเล็กน้อยและสามารถจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามมาตรการพิเศษ แทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี ตามมาตรา 86 โดยเด็กหรือเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำผิดของตนเองและมีความผูกพันทางสังคมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริม กระตุ้น ไม่ให้ความผูกพันทางสังคมเดิมของเด็กและเยาวชนถูกทำลายลงไป ประกอบกับปัจจัยภายนอกเปิดโอกาส เอื้อประโยชน์ ให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้มีจุดยืนในสังคม เพื่อไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล ลดความแออัดของสถานพินิจหรือศูนย์ศึกษา ในทำนองเดียวกัน การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในชั้นก่อนฟ้องคดี อันจะทำให้ปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลนั้นลดน้อยลง ประกอบกับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้แก้ไข ปรับเปลี่ยนตนเอง ให้โอกาสโดยไม่ต้องฟ้องคดี ซึ่ง ชัชวาล สงวนพันธุ์ (2560) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การกำหนดเงื่อนไขในการเข้าสู่กระบวนการตาม มาตรา 86 โดยปราศจากการพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของเด็ก หรือเยาวชนนั่นเอง

2. สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ใช้ในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา พบว่า มีขั้นตอนการนำวิธีการประชุมกลุ่มครอบครัวและ ชุมชนมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยวิธีการประชุม กลุ่มครอบครัวที่ถูกนำมาใช้นั้น มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ในชั้นก่อนฟ้องคดีอาญา และ 2) ภายหลังจากที่มีการฟ้องคดีอาญาต่อศาลคดีเด็ก เยาวชน และครอบครัวดังกล่าว ในส่วนข้อพิจารณาต่อมา คือ บุคคลที่มีสิทธิเข้าร่วมการประชุมกลุ่มครอบครัว ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตามระเบียบกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนว่า ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พ.ศ. 2554 และการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้บุคคลต่อไปนี้ที่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัว ได้แก่ 1) เด็กหรือเยาวชน 2) บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย 3) ผู้ประสานงานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก เยาวชน 4) บุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิด อาทิ เจ้าหน้าที่ตำรวจ 5) ผู้เสียหายหรือตัวแทนของผู้เสียหาย 6) สมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหาย 7) ทนายความ 8) นักสังคมสงเคราะห์ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชน อยู่ภายใต้การปกครอง หรือการดูแลของอธิบดีกรมสวัสดิการสังคม 9) หัวหน้าสำนักงานของหน่วยงาน บริการสังคม ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนอยู่ในความดูแลของหน่วยงานดังกล่าว 10) พนักงานคุมประพฤติ และ 11) บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอและต้องการให้เข้าร่วมประชุมกลุ่มครอบครัว

3. การประเมินผลสำเร็จในการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การกำกับดูแลและติดตามผลตามข้อตกลงและแผนการแก้ไขฟื้นฟูที่ได้ จากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตามแผนแก้ไข

ฟื้นฟูที่ได้จากการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ประกอบด้วย การกำหนดโทษหรือมาตรการที่จะนำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชน ระยะเวลาที่ต้องปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู การกำหนดจำนวนค่าเสียหาย ระยะเวลาในการชดเชยค่าเสียหาย และบุคคลที่จะได้รับความเสียหาย กำหนดผู้ควบคุมดูแลให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู พร้อมทั้งกำหนดมาตรการที่จะดำเนินการ ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนด องค์กรใด การติดตามผลตามข้อตกลงและแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ภายหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมกลุ่มครอบครัว มีจุดประสงค์เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพและความสัมฤทธิ์ผลของกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน และเพื่อให้ทราบว่าแผนที่ได้จากการประชุมได้รับการปฏิบัติตามหรือไม่ เพื่อจะแจ้งให้ผู้เสียหายและศาลเด็กและเยาวชนและครอบครัวทราบต่อไป การแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จของการปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และความก้าวหน้าของคดีให้แก่ผู้เสียหายนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิของผู้เสียหาย ซึ่งเป็นการทำให้กระบวนการอำนวยความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

ในการประเมินผลสำเร็จการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีข้อพิจารณาเริ่มตั้งแต่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินการ ผลผลิตจากการดำเนินการ และผลลัพธ์จากการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ปัจจัยนำเข้าสู่การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีข้อพิจารณาแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก เป็นประเด็นเชิงสาเหตุ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กรณีการกระทำผิดซ้ำในคดีอาญา กล่าวคือ เด็กหรือเยาวชนไม่สามารถที่จะบังคับจิตใจของตนเองต่อสิ่งเร้าที่ผิดได้ หลงเชื่อตามสังคมที่จูงใจให้ทำในสิ่งที่ผิด นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมก็สัมพันธ์ให้มีโอกาสจะกระทำผิดได้อีกด้วย ในขณะที่การขาดการฝึกอบรมเลี้ยงดูที่ดีในวัยเด็ก กล่าวคือ พ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กที่ขาดการอบรมเลี้ยงดู การดูแลเอาใจใส่ ไม่มีการลงโทษห้ามปรามเมื่อเด็กกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเหล่านี้ จะทำให้เด็กขาดการควบคุมตนเอง ประเด็นที่สองคือ กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ กลไกการควบคุมทางสังคมนั้นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในคดีอาญา ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น เอื้อต่อการกลับตัวกลับใจและให้โอกาสมากกว่าการลงโทษแบบแก้แค้นทดแทน หากพิจารณาจากโทษของเด็กและเยาวชนนั้น เป็นไปในเชิงการเยียวยาฟื้นฟูและโทษไม่ร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ หรือเด็กอายุน้อยมีการลดมาตราส่วนของโทษ เป็นต้น

3.2 กระบวนการดำเนินการตามแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา ด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในการประเมินกระบวนการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดทำแนวทางการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคลที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความจำเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะการปรับตัวและการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน สนับสนุนให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตในสังคม และเตรียมความพร้อมในการเข้ารับกิจกรรมแก้ไข บำบัด พื้นฟูที่เหมาะสม เพื่อจะทำให้ผู้ประเมินสามารถทราบถึงจุดเด่น จุดด้อยของแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ ซึ่งหากมีข้อผิดพลาดในส่วนใดก็สามารถปรับปรุงและแก้ไขกระบวนการดำเนินงานในส่วนนี้ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และนำไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ผลผลิตจากการดำเนินการตามแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ซึ่งส่วนนี้จะเป็นการกำกับติดตามให้ปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผน จะต้องทำการกำกับติดตาม เด็กหรือเยาวชนตามที่ที่ประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนกำหนด ทั้งนี้ จะต้องไม่เกินระยะเวลา 1 ปี โดยวิธีการกำกับติดตาม โดยวิธี 1) ออกเยี่ยมบ้าน/สถานที่ทำงาน/สถานที่ที่เด็กหรือเยาวชนไปบำเพ็ญประโยชน์ตามแผนที่กำหนด หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม หรือ 2) ให้มำรายงานตัวที่สถานพินิจเพื่อรับคำแนะนำหรือ 3) ติดตามทางโทรศัพท์ โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้กำกับติดตามการปฏิบัติตามแผนจะต้องจัดทำรายงานเสนอผลการปฏิบัติของเด็กหรือเยาวชนหรือผู้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู

3.4 ผลลัพธ์จากการดำเนินการตามแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขและทบทวนกฎหมาย ได้ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับหรือประยุกต์รูปแบบการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู ด้วยวิธีการไกล่เกลี่ยโดยคนกลางที่ผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและมีความรู้ความเข้าใจในการไกล่เกลี่ย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะเป็นประโยชน์ที่จะช่วยแบ่งเบาภาระงานของผู้ประสานแผนและผู้จัดทำแผนแก้ไข บำบัด พื้นฟู ในปัจจุบัน รวมถึงเป็นการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล

2. การจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญาด้วยกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยเฉพาะในคดีอาชญากรรม ควรจัดให้มีการส่งตัวเด็กและเยาวชนกระจายไปยังท้องถิ่นหรือชุมชนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อทำการแก้ไข ฟื้นฟูพฤติกรรม หรือบำบัดรักษา
3. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกเป็นระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศกำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนเป็นวิธีการ เงื่อนไข และหลักเกณฑ์ที่ใช้สำหรับการจัดทำแผนแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในคดีอาญา
4. ควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเป็นการเฉพาะ หรือพัฒนาส่วนงานขึ้นไว้กับยุติธรรมจังหวัด อำเภอ ตำบล/ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ประจำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- Dioetrakyl, P. (2014). *Protection of Child and Young Person's Rights in Criminal Prosecution Proceeding: Studying Problems and Impacts Arising in the case Where Child or Young Person Case is Not Transferred as Provided by Section 96 of the Act of Juvenile and Family Courts and Procedures for Juvenile and Family Cases B.E. 2010*. Master's thesis, Dhurakij PunDit University.
- Lartsatwattana, S. (2017). *Process of Treatment and Rehabilitation in the Juvenile and Family Court*. Dissertation report on administration of justice system, Faculty of Law Thammasat University.
- Tontheerawong, P. (2007). *Using the Restorative Justice Process in the Management of Criminal Disputes in the Juvenile and Family Court*. Doctoral's thesis, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.
- UN. Secretariat. (2014). *United Nations Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice : note / by the Secretariat*. UN. Secretariat. file:///C:/Users/SDU-HP/Downloads/A_C-3_69_L-5-EN.pdf
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty. (1990, December 14). *General Assembly resolution 45/113*. Retrieved from https://www.ohchr.org/sites/default/files/res45_113.pdf.
- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules). (1985, November 29). *General Assembly A/RES/40/33*. Retrieved from <https://www.ohchr.org/sites/default/files/beijingrules.pdf>

Wongpramote, P. (2014). *The Problems of the Juvenile Arrest Inspection in Accordance with the Juvenile and Family Court and Its Procedures Act, B.E. 2553*. Master's thesis, National Institute of Development Administration.

*****

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*

ปัทมา คำประสิทธิ์¹

(วันที่รับบทความ: 13 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 25 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2567)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาวิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3) ประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 จำนวน 12 คน โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 2 ชุด และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามเกณฑ์ 80/80 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.50/80.83 แสดงว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาวิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา สาระวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าเรื่อง ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา (7 วัน อาสาราชาริราช) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.67) และเรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน (สัรับฮาเฮ กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.52)

คำสำคัญ: บอร์ดเกมการศึกษา, วรรณคดีและวรรณกรรม

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2565

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: pattama.d@nsru.ac.th

The Development of Board Games as Instructional Media to Enhance the Junior High School Students' Capabilities in Thai Literatures Learning*

Pattama Damprasit¹

(Received: March 13, 2024; Revised: June 25, 2024; Accepted: June 30, 2024)

Abstract

This purposes of this research were to 1) develop and evaluate the quality of board games as instructional media to enhance the junior high school students' capabilities in Thai language subject: literatures learning, 2) compare the learning achievement from before and after learning with board games as instructional media in Thai language subject: literatures for junior high school students, and 3) evaluate the learning satisfaction towards board games as instructional media in literatures for junior high school students. The samples used in this research were 12 Mathayom 1/6 students who were enrolled in Takhliprachasan School, Takhli district, Nakhon Sawan during the second semester, the 2023 academic year. The research instruments were 1) board games as instructional media to enhance Mathayom 1 students' capabilities in Thai literatures learning, 2) 2 sets of achievement test, and 3) satisfaction assessment towards board games as instructional media to enhance Mathayom 1 students' capabilities in Thai literatures learning. The statistics used were mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test dependent.

The results revealed that:

1. The efficiency result of board games as instructional media to enhance the junior high school students' capabilities in Thai language subject: literatures learning of the criterion at 80/80 had the efficiency criteria (E1/E2) at 82.50/80.83 which was higher than the criterion at 80/80.
2. The comparison of result from before and after learning achievement of students towards board games as instructional media in Thai language subject: literatures for junior high school students showed that after learning was higher than before testing with statistically significance at the 0.05 level.
3. The satisfaction result of students towards board games as instructional media in literatures for junior high school students showed that Rachathirach episode Saming Praram Asa (7 days Asa Rachathirach) in overall was at a high level ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.67), and Verse of Food and Dessert (Samrub Hahey: Verse of Food and Dessert) in overall was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.52).

Keywords: Board Games, Thai Literatures

* This research project was financial supported by the Research and Development Institute, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2022

¹ Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: pattama.d@nsru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นวิชาสำคัญที่กำหนดให้มีการเรียนการสอนทั้งในการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นสิ่งที่มีความค่าที่ทำให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์เนื้อหาไปปรับใช้ในชีวิต ไม่ได้มุ่งหมายเพียงความบันเทิง แต่ยังเป็นการกระตุ้นเตือนให้รู้จักชมชื่น เห็นอกเห็นใจ และเข้าใจชีวิต เล็งเห็นชีวิตส่วนรวม การอ่านวรรณคดีจึงทำให้รู้จักชีวิตจิตใจของเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น แม้วรรณคดีไทยจะมีความสำคัญและมีการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีในทุกระดับชั้น แต่การสอนวรรณคดีก็ยังมีปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดทั้งจากหลักสูตรและแบบเรียน ธรรมชาติของวิชา สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ผู้เรียนไม่สนใจวรรณคดีเพราะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่สนุกสนาน ไม่ท้าทาย รวมทั้งปัญหาเกี่ยวกับผู้สอนขาดวิธีการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับ Phiwhlueng, et al. (2020) กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีในปัจจุบันนั้นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยที่ปัญหาหลายอย่างเกิดจากการที่ครูผู้สอนภาษาไทยยังขาดกลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่วนใหญ่จะยึดตัวครูเป็นหลัก เป็นการสอนบรรยายหน้าชั้นเรียน ในลักษณะเป็นผู้ให้ความรู้ผู้เรียนอยู่ฝ่ายเดียว ในการจัดการกิจกรรมด้านวรรณคดีและวรรณกรรมก็ให้ผู้เรียนอ่านทุกตัวอักษรพร้อมกัน ซึ่งค่อนข้างใช้เวลามากจึงเกิดอาการเบื่อการเรียนวรรณคดีไปด้วย

นักการศึกษาจึงใช้เกมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น เนื่องจากเกมต่าง ๆ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดหรือเรื่องที่คุณสอนต้องการจะสื่อสารแก่ผู้เรียนมากขึ้น อีกทั้งช่วยเพิ่มบรรยากาศการเรียนรู้ในแต่ละครั้งให้มีความสนุกสนาน จึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น ดังนั้นนักการศึกษาต่างก็คิดค้น หรือนำแนวคิดรูปแบบเกมต่าง ๆ มาพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะรูปแบบเกมหนึ่งที่น่าสนใจและกำลังเป็นที่นิยมอย่างมาก ก็คือบอร์ดเกม หรือเกมกระดานนั่นเอง (Board Game) (Buranasinwattanukul, 2019, pp. 42-43)

บอร์ดเกมหรือเกมกระดานเป็นสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ เนื่องจากบอร์ดเกมเป็นสื่อที่มีหลายประเภท หลายรูปแบบ เป็นเกมที่ใช้การ์ด หรือใช้ชิ้นส่วน หรือตัวหมากวางไว้บนพื้นที่เล่น เคลื่อนที่บนพื้นที่เล่น มีทั้งแบบที่มีกติกาง่าย ๆ จนถึงเกมที่มีกติกาซับซ้อน ต้องใช้แผนการ หรือยุทธวิธีเข้าช่วยจึงจะบรรลุจุดประสงค์ของการเล่นนั้น (Autthawuttikul, 2012, pp. 96-97) ทั้งนี้การเล่นบอร์ดเกมนอกจากผู้เล่นจะได้รับความสนุกสนานและความบันเทิงแล้ว ผู้เล่นยังได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การวางแผน การตัดสินใจ ปัจจุบันจึงมีการนำบอร์ดเกมมาใช้ในระบบการศึกษามากขึ้น ด้วยการนำแนวคิดของบอร์ดเกมแต่ละเกมมาบูรณาการหรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้แนวคิดของรายวิชานั้นผ่านการเล่นเกมนั้นด้วยความสนุกสนานอันช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละครั้งได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ดังผลงานวิจัยของ Nganlasom (2021) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า บอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ที่พัฒนาขึ้น มีเป้าหมายเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก และจากการนำไปทดสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างแล้ว พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเล่นสูงกว่าก่อนเล่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติต่อการเรียนบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 (S.D. = 0.34) สอดคล้องกับ Buranasinvattanakul (2019) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 27 คน ผลการวิจัยพบว่า สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาที่พัฒนาขึ้นช่วยเสริมสร้างความสามารถการเรียนรู้ และความสุขในการเรียนรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทยให้กับนิสิตได้

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ Khetwit (2022) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนาทก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกม ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ร่วมกับการใช้บอร์ดเกม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.58)

ผู้วิจัยจึงสนใจทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มบรรยากาศการเรียนให้มีความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว แต่สามารถสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ฝึกนิสัยให้ผู้เรียนรู้จักการกำหนดเป้าหมายให้กับตัวเอง มีการวางแผนที่รอบคอบ มีกรอบของเวลาอย่างชัดเจน มีความกระตือรือร้นและมีความทำทหายในการเรียนรู้ รวมทั้งฝึกผู้เรียนให้มีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันระหว่างการเล่นเกม กล่าวที่จะแสดงออกในสิ่งที่ตัวเองคิด เพิ่มทักษะการเข้าสังคมเป็นอย่างดี โดยช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนและเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาและประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วิชาภาษาไทย สารวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาวิชาภาษาไทย สารวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ประเมินความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา สารวรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

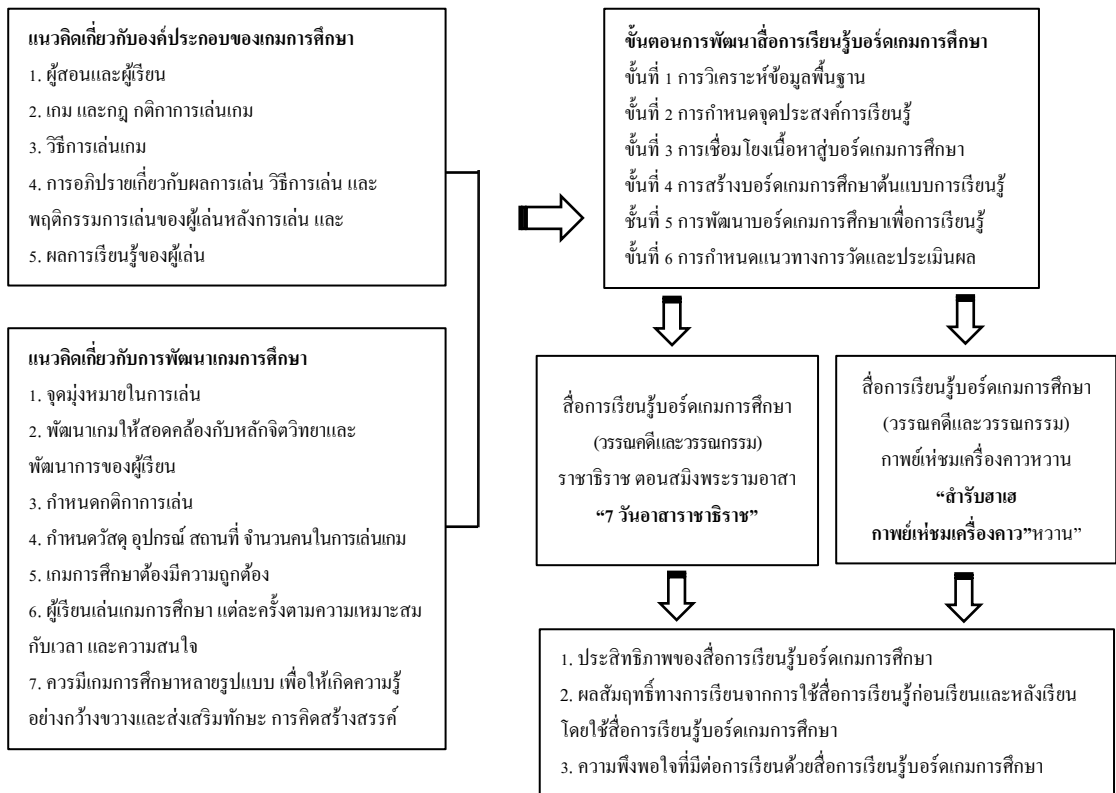
จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบและการพัฒนาเกมการศึกษา การเลือกใช้เกมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้สอนและผู้เรียน 2) เกม และกฎ กติกา การเล่นเกม 3) วิธีการเล่นเกม 4) การอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่น วิธีการเล่น และพฤติกรรมการเล่นของผู้เล่นหลังการเล่น และ 5) ผลการเรียนรู้ของผู้เล่น ดังนั้นการประยุกต์ใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้นอกจากต้องคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าวแล้วควรคำนึงถึงหลักในการออกแบบเกมการศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) จุดมุ่งหมายในการเล่น ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของเกมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่ผู้สอนกำหนด และพัฒนาเกมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนตั้งไว้ตลอดจนควรให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตนเองให้มากที่สุด 2) พัฒนาเกมให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา และพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งอายุ ร่างกาย ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน 3) กติกาการเล่น ต้องไม่ยุ่งยากและซับซ้อน ใช้เทคนิคสูง หรือใช้เวลาในการเล่นนานจนเกินไป และควรมีรายละเอียดในการชี้แจงเกมการศึกษาก่อนเล่น 4) กำหนดวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ จำนวนคนในการเล่น เกม กล่าวคือ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ต้องมีความปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อผู้เรียน และควรเลือกเกมที่ทุกคนสามารถเข้าร่วมเกมได้มากที่สุด 5) เกมการศึกษาต้องมีความถูกต้องผู้สอนต้องพิจารณาให้รอบคอบทดลองเล่นด้วยตนเองก่อนแล้วแก้ไขปรับปรุง 6) ให้ผู้เรียนเล่นเกมการศึกษา แต่ละครึ่งตามความเหมาะสมกับเวลา และความสนใจ 7) ควรมีเกมการศึกษาหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความรู้อย่างกว้างขวางและส่งเสริมทักษะ การคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งผู้สอนจะต้องคำนึงถึงลักษณะของเกมการศึกษาที่ดี กล่าวคือ การออกแบบเกมผู้สอนจะต้องออกแบบเกมโดยสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ ด้วยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น อันเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Buranasinwattanukul, 2019)

2. ขั้นตอนการพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis : A) เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียน และศึกษาแนวคิดสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D1) ออกแบบและพัฒนา (Design and Development : D & D) สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R2) ทดลองใช้ (Implementation : I) สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D2) ประเมินประสิทธิภาพ (Evaluation) สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ของผู้เรียน (Buranasinwattanukul, 2019)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 528 คน ประจำปีการศึกษา 2565 ของโรงเรียนคาทอลิกประชาสรรค์ อำเภอดาเคอ จังหวัดนครสวรรค์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนคาทอลิกประชาสรรค์ ตำบลดาเคอ อำเภอดาเคอ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

2.2 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.3 การเชื่อมโยงเนื้อหาสู่บอร์ดเกมการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.4 การสร้างบอร์ดเกมต้นแบบการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.5 การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้ในวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หัวข้อ วรรณคดีและวรรณกรรม

2.6 การกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น และข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม

3.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 2 ชุด

3.2.1 ชุดที่ 1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่อง ราชาราช ตอนสมิงพระรามอาสา : 7 วันอาสาฬหบูชา

3.2.2 ชุดที่ 2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม เรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน: สำนวน กาพย์เห่ชมเครื่องคาว

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

4.1 สร้างสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำปรึกษา แนะนำแนวทางจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาจากการประเมินปรากฏว่า สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาชุดราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา “7 วันอาสาธาธิราช” มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาชุดกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน “สำหรับฮาเฮ กาพย์เห่ชมเครื่องคาว” มีความเหมาะสมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ซึ่งได้ค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 73.33/ 70.00, 74.44 / 72.22 และ 81.00/ 80.33 ตามลำดับ

4.2 สร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผลปรากฏว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์คัดเลือกคุณภาพ จำนวน 10 ข้อ มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80-1.00 ค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.21-0.87 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22-0.69 ข้อสอบที่ใช้ได้มีจำนวน 10 ข้อ ข้อสอบที่ตัดทิ้งมีจำนวน 10 ข้อ

4.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เสนอผู้เชี่ยวชาญ จากการประเมินปรากฏว่า แบบประเมินความพึงพอใจ ชุดราชาธิราช ตอนสมิงพระรามอาสา “7 วันอาสาธาธิราช” มีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และ ชุดกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน “สำหรับฮาเฮ กาพย์เห่ชมเครื่องคาว” มีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย

5.1 ด้านการสอบถามครูผู้สอนและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง และด้านการรวบรวมข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.2 ด้านสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความสอดคล้องที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับของ Likert (Likert Five Rating Scales) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา โดยการหาค่าความสอดคล้อง ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

5.3 ด้านเครื่องมือที่ใช้ประกอบสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความกับสิ่งที่ต้องการวัด (Index of Item Objective Congruence : IOC)

5.4 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิจัย โดยใช้สถิติวิเคราะห์และดำเนินการ โดยการเปรียบเทียบ ผลคะแนนความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง เสร็จสิ้น โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย คะแนนความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” โดยสถิติทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)

5.5 ประเมินประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษา จากคะแนนความสามารถการเรียนรู้ ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลอง โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพของ กระบวนการ เป็น E1 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เป็น E2 โดยใช้เกณฑ์ 80/80

5.6 เปรียบเทียบผลคะแนนความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ระหว่าง การทดลอง และหลังการทดลองเสร็จสิ้น 2 สัปดาห์ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและ วรรณกรรม” โดยสถิติทดสอบที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Sample t-test)

5.7 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแบบสะท้อนผลการเรียนรู้ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ สื่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในหัวข้อ “วรรณคดีและวรรณกรรม” โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.8 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามอาจารย์ผู้สอน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทย และวรรณกรรมไทยสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามเกณฑ์ 80/80

ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนสื่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษา		ร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน
แบบฝึกหัด 1	แบบฝึกหัด 2	
83.33	81.67	80.83
รวมเฉลี่ยร้อยละ = 82.50		80.83
ประสิทธิภาพของกระบวนการ = 82.50		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ = 80.83
$E_1 / E_2 = 82.50 / 80.83$		

จากตารางที่ 1 พบว่าสื่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดี และวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีคะแนนเฉลี่ยระหว่างการใช้สื่อการเรียนรู้บอร์คเกมการศึกษา

คิดเป็นร้อยละเท่ากับ 82.50 และคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 80.83 นั่นคือ สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 82.50/80.83 แสดงว่าสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	12	5.67	0.75	22	52	6.17*
หลังเรียน	12	7.50	0.87			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ($\bar{X} = 7.50$, S.D. = 0.87) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 5.67$, S.D. = 0.75) เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test ได้เท่ากับ 6.17 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ราชาริราช ตอนสมิงพระรามอาสา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง กาพย์ห่มเครื่องควาหวาน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	12	5.83	0.55	24	56	8.12*
หลังเรียน	12	7.83	0.69			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ($\bar{X} = 7.83$, S.D. = 0.69) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 5.83$, S.D. = 0.55) เมื่อทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test ได้เท่ากับ 9.85 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริม

ความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่องกาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา (7 วันอาสาฬหบูชา)

รายการประเมิน	n = 12		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหาสาระของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
1.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน	4.25	0.60	มาก
1.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยทำให้เนื้อหาในบทเรียนเข้าใจง่ายและชัดเจน	4.00	0.91	มาก
1.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยทบทวนความรู้และประสบการณ์เดิมให้ผู้เรียน	4.36	0.89	มาก
รวม	4.20	0.80	มาก
2. ด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
2.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีความน่าสนใจ	4.42	0.64	มาก
2.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีภาพประกอบ ตัวอักษรและสีที่น่าสนใจ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.58	0.49	มากที่สุด
2.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีการอธิบายวิธีการเล่น กฎ กติกา ตามลำดับขั้นตอน	4.42	0.64	มาก
2.4 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนมากขึ้น	4.50	0.50	มากที่สุด
รวม	4.48	0.57	มาก
3. ด้านประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
3.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าตัดสินใจมากขึ้น	4.33	0.62	มาก
3.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มากขึ้น	4.42	0.64	มาก
3.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีมากระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน	4.17	0.69	มาก
รวม	4.31	0.65	มาก
รวมเฉลี่ย	4.33	0.67	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่อง ราชาริราช ตอนสมิงพระราม (7 วัน อสารราชาริราช) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ข้อ 2.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีภาพประกอบ ตัวอักษรและสีน่าสนใจ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.49) และข้อ 2.4 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.50) และนักเรียนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ 1.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยทำให้เนื้อหาในบทเรียนเข้าใจง่าย และชัดเจนขึ้น ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.91)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน (สำหรับฮาเฮ กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน)

รายการประเมิน	n = 12		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหาสาระของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
1.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียน	4.83	0.37	มากที่สุด
1.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยทำให้เนื้อหาในบทเรียนเข้าใจง่าย และชัดเจนขึ้น	4.50	0.65	มากที่สุด
1.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีส่วนช่วยทบทวนความรู้และประสบการณ์เดิมให้กับผู้เรียน	4.50	0.50	มากที่สุด
รวม	4.61	0.51	มากที่สุด
2. ด้านรูปแบบของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
2.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีความน่าสนใจ	4.67	0.47	มากที่สุด
2.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีภาพประกอบ ตัวอักษรและสีน่าสนใจ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	4.67	0.47	มากที่สุด
2.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษามีการอธิบายวิธีการเล่น กฎ กติกา ตามลำดับขั้นตอน	4.36	0.89	มาก
2.4 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้เนื้อหาในบทเรียนมากขึ้น	4.67	0.47	มากที่สุด
รวม	4.59	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

รายการประเมิน	n = 12		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
3. ด้านประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา			
3.1 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และกล้าตัดสินใจ ดีมากขึ้น	4.50	0.50	มากที่สุด
3.2 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดีมากขึ้น	4.58	0.49	มากที่สุด
3.3 สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน	4.67	0.47	มากที่สุด
รวม	4.58	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.59	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้
บอร์ดเกมการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน (สำหรับฮาเฮ กาพย์เห่ชม
เครื่องคาวหวาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาผลการประเมิน
รายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและ
วรรณกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้
วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า
สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมสำหรับ
ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ $E_1/E_2 = 80/80$ จะเห็นว่า
สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารหลักสูตร ทฤษฎีต่าง ๆ ในการสร้างสื่อการเรียนรู้
บอร์ดเกมการศึกษาอย่างเป็นระบบ ตลอดจนการขอคำปรึกษา คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอย่างสม่ำเสมอ
มีการทดลองใช้สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาและทำการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง จึงทำให้ได้
สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทย
สำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.50/80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่ง
สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Buranasinwattanukul, 2019, p. 156) ในประเด็น ผลการหาประสิทธิภาพของ

สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้ในรายวิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทย และความสุขในการเรียนรู้สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.81/83.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษา เป็นสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nganlasom, 2021, p. 123) กล่าวคือ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเล่นและหลังเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า การทดสอบก่อนเล่นและหลังเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.97 คะแนน และ 18.07 คะแนนตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเล่นและหลังเล่น พบว่า คะแนนสอบหลังเล่นสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเล่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถการเรียนรู้วรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ราชาริราช ตอน สมิงพระรามอาสา (7 วัน อาสาราชาริราช) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.67) และเรื่อง กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน (สำหรับฮาเฮ กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.52) ทั้งนี้เนื่องจากผู้รายงานได้ศึกษาทฤษฎีและหลักการแล้วจึงนำมาสร้างสื่อการเรียนรู้บอร์ดเกมการศึกษาโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ แตกต่างกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถฝึกได้ด้วยตนเอง เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียนและนักเรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของ และตรงกับความสนใจของนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและความพอใจแก่ผู้ใช้ซึ่งตรงกับหลักการเรียนรู้ที่ว่าเด็กมักจะเรียนรู้ได้เร็วในการกระทำที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nganlasom, 2021, p. 129) กล่าวคือ หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้เล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทองครบตามแผนการเล่นและทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเสร็จแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นบอร์ดเกมวรรณคดีไทย เรื่อง

นิราศภูเขาทอง จำนวน 15 ข้อ ซึ่งผลการทำแบบวัดเจตคติที่มีต่อการเล่นเกมวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.30 อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมนี้นี้ช่วยทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวรรณคดีไทย เรื่อง นิราศภูเขาทองดีขึ้น กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจทำภารกิจต่าง ๆ ในเกม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคะแนนใด ๆ สามารถลองผิดลองถูกได้ ทำให้นักเรียนไม่รู้สึกเครียดมากเกินไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมผ่านการเล่นเกมในชั้นเรียน โดยศึกษาเนื้อหา รูปแบบ กติกาการเล่น ของเกมกระดานให้เข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อสามารถเป็นผู้นำเกมที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจจากเกมไปสู่ผู้เล่น และนำไปสู่สาระที่คาดหวังได้
2. การจัดทำคู่มือบอร์ดเกมแบบสมุดเล่มเล็กหรือแบบสื่อวีดิทัศน์แนะนำวิธีการเล่นเกมที่สามารถอธิบายรายละเอียดครบถ้วน โดยส่งให้ผู้เล่นเกมมาล่วงหน้าก่อนเล่นเกมจะช่วยทำให้ผู้เล่นเข้าใจเกมได้เร็วและชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะเนื้อหาวรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยในแบบเรียนเรื่องอื่น ๆ หรือเรื่องที่ตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยทำแบบสำรวจความต้องการของผู้เรียน
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาบอร์ดเกมที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในรูปแบบออนไลน์ เพื่อการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- Autthawuttikul, S. (2012). *The Creative Educational Media Production. Educational Technology.* Faculty of Education, Silpakorn University.
- Buranasinvattanukul, K. (2019). *The Development of Instruction Media in Board Game to Enhance the Capability in the Development of Thai Textbook and the Happiness in Learning for Undergraduate Students.* (Research Report). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Khetwit, P. (2022). *The Development of Achievement in Thai Literature "Rammakian Narai Prab Nonthok" of Matthayomsuksa 2 Students by Using Active Learning with Board Games.* Master of Education (Thai Language). Naresuan University.

Nganlasom, P. (2021). Development of a Board Game to Enhance Learning Achievement and Attitude toward Thai Literature of Seventh Grade Students. *Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University*, 1(1), 24-40.

Phiwhlaung, A., Kiatcharunphan, B., & Siriwattanatakun, N. (2020). Thai Language Teachers' Learning Management Conditions: Solutions for Problem Solving. *Journal of "MBU Education"*, Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, 8 (2), 195-211.

*****

**การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้
ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัชฌมศึกษาสกลนคร***

ปัทมิตา อินทรักษา¹

(วันที่รับบทความ: 17 พฤศจิกายน 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2) เปรียบเทียบสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา สกลนคร จำนวน 35 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) วัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2) แผนการจัดการเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาชีววิทยา 3) แบบประเมินสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบ t-test แบบตัวแปรอิสระ

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบที่สำคัญของวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้านประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์ของจัดการจัดการเรียนรู้ 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5) ระบบสังคม 6) หลักการและการโต้ตอบ และ 7) ระบบสนับสนุน

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกโดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้, ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง, ห้องเรียนกลับด้าน

* บทความวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ อาจารย์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, E-mail: pundita.ink@gmail.com

---

The Development of Innovative Online Active Learning Management by Using the Theory of Constructivism and Flipped Classroom for Learning Competencies in the 21st Century of Students in Schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon*

Pundita Intharaksa¹

(Received: November 17, 2023; Revised: August 19, 2024; Accepted: August 21, 2024)

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop an innovative proactive online learning management by using self-knowledge building theory and inverted classroom concepts, 2) compare learning competencies in the 21st century before and after learning, 3) compare learning achievements before and after learning, and 4) study satisfaction in learning management. The sample groups used in this research were 35 students in schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon were selected using a multi-stage random sampling method. The research tools in this research were 1) an innovative proactive online learning management using self-knowledge creation theory and inverted classroom concepts, 2) a learning management plan for biology subject content, 3) a learning competency assessment form in the 21st century, 4) an achievement test and 5) a satisfaction questionnaire. Data were analyzed by mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test for Dependent Samples.

The research findings were as follows:

1. The key elements of the proactive online learning management innovation model by using self-knowledge building theory and flipped classroom concepts consisted of 7 components: 1) Background and importance, 2) Basic theory and concepts, 3) Objectives of learning management, 4) Learning process, 5) Social system, 6) Principle of interactive performance, and 7) Support system.

2. The students received learning management through innovative online learning management by using the theory of creating knowledge yourself and the flipped classroom concept was higher learning competencies in the 21st century after studying than before studying. and higher academic achievement after studying than before studying.

3. The level of satisfactory of students in learning achievement proactive online knowledge by using the theory of creating knowledge by oneself and the classroom concept of the total mean was 4.38 at a high level.

Keywords: Learning Management Innovation, Theory of Constructivism, Flipped Classroom

---

* Research Article from Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

¹ Lecturer, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, E-mail: pundita.ink@gmail.com

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง 2545) ได้กำหนดหลักการของการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามความสามารถและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างระหว่างผู้เรียน รวมทั้งให้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Ministry of Education, 2008) และจากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้อธิบายว่า ถึงแม้ว่าคนไทยจะได้รับการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาทุกช่วงวัยแต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญาและคุณภาพการศึกษา ยังได้พบว่าเด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนเรื่องการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ ก่อนข้างต่ำ ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวยังไม่ดีขึ้น อาจเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการจัดการศึกษา (Ministry of Education, 2012)

ปัจจุบันเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้มีการพัฒนาอย่างกว้างขวางและรวดเร็วจนทำให้ผู้คนได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้ในการสื่อสารและการทำงานได้อย่างสะดวกสบายและมีประสิทธิภาพ (Simachai, 2009) นอกจากนี้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่บ้านทุกวัน ๆ ละไม่ต่ำกว่าวันละ 2 ชั่วโมงโดยเฉลี่ย ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้งานในเรื่องของ Social Network ดังนั้น จึงควรมีการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อความแปลกใหม่ไม่น่าเบื่อ และเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องมีความเป็นมืออาชีพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอน โดยใช้ระบบ Zoom Cloud Meetings สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา (Vejjalak, 2023) ทั้งนี้ครูผู้สอนและนักเรียนสามารถตกลงร่วมกันได้ว่าต้องการหรือสามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ชนิดใดในการจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนทางไกล หรือ การเรียนการสอนออนไลน์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ตอบสนองกับมาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม และด้วยเทคโนโลยีในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็น โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Matthews & Schrum, 2003) เทคโนโลยีการสอน ออนไลน์ แอปพลิเคชันทางการศึกษาต่าง ๆ จึงทำให้ผู้บริหารหลายคนเชื่อว่าระบบการศึกษาไทยพร้อมใช้การจัดการเรียนการสอนออนไลน์แล้ว แต่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ทำให้โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ รวมถึงทักษะในการสอนและในการเรียนรู้ไม่ได้มีทั่วถึงทุกโรงเรียน หรือ นักเรียน นักศึกษา ทุกคน แนวคิดการแจก Tablet หรือ อินเทอร์เน็ตฟรีชั่วคราว ถึงแม้จะพยายามแก้ปัญหาในด้าน การเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ แต่การเข้าถึงเพียงเท่านั้น อาจไม่เพียงพอ หากผู้เรียนยังขาดทักษะทางการเรียนรู้ วินัยที่นำไปสู่การจัดเวลาในชีวิตประจำวัน หรือวินัย

ในการเรียนด้วยตนเองหรือครูที่ต้องปรับการเรียนการสอนใหม่อย่างรีบด่วน ภายใต้ระบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่คุ้นเคย

จากการวิจัยขององค์กร World Economic Forum (WEF) พบว่าทักษะที่จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะทางด้านการเข้าสังคมและอารมณ์ (Social & Emotional Skill) และความต้องการที่มีต่ออาชีพที่มีทักษะเหล่านี้มีเพิ่มขึ้น ในหลายปีที่ผ่านมาองค์กร WEF ได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์ตลาดแรงงานรวมทั้งแนวโน้มของเทคโนโลยีในองค์กรใหญ่ ๆ ทั่วโลก ผลการศึกษาได้สรุปทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skill) แบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะสื่อสารสนเทศ และทักษะชีวิตและอาชีพ (Maytwin, 2561) Panich (2012) ได้กล่าวถึงกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 อย่าง ดังนี้ 1) เน้นเนื้อหาวิชาแกน 2) เน้นทักษะ การเรียนรู้ 3) ใช้เครื่องมือแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ 4) การสอนและเรียนรู้ใน สภาพแวดล้อมแห่งศตวรรษที่ 21 5) การสอนและเรียนรู้ในเนื้อหาแห่งศตวรรษที่ 21 และ 6) ใช้การประเมินในศตวรรษที่ 21 เพื่อประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีนักวิชาการนำแนวคิดห้องเรียนกลับด้านไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านนั้น ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Pradubwet, 2017)

ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นการเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน หรือรับการถ่ายทอดความรู้มาจากที่บ้าน แล้วมาสร้างองค์ความรู้ต่อยอดจากเนื้อหาที่ได้รับการถ่ายทอดมาให้เป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิต ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีพลัง เกิดทักษะที่เรียกว่า “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (Panich, 2013) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร ขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีวินัยในตนเองให้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ก่อนเรียนและหลังเรียน

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

Khaemmanee (2011) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้คือ สภาพ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการ หรือ ขั้นตอนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพ การจัดการเรียนรู้นั้นเป็น ไปตามทฤษฎีหลักการหรือแนวคิดที่ยึดถือ ซึ่งได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือ ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือนวัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง แบบ หรือแผนการ หรือโครงสร้างที่เป็นกรอบกระบวนการเรียนการสอน (Teaching Process Frame) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหา ขั้นตอนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูผู้สอนสามารถพัฒนาโดยอาศัยประสบการณ์งานสอนของตนเองนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นรูปแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

Sinthusiri (2013) กล่าวถึงการเรียนแบบกลับด้านไว้ว่า เป็นวิธีการเรียนแนวใหม่ที่ถือตำราการสอนแบบเดิม ๆ ไปโดยสิ้นเชิง และกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในโลกปัจจุบันที่การศึกษาและเทคโนโลยีแทบจะเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน Flipped Classroom เป็นการเรียนแบบกลับหัวกลับหาง หรือพลิกกลับ โดยเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอนจาก แบบเดิมที่เริ่มจากครูผู้สอนในห้องเรียน นักเรียนกลับไปทำการบ้าน เปลี่ยนเป็นนักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหา ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านเทคโนโลยีที่ครูจัดหาให้ก่อนเข้าชั้นเรียน และมาทำกิจกรรม โดยมีครูคอย แนะนำในชั้นเรียนแทน

Panich (2013) กล่าวถึงห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตระหนักว่านักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน จึงใช้สื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียนเรียนรู้ ได้ตามศักยภาพของแต่ละคน และครูเป็น โค้ชทำหน้าที่ชี้แนะส่วนที่ต้องพัฒนา และแนะนำแหล่งการเรียนรู้ เพื่อทำให้นักเรียนนั้นบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ห้องเรียนกลับด้านเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้แบบผสมผสานที่นักเรียน สามารถเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้รูปแบบใหม่ โดยการเรียนรู้ผ่านสื่อ เทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ เช่น การควิทัศน์นอกเวลาเรียนแทนการบรรยายในชั้นเรียนปกติ นักเรียน สามารถเข้าถึงเนื้อหา และเกิดการเรียนรู้ได้ แม้จะอยู่ที่บ้านหรือสถานที่อื่น ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดจากงาน หรือปัญหาที่ได้รับมอบหมาย และมีการนำกลับมาในชั้นเรียนเพื่อสอบถามกับครู เพื่อขอข้อเสนอ และคำแนะนำส่วนบุคคล วิธีการเรียนแบบนี้จะช่วยให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน มากขึ้น และครูจะเปลี่ยนจากผู้บรรยายมาเป็นผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษา การเรียนรู้ของนักเรียน สามารถที่จะเกิดขึ้นนอกห้องเรียน และในห้องเรียน ซึ่งการเรียนนอกห้องเรียนเป็นการเรียนเนื้อหา และการเรียนในชั้นเรียนเป็นการสร้างกระบวนการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนอย่างเต็มที่ที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ (Online Learning)

Noppharat (2013) ได้อธิบายว่าการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือ Online Learning เป็น การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถ และความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคน สามารถติดต่อปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับ การเรียนใน ชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อ สื่อสารที่ทันสมัย (e-mail, Web-Board, Chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคน เรียน ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all: Anyone, Anywhere and Anytime) ซึ่งเป็นการเรียน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนรับผิดชอบผลที่ได้รับจากการเรียน โดยให้การสนับสนุนและให้คำแนะนำมากกว่าให้นักเรียนจดข้อมูลต่าง ๆ ในห้องเรียนผู้สนับสนุนจัดหา นักเรียนจากแนวที่กำหนดไว้และ กิจกรรมในการเรียนให้นักเรียนหาข้อสรุปและตอบกลับโดยการหา ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งหนังสือ และสิ่งตีพิมพ์เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ รวมถึงเพื่อนร่วมชั้นเรียนและไม่ ควรมองข้ามเรื่องสถานที่ที่จะใช้โดยเน้นกระบวนการ นอกจากการสะสมข้อมูลการจดจำ Online Learning ยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน (กระบวนการ) การประเมินค่าและการประยุกต์ใช้ข้อมูลความสามารถทางเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ช่วยให้กระบวนการต่าง ๆ บรรลุผลได้อย่างรวดเร็ว และทำให้เข้าใจได้ครอบคลุม เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเป็นกระบวนการปฏิรูป (การเปลี่ยนแปลง) การเรียนในห้องเรียนเสมือน เทคโนโลยีเป็นศาสตร์และศิลป์ ในการใช้เทคโนโลยีเชิง ปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช่เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนแต่เปรียบเสมือนการเงินให้เห็นทางไกล สำหรับการเรียนเป็นสิ่งที่ถูกต้องที่ว่านักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนเมื่อเทคโนโลยีถูกนำมาใช้ เพราะเทคโนโลยีสร้างองค์ประกอบแวดล้อมและโอกาสในการเรียนได้หลากหลายรูปแบบ ผู้สนับสนุนเรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ ในขณะที่เทคโนโลยีแสดงถึงความซับซ้อนในระดับต่าง ๆ การประสิทธิภาพในการเรียนได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นเป็นสิ่งถูกต้องที่ว่า การเรียนคือศูนย์กลางในห้องเรียนเสมือนหลักสูตรการเรียน Online ต้องการความร่วมมือและการปฏิสัมพันธ์

ในระดับสูงเพื่อค้นหา ประเมินค่า และปฏิบัติการ โดยไม่มีข้อจำกัดของจำนวนข้อมูลที่มีอยู่และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

การเรียนการสอนออนไลน์ในปัจจุบันนั้นได้มีการเลือกใช้แพลตฟอร์มที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละโปรแกรมมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกันไป ตัวอย่าง เช่น Microsoft Teams ใช้สำหรับจัด การเรียนการสอนแบบเต็มรูปแบบ มีการส่งงาน ส่งการบ้าน คุรตรวจงาน และให้คะแนน ม วีดีโอคอล แชร่หน้าจอกันได้ บันทึก ข้อมูลระหว่างการสอนได้ และสามารถเข้ามาคุยย้อนหลังได้ ใช้บนเครื่องคอมพิวเตอร์หรือบนมือถือได้ หากต้องการใช้ในการเรียนการสอน โปรแกรมนี้ถือว่าเหมาะสม อย่างยิ่งตัวหนึ่ง (Chiang Rai Teacher, 2020)

การเรียนออนไลน์ (Online Learning) เป็นรูปแบบการเรียนอีกรูปแบบหนึ่งของ e-learning ซึ่งเป็นเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต (Internet) ในการถ่ายทอดเนื้อหา และมีการติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory)

Prachakul, & Nuengchalerm (2010) กล่าวถึงการสร้างความรู้ด้วยตนเอง หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อ Constructivism มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) และวัฒนธรรม สังคม และภาษาของวิกทอทสกี (Vygotsky) ซึ่งเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่าง การดูดซึม (Assimilation) และการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม ถ้าหากเกิดการไม่สัมพันธ์กันจะเกิดภาวะที่เรียกว่า ภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) จึงต้องพยายามปรับสภาวะดังกล่าวให้กลับมามีอยู่ในสภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยใช้กระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) ซึ่งจะนำไปตามลำดับขั้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ และประสบการณ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและการคิดเชิงตรรกะคณิตศาสตร์ (Logical-Mathematical Experience) รวมถึงการถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) และวุฒิภาวะ (Maturity) ที่จะป็นเครื่องมือสำคัญในการคิดและการพัฒนาเชาวน์ปัญญาขั้นสูง ในมุมมองทางด้านพัฒนาการทางภาษาและความคิดของวิกทอทสกีจะแยกจากกันจนเมื่ออายุมากขึ้นพัฒนาการทั้ง 2 ด้านจะไปร่วมกัน

Khaemmanee (2011) สรุปว่า ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนจะต้องจัดกระทำข้อมูล ไม่ใช่เพียงรับข้อมูลเข้ามา และนอกจากกระบวนการเรียนรู้จะเป็น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในสมองแล้วยังเป็นกระบวนการทางสังคมอีกด้วย การสร้างความรู้จึงเป็น กระบวนการทั้งทางด้านสติปัญญาและสังคมควบคู่กันไป จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า บุคคลสร้างความรู้หรือความหมายของสิ่งที่รับรู้หรือความหมายของสิ่งที่รับรู้ขึ้นมาด้วยตนเองโดยอาศัยสื่อกลางทางสังคมและวัฒนธรรมในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ความรู้จึงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคนสร้างขึ้นอาจจะแตกต่างกันตามประสบการณ์ภาษาและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตน ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นทฤษฎีที่ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากประสบการณ์ที่ได้รับ ทุกคนสามารถ

สร้างความรู้ความเข้าใจในด้านต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง หรือ ได้ลงมือทำด้วยตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี Constructivism เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ด้วยตนเองมิใช่เป็นการซึมซับหรือการบันทึกข้อมูลที่ได้รับเข้ามาเป็นส่วน ๆ การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความรู้เดิมที่เป็นความรู้ที่ตนเข้าใจและนำไปใช้ได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความรู้ใหม่ โดยใช้สถานการณ์ หรือบริบทของการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญของการสร้างองค์ความรู้ใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เป็นการวิจัยเชิงทดลอง

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ข้อมูล เอกสาร ตำรา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 2) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ (Online Learning) 5) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Theory) 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการดังนี้

1) พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ฉบับร่าง

2) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาในรายวิชาชีววิทยาเพิ่มเติม 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องกระบวนการสังเคราะห์ ด้วยแสง ร่วมกับครูผู้สอน

3) ออกแบบแบบทดสอบวัดสมรรถนะทางการเรียนรู้ ข้อสอบแบบอัตนัย 3 ข้อ 30 คะแนน

4) ออกแบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน

5) ออกแบบแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ขั้นตอนที่ 3 นำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ฉบับร่าง แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดสมรรถนะทางการเรียนรู้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาหลังจากรับอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เรียบร้อยแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาผลการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 35 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ในภาคเรียนที่ 1/2565

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) สมรรถนะทางการเรียนรู้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

4. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1) นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา และแบบประเมินนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก ซึ่งระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2) แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจากการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 อยู่ในระดับมาก แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

3) แบบทดสอบวัดสมรรถนะทางการเรียนรู้ เรื่องกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง เป็นข้อสอบแบบอัตนัย 3 ข้อ 30 คะแนน

4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องกระบวนการสังเคราะห์ด้วยแสง เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 30 คะแนน หาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.82 - 1.00 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.26 - 0.81 ค่าอำนาจจำแนก อยู่ระหว่าง 0.25-0.49 ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) มีค่าเท่ากับ 0.89

5) แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาสาระที่ค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) เลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยและครูผู้สอนสร้างความเข้าใจในการนำนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนกุสุมาลย์วิทยาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565
- 2) เก็บข้อมูลโดยการทดสอบก่อนเรียน ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนในนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน รวมจำนวน 10 ชั่วโมง 10 สัปดาห์
- 3) เก็บข้อมูลการทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบวัดสมรรถนะทางการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อ การจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ด้วยการวัดก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ด้วยการวัดก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- 3) วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

องค์ประกอบของนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่

- 1) ความเป็นมาและความสำคัญนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุกที่นำไปสู่การพัฒนา
นักเรียนให้เกิดสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
- 2) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้
ออนไลน์ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียน
กลับด้าน
- 3) วัตถุประสงค์ของการจัดการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
  - 4.1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเชื่อมความรู้เดิมเพื่อเติมความรู้ใหม่
  - 4.2) ขั้นการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ขั้นเตรียมความพร้อม (2) ขั้นสร้างความสนใจ (3) ขั้นสร้าง
ความเข้าใจและเชื่อมโยงประสบการณ์พื้นฐาน (4) ขั้นการศึกษาค้นคว้า (5) ขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม
(6) ขั้นสรุปและอภิปราย (7) ขั้นขยายความรู้ (8) ขั้นประเมินผล
  - 4.3) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้
- 5) ระบบสังคม ได้แก่ บทบาทของครูและบทบาทหน้าที่ของนักเรียน
- 6) หลักการและการได้ตอบเป็นการกระตุ้นให้เกิดการคิด เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากค้นพบ
สิ่งที่อยู่รอบตัว กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้
- 7) ระบบสนับสนุนที่สามารถสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะ
ทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

**2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ก่อนเรียนและหลังเรียน**

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

สมรรถนะทางการเรียนรู้	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	35	30	11.50	1.77
หลังเรียน	35	30	24.50	2.89

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ออนไลน์
เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีสมรรถนะทางการเรียนรู้
ในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	35	30	16	1.94
หลังเรียน	35	30	27	2.41

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 3 ผลการการศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตัวเอง	4.43	0.44	มาก
2. เนื้อหา รายละเอียด เรียงตามลำดับขั้นตอน จากง่ายไปยาก	4.18	0.65	มาก
3. ระดับความยาก ง่าย ของเนื้อหา มีความเหมาะสม	4.44	0.39	มาก
4. การถ่ายทอดความรู้ นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย	4.39	0.68	มาก
5. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีความทันสมัย	4.52	0.55	มากที่สุด
6. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน มีความน่าสนใจ	4.40	0.46	มาก
7. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สามารถเพิ่มทักษะการเรียนรู้ได้	4.55	0.71	มากที่สุด
8. รูปแบบการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาสมรรถนะตนเองได้	4.49	0.82	มาก
9. สื่อการเรียนการสอน มีความชัดเจน สามารถเข้าใจได้ง่าย	4.32	0.60	มาก
10. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.09	0.47	มาก
รวม	4.38	0.58	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้โดยนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.38 อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) ทฤษฎีและแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5) ระบบสังคม 6) หลักการแสดงการโต้ตอบ และ 7) ระบบสนับสนุน ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือ นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีทั้งหมด 7 ประการ เนื่องมาจากการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของ Joyce, Weil & Calhoun (2011) Khaemmanee (2011) และแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของ Bergmann & Sams (2013) เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้ Joyce, Weil & Calhoun (2011) ได้เสนอรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการนำเสนอภาพเหตุการณ์ในชั้นเรียน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอน แต่ละแบบที่มีความหลากหลายกันออกไป ซึ่งแต่ละแบบนั้นมีองค์ประกอบร่วมกัน คือ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ (Orientation to the Model) ประกอบไปด้วย เป้าหมาย ข้อตกลงเบื้องต้น หลักการ โมโนทัศน์ที่สำคัญที่เป็น พื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 รูปแบบของการจัดการจัดการเรียนรู้ (The Model of Teaching) จะแยกย่อยออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนของรูปแบบ (Syntax หรือ Phases) เป็นการจัดเรียงตามลำดับกิจกรรมที่จะสอนเป็นขั้น ๆ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจำนวนขั้นตอนการสอนแตกต่างกัน 2) ระบบสังคม (Social System) คือ การอธิบายถึงบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน และความสัมพันธ์ซึ่งกันและการปฏิสัมพันธ์กันในแต่ละรูปแบบ บทบาทของผู้สอนจะแตกต่างกันไปในแต่ละรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) หลักการแสดงการโต้ตอบ (Principle of Reaction) เป็นการบอกวิธีการ ที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนกระทำ อาจเป็นการให้รางวัล พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศอิสระและไม่มี การประเมินว่าถูกหรือผิด 4) ระบบการสนับสนุน (Support System) เป็นการบอกเงื่อนไขหรือ สิ่งจำเป็นในการใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผล เช่น การสอน การฝึกทักษะผู้เรียน จะต้องการทำงานในสถานที่ หรืออุปกรณ์ที่ใช้จะต้องใกล้เคียงกับสภาพการทำงานจริง ๆ ส่วนที่ 3 การนำไปใช้ (Application) เป็นการแนะนำและให้ข้อสังเกตการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น เช่น จะใช้กับเนื้อหาประเภทใด ผู้เรียนระดับใดจึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด และส่วนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม (Instructional and Nurture Effects) เป็นแนวทางที่จะบอกรูปแบบ

การจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบที่นำมาใช้นั้นจะเกิดผลอย่างไรบ้างกับผู้เรียน โดยอาจคำนึงถึงผลทางตรง ได้แก่ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ส่วนทางอ้อม คือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. สมรรถนะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) นั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเน้นกระบวนการทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบ วิธีการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของผู้เรียน การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีการปรับเปลี่ยน ดังที่ Panich (2016) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนมาเป็นครูฝึก หรือ ครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ห้องเรียน ต้องเปลี่ยนจากห้องสอน มาเป็น ห้องทำงาน เพราะในเวลาเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนจะเรียนเป็นกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน การศึกษาต้องเปลี่ยนจากการเน้นสอนของครู มาเป็นเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน การเรียนเปลี่ยนจากการเรียนของปัจเจกบุคคล มาเป็นเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม เปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขัน เป็นการเน้นความร่วมมือ ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระ มาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียน นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือทำ เพื่อให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ฝึกฝน จึงทำให้สมรรถนะทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สูงขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) นั้น บทบาทของครูเปลี่ยนไปจากเดิม คือไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่มีบทบาทคล้ายกับติวเตอร์ (Tutor) หรือผู้ฝึกหัด (Coach) หรือเป็นผู้จุดประกาย ตั้งคำถาม กระตุ้น สร้างความเข้าใจให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็น และเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความกระตือรือร้นและสนุกสนาน ไปด้วยกันได้ตอบคำถาม และเรียนรู้ และครูผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนด้วย ซึ่งเวลาที่ครูจะสอนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์สองทางกับนักเรียน ทำให้นักเรียนที่เรียนช้าไม่ทันเพื่อนร่วมห้องได้รับการเอาใจใส่ Bergmann & Sams (2013) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mourasri (2013) ผลการเรียนรู้ที่ใช้วิธีการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับห้องเรียนแบบกลับด้านบนเครือข่ายสังคม (Social Network) ในรายวิชาการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suriyagupta (2012) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาฟิสิกส์ 2 ว 30202 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบแผนผังมโนทัศน์ร่วมกับกระบวนการสอนสืบเสาะหาความรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างหรือผู้เรียน มีความพร้อมในการเรียนรู้ และ มีความสุขในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Sapsaman (2007) ที่กล่าวว่า การสร้างความรู้ขึ้นในตนเองในบรรยากาศที่มีทางเลือกที่หลากหลายตามความถนัด ความสนใจ และประสบการณ์

ที่มีความแตกต่างกัน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสรรค์ ความรู้และผลงาน และพัฒนาทักษะทางสังคม ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำวิจัยไปใช้

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตรกรรมการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เชิงรุก โดยใช้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดห้องเรียนกลับด้านนั้นเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอนจะมีกิจกรรมที่ต้องใช้เวลา ผู้สอนอาจจะต้องยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและให้สอดคล้องกับเวลาตามแผนที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาและพัฒนาวัตรกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอื่น ๆ เช่น สะเต็มศึกษาร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๆ กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ที่นำไปสู่การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการเรียนด้วยวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านกับวิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Bergmann, G. and Sams, S. (2013). *Flip Your Classroom Reach Every Student in Every Class Every Day*. Colorado: Colorado Publishing.
- Chiang Rai Teacher. (2020). *Using the Microsoft Teams Program for Organizing Online Teaching*. Retrieved May 4, 2021, from <https://www.kruchiangrai.net/2020/04/05/>
- Joyce B., Weil, M. and Calhoun, E. (2011). *Models of Teaching*. Boston: Pearson Education.
- Khaemmanee, T. (2011). *Pedagogical Science: Knowledge for Organizing Effective Learning Processes*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Matthews D. & Schrum L. (2003). High-Speed Internet Use and Academic Gratifications in the College Residence. *Internet and Higher Education Journal*, 6(2), 125-144.
- Maytwin P. (2018). *21st Century Skill: Skills of the 21st Century*. Retrieved October 21, 2018, from <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/21st-centuryskills.html>.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok: Agricultural Cooperative Assembly of Thailand.
- Ministry of Education. (2012). *Ministry of Education's Education Development Plan No. 11 (2012-2016)*. Bangkok: Author.

- Mourasri, C. (2013). *Academic Outcomes using a Reverse Teaching Method Combined with the Classroom Inverted on Top of Social Networks in the Course of Analysis and Problem Solving for Students in Grade 5*. Master of Industrial Education (Computer Education). King Mongkut's University of Technology Thonburi, Bangkok.
- Nopparat P. (2013). *E-learning. A New Choice of Education*. Retrieved January 15, 2022, from <http://www.e-learning.dss.go.th>
- Panich, W. (2012). *Sending Happiness to Quality Education 2013*. Bangkok: Institute of Management Promotion. Knowledge for society.
- Panich, W. (2013A). *What is a Flipped Classroom Like? Teachers for Students Create A Flipped Classroom*. (2nd ed.). Bangkok: S.R. Printing Mass Products.
- Panich, W. (2013B). *Teachers for Students Create A Flipped Classroom*. (2nd ed.). Bangkok: Siam Commercial Foundation.
- Panich, W. (2016). *Entertaining Teachers' Lives into a Learning Community*. Bangkok: S.R. Printing Mass Products.
- Prachakul, V. and Nuengchalerm, P. (2010). *Teaching and Learning Model*. Maha Sarakham: Maha Sarakham University Press.
- Pradubwet, R. (2017). Results of the flipped Classroom Teaching Method for Vocational Students Teacher at Srinakharinwirot University. *Journal of Teaching and Learning Development Rangsit University*. 11(1), 39 - 49.
- Sapsaman, P. (2007). *Learning Management by Allowing Students to Seek and Discover, Self-Knowledge*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Simachai, K. (2009). Web-Quest Lesson Development Principles and theories of technology and educational communication for students who are suitable for learning on different networks. *Journal of Education, Maha Sarakham University*, 3(2), 81 - 88.
- Sinthusiri, A. (2013). New Genres of Learning in the 21 Century. *The Daily News*. 25 March 2013. p.10.
- Suriyagupta, C. (2012). Academic Achievement Development Physics 2 W30202 Secondary School Year 4 Using a set of Conceptual Diagrams and Learning Processes to Teach Knowledge Quest 5-Step Learning Cycle. *Journal of Education, Khon Kaen University*, 35(1), 55 - 64.
- Vejjalak, N. (2023). Guidelines for Leadership Development in the Digital Age of School Administrators in Phitsanulok Secondary School. *Journal of Academic and Research in Social Sciences Nakorn Sawan Rajabhat University*, 18(1), 45 - 58.

*****

การสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐาน ในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย*

อัมพิกา อ่าลอย¹

(วันที่รับบทความ: 13 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 12 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์และประเมินผลกระทบต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 14 ชุมชน เป็นงานวิจัยภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 14 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง และกลุ่มประชาชนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในการทำเกษตรกรรมแบบท้องถิ่น และมีความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตตามวิถีท้องถิ่น จำนวน 70 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา จากนั้นใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกายภาพและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยนำเสนอข้อมูลผ่านการบรรยาย แผนที่ และตาราง

ผลการวิจัยพบว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ วิถีชีวิตและการเกษตรที่ยังคงพึ่งพิงธรรมชาติ ประเพณีและความเชื่อที่สะท้อนถึงความศรัทธาในศาสนาพุทธ ธรรมชาติและสถานที่สำคัญซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรของชุมชน และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สร้างจากภูมิปัญญาชุมชน ส่วนการประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม พบว่าชุมชนมีความมุ่งมั่นในการรักษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน และเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาและพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนในยุคปัจจุบัน

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, มรดกทางประวัติศาสตร์, อัตลักษณ์ชุมชน, กลุ่มน้ำยม

* บทความวิจัย, โครงการมูลนิธิ (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

¹ อาจารย์, สำนักวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, Email: aumpika.amloy@cmu.ac.th

---

Exploration of Cultural Landscape and Historical Heritage of the Community Located in the Yom River Basin, Ban Teuk Subdistrict, Srisatchanalai District, Sukhothai Province*

Aumpika Amloy¹

(Received: April 13, 2024; Revised: August 12, 2024; Accepted: August 15, 2024)

Abstract

This research aimed to explore and analyze the cultural landscape and historical heritage and assess the impact on the identity and preservation efforts of cultural heritage communities in the study area. The study involved 14 communities in the Yom River Basin, Ban Teuk Sub - district, Sri Satchanalai District, Sukhothai Province. It was conducted as a field research project utilizing two sample groups: 14 community leaders selected through purposive sampling and 70 community members with expertise or experience in local agriculture and a deep understanding of local ways of life, selected through quota sampling. Data analysis involved both physical geography data and information gathered through interviews, presented through lectures, maps, and illustrations.

The results indicated that the communities' cultural landscape and historical heritage can be categorized into four main aspects: traditional lifestyle and agriculture that rely on nature, traditions, and beliefs reflecting Buddhist faith, natural resources and significant sites within the community, and local products derived from community wisdom. The assessment of the impact of the cultural landscape and historical heritage on the community's identity and efforts to preserve its cultural heritage reveals a solid commitment to maintaining traditional lifestyles and local wisdom, preserving traditions and culture, promoting cultural tourism, adapting to change, strengthening community resilience, and facing challenges posed by social and technological changes. This study highlights the importance of preserving and developing the cultural identity of communities in the modern era.

Keywords: Cultural Landscape, Historical Heritage, Community Identity, Yom River Basin

---

* Research Article, Fundamental Research Project for Fiscal Year 2567, from the National Research Council of Thailand (NRCT)

¹ Lecturer, Faculty of Architecture, Chiang Mai University, Email: aumpika.amloy@cmu.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ในยุคปัจจุบันที่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม เขตตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กำลังเผชิญกับความท้าทายในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญ ชุมชนเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน แต่ยังสะท้อนถึงความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านการดำรงชีวิตและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (Varitwuttikul, et.al, 2021, pp. 119 - 122)

ข้อมูลจากรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 - 2570) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า แม้จะมีการพยายามส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นผ่านยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตึก ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน แต่ยังคงมีอุปสรรคหลายประการในการดำเนินโครงการ ได้แก่ ความซ้ำซ้อนของโครงการที่อาจเกิดจากการวางแผนที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการจริงของชุมชน การขาดการอนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการทางราชการที่ซับซ้อนและล่าช้า รวมถึงการจัดการทรัพยากรที่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ทำให้โครงการบางส่วนไม่สามารถดำเนินไปได้ตามแผนที่วางไว้

ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อ การดำเนินโครงการพัฒนาเท่านั้น แต่ยังสร้างความเสี่ยงที่ชุมชนจะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่าในกระบวนการพัฒนา การไม่สามารถจัดการทรัพยากรและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจนำไปสู่การเสื่อมสภาพของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและการสูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชุมชน นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างเร่งรีบโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบทางวัฒนธรรมอาจทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมและประเพณีท้องถิ่นถูกละเลยหรือถูกแทนที่ด้วยวัฒนธรรมที่เป็นกระแสหลัก ซึ่งในระยะยาวอาจทำให้ชุมชนสูญเสียความเป็นตัวตนและความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมที่เคยมี

ตัวอย่างที่ชัดเจนของการพัฒนาเชิงบวก คือ ชุมชนนาต้นจั่น ที่ประสบความสำเร็จในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนนี้ไม่เพียงแต่รักษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ได้อย่างดีเยี่ยมเท่านั้น แต่ยังสร้างสรรค์สินค้าทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังพื้นที่ สร้างรายได้และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชน (Nonsiri, 2012, pp. 59 - 60) การนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการท่องเที่ยวของชุมชนนาต้นจั่น เป็นตัวอย่างของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Sangpuat, et.al, 2024, pp. 519 - 522) กิจกรรมเหล่านี้รวมถึงการเยี่ยมชมพื้นที่การเกษตรที่ใช้วิธีการทำเกษตรแบบพึ่งพาธรรมชาติ การเรียนรู้วิถีการทำอาหารพื้นเมือง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับการนำเสนอโดยชาวบ้านที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ (Amloy, 2023, pp. 103 - 104)

อย่างไรก็ตาม ชุมชนยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม ทำให้ชุมชนต้องหาวิธีปรับตัวเพื่อรักษาและสืบสานอัตลักษณ์ของตนเอง (Sirasoonthom, et.al, 2011, p. 25) การเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสารที่พัฒนาอย่างรวดเร็วถือเป็นความท้าทายสำคัญ นอกจากนี้ การเผชิญหน้ากับวัฒนธรรมอื่น ๆ และการกระทำทางวัฒนธรรมที่อาจส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์ของชุมชน จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบเนื่องจากมีความเสี่ยงที่จะสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ในกระบวนการหลอมรวมเข้าสู่วัฒนธรรมที่กว้างขวางขึ้น (Wachirawongsakorn and Deetae, 2016, pp. 6 - 7)

การจัดทำบทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และเข้าใจในประเด็นศึกษาด้านการสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในพื้นที่ศึกษาและประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเหล่านี้ เพื่อสร้างความตระหนักรู้และการทำความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง การส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ จะช่วยสร้างสังคมที่มีความเข้มแข็งและรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนได้ในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของวันนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในพื้นที่ศึกษามีแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญเพื่อช่วยให้เข้าใจประเด็นดังกล่าวอย่างลึกซึ้ง และสนับสนุนการพัฒนาและการรักษามรดกทางวัฒนธรรมในอนาคต สามารถแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

ภูมิทัศน์วัฒนธรรม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมนุษย์และสภาพแวดล้อม โดยเน้นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่กำหนดภูมิทัศน์ทางกายภาพ (Kerdsiri, 2014, pp. 176 - 213) เช่น การศึกษาของ Sauer (1956, p. 564) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันมีพลวัตระหว่างสังคมมนุษย์และสภาพแวดล้อม Tuan (1977,

pp. 3 - 18) ที่เน้นแง่มุมเชิงอัตนัยและอารมณ์ของความสัมพันธ์ของมนุษย์กับภูมิทัศน์ Meinig (1979, pp. 33 - 48) ที่สำรวจแง่มุมเชิงสัญชาตญาณของภูมิทัศน์ และ Jackson (1984) ที่เน้นความสำคัญของภูมิทัศน์ในชีวิตประจำวัน รวมถึง Spim (1998, p. 15 - 21) ที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนของระบบนิเวศและวัฒนธรรม

มรดกทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาและรักษามรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อเข้าใจและรักษาความเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และการสืบทอดวัฒนธรรม (Duhamel, 2020, pp. 56 - 64) เช่น สถานที่ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน หรือวัตถุโบราณที่สำคัญ เพื่อสร้างความเข้าใจวิถีชีวิตของบรรพบุรุษในอดีตและนำความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

อัตลักษณ์ชุมชน เป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะตัวของชุมชนที่ทำให้เป็นที่รู้จักและจำได้ เช่น การให้ความหมายของคนและสังคมต่อสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย (Boonprasong, 2019, pp. 33 - 36) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของปัจเจกบุคคล ความสอดคล้องของบุคคล ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมและความผูกพันทางอารมณ์

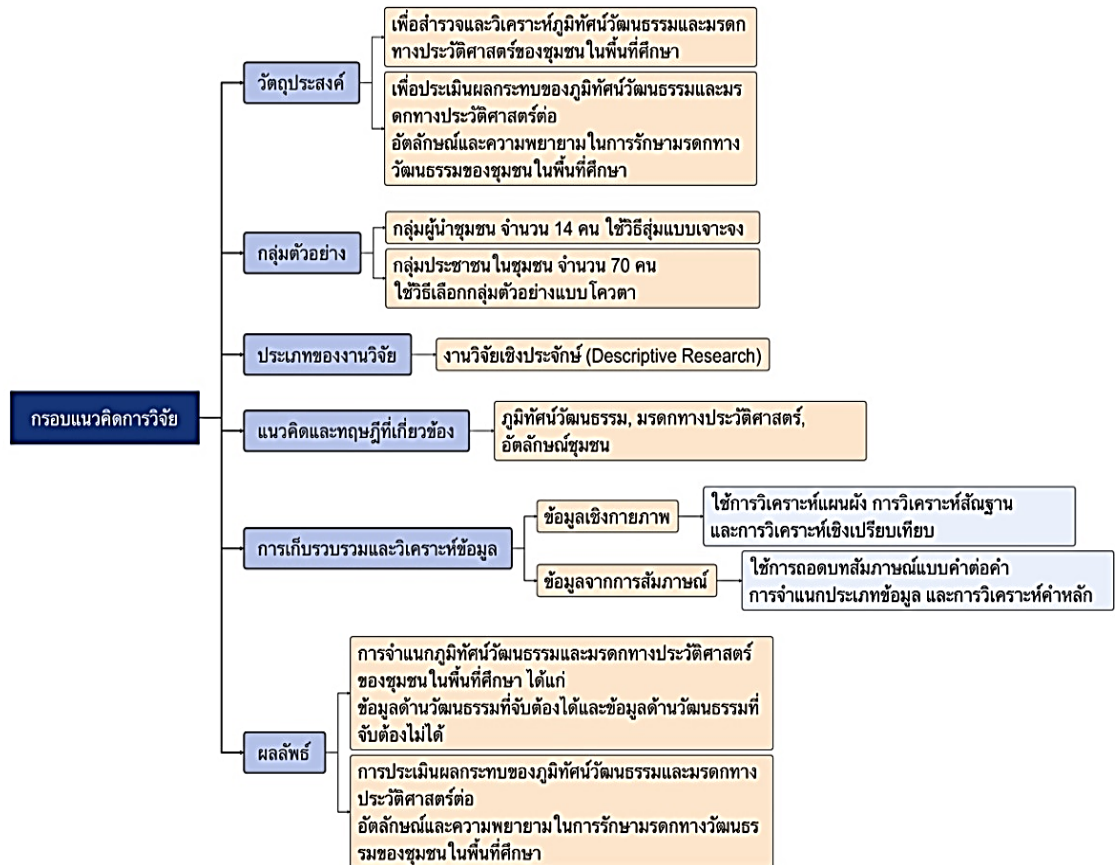
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเหล่านี้สามารถประยุกต์ใช้กับการสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอสรีสะเกษณาลัย จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอสรีสะเกษณาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการสำรวจ วิเคราะห์ และประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ที่มีต่ออัตลักษณ์ชุมชน

การศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในพื้นที่ศึกษา โดยเน้นความเข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อการกำหนดภูมิทัศน์ปัจจุบัน สำหรับมรดกทางประวัติศาสตร์ การวิจัยจะรวบรวมและประเมินความสำคัญของมรดกส่วนอัตลักษณ์ชุมชนซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่อการกำหนดอัตลักษณ์ชุมชนจะช่วยให้เข้าใจแนวทางในการรักษาและพัฒนาอัตลักษณ์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้การวิจัยมีความชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย ได้อย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ (Descriptive Research) เน้นการบรรยายภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนผ่านการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล เป้าหมายคือเข้าใจและบ่งบอกคุณค่าของวัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ เพื่อกำหนดแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมในอนาคต

ช่วงเวลาในการวิจัย โดยวันเริ่มต้นโครงการ คือ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2566 ส่วนวันสิ้นสุดโครงการ คือ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2567

จริยธรรมการวิจัยในคน บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยย่อยที่ 4 ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ภายใต้แผนงานวิจัยแผนบูรณาการในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ได้รับการรับรองการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย ตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลจากคณะกรรมการจริยธรรมในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ COA No. 069/66 และ CMUREC No. 66/106 วันที่รับรองการพิจารณาจริยธรรม คือ วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2566 และวันหมดอายุ คือ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

สามารถจำแนกออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

การคัดเลือกชุมชน หมายถึง ชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 14 ชุมชน

การคัดเลือกกลุ่มผู้ใช้ข้อมูล สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้นำชุมชน ไม่จำกัดเพศ และมีช่วงอายุ 18–60 ปี ใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดจำนวนผู้นำชุมชน 1 คน ต่อ 1 ชุมชน ดังนั้นมีผู้นำชุมชนที่ทำแบบสำรวจ จำนวน 14 คน

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในชุมชน คือ ผู้อาศัยในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีประสบการณ์ในการทำเกษตรกรรมแบบท้องถิ่น และมีความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตตามวิถีท้องถิ่น ไม่จำกัดเพศ และมีช่วงอายุ 18 - 60 ปี ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) เป็นการกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จนครบตามจำนวน โควตาตามจุดประสงค์ โดยกำหนดจำนวนประชาชนในชุมชน 5 คน ต่อ 1 ชุมชน ดังนั้นมีประชาชนในชุมชนที่ทำแบบสำรวจ จำนวน 70 คน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

สามารถจำแนกออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยกำหนดกรอบคำถามสำหรับสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นภาษาไทย ประกอบด้วย กรอบคำถามสำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้อาศัยในชุมชน สามารถจำแนกออกเป็น 6 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชน ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ข้อมูลวิถีการดำรงชีพของชุมชน และข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชน

การสำรวจข้อมูลเชิงพื้นที่ ได้แก่ แบบสำรวจภูมิทัศน์วัฒนธรรมและชุมชนในพื้นที่ศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งใช้เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ภาพถ่ายทางอากาศ กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึก และอุปกรณ์รังวัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สามารถจำแนกออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ องค์ประกอบทางวัฒนธรรม ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำยม

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ข้อมูลวัฒนธรรมของชุมชน ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ข้อมูลวิถีการดำรงชีพของชุมชน และข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถจำแนกออกเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกายภาพ จากการสำรวจภาคสนามแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอน 1 การวิเคราะห์แผนผัง (Planning Analysis) เพื่อพิจารณารูปแบบการใช้พื้นที่ในระดับชุมชน ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร การเลือกที่ตั้ง การตั้งถิ่นฐาน และการวางผังบริเวณ

ขั้นตอน 2 การวิเคราะห์ทัศนฐาน (Morphological Analysis) เพื่อพิจารณารูปแบบการใช้พื้นที่รอบตัวเรือนกรณีศึกษา รวมถึงการจัดวางตัวเรือน พื้นที่โดยรอบ และองค์ประกอบทางภูมิทัศน์

ขั้นตอน 3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการใช้พื้นที่ระหว่างระดับชุมชนและรอบตัวเรือนกรณีศึกษา เพื่อสรุปลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Word by Word) แล้วจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Typological Analysis) และการวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลักและย่อย นำไปสู่การสรุปผลข้อมูลเชิงพรรณนา

การตรวจสอบข้อมูลและการแปลผล ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และแบ่งการแปลผลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การบรรยายทั่วไป (General Description) และการแสดงหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูล (Specific Description)

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการศึกษา สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสาขาลย์ จังหวัดสุโขทัย โดยมีภูมิทัศน์วัฒนธรรมอันหลากหลายและมีเอกลักษณ์ สามารถจำแนกประเด็นสำคัญออกเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

วิถีชีวิตและการเกษตร ชาวบ้านในตำบลบ้านดึกยังคงรักษาวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและพึ่งพาธรรมชาติในการทำเกษตรกรรม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่วิจัย การปลูกข้าว ผักสวนครัว และ ไม้ผล ซึ่งเป็นแหล่งอาหารและรายได้หลักของชุมชน ยังคงดำเนินไปด้วยวิธีการเกษตรแบบดั้งเดิมที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค ยังเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แสดงถึงการพึ่งพาและการรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ วิถีชีวิตการเกษตรของชุมชนตำบลบ้านดึกยังเชื่อมโยงกับความเชื่อทางวัฒนธรรมและศาสนาอย่างลึกซึ้ง การปลูกข้าวซึ่งเป็นพืชหลักในการดำรงชีวิตของชุมชน มีความหมายที่มากกว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น พิธีแรกนาขวัญ และการขอพรจากเจ้าที่เจ้าทางในการทำเกษตรกรรม ความเชื่อในการรักษาความสมดุลของธรรมชาติและ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนยังคงปรากฏชัดในวิถีชีวิตของชาวบ้าน การเกษตรแบบผสมผสานที่รวมการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่เดียวกัน แสดงถึงการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ที่อาจเน้นการเกษตรแบบเชิงพาณิชย์มากกว่า

ประเพณีและความเชื่อ ชาวบ้านในตำบลบ้านดึกยังคงรักษาประเพณีและความเชื่อโบราณไว้ได้อย่างมั่นคง ตัวอย่างที่ชัดเจนคือประเพณีแห่ผ้าขึ้นโฮงสงกรานน้ำเจ้าหมื่นดั่ง ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความเคารพและการขอพรจากเจ้าที่เจ้าทางที่ชาวบ้านเชื่อว่าคุ้มครองชุมชน พิธีกรรมนี้สะท้อนถึงความเชื่อในเรื่องการอุทิศและการแสดงความกตัญญูต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ ชาวบ้านยังคงร่วมกันทำบุญตักบาตรเทโวในช่วงเทศกาลออกพรรษา และการทอดกฐิน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาและความตั้งใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

การสงกรานน้ำเจ้าหมื่นดั่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นประเพณีที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างชุมชนกับความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณในท้องถิ่น การปฏิบัติพิธีกรรมนี้ไม่เพียงแต่เป็นการรักษาความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความเป็นหนึ่งเดียวในชุมชน การร่วมมือกันในกิจกรรมเช่นนี้ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถรักษาวัฒนธรรม

ท้องถิ่นให้สืบทอดต่อไปได้ การรักษาประเพณีสงฆ์เจ้าหมื่นคังจึงเป็นการเก็บรักษาอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการธำรงรักษาวัฒนธรรมในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ธรรมชาติและสถานที่สำคัญ ชุมชนตำบลบ้านดึกตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยภูเขาและป่าไม้ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้าน นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม เช่น วัดเก่าแก่ที่เป็นศูนย์กลางของการศึกษาและศาสนา เป็นสถานที่สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและการรวมใจของชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของธรรมชาติและสถานที่สำคัญที่มีบทบาทในการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ผลการสำรวจและวิเคราะห์สถานที่สำคัญในตารางที่ 1 ถูกประเมินในสามด้านหลัก ได้แก่ การอนุรักษ์ สักยภาพการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะ ด้านการอนุรักษ์นั้นพิจารณาจากความพยายามของชุมชนในการรักษาสภาพดั้งเดิมของสถานที่สำคัญ ได้แก่ การดูแลรักษาวัดและสิ่งแวดล้อม การรักษาประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการอนุรักษ์ถูกแบ่งออกเป็นระดับสูงสำหรับสถานที่ที่ได้รับการดูแลอย่างดี ระดับปานกลางสำหรับสถานที่ที่ยังต้องการการปรับปรุง และระดับต่ำสำหรับสถานที่ที่เสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพ

ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยว พิจารณาจากความสามารถของสถานที่ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ สถานที่ที่มีศักยภาพสูงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยความสวยงามทางธรรมชาติหรือความสำคัญทางวัฒนธรรมที่เป็นที่รู้จัก ขณะที่สถานที่ที่มีศักยภาพปานกลางหรือต่ำอาจขาดการพัฒนาในบางด้าน ข้อเสนอแนะในการพัฒนานั้นการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดกิจกรรมท้องถิ่น และการส่งเสริมการอนุรักษ์ โดยข้อเสนอแนะเหล่านี้มาจากการรวบรวมความคิดเห็นของผู้วิจัย ผู้นำชุมชน และผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น

ตารางที่ 1 แสดงผลการสำรวจและวิเคราะห์สถานที่สำคัญของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย

ชุมชน	สถานที่สำคัญ	การอนุรักษ์	ศักยภาพการท่องเที่ยว	ข้อเสนอแนะ
บ้านแม่รากใต้	วัดม่อนแก้ว	สูง	ปานกลาง	เพิ่มการสนับสนุนการท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมท้องถิ่น
บ้านแม่รากเหนือ	ไม่มี	สูง	ต่ำ	สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น
บ้านปลาหนา	ศาลาหลวงปู่สุข	สูง	ปานกลาง	ส่งเสริมการจัดกิจกรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชุมชน	สถานที่สำคัญ	การอนุรักษ์	ศักยภาพการท่องเที่ยว	ข้อเสนอแนะ
บ้านฉุนก	วัดจอมแจ้ง ป่าช้าเด่นชายเป้ง ศาลปู่อาฮักเขียวคำ โบสถ์โบราณ ม่อนคูบข้าว	สูง	สูง	พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเส้นทางท่องเที่ยว
บ้านนาคันจัน	โฮมสเตย์บ้านนาคันจัน ศูนย์อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวบ้านนาคันจัน ร้านข้าวเป็็บ วัดนาคันจัน ศาลเจ้าปู่ท่าด่าน ศาลเจ้าปู่พญาแก้ว กลุ่มทอผ้าหมักโคลน บ้านนาคันจัน	สูง	สูง	จัดกิจกรรมท้องถิ่นเชิงวัฒนธรรมและขยายการตลาด
บ้านดงข่าปา	วัดศรีจำปา พระธาตุจอมสระหรี ศรีจำปา ศาลปู่พญาแก้ว ฝายแม่รากน้อย	สูง	ปานกลาง	ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรรมชาติ
บ้านห้วยดม	วัดห้วยดม ศาลปู่พญาหงษ์ทอง ต้นทุเรียนยักษ์ พันธุ์จระเข้ อายุกว่า 100 ปี	สูง	ปานกลาง	พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมเชิงนิเวศ
บ้านแม่คูล	วัดแม่คูล	สูง	ต่ำ	สร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ
บ้านห้วยสัก	ไม่มี	สูง	ต่ำ	ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชุมชน	สถานที่สำคัญ	การอนุรักษ์	ศักยภาพการท่องเที่ยว	ข้อเสนอแนะ
บ้านหมอนสูง	วัดศรีเขลียง	สูง	ปานกลาง	พัฒนากิจกรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก
บ้านปลายนา	อนุสาวรีย์เจ้าหมื่นดั่ง วัดอินทารามปลายนา ศาลเจ้าพ่อเมืองดั่ง	สูง	สูง	พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และธรรมชาติ
บ้านปากทรวง	วัดเทพมงคลนิมิต	สูง	ปานกลาง	ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์
บ้านภูนกไต้	ไม่มี	สูง	ต่ำ	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมกิจกรรมท้องถิ่น
บ้านแม่รากกลาง	วัดต้นสน โขธาราม	สูง	ต่ำ	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและอนุรักษ์

ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญา การค้าของชาวบ้านในตลาดบ้านดึกเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสืบทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น การท่องเที่ยวซึ่งเป็นทักษะที่สืบทอดมาอย่างยาวนานนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความรู้และมีมือของชาวบ้านเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความผูกพันและความเคารพต่อวัฒนธรรมและประเพณีที่มีความสำคัญต่อชุมชน รวมทั้งเป็นกิจกรรมที่ช่วยรักษาและเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน และเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนยังคงความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ

นอกจากนี้ การผลิตผ้าทอยังมีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชน เป็นแหล่งรายได้ที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความยั่งยืนและการพึ่งพาตนเองของชุมชน การใช้วัสดุท้องถิ่นและเทคนิคการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังสะท้อนถึงแนวคิดการรักษาสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ การท่องเที่ยวจึงไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สังคมภายนอกอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย สามารถจำแนกออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

การรักษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมุ่งมั่นรักษาวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมและการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน

และช่วยถ่ายทอดค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ไปยังรุ่นถัดไป ทำให้ชุมชนสามารถรักษา และเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรม ชุมชนจัดงานเทศกาลและพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น พิธีบวช งานแต่งงาน งานลอยกระทง และพิธีสืบสานประเพณี การจัดกิจกรรมเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจระหว่างรุ่นในชุมชน รวมถึงการถ่ายทอดความรู้และความเชื่อที่มีมาอย่างยาวนาน

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชน การทำเช่นนี้ไม่เพียงเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม แต่ยังปลูกฝังความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมให้กับชาวบ้านและรุ่นหลัง

การเผชิญหน้ากับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ชุมชนพยายามรักษาและส่งเสริมวิถีชีวิต แบบดั้งเดิมพร้อมกับการเปิดรับเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยจัดการเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่นและ การทำเกษตรแบบดั้งเดิม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและการพัฒนา เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชน ชุมชนดำเนินการเพื่อรักษาและสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การแสดงดนตรีพื้นเมือง การทำอาหารโบราณ และพิธีกรรมทางศาสนา การดำเนินการเหล่านี้สร้างความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน และเป็นรากฐาน ที่แข็งแรงสำหรับการเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ชุมชนเผชิญกับความท้าทายจาก การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจากเทคโนโลยีใหม่และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและ สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลให้คนรุ่นใหม่สัมผัสกับวัฒนธรรมจากทั่วโลก ส่งผลให้ชุมชนหันหลังให้กับประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิม นอกจากนี้ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการเมืองที่รวดเร็วอาจกระทบต่อการใช้ชีวิต และการทำเกษตรแบบดั้งเดิม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและ ความสามารถในการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในกลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านดึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อม ซึ่งสืบทอดมายาวนานผ่านการรักษาสถานที่ทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม วัด พื้นที่ทางความเชื่อ ประเพณีอาหาร หัตถกรรม และภูมิทัศน์ธรรมชาติ องค์ประกอบเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ทางกายภาพ แต่ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิต ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจน ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย การวิจัยนี้ได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก พบว่าองค์ประกอบของภูมิทัศน์วัฒนธรรม เช่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ วัด พื้นที่ทางความเชื่อ ประเพณีอาหารและหัตถกรรม มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวิถีชีวิตและความเชื่อของชุมชน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Meinig (1979) ที่มองว่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นเหมือนข้อความที่สามารถอ่านและถอดรหัสได้ นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนใช้ประเพณีและความรู้ท้องถิ่นควบคู่กับนวัตกรรมใหม่ เช่น การเกษตรพื้นบ้านและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์และสร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อประเมินผลกระทบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมและมรดกทางประวัติศาสตร์ต่ออัตลักษณ์และความพยายามในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในลุ่มน้ำยม ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จากการประเมินผลกระทบพบว่า ความผูกพันทางอารมณ์กับสถานที่ทางประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Tuan (1977) ที่กล่าวถึง "Topophilia" หรือความรักและความผูกพันต่อสถานที่ และแนวคิดของ Jackson (1984) ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชีวิตประจำวันกับสถานที่ การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าความผูกพันดังกล่าวไม่เพียงแต่มีผลต่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม แต่ยังเป็นแรงจูงใจในการจัดกิจกรรมและรักษาโบราณสถาน ซึ่งมีผลต่อการสร้างและเสริมสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ประสบความสำเร็จ แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Spim (1998) ที่เน้นการทำให้ระบบนิเวศและวัฒนธรรมยั่งยืน โดยการศึกษาพบว่ากรริเริ่มกลุ่มอนุรักษ์และการจัดการด้วยตนเองของชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมแบบ “จากล่างขึ้นบน” (Bottom - up) ที่แสดงถึงความยั่งยืนและประสิทธิผลในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในลุ่มน้ำยม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งชุมชนท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยแนวทางที่เสนอ ได้แก่ การพัฒนาความคิดริเริ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ความร่วมมือกับหน่วยงานการท่องเที่ยว การศึกษาและประชาสัมพันธ์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมกิจกรรมและเทศกาลวัฒนธรรม และการจัดทำโครงการเสริมพลังชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้างนี้มุ่งเน้นชุมชน 14 แห่ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน 14 คน และประชาชนที่มีความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรมท้องถิ่น 70 คน ซึ่งอาจมีประเด็นอื่นที่ยังไม่ได้ถูกกล่าวถึง ดังนั้นการวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อเสริมความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับภูมิทัศน์วัฒนธรรม และนำไปสู่การพัฒนา นโยบายและแผนการจัดการที่ดีขึ้นสำหรับชุมชนวัฒนธรรมอื่น ๆ ในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Amloy, A. (2023). A Study of the Potential for Local Handicraft Management of the Target Communities along the World Heritage Corridor of Kamphaeng Phet, Sukhothai, and Si Satchanalai. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 18(1), 91 - 106. (In Thai).
- Boonprasong, P. (2019). Place Identity in Use Transformation Process of Old Building in The Old Town. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*, 16(2), 31 - 48.
- Duhamel, N, P., (2020). The Development of Songkhla Old Town Heritage Potential to Valued Add for Old Town Historical Tourism. *Nakhon Lampang Buddhist College's Journal*, 9(2), 52 - 64. (In Thai).
- Jackson, J. B. (1984). *Discovering the Vernacular Landscape*. Connecticut: Yale University.
- Kerdsiri, K. (2014). Holistic Cultural Landscapes of Community and Vernacular Architecture in the Area of Songkhla Lake Watershed. *NAJUA: History of Architecture and Thai Architecture*, 11, 176 - 213. (In Thai).
- Meinig, D. W. (1979). *The Interpretation of Ordinary Landscapes: Geographical Essays*. Oxford: Oxford University.
- Nonsiri, P. (2012). Pattern of Community - Based Tourism Operation in the Lower Northern Thailand. *Journal of International and Thai Tourism*, 8(2), 47 - 65. (In Thai).
- Sangpud, W., Maitreesophon, B., Janthadech, T. and Avirut, P. (2024). Uniqueness of the Area Leading to the Creation of Creative Community Tourism at Ban Klong Khon, Samut Sakram Province. *Journal of Modern Learning Development*, 9(1), 517 - 524.
- Sauer, C. O. (1956). *Man's Role in Changing the Face of the Earth*. Chicago: University of Chicago.
- Sirasoonthorn, P. et.al. (2011). The Traditional Medicine Practices of Thai People in the Lower Northern Region Along the Yom and Nan River Basins. *Mekong - Salween Civilization Studies Journal*, 2(1), 25 - 34. (In Thai).

Spirn, A. W. (1998). *The Language of Landscape*. Connecticut: Yale University.

Tuan, Y. F. (1977). *Space and Place: The Perspective of Experience*. Minnesota: University of Minnesota.

Varitwuttikul, K., Oniem, P., Khunajan, W., Madee, C., and Rattanaprathum, N. (2021). Problems and Communities Needs on Water Resources Management in the Yom River Basin. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(1), 95 - 125. (In Thai).

Wachirawongsakorn, P. and Deetae, N. (2016). Public Participation in Solving Flood Problems in the Lower Yom River Basin. *Journal of Environmental Management*, 12(2), 4 - 23. (In Thai).

*****

การพัฒนาเครื่องมือวัดและโมเดลการเปลี่ยนกลุ่มแฝงทักษะการทำงานร่วมกัน ของนิสิตครูระดับปริญญาตรี*

ณัฐกานต์ ประจันบาน¹ ญาดา ม่วงแก้ว²

(วันที่รับบทความ: 30 เมษายน 2567; วันแก้ไขบทความ: 2 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 6 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี และ 2) วิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี ตัวอย่างวิจัยได้แก่ นิสิตครูระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 209 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ ครอบคลุม 4 องค์ประกอบของทักษะการทำงานร่วมกัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์กลุ่มแฝง และการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง

ผลการวิจัยพบว่า 1) เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 21 ข้อ ได้แก่ 1) การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน จำนวน 3 ข้อ 2) ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน จำนวน 6 ข้อ 3) ความสามารถในการทำงานร่วมกัน จำนวน 6 ข้อ และ 4) ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน จำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 - 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .292 - .653 มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .186 - .770 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .889 และ 2) การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันจากการวัดทั้ง 3 ช่วงเวลา พบว่า การวัดครั้งที่ 1 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 37.3% การวัดครั้งที่ 2 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 3 มากที่สุด คิดเป็น 43.0% และการวัดครั้งที่ 3 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 43.9%

คำสำคัญ: ทักษะการทำงานร่วมกัน, การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง

* บทความวิจัย สาขาวิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 2567

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, E-mail: Nattakamp@nu.ac.th

² อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, E-mail: Yadam@nu.ac.th

---

The Development of Measurement Instrument and Latent Transition Model for Undergraduate Student Teachers' Collaboration Skills*

Nattakan Prachanban¹ Yada Muangkaew²

(Received: April 30, 2024; Revised: August 2, 2024; Accepted: August 6, 2024)

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop and examine the quality of an instrument to measure collaborative skills of undergraduate student teachers, and 2) analyze latent transition of collaborative skills of undergraduate student teachers. The research sample consisted of 209 first-year undergraduate students from the Faculty of Education in the academic year 2023, obtained through multi-stage random sampling. Data were collected using a 5-level rating scale instrument measuring collaborative skills of student teachers with 21 items covering 4 components of collaborative skills. Data were analyzed using mean, standard deviation, factor analysis, latent class analysis, and latent transition analysis.

The results revealed that 1) The collaborative skills measurement instrument comprised 4 aspects with 21 items: 1) Setting collaborative goals (3 items), 2) Flexibility in collaboration (6 items), 3) Ability to collaborate (6 items), and 4) Responsibility in collaboration (6 items). All items had an IOC index between .60 - 1.00, a discrimination value between .292 - .653, construct validity with factor loadings between .186 - .770 which were statistically significant at the .05 level, and a reliability of .889. 2) The latent transition of collaborative skills measured over 3 time points found that at the 1st measurement, the largest proportion (37.3%) of student teachers were in latent class 1. At the 2nd measurement, the largest proportion (43.0%) were in latent class 3. At the 3rd measurement, the largest proportion (43.9%) were in latent class 1.

Keywords: Collaboration Skills, Latent Transition Analysis

---

* Research Article, Educational Research and Evaluation Program, Faculty of Education, Naresuan University, 2024

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: Nattakanp@nu.ac.th

² Lecturer, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: Yadam@nu.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างพลิกผัน (Disruption) ในยุคโลกาภิวัตน์ 4.0 ส่งผลทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี จึงทำให้รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ส่งผลให้การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต้องพัฒนาขีดความสามารถและเตรียมความพร้อมในหลายด้าน ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยต้องมีการสร้างบัณฑิตที่มีความพร้อมในการปรับตัว มีทักษะการทำงานที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีทักษะการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wattanakorn, 2015) สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ทักษะที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในปัจจุบัน ควรส่งเสริมให้เกิดกับบัณฑิต เพื่อให้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีศักยภาพตรงตามความต้องการของสังคม มีทักษะการสื่อสาร และสามารถทำงานกับผู้อื่นได้

ทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการสร้างความร่วมมือกันให้เกิดขึ้นทางบวก แม้บุคคลต่างวัฒนธรรมกันก็สามารถเรียนรู้และเข้าใจการทำงานร่วมกันได้ ซึ่งเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้บุคคลได้รู้จักการทำงานของตนเองภายใต้บริบทของการทำงานเป็นทีม สามารถทำความเข้าใจกันในระดับที่มีความหลากหลายและสามารถเรียนรู้ที่จะทำงานกับบุคคลอื่นที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันได้ (Bellanca & Brandt, 2010) เพราะฉะนั้นจึงควรส่งเสริมและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันให้เกิดขึ้นกับนิสิต/นักศึกษา ตั้งแต่เริ่มเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ทำหน้าที่ผลิตนิสิตครูให้ไปเป็นครูที่มีคุณภาพ และพัฒนาทักษะที่สำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนหรือการทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนนิสิตปริญญาตรีในคณะศึกษาศาสตร์ พบปัญหาที่ว่า นิสิตปริญญาตรีชั้นปี 1 ที่ได้เข้ามาเรียนในสถาบันอุดมศึกษาต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิม บริบทของการเรียนใหม่ ตลอดจนการทำความรู้จักเพื่อนใหม่ ซึ่งถ้านิสิตยังไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะเกิดปัญหาในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น นิสิตบางคนชอบที่จะทำงานคนเดียว ไม่สามารถทำงานร่วมกันกับเพื่อนได้ เมื่ออาจารย์มอบหมายให้ทำงานกลุ่ม มักจะมีปัญหาเกิดขึ้นตามมา เช่น การขอแยกกลุ่มเพื่อมาทำงานคนเดียว อันเนื่องมาจากเพื่อนในกลุ่มบางคนไม่ช่วยทำงาน หรือมีปัญหาในการสื่อสารกับเพื่อนทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ สอดคล้องกับ Khammanee (2023) และ Roonghuaphai et al. (2015) ได้กล่าวว่า คนไทยขาดคุณสมบัติของการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นได้จากเหตุผลสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) บริบทของการทำงานในปัจจุบัน เน้นความร่วมมือกันในการทำงานและทำงานเป็นทีมมากยิ่งขึ้น และ 2) การเรียนจะประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการทำงานร่วมกัน ปัญหาเหล่านี้ควรแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที เพราะว่าการทำงานร่วมกัน เป็นทักษะที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อนิสิตสำเร็จการศึกษาไปประกอบอาชีพครู จะต้องมีการติดต่อสื่อสารหรือการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะฉะนั้นคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรมีการส่งเสริมและเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเหมาะสม

หรือกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียน เพื่อให้มนิสิตเกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาทักษะของตนเองจากภายใน ส่งผลทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตามมา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่พบเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูที่ชัดเจน ประกอบกับทักษะการทำงานร่วมกัน ต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาเพื่อให้เกิดทักษะนี้ขึ้นมา ทั้งนี้การวัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวนิสิตจะต้องมีการวัดหลายครั้ง เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวัดและอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคล ได้แก่ การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง (Latent Transition Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้สำหรับวัดการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกในแต่ละกลุ่มข้ามช่วงเวลา ใช้การเก็บข้อมูลระยะยาวที่มีการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ซึ่งการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงมีประโยชน์ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ สามารถระบุกลุ่มแฝงได้และสามารถบอกได้ว่ากลุ่มแฝงมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร หรือสมาชิกของแต่ละกลุ่มแฝงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ในกลุ่มใดด้วย โอกาสความน่าจะเป็นเท่าใด เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถหาสาเหตุของการที่สมาชิกมีการเปลี่ยนกลุ่มได้ (Muthén, & Muthén, 2010; Nylund, 2007)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นประเด็นการวิจัยที่จำเป็นต้องศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูควรมีลักษณะเป็นอย่างไร เมื่อเวลาผ่านไปการพัฒนาิสิกครูผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ของหลักสูตร ทำให้นิสิตมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองในด้านของทักษะการทำงานร่วมกันได้อย่างไร เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะใช้วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวัดและอธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคล ได้แก่ การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง มาช่วยในการตอบประเด็นการวิจัยดังกล่าวนี้ โดยศึกษากับนิสิตครูชั้นปี 1 จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันทุก ๆ 1 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการวางแผน พัฒนากลยุทธ์และหลักสูตรสำหรับนิสิตครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี
2. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี

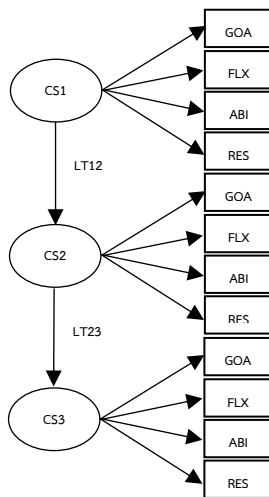
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการทำงานร่วมกัน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการทำงานร่วมกันจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Griffin et al. (2012); Kuhn (2015); Roonghuaphai et al. (2015); Vangrieken et al. (2015); Wattanakorn (2015); Partnership for 21st Century (2019); Vimuti & Topitak (2022) ซึ่งสามารถสังเคราะห์จากการพิจารณาความสอดคล้องกันขององค์ประกอบในแต่ละแนวคิดได้ทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน ความสามารถในการทำงานร่วมกัน ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะการทำงานร่วมกัน (CS)

องค์ประกอบ	Griffin et al.	Kuhn	Roonghuaphai et al.	Vangrieken et al.	Wattanakorn	Partnership for 21 st	Vimuti & Topitak	องค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้
การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน			✓	✓		✓	✓	การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน (GOA)
ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน	✓	✓		✓	✓	✓		ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน (FLX)
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น				✓			✓	
ความสามารถในการทำงานร่วมกัน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	ความสามารถในการทำงานร่วมกัน (ABI)
ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน	✓	✓	✓		✓	✓		ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน (RES)

กรอบแนวคิดการวิจัย

*CS1 = การวัดทักษะการทำงานร่วมกันในการครั้งที่ 1

*LT12 = การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง จากการวัดครั้งที่ 1 ไปยังครั้งที่ 2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดพอสังเขปดังต่อไปนี้
ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู
ผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญสำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องของนิยามตัวแปรและข้อรายการของทักษะการทำงานร่วมกัน จำนวน 5 คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญดังนี้ 1) อาจารย์มหาวิทยาลัยในสาขาวิชาการวิจัย การวัดและประเมินผลทางการศึกษา

ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน 3 คน และ 2) อาจารย์มหาวิทยาลัยในสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ จำนวน 2 คน

2. นิสิตครูระดับปริญญาตรี ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จากมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัย จำนวน 165 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) สำหรับการทดลองใช้ (Try Out) ของเครื่องมือวัด

เครื่องมือวิจัย ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างนิยามของตัวแปรกับข้อรายการ เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และ 2) ร่างเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู รายการข้อคำถามเป็นเชิงสถานการณ์เกี่ยวกับการเรียนและการทำงาน มีลักษณะการตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยคำถามวัดระดับพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบ ใช้สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด ได้แก่ การหาค่าอำนาจจำแนก ความตรงเชิงโครงสร้างและความเที่ยง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยส่งแบบประเมินความสอดคล้องด้วยตนเองต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์
2. ผู้วิจัยนำร่างเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันมาสร้างเป็นแบบประเมินออนไลน์จาก Google forms และส่งลิงค์ของร่างเครื่องมือวัดไปทาง Email, Line และ Facebook ไปยังผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลจากนิสิตครูชั้นปี 1 จากมหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัยจำนวน 165 คน ใช้เวลาประมาณ 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (IOC) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือวัด การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สูตร Item Total Correlation พิจารณาจากค่าเป็นบวก และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงจากค่าสถิติวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Measures) (Goffin, 2007; Steiger, 2007; Schumacker & Lomax, 2010; Kelloway, 2015) และการหาความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (internal consistency) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

ประชากรและตัวอย่างวิจัย

ประชากร คือ นิสิตครูระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ปีการศึกษา 2566 จากมหาวิทยาลัยของประเทศไทย

ตัวอย่างวิจัย คือ นิสิตครูระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ชั้นปี 1 ปีการศึกษา 2566 จากมหาวิทยาลัยของประเทศไทย จำนวน 209 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างวิจัยสำหรับการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงบนเว็บไซต์ของ Daniel Soper (Soper, 2021) รายละเอียดอิงจากโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) กำหนดค่า Effect Size เท่ากับ .30 ค่า Probability Level เท่ากับ .05 ค่า Desired Power เท่ากับ .80 จำนวนตัวแปรแฝง 3 ตัวและมีจำนวนตัวแปรสังเกตได้เท่ากับ 12 ตัว ได้จำนวนตัวอย่างขั้นต่ำสำหรับการศึกษาเท่ากับ 119 คน เก็บข้อมูล

เพิ่มเติมประมาณ 100% เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์และเก็บซ้ำ 3 ครั้ง อาจมีข้อมูลสูญหายจำนวนมาก และเพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งของผลการวิจัย (Robustness) มีรายละเอียดของการสุ่มตัวอย่างดังนี้
ขั้นที่ 1 กำหนดภูมิภาคของประเทศไทยออกเป็น 6 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ และสุ่มมหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มากภูมิภาคละ 1 มหาวิทยาลัย โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ใช้ภูมิภาคเป็นชั้นภูมิของการสุ่ม จะได้ 6 มหาวิทยาลัย ขั้นที่ 2 การสุ่มสาขาวิชา ผู้วิจัยสุ่มสาขาวิชาของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในแต่ละมหาวิทยาลัยมา 2 สาขาวิชาละกัน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้สาขาวิชาเป็นหน่วยของการสุ่ม จะได้ 12 สาขาวิชา และขั้นที่ 3 การสุ่มนิสิตครูในแต่ละสาขาวิชา ผู้วิจัยสุ่มนิสิตครูชั้นปี 1 สาขาวิชาละ 20 คน ในแต่ละสาขาวิชา โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้นิสิตครูจำนวน 240 คน (ผู้วิจัยเก็บข้อมูลซ้ำ 3 ครั้ง ได้จำนวนตัวอย่างที่สมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 209 คน)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตครู ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ถามเกี่ยวกับ เพศ สาขาวิชา สถาบันที่ศึกษา ตัวอักษรภาษาอังกฤษนำหน้าชื่อ-สกุล ตัวเลขวันเกิด (ใช้รหัสเพื่อการระบุตัวตนสำหรับการวัดซ้ำ) และตอนที่ 2 พฤติกรรมการปฏิบัติของนิสิตครูตามทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสถานการณ์เกี่ยวกับการเรียนและการทำงาน มีลักษณะการตอบเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ โดยคำถามวัดระดับพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จำนวน 21 ข้อ ใช้สำหรับการวิเคราะห์กลุ่มเปลี่ยนแปลงของทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดที่ตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้วในขั้นตอนที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและให้ผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลช่วยส่งลิงค์เครื่องมือวัดกระจายไปตามมหาวิทยาลัยที่เป็นตัวอย่างวิจัยตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากการวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาในระยะยาว (Longitudinal Study) จำเป็นต้องเก็บข้อมูลซ้ำ 3 ครั้ง โดยมีระยะห่างในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้งทุก ๆ 1 เดือน ซึ่งผู้วิจัยมีการระบุโค้ดอักษรแทนการระบุชื่อ-สกุล เพื่อใช้สำหรับการระบุตัวบุคคลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลซ้ำทั้ง 3 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 1 ภาคเรียน และผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า ครั้งที่ 1 ได้จำนวนเครื่องมือวัดกลับคืน 228 คน จาก 240 คน คิดเป็นร้อยละ 95.000 ครั้งที่ 2 ส่งเครื่องมือวัดไป 228 คน ได้กลับคืน 217 คิดเป็นร้อยละ 95.175 และครั้งที่ 3 ส่งเครื่องมือวัดไป 217 ได้กลับคืน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 96.313

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นใช้สถิติเชิงบรรยายในการอธิบายลักษณะของตัวแปร สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์เพื่อจำแนกกลุ่มแฝงของนิสิตครูตามทักษะการทำงานร่วมกัน จะใช้การวิเคราะห์กลุ่มแฝง (Latent Class Analysis: LCA) และการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของนิสิตครูตามทักษะการทำงานร่วมกัน จะใช้การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝง (Latent Transition Analysis: LTA) โดยใช้โปรแกรม Mplus 7.11

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

1.1 ผลการพัฒนาเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี พบว่า เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู เป็นสถานการณ์และมีลักษณะการตอบเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยคำถามวัดระดับพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบ ประกอบด้วย 4 ด้าน ข้อรายการ 21 ข้อ ได้แก่ 1) การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน มีข้อรายการ 3 ข้อ 2) ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน มีข้อรายการ 6 ข้อ 3) ความสามารถในการทำงานร่วมกัน มีข้อรายการ 6 ข้อ และ 4) ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน มีข้อรายการ 6 ข้อ

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้วิจัยนำเครื่องมือวัดให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามตัวแปรกับข้อรายการ (IOC) พบว่า ข้อรายการมีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 - 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ ผู้วิจัยปรับแก้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้เหมาะสม เพื่อนำไปสร้างเป็นร่างเครื่องมือวัดไปทดลองใช้กับนิสิตครูที่ไม่ใช่ตัวอย่างวิจัยจำนวน 165 คน ได้ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .292 - .653 ซึ่งมีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของโมเดลการวัดทักษะการทำงานร่วมกัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ไค-สแควร์ (164, N = 165) = 187.006, $\chi^2/df = 1.140$ p = .105, CFI = .978, TLI = .972, RMSEA = .029, SRMR = .054) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อรายการมีค่าตั้งแต่ .186 - .770 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ แสดงว่า ข้อรายการทุกข้อมีความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ทั้งนี้สัดส่วนความแปรปรวนที่รวมกันอธิบายด้วยองค์ประกอบแต่ละตัว มีค่าร้อยละ 3.5 - 59.3 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกัน

ตัวแปร	B	SE	t	R ²
การวางเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน (GOL)	0.939	0.017	54.237	0.881
ท่านจะคิดวางแผน แลกเปลี่ยน เพื่อกำหนดเป้าหมายของการทำงาน...(GOL1)	0.528	0.059	8.905	0.279
ท่านจะเป็นคนตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมายของการทำงาน...(GOL2)	0.389	0.076	5.110	0.151
ท่านจะทำงานในส่วนที่ท่านได้รับผิดชอบเท่านั้น โดยไม่สนใจว่าเพื่อน...(GOL3)	0.441	0.072	6.136	0.195
ความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกัน (FLX)	0.872	0.042	20.541	0.761
ท่านจะเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมครั้งนี้ และปรับตัวในการเข้าร่วม...(FLX1)	0.579	0.059	9.780	0.336
ท่านจะแยกตัวกับนิสิตท่านอื่น และปฏิเสธการทำกิจกรรมร่วมกับ...(FLX2)	0.614	0.056	10.875	0.377
ท่านจะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ได้จากการอบรม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้...(FLX3)	0.681	0.051	13.317	0.464
ท่านจะช่วยเพื่อน ๆ จัดงาน Open House ให้ประสบความสำเร็จ...(FLX4)	0.587	0.059	9.951	0.344
ท่านจะช่วยเพื่อน ๆ จัดงาน Open House จนถึงเวลาที่เลิกเรียนเท่านั้น...(FLX5)	0.725	0.047	15.593	0.526
ท่านจะทำตัววางเฉย เพราะคิดว่ามีเพื่อน ๆ คอยจัดงาน Open House อยู่...(FLX6)	0.186	0.082	2.281	0.035

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>t</i>	<i>R</i> ²
ความสามารถในการทำงานร่วมกัน (ABI)	0.935	0.015	64.393	0.874
ท่านยินดีร่วมงานกับคณะวิทยาศาสตร์ เพราะจะเป็นการเปิดมุมมอง...(ABI1)	0.613	0.049	12.452	0.375
ท่านจะแนะนำให้เพื่อนปฏิเสธการร่วมงานกับคณะวิทยาศาสตร์ เพราะ...(ABI2)	0.587	0.061	9.560	0.344
ถ้าความคิดเห็นของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์แตกต่างกับท่าน ท่านจะ...(ABI3)	0.617	0.056	11.066	0.381
ท่านจะวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการทำงานวันไหว้ครู...(ABI4)	0.669	0.058	11.601	0.448
ท่านจะช่วยเพื่อนทำงานเฉพาะส่วนที่ตนเองต้องรับผิดชอบเท่านั้น...(ABI5)	0.577	0.059	9.729	0.333
ท่านจะตัดสินใจใช้เงินกองกลางของสาขาวิชา ไปจ้างผู้อื่นทำพาน...(ABI6)	0.510	0.063	8.071	0.260
ความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน (SHA)	0.940	0.034	27.663	0.883
ท่านเข้าใจในความสามารถที่แตกต่างของบุคคล และยอมรับการทำงาน...(SHA1)	0.489	0.065	7.555	0.239
ท่านจะปฏิเสธการทำงานร่วมกับเพื่อนคณะสถาปัตยกรรม เพราะมองว่า...(SHA2)	0.466	0.068	6.889	0.217
ท่านยินดีให้เพื่อนคณะสถาปัตยกรรมมาร่วมด้วย เพื่อให้การสร้างห้อง...(SHA3)	0.248	0.078	3.167	0.062
ท่านจะพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับผลและคำแนะนำที่ได้จาก...(SHA4)	0.770	0.039	19.586	0.593
ท่านจะมาพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและ...(SHA5)	0.699	0.048	14.600	0.489
ฉันจะไม่แสดงความคิดเห็นใด เพราะมองว่าเป็นผลประโยชน์ของนักเรียน...(SHA6)	0.702	0.047	14.881	0.493

$\chi^2(164, N = 165) = 187.006, \chi^2/df = 1.140, p = .105, CFI = .978, TLI = .972, RMSEA = .029, SRMR = .054$

ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงแบบสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกัน มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .889

2. ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

2.1 ผลการวิเคราะห์กลุ่มแฝงทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี พบว่า โมเดล LCA 3 กลุ่มแฝง มีความเหมาะสมในการให้ข้อมูลสารสนเทศได้ดีกว่าโมเดล LCA 2 และ 4 กลุ่มแฝง ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยพิจารณาจากค่า AIC, BIC และ ABIC พบว่า โมเดล LCA 3 กลุ่มแฝงมีค่าน้อยกว่าโมเดล 2 กลุ่มแฝง และมีค่า Entropy สูงสุดเท่ากับ .849 ส่วนโมเดล 4 กลุ่มแฝง มีค่า AIC, BIC และ ABIC ไม่แตกต่างจากโมเดล 3 กลุ่มแฝง ซึ่งแสดงว่า การจำแนกนิสิตครูระดับปริญญาตรี แต่ละคนเข้ากลุ่มแฝงของโมเดลสามารถอธิบายความเป็นตัวแทนของคุณลักษณะกลุ่มแฝงได้ในระดับสูง ดังนั้น ผู้วิจัยเลือกโมเดล LCA 3 กลุ่มแฝง มาใช้อธิบายคุณลักษณะย่อย (Subgroups) ของนิสิตครูตามทักษะการทำงานร่วมกัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำนวณสำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์กลุ่มแฝง

Model	AIC	BIC	ABIC	VLMR		LMRA		Entropy
				value	<i>p</i>	value	<i>p</i>	
2 class	1167.219	1210.669	1169.478	-662.864	.049	177.852	.054	.741
3 class	1050.434	1110.596	1053.562	-570.609	.000	122.210	.000	.849
4 class	1030.552	1107.425	1034.549	-507.217	.109	28.804	.117	.827

2.2 ผลการจำแนกและตั้งชื่อกลุ่มแฝงทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี

กลุ่มแฝงที่ 1 (Class 1) ชื่อว่า “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับฝึกฝน” เป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกน้อยที่สุด จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.005 ของนิสิตครูทั้งหมด กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันทั้ง 4 องค์ประกอบ เท่ากับ 3.211, 3.188, 3.309 และ 3.212 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.107, 0.092, 0.069 และ 0.081 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ

กลุ่มแฝงที่ 2 (Class 2) ชื่อว่า “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับชำนาญ” เป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 54.545 ของนิสิตครูทั้งหมด กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันทั้ง 4 องค์ประกอบ เท่ากับ 3.761, 3.992, 4.236 และ 3.734 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.040, 0.050, 0.049 และ 0.040 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับสูงทุกองค์ประกอบ

กลุ่มแฝงที่ 3 (Class 3) ชื่อว่า “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับเชี่ยวชาญ” เป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกเป็นอันดับสอง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 34.450 ของนิสิตครูทั้งหมด กลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันทั้ง 4 องค์ประกอบ เท่ากับ 4.186, 4.616, 4.824 และ 4.267 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.060, 0.052, 0.033 และ 0.090 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก

2.3 ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูระดับปริญญาตรี

ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันจากการวัดทั้ง 3 ช่วงเวลา (ช่วงเวลาที่ 1 ไปช่วงเวลาที่ 2 และไปช่วงเวลาที่ 3) พบว่า การวิเคราะห์กลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันในการวัดครั้งที่ 1 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 37.3% รองลงมาคือ กลุ่มแฝง 3 คิดเป็น 34.2% การวัดครั้งที่ 2 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 3 มากที่สุด คิดเป็น 43.0% รองลงมาคือ กลุ่มแฝง 2 คิดเป็น 39.0% และการวัดครั้งที่ 3 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 43.9% รองลงมาคือ กลุ่มแฝง 3 คิดเป็น 34.7% ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและสัดส่วนของนิสิตครูระดับปริญญาตรีจำแนกตามกลุ่มแฝงแต่ละช่วงเวลา

ชื่อกลุ่มแฝง	ช่วงเวลาที่ 1		ช่วงเวลาที่ 2		ช่วงเวลาที่ 3	
	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน	จำนวน	สัดส่วน
กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับฝึกฝน	78	.373	38	.180	91	.439
กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับชำนาญ	60	.285	81	.390	45	.214
กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับเชี่ยวชาญ	71	.342	90	.430	73	.347

2.4 ผลการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนกลุ่มแฝงในแต่ละกลุ่ม

ผลการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนกลุ่มแฝง (ช่วงเวลาที่ 1 ไปช่วงเวลาที่ 2) สามารถสรุปผลได้ดังนี้ กลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา (กลุ่มคงที่) พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 3 ในการวัดครั้งที่ 1 และยังคงอยู่กลุ่มเดิมเมื่อวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .427 กลุ่มที่มีการเปลี่ยนกลุ่มไปอยู่ในกลุ่มที่สูงกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 1 ในการวัดครั้งที่ 1 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 3 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .507 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นเท่ากับ .331 และกลุ่มที่มีการเปลี่ยนกลุ่มไปอยู่ในกลุ่มที่ต่ำกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็น

ของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 3 ในการวัดครั้งที่ 1 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 2 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .476

ผลการวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนกลุ่มแฝง (ช่วงเวลาที่ 2 ไปช่วงเวลาที่ 3) สามารถสรุปผลได้ดังนี้ กลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา (กลุ่มคงที่) พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 1 ในการวัดครั้งที่ 2 และยังคงอยู่กลุ่มเดิมเมื่อมีการวัดครั้งที่ 3 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .499 กลุ่มที่มีการเปลี่ยนกลุ่มไปอยู่ในกลุ่มที่สูงกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 2 ในการวัดครั้งที่ 2 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 3 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 3 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .449 และกลุ่มที่มีการเปลี่ยนกลุ่มไปอยู่ในกลุ่มที่ต่ำกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 3 ในการวัดครั้งที่ 2 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 1 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 3 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .514 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความน่าจะเป็นของการเปลี่ยนกลุ่มแฝงในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

		ช่วงเวลาที่ 2			ช่วงเวลาที่ 3				
ช่วงเวลาที่ 1	Class	1	2	3	ช่วงเวลาที่ 2	Class	1	2	3
	1	.179	.315	.507		1	.499	.264	.238
2	.283	.387	.331	2	.329	.222	.449		
3	.097	.476	.427	3	.514	.187	.299		

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันที่พัฒนาขึ้น เป็นสถานการณ์และมีลักษณะการตอบเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยคำถามวัดระดับพฤติกรรมทั้งทางบวกและทางลบในแต่ละสถานการณ์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ จำนวน 21 ข้อ โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดของ Griffin, McGaw & Care (2012); Kuhn (2015); Roonghuaphai et al. (2015); Vangrieken et al. (2015); Wattanakorn (2015); Partnership for 21st Century (2019); Vimuti & Topitak (2022) สอดคล้องกับผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัด พบว่า ข้อรายการในเครื่องมือวัดมีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .60 - 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .292 - .653 มีค่าเป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกตัว มีความเที่ยงเท่ากับ .889 ซึ่งอยู่ในระดับสูง และมีความตรงเชิงโครงสร้างพิจารณาจาก โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของข้อรายการทุกข้อมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ .186 - .770 มีนัยสำคัญทางสถิติทุกข้อ จึงสามารถสรุปได้ว่า เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับสูงทุกด้าน สอดคล้องกับ Kanchanawasi (2013) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เป็นการแสดงหลักฐานความตรงเชิงโครงสร้าง โดยหลักฐานที่แสดงนั้น เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นหลักฐานสำหรับยืนยันองค์ประกอบของทักษะที่ต้องการวัดในโมเดล อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า ข้อรายการบางข้อมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำเมื่อเทียบกับข้อรายการอื่น ซึ่งทำให้ค่าร้อยละของความแปรปรวนที่อธิบายร่วมกับองค์ประกอบมีค่าต่ำเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาพบว่า เป็นข้อรายการของพฤติกรรมเชิงลบ

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ข้อรายการดังกล่าวอาจทำให้ผู้ตอบมีโอกาสในการตีความที่คลาดเคลื่อน หรืออาจเกิดจากการอ่านข้อรายการที่ไม่ละเอียดเพียงพอ จึงอาจทำให้ผลการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นผู้ที่จะนำเครื่องมือวัดไปใช้ควรพึงระวังในส่วนนี้ด้วย

2. การวิเคราะห์กลุ่มแฝงทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

กลุ่มแฝงที่ 1 “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับฝึกฝน” เป็นกลุ่มที่นิสิตครูมีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันในระดับปานกลางใกล้เคียงกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.211, 3.188, 3.309 และ 3.212 หมายความว่า นิสิตครูในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมของการทำงานร่วมกันในระดับเริ่มต้น เมื่อพิจารณาค่า S.D. เท่ากับ 0.107, 0.092, 0.069 และ 0.081 ตามลำดับ พบว่า มีค่าอยู่ในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะ นิสิตครูที่เป็นตัวอย่างวิจัย กำลังศึกษาในชั้นปี 1 โดยเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยได้เพียง 1 เดือน อยู่ในช่วงของการปรับตัวของการเรียนและการทำงาน ร่วมกับเพื่อนนิสิตใหม่ ทำให้ทักษะการทำงานร่วมกันที่ต้องอาศัยการทำความเข้าใจกับเพื่อนใหม่ การกำหนดเป้าหมายของงาน ตลอดจนความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน จะต้องได้รับการฝึกฝนการทำงานจากรายวิชาที่เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Deborah (2005) ที่กล่าวว่า จุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันคือ การทำความรู้จักและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ไม่เพียงแต่ทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่จะต้องมีความร่วมมือในการกำหนดเป้าหมาย สร้างองค์ความรู้ใหม่ และมีความรับผิดชอบร่วมกันในงาน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน แบ่งปัน สร้างสรรค์ สะท้อนและรับฟังความคิดเห็นระหว่างกันเป็นสำคัญ

กลุ่มแฝงที่ 2 “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับชำนาญ” เป็นกลุ่มที่นิสิตครูมีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันในระดับสูงใกล้เคียงกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.761, 3.992, 4.236 และ 3.734 หมายความว่า นิสิตครูในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมของการทำงานร่วมกันในระดับสูง เมื่อพิจารณาค่า SD เท่ากับ 0.040, 0.050, 0.049 และ 0.040 ตามลำดับ พบว่า มีค่าอยู่ในระดับต่ำมาก แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะ สมาชิกของนิสิตครูในกลุ่มนี้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี พิจารณาจากการปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมตามข้อรายการคำถามจำแนกตามองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องมากขึ้นกว่านิสิตในกลุ่มแรก ถึงแม้ว่า การแสดงพฤติกรรมนั้นยังไม่สม่ำเสมอ แต่ก็เป็นการแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ซึ่งอาจเกิดจากนิสิตครูมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันกับเพื่อนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา และสามารถปรับตัวสำหรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทของการเรียนและเพื่อนใหม่ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของ Vimuti & Topitak, (2022) ที่กล่าวว่า การมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่และสมาชิกใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้การทำงานร่วมกันมีความราบรื่น เพราะมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน จนทำให้งานประสบความสำเร็จได้

กลุ่มแฝงที่ 3 “กลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับเชี่ยวชาญ” เป็นกลุ่มที่นิสิตครูมีค่าเฉลี่ยของทักษะการทำงานร่วมกันในระดับสูงและสูงมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.186, 4.616, 4.824 และ 4.267 หมายความว่า นิสิตครูแสดงพฤติกรรมของการทำงานร่วมกันในระดับสูงจนเชี่ยวชาญ เมื่อพิจารณาค่า SD เท่ากับ 0.060, 0.052, 0.033 และ 0.090 ตามลำดับ มีค่าอยู่ในระดับต่ำมาก แสดงให้เห็นว่า นิสิตครูในกลุ่มนี้แสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะ สมาชิกของนิสิตครูในกลุ่มนี้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดี

มากในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ สามารถสังเกตเห็นพฤติกรรมการทำงานร่วมกันได้อย่างชัดเจนมากกว่า นิสิตในกลุ่มแฝง 2 และกลุ่มแฝง 1 ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสุ่มสัมภาษณ์นิสิตบางคนในกลุ่มนี้ พบว่า “...ผมมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นประจำสมัยเรียน ม.ปลาย เคยทำค่ายร่วมกับเพื่อนในห้องอื่น และเคยเป็นอดีตหัวหน้าชมรมของ โรงเรียน...” จากข้อสังเกตนี้ พบว่า นิสิตในกลุ่มนี้สามารถปรับตัวกับเพื่อนใหม่ได้อย่างรวดเร็ว มีทักษะการสื่อสารที่ดี และมีความเป็นผู้นำสูง สามารถการทำงานกลุ่มร่วมกับนิสิตคนอื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ The Center for Organizational Design (2013) กล่าวว่า การให้สมาชิกในทีมได้สื่อสาร อภิปราย และตัดสินใจ จะช่วยสร้างบรรยากาศทางสังคมในเชิงบวก ซึ่งบรรยากาศทางสังคมในเชิงบวกจะช่วยทำให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ และสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จได้

3. การวิเคราะห์การเปลี่ยนกลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครู

การวิเคราะห์กลุ่มแฝงของทักษะการทำงานร่วมกันในการวัดครั้งที่ 1 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 37.3% การวัดครั้งที่ 2 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 3 มากที่สุด คิดเป็น 43.0% และการวัดครั้งที่ 3 มีจำนวนนิสิตครูในกลุ่มแฝง 1 มากที่สุด คิดเป็น 43.9% เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า

กลุ่มที่ไม่มีการเปลี่ยนกลุ่ม (กลุ่มคงที่) พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 1 ในการวัดครั้งที่ 2 และยังคงอยู่กลุ่มเดิมเมื่อมีการวัดครั้งที่ 3 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .499 ทั้งนี้เพราะ นิสิตครูกลุ่มนี้มีกรอบความคิด (Mindset) ที่สั่งสมมาจากประสบการณ์ในอดีตที่ใช้ในการรับรู้ ติความ และแสดงพฤติกรรมแบบใดแบบหนึ่งอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเปลี่ยนกลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับฝึกฝน หรือกลุ่มที่มีทักษะการทำงานร่วมกันระดับเชี่ยวชาญที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการทำงานร่วมกันได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ นิสิตกลุ่มที่ชอบทำงานเดี่ยว ก็มักจะขึ้นชอบการทำงานเพียงลำพังเป็นหลัก ไม่ชอบหรือไม่สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ในทางกลับกันนิสิตที่ชอบทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น ก็จะแสดงพฤติกรรมหรือความต้องการในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Mizirrow (2012) ได้อธิบายว่า บุคคลจะไม่เปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมเมื่อบุคคลนั้น ไม่เปลี่ยนแปลงกรอบความคิด (Mindset) บุคคลเหล่านั้นจะรับรู้ ติความตามกรอบความคิดเดิมที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ซึ่งเกิดจากอิทธิพลของกระบวนการที่บุคคลนั้นเติบโตขึ้นมา ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือเลือกปฏิบัติแบบเดิม ๆ ซ้ำ ๆ เมื่อเจอเหตุการณ์ใหม่ที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์เดิม โดยเชื่อว่า การปฏิบัติแบบเดิมจะให้ผลสำเร็จเหมือนเดิมเสมอ บุคคลกลุ่มนี้จึงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปฏิบัติ

กลุ่มที่เปลี่ยนกลุ่มสูงกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 1 ในการวัดครั้งที่ 1 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 3 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .507 ทั้งนี้เพราะ นิสิตกลุ่มนี้มีกรอบความคิด (Mindset) ต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทของการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนหลายรายวิชาและมีชิ้นงานที่คณาจารย์มอบหมายให้ทำที่หลากหลาย และในรายวิชาส่วนใหญ่จะมีชิ้นงานที่เป็นการทำงานเป็นกลุ่มร่วมด้วย ซึ่งนิสิตกลุ่มนี้สามารถปรับตัวกับเพื่อนใหม่ และการทำงานร่วมกันได้อย่างรวดเร็วตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 จากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง สอดคล้องกับ Roonghuaphai et al. (2015) กล่าวว่า

การทำงานร่วมกันจะต้องอาศัยความเคารพ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเกิดจากการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงเปิดใจที่จะรับฟังความเห็นของผู้อื่นที่อาจจะมีความคิดที่แตกต่างจากตนเอง อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน และยังสอดคล้องกับ Covey (2017) กล่าวว่าทักษะการทำงานร่วมกันในองค์กร ประกอบด้วย การเปิดใจต่อการเรียนรู้เพื่อเข้าใจความแตกต่างในการทำงานร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการเรียนรู้ ในด้านของความแตกต่างเพื่อการทำงานร่วมกัน การประสานประโยชน์ร่วมกันในการทำงานด้วยการมีทัศนคติเชิงบวกต่อกัน การปรับตัวเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์การพัฒนาตนเองเพื่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างยั่งยืน

กลุ่มที่เปลี่ยนกลุ่มต่ำกว่าเดิม พบว่า ความน่าจะเป็นของนิสิตครูที่อยู่กลุ่ม 3 ในการวัดครั้งที่ 1 เปลี่ยนไปอยู่กลุ่ม 2 เมื่อมีการวัดครั้งที่ 2 มีความน่าจะเป็นสูงสุดเท่ากับ .476 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนิสิตในแต่ละกลุ่มเกิดปัญหาในระหว่างการทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่น เช่น เพื่อนไม่ให้ความร่วมมือ ความคิดเห็นของคนในกลุ่มที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกันได้ จนรู้สึกที่อยากจะทำงานด้วยตนเองเพียงลำพัง ประกอบกับการวิจัยในครั้งนี้ ไม่ได้มีการทดลองหรือมีการให้ตัวแทรกแซง (intervention) และไม่ได้ศึกษาตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุเพื่อทำให้เกิดกับทักษะการทำงานร่วมกัน เพียงแต่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการวัดซ้ำ 3 ครั้ง ผ่านบริบทของการจัดการเรียนรู้ของคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ จึงทำให้ความคงอยู่ในกลุ่มแฝงมีการลดลงได้ สอดคล้องกับ De Prey and Sugai (2002) ได้กล่าวว่า การวิจัยแบบ A-B-A-B อาจพบการเปลี่ยนกลับของพฤติกรรมที่ลดลง ซึ่งหากพบแบบนี้ผู้วิจัยควรดำเนินการทดลองต่อโดยเพิ่มระยะเวลาทดลองออกไปเป็น A3-B3 และต่อไปเรื่อย ๆ จนพบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันของนิสิตครูที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการวัดระดับทักษะการทำงานของนิสิตครูได้ ทั้งนี้ควรพิจารณาเงื่อนไขในการใช้เครื่องมือ กล่าวคือ การตอบคำถามเครื่องมือวัดเป็นการรายงานพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินตนเอง ไม่มีผลต่อการตัดสินคุณค่าของผู้ตอบ แต่เป็นการสะท้อนให้ผู้ตอบเห็นถึงทักษะการทำงานร่วมกันของตนเองว่ามีมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้ใช้เครื่องมือวัดควรสร้างความเข้าใจในจุดนี้ให้แก่ผู้ตอบ เพื่อให้ผู้ตอบได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้หากต้องใช้เครื่องมือนี้วัดซ้ำมากกว่า 1 รอบ ควรกำหนดเวลา ระยะห่างให้เหมาะสม เนื่องจากพฤติกรรมการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ การวัดซ้ำในระยะเวลาสั้น อาจไม่สะท้อนความเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงได้ อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยนี้ใช้ระยะเวลาห่างในการวัดซ้ำแต่ละรอบ 1 เดือน พบว่า สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ แต่ก็มีปัญหาดรามมา คือ การมีข้อมูลสูญหายบางส่วน ผู้นำเครื่องมือนี้ไปใช้จึงจำเป็นต้องวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรัดกุมมากยิ่งขึ้น

2. การนำเครื่องมือวัดทักษะการทำงานร่วมกันไปใช้ มีข้อควรระวังบางประการ เนื่องจากเครื่องมือวัดมีข้อรายการบางข้อที่เป็นข้อคำถามเชิงลบ ผู้ที่นำเครื่องมือวัดไปใช้ควรมีการชี้แจงรายละเอียดของข้อรายการให้กับผู้ตอบ เพื่อลดการตีความหมายข้อรายการผิดพลาด และทำให้ผลการวัดมีความตรงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเชิงทดลองร่วมด้วยเพื่อมีการให้ตัวแทรกแซง (intervention) หรือศึกษาตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผลการวัดชี้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ผลที่ได้จากการวัดซ้ำในแต่ละครั้ง ควรมีการนำเสนอข้อมูลป้อนกลับไปสู่ตัวอย่างวิจัยทุกคน เพื่อให้ทราบแนวทางหรือข้อเสนอแนะในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของทักษะการทำงานร่วมกันไปอยู่ในระดับที่สูงขึ้น และศึกษาผลการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่ให้ข้อมูลป้อนกลับ ซึ่งเปรียบเสมือน treatment กับกลุ่มที่ไม่ให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- Bellanca, J. & Brandt, R. (2010). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. California: Solution Tree Press.
- Covey, S. R. (2007). *The 7 Habits of Highly Effective People: Powerful Lessons in Personal Change*. New York: Simon and Schuster.
- De Prey, R. L. & Sugai, G. (2002). The Effect of Active Supervision and Pre-Correction on Minor Behavioral Incidents in a Sixth-Grade General Education Classroom. *Journal of Behavioral Education*, 11(4), 255-267.
- Deborah, B. G. (2005). *Ten Lessons in Collaboration*. Retrieved from http://www.medscape.com/viewarticle/499266_2, 2005.
- Goffin, R. D. (2007). Assessing the Adequacy of Structural Equation Model: Golden Rules and Editorial Policy. *Personality and Individual Differences*, 42, 831-839.
- Griffin, P., McGaw, B. & Care, E. (2012). *Assessment and Teaching Of 21st Century Skills*. Dordrecht: Springer.
- Kanchanawasi, S. (2013). *Classical Test Theory*. (7th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing.
- Khammanee, T. (2023). *Pedagogy: The Body of Knowledge for Organizing Effective Learning Processes*. (23rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Printing.
- Kelloway, E. K. (2015). *Using Mplus for Structural Equation Modeling: A Researcher's Guide*. California: Sage Publications.
- Kuhn, D. (2015). Thinking Together and Alone. *Educational Researcher*, 44(1), 45-53.

- Mezirow, J. (2012). Learning to think like an adult: core concepts of Transformation Theory. In Taylor E. W. & Cranton, P. (Eds.), *The Handbook of Transformative Learning: Theory, Research, and Practice*. (pp. 73-95). San Francisco, California: Jossey-Bass.
- Muthén, L. K., & Muthén, B. O. (2010). *Mplus User's Guide: Statistical Analysis with Latent Variables: User's Guide*. Los Angeles, California: Muthén & Muthén.
- Nylund, K. (2007). *Latent Transition Analysis: Modeling Extensions and an Application to Peer Victimization*. Doctoral dissertation, University of California, Los Angeles.
- Partnership for 21st Century. (2019). *Partnership for 21st Century Learning Frameworks & Resources*. Retrieved from www.battelleforkids.org/insights/p21-resources
- Roonghuaphai, R., Chamchuri, D., Poolsuwan, S. & Yoonisil, W. (2015). A Factor of Collaboration Competencies for Primary Students. *Journal of Education Mahasarakhan University*, 21(1), 180-194.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G., (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Soper, D. S. (2021). *A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models* [Software]. Retrieved from <http://www.danielsoper.com/statcalc/calculator.aspx?id=89>
- Steiger, J. H. (2007). Understanding the Limitation of Global Fit Assessment in Structural Equation Modeling. *Personality and Individual Differences*, 42, 893-898.
- The Center for Organizational Design. (2013). *Skills for High Performance Teamwork*. Retrieved from <http://www.centerod.com/high-performance-teams>.
- Vangrieken, K., Dochy, F., Raes, E. & Kyndt, E. (2015). Teacher Collaboration: A Systematic Review. *Educational Research Review*, 15(1), 17-40.
- Vimuti, K., & Topitak, K. (2022). The Development of Collaboration Skill Indicators of Undergraduate Students. *Journal of Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University*, 9(1), 69-80.
- Wattanakorn. Y. (2015). *Development of Test Item Specifications of the 21st Century Collaboration Skills Scales for Undergraduate Students*. (Master's thesis). Faculty of Education, Chulalongkorn University. (in Thai).

*****

**แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง
ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย***

รักติบูล จันทนุพาน¹

(วันที่รับบทความ: 6 พฤษภาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 10 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 15 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริกอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As 2) ประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ 3) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนจำนวน 150 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนจำนวน 37 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการและ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นนำมาวิเคราะห์โดยสถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเมี่ยงตามธรรมชาติป่ามีความชุ่มชื้นตลอดทั้งปี ทุกหลังคาเรือนประกอบอาชีพการทำเมี่ยงแบบดั้งเดิมเป็นหลัก มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 67 ครัวเรือน 224 คน ชุมชนต้องการพัฒนาหมู่บ้านเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเสริมรายได้ โดยมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทั้ง 5 ด้าน สิ่งดึงดูดใจที่โดดเด่นคือป่าเมี่ยงธรรมชาติและวิถีการทำเมี่ยงแบบดั้งเดิม มีกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนแบบโฮมสเตย์ แต่มีข้อจำกัดสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอต่อการต้อนรับนักท่องเที่ยว และชุมชนขาดองค์ความรู้ และไม่มีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน อย่างไรก็ตาม ระดับความพร้อมขององค์ประกอบจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.684) และสามารถประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเฉพาะหลักการระเบิดจากข้างใน ซึ่งเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการมีส่วนร่วมโดยชุมชน ที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: หลักการทรงงานฯ, การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ชุมชนบนพื้นที่สูง, ป่าเมี่ยง

* งานวิจัยได้รับทุนจาก หอปรัชญารัชกาลที่ 9 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ อาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, E-mail: raktibul.cha@rru.ac.th

---

**Guideline for Applying of Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej the Great
for Community Based Tourism (CBT) Development of Highland Community
in Maephrik Sub - district at Mae Suai District in Chiang Rai Province***

Ruktibul Chantanupan¹

(Received: May 6, 2024; Revised: August 10, 2024; Accepted: August 15, 2024)

Abstract

The purposes of the research were to 1) study the context of Ban Pangtonphueng highland community, Maephrik Sub - district, Mae Suai District, Chiang Rai Province in tourism components (5As), 2) assess the potential for community - based tourism management, 3) apply the principles of works of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great for community - based tourism development of Ban Pangtonphueng highland community, Maephrik Sub - district, Mae Suai District, Chiang Rai Province. The study employed a mixed method research combining qualitative and quantitative research approaches. The data was collected from 150 participants using a questionnaire and 37 participants using working group and semi - structured interviews to collect in - depth data by purposive sampling. The data collected through assessments are analyzed using descriptive statistics while data from working group and interviews are analyzed using content analysis.

The research findings indicated that the Ban Pangtonphueng community is characterized by a natural landscape of highland area dominated by Assam tea forests. These forests remained verdant year - round. Every household primarily engages in Assam tea farming as their main occupation and maintains a traditional way of life, 67 housing 224 people. The village encompasses with tourism components 5As. Especially, attraction is the richness of the forest and a traditional tea - making practices with community - based tourism activities such as homestays. However, the community faces limitations in terms of inadequate facilities for accommodating tourists and a lack of knowledge and a tourism development plan. Nevertheless, the overall potential for community - based tourism management is assessed as high ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.684). The community can apply The Principal of Works H.M. King Bhumibol Aduladej, particularly the concept of "Explosion from within," to drive community - based tourism development through community participation, leading to sustainable community development.

Keywords: The Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej, Community Based Tourism Development, Highland Community, Assam Tea

---

* The research received funding from king Rama 9 philosophy Hall, Chiang Rai Rajabhat University

¹ Lecturer, Tourism Program, Faculty of Tourism and Hotel, Chiang Rai Rajabhat University, E-mail: raktibul.cha@cr.ru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

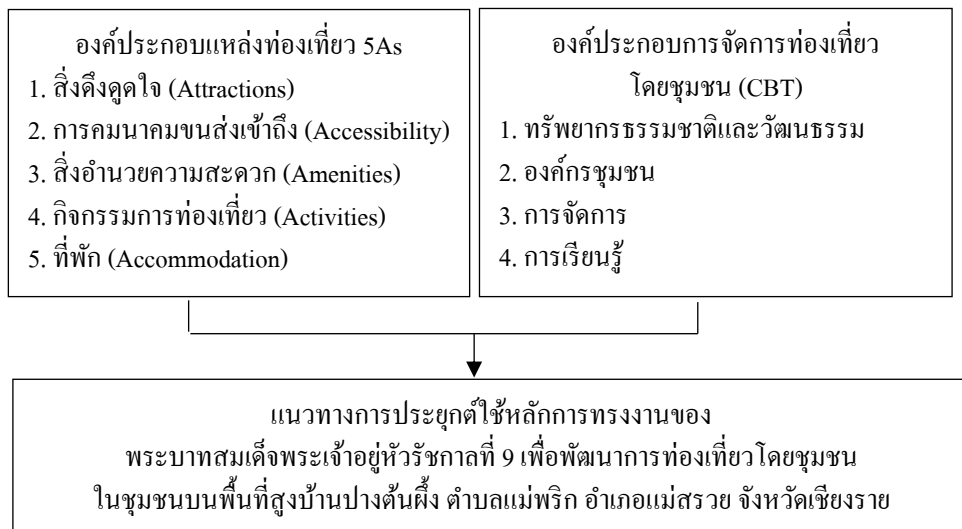
การท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม (Social) เป็นการสนับสนุนพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ (Economics) ช่วยสร้างรายได้ให้กับประเทศในรูปแบบของเงินตราต่างประเทศ และเป็น การกระจายรายได้และสร้างอาชีพไปยังชุมชนในท้องถิ่น ด้านการเมือง (Politic) โดยที่การท่องเที่ยวเสริมภาพลักษณ์อันดีงาม ส่งเสริมให้นานาชาติรู้จักประเทศไทยมากขึ้น (Choibamroong, 2009, p. 6) นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ภาครัฐนำมาใช้พัฒนาประเทศในการช่วยฟื้นฟูธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นต้นทุนของทรัพยากรการท่องเที่ยวในการพัฒนาชุมชนตามรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism: CBT) นั้นช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนไว้ตกทอดถึงคนรุ่นต่อไปได้ เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดจากความสมัครใจและร่วมมือกันของคนในชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวดึงดูดใจผู้คนเข้ามาเยี่ยมชม ทุกคนจึงช่วยกันรักษามรดกของชุมชนไว้อย่างไรก็ตามการที่จะพัฒนาพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการพิจารณาหลายขั้นตอนในการดำเนินการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จและยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) นั้นก็เช่นกันต้องมีความระมัดระวังต่อความเสื่อมที่อาจจะเกิดขึ้นในชุมชนได้เพราะการท่องเที่ยวมีความอ่อนไหวที่ก่อผลกระทบได้ทั้งเชิงบวกและลบ

จากการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า เป็นชุมชนที่พึ่งพาภาคการเกษตรในการเลี้ยงชีพเป็นหลัก และมีสัดส่วนรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จากข้อจำกัดการเข้าถึงของระบบโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคอย่างยาวนาน และถึงแม้ว่าชุมชนจะได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงด้านเศรษฐกิจด้วยก็ตาม แต่เป็นการสนับสนุนที่ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ความเป็นอยู่ของชุมชนยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ประกอบกับการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนที่ดำเนินการอยู่นั้น ยังขาดแนวทาง การดำเนินการท่องเที่ยวที่เป็นไปตามหลักการวิชาการ เช่น การให้บริการ โฮมสเตย์ที่มีอยู่ในชุมชนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานการบริการ และไม่สามารถต้อนรับการท่องเที่ยวได้จริง เนื่องจากชุมชนยังขาดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้ชุมชนจึงมีความต้องการดำเนินการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปตามหลักการ เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการสร้างรายได้แก่ชุมชน

จากประเด็นปัญหาที่ตั้งกล่าวมา ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเข้าไปศึกษาเพื่อนำหลักการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวยจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As
2. เพื่อประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)
3. เพื่อประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร คือหลักการหรือแนวทางปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการทรงงานในโครงการส่วนพระองค์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หลักการทรงงานฯ สรุปประมวลโดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB), n.d.) มี 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากด้านใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำใ้ห่าง 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์

เพื่อส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 15) ปลูกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งพาตนเอง 18) พอลอยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้รักสามัคคีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่สนใจแก่ผู้เดินทางมาเยี่ยมชมเยือนนั้นต้องมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5 ประการ

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมเยือนสถานที่นั้น ๆ

2. การคมนาคมขนส่งเข้าถึง (Accessibility) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เช่นร้านอาหาร ที่พักน้ํงคย ห้างน้ํา ฯลฯ

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การร่วมกิจกรรมกับชุมชน

5. ที่พัก (Accommodation) แหล่งท่องเที่ยวมีบริการที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวอยู่ท่องเที่ยวยาวนานวันขึ้น

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community based tourism: CBT) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ผู้อาวุโส ผู้นำ ผู้หญิง ผู้ชายและเยาวชนให้เข้ามามีส่วนร่วมทุกภาคส่วนสร้างความภาคภูมิใจให้คนในชุมชน และยังเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูวัฒนธรรมให้สืบทอดเผยแพร่ สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน รายได้จากการท่องเที่ยวได้มีส่วนในการพัฒนาชุมชน (Suansri and Yeejorhor, 2013) การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ชุมชนต้องจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนเอง องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) ด้านองค์กรชุมชน 3) ด้านการจัดการ และ 4) ด้านการเรียนรู้ (Suansri, 2003, p. 15)

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ชนิด Convergent Parallel Design โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผสมผสานข้อมูลการวิจัยในผลของการวิจัย ในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาข้อมูล

จากเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ จากห้องสมุด และเว็บไซต์ รวมถึงข้อมูลจากหอปรัชญารัชกาลที่ 9 และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1 ศึกษาบริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ตามแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนและภาคีในพื้นที่ กำหนดเกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างน้อย 3 ปี จำนวน 24 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจ สัมภาษณ์ เข้าพักค้างคืน โฮมสเตย์ในชุมชน และทดลองเดินป่าจัดเวทีชุมชนเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว 5As ด้วยเครื่องมือ SWOT Analysis ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการประชุม นำข้อมูลมารวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่ นำเสนอแบบพรรณนา

วัตถุประสงค์ 2 ประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ (5 - Point Likert Scale) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านปางต้นฝิ่งจำนวน 224 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจริง 163 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1970) กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 37 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยวิธีประมวลผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive)

วัตถุประสงค์ 3 ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - structural interview) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากกลุ่มตัวอย่าง 13 คน วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลเรียบเรียง จัดกลุ่มวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามใช้การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งค่า IOC จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 และนำข้อคำถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำมาแก้ไขปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทของชุมชนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง มีลักษณะภูมิประเทศรายล้อมด้วยป่าธรรมชาติ และป่าเมี่ยง มีประชากรอาศัยอยู่ จำนวน 67 ครัวเรือน 224 คน ทุกครัวเรือนประกอบอาชีพการทำเมี่ยง และหาผลผลิตจากป่าเสริมรายได้ มีการรวมกลุ่มอาชีพเพื่อช่วยเหลือกัน มีระบบสังคมแบบเครือญาติ เคารพในกติกามุ่บ้าน โดยเฉพาะการรักษาป่าต้นน้ำที่ชุมชนร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์การปฏิบัติอย่างชัดเจน ชุมชน

มีความปลอดภัยสูงเนื่องจากชุมชนรู้จักกันอย่างทั่วถึง ชุมชนมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทุกองค์ประกอบ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านจุดแข็ง และจุดอ่อน พบว่า ชุมชนมีต้นทุนทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เป็นสิ่งโดดเด่นของชุมชน โดยมีทำเลที่ตั้งอยู่กลางหุบเขา รายล้อมด้วยป่าธรรมชาติ ป่าเมี่ยง ลำธาร ไหล อากาศเย็นตลอดทั้งปี มีวิถีทำกินด้วยการผลิตเมี่ยงแบบดั้งเดิม และความเป็นมิตรไมตรีที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนขาดความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว ขาดการนำการนำวิถีชีวิต ชุมชน และวัฒนธรรมของตนมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว โฮมสเตย์ จำนวน 6 หลัง ยังไม่ได้รับการตรวจรับรอง มาตรฐานที่พักโฮมสเตย์ เส้นทางเข้าถึงบางช่วงเป็นถนนดินลูกรังและขรุขระ และขาดสิ่งอำนวยความสะดวก การท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก และที่พักนั่งพักคอย

ด้านโอกาส และอุปสรรค พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากของ ภาครัฐช่วยกระตุ้นให้ชุมชนหันมาสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวของตน และกับกระแสความต้องการของ นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ สัมผัสวิถีวัฒนธรรมชุมชนมีมากขึ้น แต่ชุมชนยังขาดความรู้ ด้านการจัดการท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เข้ามาให้การสนับสนุนการพัฒนาชุมชนขาดความต่อเนื่อง

2. ผลการประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ชุมชน บนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพร้อมขององค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) โดยรวม

ความพร้อมองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ระดับ (n = 150)		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	3.99	0.756	มาก
ด้านองค์กรชุมชน	3.86	0.733	มาก
ด้านการเรียนรู้	3.78	0.732	มาก
ด้านการจัดการ	3.07	0.516	ปานกลาง
รวม	3.67	0.684	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความพร้อมของ องค์ประกอบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นฝิ่ง โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.684) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ พบว่า ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรมมีความพร้อมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.756) ด้านองค์กรชุมชนมีความพร้อม ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.733) ด้านการเรียนรู้มีความพร้อมในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.732) ส่วนด้านการจัดการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.07$, S.D. = 0.516)

3. การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ จากผลการวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แนวทางการประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ เพื่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ให้เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ประเด็นการพัฒนา	ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ	แนวทางปฏิบัติ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	ใช้วิธีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	หลักใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เข้าใจปัญหา รักษาสมดุลด้วยธรรมชาติ	รักษาต้นไม้ใหญ่ ให้เกิดร่มเงา การรับแสงแดดที่พอดีต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ยิ่งต่อเนื่อง ปล่อยให้พืชเล็กและหญ้าคลุมหน้าดินรักษาความชื้น
	มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น	หลักภูมิสังคม คำนึงถึงสภาพสังคมวิทยาและวัฒนธรรม ประเพณีของพื้นที่	ต้อนรับผู้มาเยือนแบบวัฒนธรรม ล้านนาทุกครั้งโดยใช้เมี่ยงจัดในสำหรับอาหารว่างหรือของกินหลังมืออาหาร
ด้านองค์กรชุมชน	ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน	หลักกระเปิดจากข้างใน สร้างความพร้อมให้ชุมชนก่อนเริ่มการพัฒนา	เพิ่มองค์ความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ แก่ชุมชนด้วยการอบรม และให้เรียนรู้ควบคู่กับปฏิบัติ
	ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา	หลักการมีส่วนร่วม ใช้หลักประชาธิปไตยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างใดอย่างหนึ่ง	จัดประชุมร่วมแสดงความคิดเห็น การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน
ด้านการเรียนรู้	กิจกรรมท่องเที่ยวสร้างการเรียนรู้ และเข้าใจความแตกต่างของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม	หลักภูมิสังคม ใส่ใจต้นแบบพื้นที่ ประเพณีและผู้คนเป็นหลักในการพัฒนา	นำเอาวิถีทำกินและเอกลักษณ์ที่มีอยู่ มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมเรียนรู้ และเข้าใจวิถีชุมชน เช่น วิถีชาวมะเข็ญ การเดินป่า หรือการเลี้ยงผึ้ง ไก่
	จิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนและผู้มาเยือน	หลักปลูกป่าในใจคน ใช้หลักปลูกจิตสำนึกรักป่าในใจคนร่วมกันกับนักท่องเที่ยว	เชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรม รักษาป่าต้นน้ำผ่านพิธีกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำ และการสร้างฝายแม้ว โดยจัดอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT)	ประเด็นการพัฒนา	ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ	แนวทางปฏิบัติ
ด้านการจัดการ	มี กฎ กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว	หลักประโยชน์เพื่อส่วนรวม มุ่งให้เกิดประโยชน์ของคนส่วนใหญ่โดยตนเองเกิดผลประโยชน์ได้ร่วมด้วย และชุมชนเกิดความสงบ	เข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน และบอกกล่าวให้ผู้มาเยือนทราบเกี่ยวกับข้อควรทำและไม่ควรทำเมื่อเข้ามาในชุมชน
มีองค์กรเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวม	หลักทำให้ง่าย Simplicity คิดค้นวิธีการพัฒนาให้ดำเนินไปโดยง่ายสอดคล้องกับระบบนิเวศชุมชนโดยรวม		จัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยววันร่องเพื่อทดลองสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม
มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม	หลักแก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro ใช้การแก้ไขเฉพาะหน้าที่คนส่วนใหญ่มองข้าม		ใส่ใจการกระจายรายได้โดยแบ่งการบริการให้บ้านที่พักโฮมสเตย์ บริการห้องพัก และอาหารเช้า ส่วนบ้านอื่น ๆ บริการอาหารมือเที่ยงและมือเย็น

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปอธิบายได้ ดังนี้

1) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ กับการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการรักษาต้นไม้ใหญ่ให้เกื้อกูลต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ยังอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมี

“ชาวเมี่ยงต้องรักษาต้นไม้ใหญ่ไม่ให้ล้มตาย เพื่อให้ความชุ่มชื้น ให้ร่มเงารักษาความพอดีแก่ต้นไม้เมี่ยง จะโดนต้นไม้บดบังแสงสว่างมากไปก็ไม่ได้อะไร และจะโดนแสงแดดมากเกินไปก็ไม่ได้อะไร”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, 4 และ 7, สิงหาคม 2563)

2) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ภูมิสังคม กับการพัฒนา

2.1) ด้านวัฒนธรรม ด้วยการต้อนรับผู้มาเยือนแบบวัฒนธรรมล้านนาทุกครั้งโดยใช้เมี่ยงมาจัดในสำหรับอาหารว่างหรือของกินหลังมื้ออาหาร

“เขามาเราได้แต่เอาเมี่ยงต้อนรับให้เขาได้ชิม บางคนก็ชอบ บางคนก็ไม่ชอบ (ยิ้ม)”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, สิงหาคม 2563)

2.2) ด้านการเรียนรู้ ด้วยการนำเอาวิถีชาวเมียง การเดินป่า หรือการเลี้ยงผึ้งโก้น (ผึ้งเข้างัง) มาสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และเข้าใจวิถีชุมชน

“เขาก็ชอบถามเรื่องทำเมียงเราก็งี้ยังไม่ได้ให้เขาได้ลองอย่างจริงจัง ถ้าคนชอบเที่ยวป่า เราก็จะพาเขาไปเดิน มันมีหลายทางเดิน เราให้เขามาดูผึ้งเข้าโก้น (ผึ้งเข้างัง) มันเป็นธรรมชาติ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, 1, และ 5 สิงหาคม 2563)

3) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ระเบิดจากข้างใน กับการพัฒนาด้านองค์กรชุมชนด้วยการเพิ่มองค์ความรู้ให้พร้อมต่อการพัฒนา โดยการอบรมเรียนรู้การดำเนินการท่องเที่ยวควบคู่กับปฏิบัติจริง

“ก็อยากทำแบบค่อยๆ ไปเพราะเราไม่พร้อม บางคนเขาไม่เห็นแนวทาง เขาก็ยังไม่เห็นความสำคัญ สถานที่ไม่พร้อม อาหารไม่ถูกปากเขา การพูดจาไม่เข้าแขก ยังไม่มีการอบรมอะไร”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 และ 6, สิงหาคม 2563)

4) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ การมีส่วนร่วม กับการพัฒนาด้านองค์กรชุมชนด้วยการจัดประชุมร่วมแสดงความคิดเห็นการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน

“เราต้องประชุมรวมกันตั้งข้อถูกขึ้นมา ต้องเชื่อตามนั้น มีแนวทางมาเราก็ทำได้”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สิงหาคม 2563)

5) ประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ปลูกป่าในใจคน กับการพัฒนาด้านการเรียนรู้ด้วยการเชิญชวนนักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมรักษาป่าต้นน้ำผ่านกิจกรรมของชุมชนโดยจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

“เลี้ยงผึ้งขุนน้ำเราจะจัดทุกปี คนในหมู่บ้าน ไปร่วมกันหมด นักท่องเที่ยวมาเขาก็ชอบ”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6, สิงหาคม 2563)

6) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการเข้มงวดในการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน

“ใครลัก (แอบ) ตัดไม้นี้เรื่องใหญ่เลย เราต้องเอาตามกฎเราว่า เรามีกฎของเราอยู่”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4, สิงหาคม 2563)

7) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ ทำให้ง่าย Simplicity กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการจัดตั้งกลุ่มท่องเที่ยวনার่อง นำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นสินค้าการท่องเที่ยวโดยไม่ต้องลงทุนเพิ่ม

“คือถ้าเราทำจะมีรายได้เข้ามา มันจะมีคนเข้ามา เราต้องจัดกลุ่มมีคนนำร่องทำท่องเที่ยว”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สิงหาคม 2563)

8) การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานฯ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก คิด Macro เริ่ม Micro กับการพัฒนาด้านการจัดการด้วยการจัดสรรการให้บริการกระจายให้ได้มากที่สุด

“อยากให้มียารายได้ทั่วถึงกันให้ชาวบ้านรู้ว่าทำแบบนี้แล้วได้เงิน คนที่เป็นโฮมสเตย์อยู่แล้วเขาได้เงินค่าที่พักและอาหารเช้า แต่ว่าอาหารเที่ยงก็อยากให้เขาไปกินที่บ้านอื่น ให้เขามีรายได้บ้าง”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3, สิงหาคม 2563)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง เมืองค้ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 5As ครบทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจเป็นทำเลที่ตั้งอยู่ท่ามกลางภูเขา ภูมิทัศน์ป่าสวยงาม อากาศเย็นตลอดทั้งปี ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเป็นปัจจัยสำคัญให้ต้นเมี่ยงเจริญเติบโตและเลี้ยงชีพชุมชน และวิถีชีวิตการทำเมี่ยงเป็นวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ (Raepet and Boonsayan, 2021, pp. 1 - 13) พบว่าองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการเข้าพักเป็นปัจจัยแรกที่ภาครัฐและชุมชนให้ความสำคัญคือมีทำเลที่ตั้งเป็นทุนสำคัญของชุมชนในการเกิดการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาด้านกายภาพของชุมชนบ้านปางต้นผึ้งและบ้านแม่กำปองจะเห็นได้ว่ามีลักษณะภูมิประเทศและมีวิถีชีวิตการทำเมี่ยงเป็นทุนทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบเดียวกันเป็นสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของ (Jittangwattana, 2005, p. 50) ที่ว่าแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมสถานทีนั้น ๆ แต่ชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางผึ้ง จำเป็นต้องมีการจัดการและการวางแผน ที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นการพัฒนา เพื่อป้องกันการเข้ามาของทุนนิยมที่จะเข้ามาพร้อมกับความนิยมของการท่องเที่ยว ซึ่งอาจจะทำให้ชุมชนสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชุมชนเปลี่ยนแปลง

2. ความพร้อมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน (CBT) ของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการจัดการมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้จากผลการศึกษาชี้ชัดว่าชุมชนขาดศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยว เห็นได้จากชุมชนขาดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ขาดแผนการพัฒนาชุมชน ชุมชนได้รับแนวคิดด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภายนอกที่เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของชุมชนเป็นเฉพาะเรื่อง ซึ่งยังมีได้มีการทำประชาคมจากชุมชนอย่างชัดเจน ก่อนที่ชุมชนจะเข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนาชุมชนการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ (Thongma and Trakansiriwanich, 2011, p.111) ที่พบว่า ชุมชนบ้านต้นสำน จังหวัดเชียงใหม่ ขาดนโยบายจากผู้บริหารของ อบต. หรือผู้ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการส่งเสริมหรือพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งหน่วยงานรัฐและรัฐเอกชนเพียงแต่นำคนเข้ามาชมภายในพื้นที่เป็นบางครั้งในช่วงเทศกาลปีใหม่หรือมาชมการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านปกากะญอเท่านั้น ทำให้ชุมชนขาดศักยภาพในการบริหารจัดการ

3. การประยุกต์ใช้หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง จากผลการวิจัยจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นต้องเกิดจากความเข้มแข็งภายใน โดยความร่วมมือของชุมชนเป็นประการสำคัญ หลักการทรงงานฯ ที่ชุมชนสามารถนำมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่สร้างความเข้มแข็งและสร้างความร่วมมือ ประกอบด้วย หลักกระเบิดจากข้างใน เป็นการสร้าง

แรงผลักดันจากภายในชุมชน ประยุกต์ใช้กับการสร้างความพร้อมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งก่อเกิดความร่วมมือเป็นกลุ่มก้อนในทุกขั้นตอนของการพัฒนาก่อนที่จะให้ความเจริญหรือนักท่องเที่ยวจากข้างนอกเข้าไปหาชุมชน จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานท่องเที่ยว ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างองค์ความรู้การท่องเที่ยวแก่ชุมชนให้มีความพร้อมเสียก่อนเพื่อหนุนเสริมความต้องการของชุมชนให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยลำดับได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Tungseng, 2021, pp. 183 - 193) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เชื่อมโยงมาตรฐานการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินการและการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างฉลาด จากที่ ชุมชนยังไม่ได้เริ่มหรือเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นในประเด็นนี้ชุมชนต้องสร้างเวทีประชาพิจารณ์หาฉันทามติ ให้ชุมชนมีการตัดสินใจร่วมกันในการวางเป้าหมายการท่องเที่ยวของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Uthienwichianpanya and Anantatanachai, 2018, pp 25 - 35) ที่พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนของจังหวัดนครพนมมีไม่มากเนื่องจากต่างคนต่างคิดต่างคนต่างทำ การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจำเป็นต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งอาจจะเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งก็ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thongma and Trakansiriwanich, 2011, pp. 4) ที่พบว่าในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นต้องมีความร่วมมือของพหุภาคีของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับทั้งภายในและภายนอกชุมชน หลักปลูกป่าในใจคน เป็นการปลูกจิตสำนึกกรักป่าให้เกิดขึ้นในใจคนประยุกต์ใช้ด้านการเรียนรู้โดยใช้หลักปลูกจิตสำนึกกรักป่าในใจคนร่วมกับนักท่องเที่ยว โดยการให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมประจำปีกับชุมชน เช่น ประเพณีเลี้ยงผีต้นน้ำ ปลูกป่า และสร้างฝายแม้วอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ป่าคงความสมบูรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Silapat, 2008, pp. 69 - 73) ที่ศึกษาโครงการปลูกป่าในใจคนพบว่า การปลูกป่ามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาสังคมให้กับคนในภาคเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่ประกอบอาชีพหลักจากภาคการเกษตร หลักประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นการมุ่งประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ ชุมชนมีการจัดการปกป้องป่าเพื่อผลประโยชน์ของทุกคนในชุมชนด้วยการใช้กฎเกณฑ์ที่ร่วมกันกำหนดขึ้นควบคุมการใช้ประโยชน์จากป่า ซึ่งมีบทลงโทษที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับในชุมชนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sutum, 2019, pp. 139 - 172) พบว่า รูปแบบในการจัดการทรัพยากรป่าต้นน้ำน้ำราด - คลองมะเลาะ ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์ฟื้นฟูป่า โดยทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์รวม 11 ข้อ โดยกำหนดข้อปฏิบัติและบทลงโทษไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kalapukdee, 2021, pp. 1 - 27) ศึกษาแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า การจัดการทรัพยากรป่าชุมชนที่สามารถจัดการได้อย่างยั่งยืนต้องคำนึงถึงการได้ประโยชน์ที่สมดุลกันระหว่างป่ากับชุมชนโดยการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการป่าชุมชน หลักทำให้ง่าย Simplicity เป็นการทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ใส่ใจ

ระบบนิเวศ ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ จากความต้องการของชุมชนที่จะให้มีการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวขึ้น เพื่อเป็นตัวอย่างที่มาของรายได้เสริม ในประเด็นนี้ชุมชนสามารถเริ่มต้นอย่างง่ายด้วยการดำเนินการท่องเที่ยว จากสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยตั้งกลุ่มนำร่องจากคนในชุมชนเอง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวโดยไม่ต้องลงทุนใดเพิ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Wongrod, 2016, pp. 26 - 44) ศึกษากรณี ชุมชนวัฒนธรรมไททรงดำบ้านหนองเนิน ที่พบว่าการพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีหลายประการ รวมถึงนำร่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มนำร่องที่ชุมชนจัดตั้งขึ้นมาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนเองจะสามารถช่วยยกระดับการท่องเที่ยวขึ้นมาได้ และหลักการทรงงานฯ ที่ชุมชน สามารถนำมาประยุกต์ใช้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนประกอบด้วย หลักใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เป็นการเข้าใจปัญหาธรรมชาติ รักษาสมดุลด้วยธรรมชาติ ประยุกต์ใช้กับการรักษาสมดุลของป่าเมี่ยง ด้วยวิถีธรรมชาติ โดยการรักษาต้นไม้ใหญ่เกือกคู่ต้นไม้อเล็ก ซึ่งเป็นวิธีการรักษาป่าที่ถูกถ่ายทอดมาจาก รุ่นสู่รุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Assawasowan, et al., 2020, pp. 53 - 70) ศึกษาเรื่องภูมิปัญญาวิถีชีวิต ป่าประชนบพิดา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากบรรพบุรุษในการใช้ประโยชน์จากป่า มีทั้งในวิถีชีวิตของการประกอบอาชีพ วัฒนธรรมความเชื่อ และวิถีของการอนุรักษ์ ทั้งนี้ชุมชนยังขาด การจัดการป่าที่ดีโดยที่ชุมชนไม่มีระบบจับบันทึกระเภท ชนิด และจำนวนของทรัพยากรป่าไม้ใน เขตทำกินของตนเอง ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Boontun and Pothitan, 2024, pp. 22 - 34) ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า วิธีการ ปฏิบัติที่ดีที่มีต่อความสำเร็จในการจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน ชุมชนต้องมีเครื่องมือประเมินตนเองเพื่อ การจัดการป่าชุมชนอย่างยั่งยืน นำมาซึ่งการจัดทำฐานข้อมูล ผู้สร้างรายได้เพื่อเศรษฐกิจชุมชน หลักภูมิสังคม เป็นหลักการพัฒนาที่คำนึงถึงสภาพสังคมวิทยา วัฒนธรรมประเพณีและผู้คนในพื้นที่ (Geosocial) ประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ผ่านวัฒนธรรมการกินของชุมชน ด้วยการใช้เมี่ยงมารับรองผู้มาเยือน แบบวัฒนธรรมล้านนาในอดีตเพื่อรักษาวัฒนธรรมชุมชนสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Sriwattana, et al., 2017, pp. b) ที่พบว่าเมี่ยงมีกระบวนการเชื่อมโยงภูมิปัญญาของคนล้านนามายาวนานหลายร้อยปีนับแต่ อดีตถึงปัจจุบัน ใบเมี่ยงถูกนำมาใช้ประกอบอาหาร และเป็นเครื่องดื่มใช้ป็นของว่างรับประทานแก้แ้วง ใช้รับแขก หรือประกอบพิธีกรรม และชุมชนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ของคนทำเมี่ยงแก่ผู้มาเยือนได้ โดยนำกระบวนการผลิตเมี่ยงขึ้นตอนใดขึ้นตอนหนึ่งมาสร้างสรรค์เป็น กิจกรรมท่องเที่ยว เช่น การเก็บใบเมี่ยง การมัดเมี่ยง หรือการนั่งเมี่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Harimtepaphip, Nopchalemroj, and Suntornwanawes Shaw, 2023, pp. 64 - 72) ที่ได้วิเคราะห์ วิจัย และวิธานหลักการ ทรงงานฯ ภูมิสังคม ผลการวิจัยทำให้ได้ทราบความต้องการ และทราบทิศทางการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ และระหว่างพื้นที่ด้วยกันในจุดร่วมและจุดต่างที่ต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของแต่ละภูมิสังคม เป็นการเสริม จุดแข็งสู่ความเป็นเลิศ เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม และในขณะเดียวกันหากชุมชนบนพื้นที่สูงบ้านปางต้นผึ้ง ไม่ใช้วิถีนำการท่องเที่ยวชุมชนก็จะไม่ยั่งยืน และเมื่อมีทุนนิยมเข้ามาในชุมชนจะสร้างความแตกแยก

ในชุมชนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Fongissara, 2016, pp. 15 - 41) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าบ้านสองแควพัฒนาเทศบาลตำบลแม่ยาว จังหวัดเชียงราย ที่พบว่า กลุ่มเครือข่ายทางสังคมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและโฮมสเตย์กลุ่มชาติพันธุ์อาข่าถูกสร้างขึ้นด้วยการใช้วิถีนำการท่องเที่ยว ทำให้ การท่องเที่ยวในชุมชนเกิดขึ้น แต่หลังจากนั้นชุมชนได้มีการเปลี่ยนวิถีความเชื่อดั้งเดิมของคนอาข่าเพื่อปรับตัวสู่กระแสนิยม ทำให้สภาพความสัมพันธ์ของคนเปลี่ยนแปลงตาม และการท่องเที่ยวของชุมชนซบเซาลง และหลักการทรงงานฯ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาในทุกมิติได้คือหลักฯ แก่ปัญหาที่จุดเล็ก กิด Macro เริ่ม Micro เป็นการเริ่มต้นแก้ปัญหาที่คนส่วนใหญ่มองข้าม ประยุกต์ใช้ด้านการจัดการ โดยการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าของชุมชนก่อน จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่คือเจ้าของที่พักโฮมสเตย์ ดังนั้นชุมชนจำเป็นต้องใส่ใจแก้ปัญหาจากจุดเล็ก ๆ นี้ ให้เกิดการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ด้วยการแบ่งการบริการมีอาหารแยกออกจากบ้านที่พักโฮมสเตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pimapunsi and Wisansing, 2022, pp. 46 - 60) ศึกษาเรื่องรูปแบบการเชื่อมโยงผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่พบว่า การใช้เครื่องมือ “เราได้ - เรากระจาย” สามารถนำมาวางระบบการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เป็นอย่างดีเพราะเครื่องมือช่วยชี้ช่องว่างของระบบการทำงาน ทำให้ชุมชนสามารถตรวจวัดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

จากผลการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าหลักการทรงงานฯ ของระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นหลักปฏิบัติที่อยู่ในงานพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งด้านกายภาพ และการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่การพัฒนาและการอนุรักษ์ต้องควบคู่ไปด้วยกันจากความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นสำคัญ การน้อมนำหลักการทรงงานฯ ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะช่วยก่อให้เกิดเศรษฐกิจในชุมชน และขยายผลต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศชาติ นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังสัมพันธ์แนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นการมีส่วนร่วมการพัฒนาจากคนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวโดยการประยุกต์ใช้อาจจะเลือกในบางข้อหลักการทรงงานฯ ที่เหมาะสมโดยทั้งนี้ควรน้อมนำหลักการทรงงานฯ ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน เพื่อรักษาแหล่งทำกินและดึงดูดนักท่องเที่ยว ศึกษาการนำผลิตผลในชุมชน โดยเฉพาะเมียงพัฒนาเป็นสินค้า

ของฝากของที่ระลึกเพื่อสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชน และศึกษาการอนุรักษ์วัฒนธรรมเมืองให้ได้รับความสนใจจากคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ป่าเมืองและวิถีชีวิตคนทำเมืองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Assawasowan, J. et al. (2020). Local Ecological Knowledge of Pra Forest (*Elateriospermum Tapas*) in Nobphitum District, Nakhon Si Thammarat Province. *Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 12(2), 53 - 70. (In Thai).
- Boontun, O., & Pothitan, R. (2024). Developing a Self –Management Model for Successful Sustainable Community Forest Management. *Journal of Social Science and Cultural*, 8(6), 22–34. (In Thai).
- Choibamroong, T. (2009). *Roles of Local Government Organizations for Sufficiency Economy – Based Sustainable Tourism Development*. Bangkok: Cabinet and Royal Gazette Publishing Office. (In Thai).
- Fongissara, N. (2016). Social Network Model of Cultural Tourism in Akha Ethnic Group Homestays in Songkhwaepattana Village, Maeyao Municipality, Chiangrai. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 7(2), 15 - 41.
- Harimtepathip, Nopchalerroj, & Suntornwanawes Shaw (2023). Geosocial: An Analytic, Appreciative, and Applicative Study. *Journal of Dhammasuksa Research*. 6(2), 64 - 72. (In Thai).
- Jittangwattana, B. (2005). *Tourism Industry*. Bangkok: Press & Design. (In Thai).
- Kalapukdee, P. (2021). Guideline for Sustainable Management of Community Forest Resources in Eastern Region. *Law and Local Society Journal*, 5(1), 1 - 27. (In Thai).
- Office of The Royal Development Projects Board (ORDPB). (n.d.). *Principal of Works H.M. King Bhumibol Adulyadej The Great*. Retrieved. April 10, 2024, from <https://www.rdpb.go.th/th/King/หลักการทรงงาน-c24>. (In Thai).
- Pimapunsri, P. & Wisansing, J. (2022). Community benefitting through tourism (CBTT Dasta model) an integrated approach. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 17(1), 46 - 60. (In Thai).
- Putjorn, T. (2011). *Local Wisdom in Natural Resource Management of Mae - Kampong Community, Mae - On District, Chiang Mai Province*. Research Conference. Khon kaen University. 207 - 211. (In Thai).
- Raepet, J. & Boonsayan, R. (2021). Public and Community Cooperation Management of Mae Kampong Village, Mae On District, Chiang Mai Province. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(7), 1 - 13. (In Thai).

- Sangchumnong, A. (2018). Challenges of Cultural Heritage Communities to Sustainable Tourism Destination Development. *Journal of Cultural Approach*, 19(36), 82 - 91. (In Thai).
- Silapat, J. (2008). The Project of Planting Forests in the People's Hearts. *Journal of Forest Management*, 2(4), 69 - 73. (In Thai).
- Sriwattana, S., et al. (2017). *Integrated Research of Miang (Camellia Sinensis Var. Assamica) for Local Wisdom Inheritance and Economic Value. (Research Report)*. Retrived March, 23, 2024, from https://hectortarr.arda.or.th/api/uploaded_file/5IIwBCOXRnSNqE08DIDaq. (In Thai).
- Suansri, P. & Yeejorhor, S. (2013). *CBT Standard Handbook*. Chiangmai: Wanida Printing. (In Thai).
- Suansri, P. (2003). *Community Based Tourism Handbook*. Bangkok: Responsible Ecological Social Tour - REST. (In Thai).
- Sutum, P. (2019). Learning Potential Empowerment of Local Communities in Management of Natural Resources in Head Watershed Forest of Nam Rad Forest - Ma Loh Canal, Suratthani Province. *Suratthani Rajabhat Journal*, 6(2), 139 - 172. (In Thai).
- Thongma, W. & Trakansiriwanich, K. (2011). *Sustainable Cultural Tourism Management Through Sufficiency Economy Philosophy of Mae - Ngon Watershed Area, Fang District, Chiangmai Province, Thailand. (Research Report)*. National Research Council of Thailand (NRCT). (In Thai).
- Tungseng, T. (2021). Guidelines for Community Based Tourism Development in the Three Southern Border Provinces Based on Thailand's Criteria for Community Based Tourism. *Journal of Community Development and Life Quality*, 9(2), 26 - 44. (In Thai).
- Uthienwichianpanya, A. & Anantatanachai, P. (2018). Participation in Community Cultural Development Tourism at Nakhonpanom Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 1(2), 25 - 35. (In Thai).
- Wongrod, V. (2016). The Development Approach for Cultural Tourism Management: A Case Study on Thai Zong Dam Community in Ban Nong Nuen, Nakhon Sawan Province. *Journal of Social Academic*, 9(2), 26 - 44. (In Thai).

*****

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร*

วรรณศักดิ์ ภู่อะหงษ์¹

(วันที่รับบทความ: 20 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 31 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 6 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที (t-test) แบบ Independent Samples วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21 - 30 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 30,000 บาท กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลในการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินเพื่อช่วยดูแลผิวพรรณ ค่าใช้จ่ายในการเลือกซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินต่อขวดคือ 16 - 20 บาท ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำดื่มผสมวิตามินจากสื่อออนไลน์ ซื่อน้ำดื่มผสมวิตามินจากร้านสะดวกซื้อ สำหรับปัจจัยที่สำคัญในการเลือกบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน คือ หาซื้อบริโภคได้ง่าย และยี่ห้อที่นิยม คือ วิตามินดี (Vit a day) มีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านความหวังของผู้บริโภคมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคพบว่า เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภค, น้ำดื่มผสมวิตามิน, ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2565

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, E-mail: warong.p@rumail.ru.ac.th

---

Factors Affecting the Consumption Behavior of Vitamin Water in Bangkok**Warong Purahong¹**(Received: May 20, 2024; Revised: July 31, 2024; Accepted: August 6, 2024)*

Abstract

The objectives of this research were 1) to study consumption behavior of vitamin water in Bangkok, 2) to determine marketing mixed factors affecting consumption behavior of vitamin water in Bangkok, 3) to compare influencing consumption behavior of vitamin water in Bangkok area classified by personal status, and 4) to investigate the relationships between the marketing factors and consumption behavior of vitamin water in Bangkok. It was survey research. The research sample was 400 people by accidental sampling. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results of the research showed that most of the respondents were female, aged 21-30 years old with a bachelor's degree, work as an employee at a private company with an average monthly income 15,000 - 30,000 baht. Most reported reasons for consuming vitamin water were to take care of skin with a reasonable price which was 16-20 baht a bottle. They also reported that they received information about vitamin water from social media. Besides, it was convenient to buy vitamin water from convenience stores such as 7-Eleven, Family Mart, or Lawson. Therefore, an important factor influencing the consumption of vitamin water was convenience to purchase. It was also found that the most popular brand of vitamin water brand was Vit a day. Overall, individual consumption behavior of vitamin water was at a high level. The consumer expectation was at the highest level. The results of the analysis of the marketing mix (4P) was at the highest level. Regarding the products the results were also at the highest level. Comparing the factors influencing vitamin water consumption behavior, it was found that gender, status, and educational levels had influenced different consumption behavior of vitamin water with statistically significance at the .05 level. As for ages, occupations, and average monthly incomes, different consumption behaviors of vitamin water were not with statistically significance different at the .05 level. According to the marketing mix factor, it was found a positive relationship low level with the consumption behaviors of vitamin water with statistically significance at the .01 level.

Keywords: Consumption Behavior, Vitamin Water, Consumers in Bangkok

---

* This research project is supported by Research and Development Institute, Ramkhamhaeng University, 2022

¹ Lecturer, Department of Home Economics, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, E-mail: warong.p@rumail.ru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันสังคมโลกเกิดสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) วิธีชีวิตการดำเนินชีวิตและการบริโภคเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์โดยเฉพาะเครื่องอุปโภคและการบริโภค อย่างเช่น น้ำดื่มผสมวิตามิน หรือ Vitamin water ในปัจจุบันไม่ได้มาในรูปแบบของน้ำหลายรสชาติหลากสีส่น แต่มีการแต่งกลิ่นเสริมเข้าไปให้ผู้บริโภคได้รับความหอมสดชื่น และมีวิตามินปิวรวม (Tam.J, 2021) ซึ่งจากการสำรวจของ Kasikom Research Center (2020) พบว่า ค่านิยมของผู้บริโภคที่มีต่อน้ำดื่มผสมวิตามินเกิดจากการตื่นตัวกับการดูแลตัวเองและต้องการเสริมภูมิคุ้มกันจากภาวะแวดล้อมในชีวิตปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม TCIJ News Team (2020) กล่าวสรุปว่า การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน (Competitive landscape) พบว่า มูลค่าตลาดเครื่องดื่มผสมวิตามินที่มีแนวโน้มจะเติบโตขึ้นทั้งด้านปริมาณและระดับราคาสินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่มน้ำดื่มบรรจุขวดพรีเมียม ในปี 2563 ตลาดเครื่องดื่มผสมวิตามินในไทยมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 5,500 ล้านบาท หรือคิดเป็นส่วนแบ่งตลาดประมาณร้อยละ 1.2 ของมูลค่าเครื่องดื่มทั้งหมดของไทย ซึ่งมีส่วนช่วยผลักดันการเติบโตของภาพรวมตลาดเครื่องดื่มอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่ใช่แบบก้าวกระโดด สาเหตุดังกล่าวอาจมาจากการขยายตัวด้านปริมาณที่เพิ่มขึ้น และระดับความรุนแรงของการแข่งขัน ด้านราคาที่น่าจะเพิ่มขึ้น รวมถึงผู้เล่นใหม่ข้ามธุรกิจที่มองเห็นโอกาสทางการตลาด เช่น ธุรกิจอาหาร ธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพและความงาม ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม และ โรงพยาบาล

ขณะเดียวกัน นพ.ณัย ชีวันดา รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กล่าวถึง กรณีกระแสฮิตดื่มน้ำด่าง pH 8.5 น้ำดื่มผสมวิตามินผสมคอลลาเจนหรือสารอาหารอื่น ๆ ว่า วิตามินหรือสารอาหารอื่น ๆ ที่ใส่ลงไปนั้นน้ำดื่ม เป็นสารอาหารที่ร่างกายสามารถสร้างเองได้หรือได้รับจากการบริโภคอาหารในแต่ละวัน โดยเฉพาะแหล่งอาหารจำพวกผัก ผลไม้ ปกติร่างกายของมนุษย์ต้องการดื่มน้ำสะอาดอย่างเพียงพอ วันละ 6 – 8 แก้ว หรือดื่มน้ำตามขนาดน้ำหนักตัวในช่วงหน้าร้อนหรือภาวะขาดน้ำ โดยน้ำสะอาดตามเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคของกรมอนามัย หรือเกณฑ์มาตรฐานน้ำ (Khaosod Online, 2020) Thai RDI (Thai Recommended Daily Intakes) แนะนำปริมาณวิตามินซีที่ให้ผู้บริโภคต่อวันอยู่ที่ 60 มิลลิกรัม โดยแหล่งอาหารสำคัญคือ ผักผลไม้ที่มีรสเปรี้ยว อย่างไรก็ตามบริโภคเกินปริมาณที่ได้รับ อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นนิ่วในไต (Foundation for Consumers, 2020) ขณะที่น้ำดื่มผสมวิตามินมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินมีทั้งประโยชน์และไม่เกิดประโยชน์ขึ้นอยู่กับผู้บริโภค แต่ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ถ้ามีพฤติกรรมการบริโภคที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดปัญหาของสุขภาพเนื่องจากการบริโภคอาหาร

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานครว่าผู้บริโภคในปัจจุบันมีการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน โดยคำนึงถึงปัจจัยพฤติกรรมการบริโภคในรูปแบบการดำเนินชีวิต ความคาดหวังของผู้บริโภค และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4P's)

ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการบริโภค ปรับปรุงและพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับน้ำดื่มผสมวิตามินให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยสถานภาพส่วนบุคคลต่างกันมีพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินแตกต่างกัน
2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค น้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้าตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยจัดสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

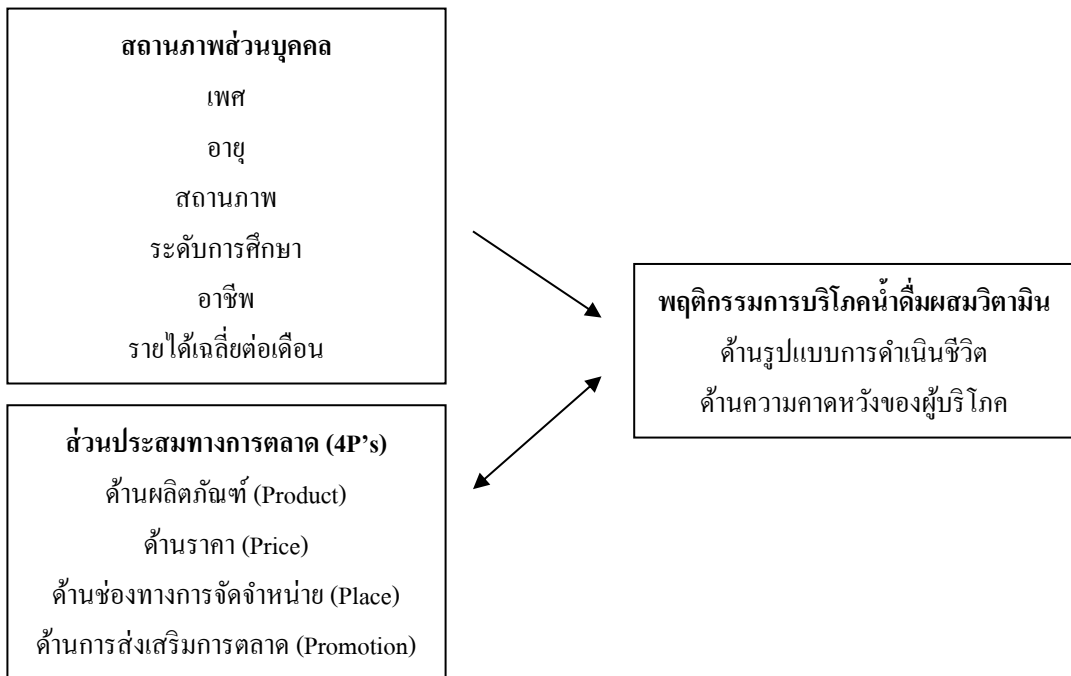
น้ำดื่มผสมวิตามิน หรือ Vitamin water ในปัจจุบันไม่ได้มาในรูปแบบของน้ำหลายรสชาติหลากหลาย แต่มีหน้าตาเป็นเพียงน้ำใส ในขวดพลาสติก มีรสชาติเหมือนน้ำเปล่า ปราศจากน้ำตาล แต่งกลิ่นเสริมเข้าไปให้ผู้บริโภคได้ความหอมสดชื่น และมีวิตามินบีรวม เพราะต้นกำเนิดของน้ำดื่มผสมวิตามินในรูปแบบใหม่นี้มาจากน้ำดื่มของผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่ไม่สามารถรับประทานวิตามินชนิดเม็ดได้ น้ำดื่มผสมวิตามินเป็นเครื่องดื่มในรูปแบบน้ำดื่มที่มีการใส่ส่วนผสมของวิตามินบางอย่างลงไป เช่น วิตามินซี (Vijitsombat, 2021, p. 7) นอกจากนี้มีการเติมสารอาหารประเภทอื่น ๆ เช่น โอเมก้า 3 สมุนไพร หรือแร่ธาตุต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมสุขภาพ (Upaphong, 2020, p. 6)

พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกับความสำเร็จของธุรกิจ ในการกำหนด กลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกในด้านการค้นหา (Searching) ซื้อ (Purchasing) ใช้ (Using) และการประเมิน (Evaluate) ผลลัพธ์บริการและแนวคิดต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนได้ทีคาดว่าจะได้รับ (Thananchai and Chartprasert, 2012, p. 129) ขณะเดียวกันรูปแบบการใช้ชีวิต

ของผู้บริโภค แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้บริโภคแต่ละบุคคล ที่แสดงออกในรูปของกิจกรรม (activities) ความสนใจ (interests) ความคิดเห็น (opinions) (Charuscharumon, 2004, p. 6) และ Tancesan and Sackow (2016, p. 157) กล่าวว่า ด้านความคาดหวังของผู้บริโภค เป็นการตั้งความปรารถนาที่จะเกิดขึ้นของบุคคลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้ประสบการณ์ที่เคยประสบพบมา ต่อเครื่องดื่มน้ำเพื่อสุขภาพ ประกอบด้วย ความคาดหวังต่อผลิตภัณฑ์ ความคาดหวังต่อแหล่งจำหน่าย ความคาดหวังต่อประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการ (Manomayitthikan and Rattanamahattana, 2015, p. 126)

Kotler (2006) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่าเป็นกลุ่มเครื่องมือทางการตลาด ที่องค์กรใช้ในการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ทางการตลาดของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นการรวมกันของตัวแปรภายใต้การควบคุมขององค์กรที่สามารถใช้ในการทำให้เกิดความความต้องการ (Demand) และได้รับประโยชน์จากการแข่งขัน (Competitive Advantage) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และการกำหนดราคา มาประสมกันเป็นหนึ่งเดียว เป็นการตลาดผ่านมุมมองของผู้บริโภคซึ่งมุ่งเน้นที่ลูกค้าเป็นหลักสำคัญ (Kaspa and Sirimongkol, 2021, pp. 103-104) เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เรียกว่า 4P's (Saksing, 2020, p. 4) ขณะที่ Suriyo (2005, p. 6) กล่าวสรุปว่า ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย คือ รูปลักษณ์หรือคุณลักษณะที่ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการจัดทำขึ้นเพื่อเสนอและสนองความต้องการของผู้ซื้อให้เกิดความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่สามารถจับต้องได้ (Tangible product) และผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถจับต้องได้ (Intangible product) ผลิตภัณฑ์จึงสามารถเป็นตัวสินค้า บริการ ความคิด สถานที่ หรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ที่มีความแปลกใหม่ มีความแตกต่างอาจส่งผลให้ผู้บริโภคมีการประเมินหรือเลือกสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยผลิตภัณฑ์จะต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) และมูลค่า (Value) ในมุมมองของผู้ซื้อจึงจะสามารถขายผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดรายได้กับผู้ขายและเป็นปัจจัยที่ผู้ซื้อจะเปรียบเทียบระหว่างราคากับคุณค่าของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ที่ต้องจัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค ทั้งด้านสภาพแวดล้อม ความเหมาะสมของสถานที่ ตำแหน่งการจัดวางสินค้า การควบคุมการส่งมอบสินค้าและบริการ การติดต่อสื่อสารทั้งในส่วนของผู้กระจายสินค้าและผู้บริโภค ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้ขายต้องการสื่อสารคุณค่าหรือประโยชน์ต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักและมีความต้องการที่ซื้อในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยเครื่องมือในการใช้ติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภคนั้นมีหลากหลายรูปแบบเช่น การโฆษณา (Advertising) เป็นการเสนอและสนับสนุนการขายสินค้าหรือบริการ โดยไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานขาย การขายโดยพนักงานขาย (Personal selling) เป็นการเสนอขายสินค้าหรือบริการโดยใช้ตัวบุคคลในการสื่อสารกับผู้บริโภคโดยตรง การส่งเสริมการขาย (Sales promotion) เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้การเสนอขายสินค้านั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยการกระตุ้นผู้บริโภคให้มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ จนเกิดการทดลองใช้และนำไปสู่การซื้อสินค้าในระยะยาว (Sayamipuk, 2016, pp. 7-8)

จากการประมวลแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า น้ำดื่มผสมวิตามินเป็นน้ำดื่มที่แฝงไปด้วยคุณประโยชน์ต่อร่างกาย ด้วยสถานการณ์โรคระบาดทำให้เกิดการกระตุ้นความเป็นอยู่ในด้านสุขภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดงานวิจัยนี้ขึ้นมาเพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ความเป็นอยู่ในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิต ความคาดหวังของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์น้ำดื่มผสมวิตามิน รวมทั้งปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมและจรรยาบรรณการวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามหมายเลขใบรับรอง RU-HRE 66/0007 และ หมายเลขอ้างอิงโครงการวิจัย อว 0601.24/1726 มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่บริโภคหรือเคยบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน พ.ศ.2565 จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non - probability random sampling) วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) อ้างอิงจาก Cochran (1953)

$$n = \frac{P(1 - P)z^2}{d^2}$$

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามชุดนี้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล และคำถามทั่วไป เป็นลักษณะให้เลือกตอบ (Check list) จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และคำถามทั่วไป จำนวน 7 ข้อ คือ เหตุผลในการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการเลือกซื้อ ความถี่ในการบริโภค การรับข้อมูลข่าวสาร แหล่งในการซื้อ ปัจจัยที่สำคัญในการเลือกบริโภค และยี่ห้อที่นิยมบริโภค รวมเป็น 13 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), และน้อยที่สุด (1) แบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ได้แก่ ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต และด้านความคาดหวังของผู้บริโภค

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (4P's) เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยกำหนดคำตอบเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5), มาก (4), ปานกลาง (3), น้อย (2), และน้อยที่สุด (1) แบ่งเป็น 4 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวมเป็น 40 ข้อ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นผ่านการตรวจสอบข้อบกพร่อง และดำเนินการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์งานวิจัย แล้วนำคำตอบมาวิเคราะห์ด้วยค่าดัชนี (Item objective congruence index - IOC) ได้ค่าดัชนีเท่ากับ 1.0 ทุกข้อคำถาม

2) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่บริโภคหรือเคยบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 ทั้งฉบับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองกลับคืนมาจนครบ จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถาม และนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ ค่าที (t-test) แบบ Independent Samples วิเคราะห์ โดยใช้ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ (Sacheffe method) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล และคำถามทั่วไปของผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 76.5) อายุ 21 – 30 ปี (ร้อยละ 40.3) สถานภาพโสด (ร้อยละ 78.8) การศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 62.5) ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 40.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 30,000 บาท (ร้อยละ 43.8) เหตุผลในการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินเพื่อช่วยดูแลผิวพรรณ (ร้อยละ 34.9) ค่าใช้จ่ายในการเลือกซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินต่อขวดคือ 16 – 20 บาท (ร้อยละ 37.5) นาน ๆ ครั้งบริโภค (ร้อยละ 36.0) น้ำดื่มผสมวิตามินได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำดื่มผสมวิตามินจากสื่อออนไลน์ (โซเชียลมีเดีย) (ร้อยละ 31.4) ซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินจากร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่น อีเลฟเว่น แฟมมิลีมาร์ท ลอว์สัน เป็นต้น (ร้อยละ 46.6) ปัจจัยที่สำคัญในการเลือกบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินคือ หาซื้อบริโภคได้ง่าย (ร้อยละ 17.9) และยี่ห้อน้ำดื่มผสมวิตามินที่นิยม คือ วิตอะเดย์ (Vitaday) (ร้อยละ 42.8)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินโดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความคาดหวังของผู้บริโภค ($\bar{X} = 4.18$) และด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.42$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน

พฤติกรรมการบริโภค	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	อันดับ
ด้านความคาดหวังของผู้บริโภค	4.18 ± 0.83	มาก	1
ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต	3.42 ± 1.10	มาก	2
รวม	3.80 ± 0.97	มาก	

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ของผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) และพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.34$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.32$) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 4.28$) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 4.12$) อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (4P's)

ส่วนประสมทางการตลาด (4P's)	ค่าเฉลี่ย	ระดับ	อันดับ
ด้านผลิตภัณฑ์	4.34 ± 0.72	มากที่สุด	1
ด้านราคา	4.32 ± 0.75	มากที่สุด	2
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.28 ± 0.78	มากที่สุด	3
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.12 ± 0.85	มาก	4
รวม	3.80 ± 0.97	มากที่สุด	

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินที่เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมบริโภคบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมบริโภคบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลของความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด กับพฤติกรรมผู้บริโภคบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก ระดับต่ำ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด กับพฤติกรรมผู้บริโภคบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน

ตัวแปรทำนาย	ด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต	ด้านความหวังของผู้บริโภค
ด้านผลิตภัณฑ์	0.428**	0.617**
ด้านราคา	0.329**	0.583**
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.299**	0.499**
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.387**	0.562**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล และคำถามทั่วไปของผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในช่วงวัยรุ่นถึงวัยทำงาน มีความนิยมซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินจากร้านสะดวกซื้อ ราคาไม่เกิน 20 บาทต่อขวด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคเพศหญิงให้ความใส่ใจเรื่องสุขภาพ ความงาม การดูแลผิวพรรณ ซึ่งส่วนใหญ่เพศหญิงต้องการคุณประโยชน์มากกว่าการดื่มเพื่อดับกระหาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Vijitsombat (2021, pp. 33-34) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 30 ปี ซึ่งอยู่ในวัยทำงาน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ระบุเหตุผลของการบริโภคเครื่องดื่มผสมวิตามินโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสุขภาพ และอยากลองผลิตภัณฑ์ใหม่ บรรจุภัณฑ์สวย และหาซื้อง่าย

2. ผลการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านความคาดหวังของผู้บริโภค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคคำนึงถึงด้านราคาต่อคุณภาพ และปริมาณ ช่องทางการจัดจำหน่ายที่เข้าถึงสะดวก หาซื้อได้ง่าย และการซื้อผ่านสื่อออนไลน์ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับ Upaphong (2020, p. 66) พบว่า ผู้บริโภคเล็งเห็นถึงประโยชน์ของน้ำดื่มผสมวิตามินในด้านการเสริมสร้างความแข็งแรงให้ร่างกาย และเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินไม่ควรแพงเมื่อเทียบกับสุขภาพที่ดีขึ้น อีกทั้งยังสามารถหาซื้อได้ง่ายตามร้านสะดวกซื้อ ส่วนด้านรูปแบบการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ น้ำดื่มผสมวิตามินไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายและสนใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินที่จัด โปร โมชั่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินชีวิตในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ผู้บริโภคใส่ใจสุขภาพ โดยให้เหตุผลว่าการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินมีประโยชน์ต่อร่างกาย สอดคล้องกับ Chimtoei (2020, p. 13) พบว่า ผู้ประกอบการน้ำดื่มระบุประโยชน์ต่อสุขภาพ และสามารถเสริมภูมิคุ้มกันต้านทานต่อโรค COVID-19 ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบริโภคเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพทุกประเภท บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินเป็นประจำและบริโภคเครื่องดื่มเพื่อควบคุมน้ำหนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า น้ำดื่มผสมวิตามินมีราคาที่สูงกว่านอกจากนี้ยังให้เหตุผลว่าไม่มีผลกับการดื่มเพื่อควบคุมน้ำหนัก ซึ่งสอดคล้องกับ Vijitsombat (2021, p. 36) พบว่า น้ำดื่มผสมวิตามินเป็นสินค้าสำหรับกลุ่มลูกค้ารักสุขภาพ ดื่มแทนน้ำอัดลม

3. ผลการศึกษาข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (4P's) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3.1 ด้านผลิตภัณฑ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า น้ำดื่มผสมวิตามินได้รับมาตรฐานรับรอง เช่น GMP, ออ. เป็นต้น มีรายละเอียดระบุ และมีคุณสมบัติประโยชน์ที่บรรจุภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคต้องการคุณสมบัติประโยชน์จากน้ำดื่มผสมวิตามินแทนการดื่บกระหาย จึงให้ความสำคัญกับข้อมูลกล่าวอ้างด้านสุขภาพของสารอาหารในน้ำดื่มวิตามิน ซึ่งสอดคล้องกับ Sawangpaisankul (2008, p. 109) พบว่า ผู้บริโภคคำนึงถึงมากที่สุด คือ การมีเครื่องหมาย ออ.รับรองและ การระบุวันผลิต/หมดอายุ แสดงชัดเจน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บรรจุภัณฑ์แปลกใหม่ น่าซื้อ บรรจุภัณฑ์สวย สะดุดตา และมีส่วนช่วยให้ร่างกายสดชื่น บำรุงสุขภาพ เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน โรค ทั้งนี้อาจเนื่องจากน้ำดื่มผสมวิตามินที่วางจำหน่ายในตลาดมีขนาดบรรจุภัณฑ์ และความทนทานแข็งแรงใกล้เคียงกัน จึงไม่ได้คำนึงถึงบรรจุภัณฑ์ที่แปลกใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Konganan (2020, p. 68) พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินของผู้บริโภคในเขตจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งต่างกับการศึกษาของ Sayamiphak (2016, p. 65) พบว่า ผู้บริโภคคำนึงถึงบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงาม คงทน พกพาได้สะดวก และมีให้เลือกหลากหลายขนาด ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเสนอว่าผู้ผลิตควรให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานการผลิตและความปลอดภัย ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าทางจิตวิญญาณ โดยการปรุงแต่งรสชาติและรูปลักษณะเพื่อสนองความพึงพอใจของผู้บริโภค

3.2 ด้านราคา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า น้ำดื่มผสมวิตามินที่มีราคา ระบุชัดเจนที่ขึ้นวางจำหน่าย ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพ ปริมาณและขนาด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริโภคต้องการราคาเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณรวมถึงการระบุนราคาที่สูงวางขายของน้ำดื่มผสมวิตามิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Konganan (2020, p. 69) พบว่า ปัจจัยด้านราคา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อน้ำดื่มผสมวิตามิน โดยผู้บริโภคได้คำนึงถึงความคุ้มค่าที่จะได้รับการดื่มน้ำผสมวิตามินเปรียบเทียบกับราคาของน้ำดื่มแต่ละยี่ห้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาพลักษณ์ของยี่ห้อส่งผลต่อราคา ราคาไม่แตกต่างจากคู่แข่งในตลาด ราคาสูงกว่าคู่แข่งในตลาดแต่มีคุณสมบัติมากกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริโภคไม่ยึดติดภาพลักษณ์ ส่งผลให้ราคาไม่แตกต่างจากคู่แข่งในตลาด และไม่นิยมน้ำดื่มผสมวิตามินที่มีราคาสูงแต่มองถึงประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sayamipakai (2016, p. 68) พบว่า ผู้บริโภคคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนั้นผู้ประกอบการควรสื่อสารกับผู้บริโภคให้รับรู้และตระหนักถึงคุณค่าของน้ำดื่มบรรจุขวดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า

3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า น้ำดื่มผสมวิตามินมีจำหน่ายในร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น แฟมมิลี่มาร์ท ลอว์สัน มีจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า และมีจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ต มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากน้ำดื่มผสมวิตามินนอกจากจะเป็นน้ำดื่มเพื่อสุขภาพแล้ว ยังเป็นน้ำดื่มเพื่อเพิ่มความสดชื่นทดแทนการดื่บเครื่องดื่มที่มีส่วนประกอบของน้ำตาลปริมาณสูงได้ ดังนั้น สถานที่จัดจำหน่ายควรเป็นที่ผู้บริโภคเข้าถึงได้ง่าย สะดวกในการซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับ Suriyo (2005, p. 130) พบว่า สถานที่ที่จำหน่ายได้สะดวกมีขายทั่วไป โดยเฉพาะซูเปอร์มาร์เก็ต และ

ร้านค้าสะดวกซื้อ ส่วนซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีจำหน่ายในช่องทางออนไลน์ เว็บไซต์ซื้อขายสินค้า มีจำหน่ายในร้านขายยาและมีจำหน่ายในร้านอาหาร / ภัตตาคาร ทั้งอาจเนื่องจาก ผู้บริโภคส่วนใหญ่นิยมเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์น้ำดื่มที่วางจำหน่ายหลากหลายยี่ห้อในชั้นวางที่เหมาะสมกับระดับสายตา และง่ายต่อการหยิบซื้อ และตอบสนองความต้องการการบริโภคระหว่างวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Konganan (2020, p. 76) ได้เสนอแนวคิดที่ผู้ประกอบการควรจัดวางสินค้าให้ผู้บริโภคมองเห็นและเข้าถึงได้ง่ายในสถานที่จัดจำหน่าย เพื่อให้ น้ำดื่มผสมวิตามินสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ทันที

3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า น้ำดื่มผสมวิตามิน มีการส่งเสริมการขาย การให้ส่วนลด มีการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ และมีบริการทดลองชิมรสชาติของเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ในช่วงเทศกาลมีการส่งเสริมการขาย มีการโฆษณาผ่าน สื่อต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Suriyo (2005, p. 123) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการโฆษณาทางโทรทัศน์มากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การให้ทดลองชิม การโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์หรือนิตยสาร เป็นต้น ส่วนซื้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ น้ำดื่มผสมวิตามินที่มีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านการติดป้ายโฆษณา มีการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมาเป็นพรีเซนเตอร์ มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์นิตยสาร วารสาร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคเป็นผู้ตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าเอง ผู้ประกอบการควรสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคหันมาเลือกซื้อเครื่องดื่มยี่ห้อของตนได้ ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของ Sayamipakai (2016, p. 68) พบว่า ไม่มีควมจำเป็นต้องใช้พรีเซนเตอร์ที่เป็นที่รู้จักเพื่อลดต้นทุนทางการตลาด เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของประเภทน้ำดื่มเป็นหลัก

4. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินที่เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก เพศ สถานภาพ และระดับการศึกษาที่ต่างกันย่อมให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองแตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่มประชากร ซึ่งสอดคล้องกับ Thongprayoon (2003, p. 117) พบว่า เพศหญิงเป็นเพศที่ให้ความสำคัญกับความสวยงามของร่างกาย ผิวพรรณ และการมีสุขภาพที่ดี จึงทำให้ตระหนักในเรื่องอาหารการกินมากกว่าเพศชาย ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของ Konganan (2020, pp. 72-73) พบว่า เพศที่ต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามิน โดยผู้บริโภคทั้งเพศชายและหญิงนั้นให้ความสำคัญกับการดูแลตัวเองไม่แตกต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน ไม่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามิน เนื่องจากผู้บริโภคสามารถค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ของน้ำดื่มผสมวิตามินได้ง่าย

ส่วนอายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่น และวัยทำงาน อีกทั้งมีรายได้ระดับหนึ่ง ส่งผลให้การดำเนินชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับวิถีการทำงาน อาจไม่ได้ใส่ใจสุขภาพเท่าที่ควร ซึ่ง

สอดคล้องกับ Thaweethamthaworn (2016, p. 93) พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มเพื่อความงาม ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับ Sayamipuk (2016, p. 59) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพพนักงาน/นักศึกษา ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน และธุรกิจส่วนตัวนั้น มีการตัดสินใจเลือกซื้อที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของ Konganan (2020, pp.73) พบว่า ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามิน เนื่องจากผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อมากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด กับพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านรูปแบบการดำเนินชีวิต มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ กับทุกด้านของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้งนี้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับน้ำดื่มผสมวิตามินที่ไม่ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายและสนใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินที่จัดโปร โมชั่น ซึ่งสอดคล้องกับ Purahong (2022, p. 277) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในทุกด้านของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด รสชาติ วัตถุประสงค์ ราคาเหมาะสมกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ การจัดวางผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการซื้อ การให้ส่วนลด ของแถม การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ

ด้านความคาดหวังของผู้บริโภค มีระดับความสัมพันธ์ต่อด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคาและด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ทั้งนี้ผู้บริโภคคาดหวังต่อการเลือกซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินที่มีราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ราคาเหมาะสมกับปริมาณ และช่องทางการจัดจำหน่ายที่เข้าถึงสะดวก สามารถหาซื้อได้ง่าย ซึ่งต่างจากผลการศึกษาของ Worapaisitkul (2017, p. 73) พบว่า มี 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค คือ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาดมีผลต่อความคาดหวังของผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อเครื่องดื่มผสมวิตามิน ขณะที่ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนจากวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ และควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดึงดูดกลุ่มเป้าหมายนี้ให้สนใจน้ำดื่มผสมวิตามิน เช่น จัดโปร โมชั่น ลด แลก แจก แถม เพื่อให้รู้สึกถึงความคุ้มค่า นอกเหนือจากเรื่องคุณภาพของน้ำดื่มผสมวิตามิน

2. ผู้บริโภคมีความตื่นตัวและตระหนักต่อประโยชน์ของน้ำดื่มผสมวิตามินต่อสุขภาพที่ได้รับ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจวัตรประจำวันของผู้บริโภคในสถานการณ์โควิด-19 ได้ รวมไปถึงเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญของน้ำดื่มผสมวิตามินที่แพร่หลายไปในสังคมไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว เศรษฐกิจในระดับชาติและนานาชาติ

3. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับน้ำดื่มผสมวิตามินที่ได้รับมาตรฐานรับรอง เช่น GMP, อย. โดยมีรายละเอียดระบุชัดเจนที่บรรจุภัณฑ์ รวมไปถึงมีคุณประโยชน์ระบุชัดเจน และระบุราคาที่สูงกว่าจำหน่ายข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาข้อมูลในเชิงลึก การวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลรูปแบบอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ควบคู่กับการทำแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามินในด้านต่าง ๆ จากการวิจัยในครั้งนี้

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมของส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ได้แก่ ด้านการจัดการคน หรือพนักงาน (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งจะได้ข้อมูลในเชิงคุณภาพที่อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภคน้ำดื่มผสมวิตามิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Charuscharumon, Y. (2004). *Attitudes and Consuming Behavior toward the grilled food at the Barbeque Plaza in Maboonkrong Shopping Center*. Master thesis, M.B.A., Srinakharinwirot University, Bangkok.

Chimtoei, S. (2020). *Factor Influencing the Buying Decision of Vitamin Water During the Covid-19 Epidemic Situation Among Consumers in Bangkok Noi District, Bangkok Metropolitan*. Master thesis, M.B.A., Ramkhamhaeng University, Bangkok.

Cochran, W. G. (1953). Matching in analytical studies. *American Journal of Public Health and the Nations Health*, 43(6_Pt_1), 684-691.

Foundation for Consumers. (2020). *Smart Buy Reveals Test Results 'Vitamin C Mixed Drink' Found No Quantity. There Were 8 Samples of Vitamin C and The Amount of Vitamin C Was Not as Stated on The Label*. Retrieved November 16, 2022, From <https://www.consumerthai.org/consumers-news/consumers-news/food-and-drug/4529-631512-vitaminsdrink.html>.

Kasikorn Research Center. (2020). *Drinking Water Mixed with Vitamins New Segment...Invading the Beverage Market*. Retrieved January 16, 2022, From <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-socialmedia/Pages/Vitamin-Water-FB-150920.aspx>.

- Kaspa, N. & Sirimongkol, T. (2021). The Affect of Marketing Mix (4C's) on Customer's Buying Decision Making via Social Media (Facebook) in Khon Kaen Province. *Neu Academic and Research Journal*, 11(1), 100-114. (In Thai).
- Khaosod Online. (2020). *Department of Health Confirms Water Mixed with Vitamins There is no Benefit to The Body If You Eat All 5 Groups*. Retrieved November 16, 2022, From https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_5549638.
- Konganan, N. (2021). *Factors Affecting Customers' Purchase Decision of Vitamin Water Product in Bangkok*. Master thesis, M.B.A., Thammasat University, Bangkok.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2006). *Marketing Management*. (12th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Manomayitthikan, S. & Rattanamahattana, M. (2015). Consumer's Expectation on Healthy Drinks. *Journal of Pharmaceutical Sciences*, 11(Special), 126-132. (In Thai).
- Purahong, W. (2022). Factors Affecting the Consumption Behavior Bakery of Consumers in Bangkok. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(4), 266-279, (In Thai).
- Saksing, W. (2020). *The Research of Factors Affecting the Decision to Purchase Vitamin Water*. Bachelor thesis, B.B.A., Silpakorn University, Bangkok.
- Sawangpaisankul, R. (2008). *Factors Affecting the Decision to Purchase B-ing of Consumers in Bangkok*. Master thesis, M.B.A., Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Sayamipuk, R. (2016). *Factor Influencing Purchase Decisions for Bottled Mineral Water of Consumer in Bangkok Metropolitan Area*. Master thesis, M.B.A., Thammasat University, Bangkok.
- Suriyo, W. (2005). *Factors Influencing Consumer Behaviour to Buy Vegetable and Fruit Drinking Juice in Bangkok*. Master thesis, M.B.A., Dhurakij Pundit University, Bangkok.
- Tam, J. (2021). *Vitamin Water is The Hottest Beverage Trend This Year*. Retrieved January 16, 2022, From <https://www.gourmetandcuisine.com/3stories/detail/1092>
- TCIJ News Team. (2020). *The Market Value of "Vitamin Water" In 2020 Was 5.5 Billion, Expected to Reach 6-7 Billion In 2021*. Retrieved November 16, 2022, from https://www.tcijthai.com/news/2020/12/scoop/11263#google_vignette.
- Thananchai, S. & Chartprasert, D. (2012). Lifestyle Affecting Attitude and Decision-Making Process Toward the Purchase of Virtual Goods. *Journal of Public Relations and Advertising*, 5(1), 121-142, (In Thai).

- Thaweethamthaworn, T. (2016). *Impact Factors of the Marketing Mix on Bangkok Consumers' Decisions to Buy Beauty Drinks*. Master thesis, M.B.A., Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok.
- Thongprayoon, T. (2003). *Food Consumption Behaviors of State University Undergraduate Students: A Case Study in Bangkok Metropolis*. Master thesis, M.A., Ramkhamhaeng University, Bangkok.
- Upaphong, K. (2020). *Factors Affecting the Intention to Buy Functional Drinks: Vitamin Water of Generation Y in Bangkok*. Master thesis, M.M., Mahidol University, Bangkok.
- Vijitsombat, N. (2021). *A Study of Consumer Behavior and Opinion Towards Drinking Water Products Containing Vitamins*. Master thesis, M.M., Mahidol University, Bangkok.
- Worapaisitkul, K. (2017). *Factors Affecting Bangkok Consumer Expectations of Purchasing Ready to Drink Weight Controlling Beverages*. Master thesis, M.B.A., Thammasat University, Bangkok.

*****

กระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต และอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน*

กริพัฒน์ แก้วศรี¹ อนันต์ แก้วตาดี² สุชาติ ลีตระกูล³ ทศพล พงษ์ดี⁴

(วันที่รับบทความ: 2 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 21 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 27 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน 3) เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เยาวชนจังหวัดน่านที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี จำนวน 527 คน เลือกมาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน เลือกมาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .78 และแบบบันทึกสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติพรรณนา การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุ โดยใช้การวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) ส่วนการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการบริหารจัดการเวลา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการประกอบอาชีพสมัยใหม่

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ด้านการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในภาพรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมมากที่สุด และปัจจัยที่פקอ้ายส่งผลทางอ้อมมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. กระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน ประกอบด้วย การพิจารณาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมแบบมุ่งเป้า และการติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ: ทักษะชีวิตและอาชีพ, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, กระบวนการบริหารจัดการ, ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ปัจจัยทางประชากรศาสตร์

* เนื้อหาบทความนี้ได้ปรับปรุงส่วนมาจากงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแกนนำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (BCG) เขตจังหวัดน่าน ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจาก สถาบันเศรษฐกิจพอเพียง ในวิทยาลัยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2566

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรการเมืองการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, E-mail: em_thospon_p@crru.ac.th

---

Management Process of Demographic Causal Factors to Promote Life Skills and Careers under the Sufficiency Economy Philosophy for Youths in Nan Province*

Phuripat Kaewsri¹ Anan Kaewtatip² Suchart Leetrakul³ Thotsapon Pongta⁴

(Received: July 2, 2024; Revised: August 21, 2024; Accepted: August 27, 2024)

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study life and career skills under the philosophy of Sufficiency Economy for youth in Nan Province, 2) study demographic causal factors affecting life and career skills under the philosophy of Sufficiency Economy of youth in Nan Province, and 3) study management process of demographic causal factors to promote life and career skills under Philosophy of Sufficiency Economy among youth in Nan Province. The sample group used in the research were 527 youths from Nan Province between the ages of 15-25 years which selected by multistage random sampling, and a group of 20 experts selected by purposive sampling. The research tools used for collecting data were the questionnaire on life and career skills under the philosophy of Sufficiency Economy for youth was an estimation scale questionnaire. with a confidence coefficient equal to .78 and focus group discussion recording form. Data were analyzed by finding descriptive statistics and analysis of causal factors using LisRel program and using content analysis for focus group discussion.

The research results were found that:

1. Life and career skills under the philosophy of Sufficiency Economy for youth in Nan Province in overall was at a high level. The highest average was time management skills and the lowest average was modern occupational skill.

2. The accessibility to state welfare had the greatest direct and indirect impact on life skills and careers under the philosophy of sufficiency economy for youth in overall and the housing factor has the greatest statistically significant indirect effect at the .01 level.

3. The management process of factors to promote life skills and careers under the philosophy of sufficiency economy for youth in Nan Province consisted of Considering demographic factors, Identifying target groups and objectives, Designing activities and learning materials, Implementing targeted activities and Monitoring and evaluation.

Keywords: Life Skills and Career Skills, Sufficiency Economy Philosophy, Mangement Process, Causal Factors, Demographic Factors

---

* The content of this article has been partially adapted from research on the development of life and career skills for youth network leaders under the philosophy of sufficiency economy through learning processes towards a creative economy (BCG) in Nan Province, which received funding from the Sufficiency Economy Institute at the Social Sciences, Humanities, and Arts Research Institute of Thailand for the year 2023.

¹ Assistant Professor, Public Administration Program, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University

^{2,3} Assistant Professor, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

⁴ Assistant Professor, Political Science Program in Politics and Government, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, E-mail: em_thospon_p@crju.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันโลกอยู่ในยุคของดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดส่งผลให้ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคที่ผู้คนต้องใช้ทักษะการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะ “ทักษะชีวิตและอาชีพ” ที่มีความจำเป็นมากโดยเฉพาะเยาวชนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากจะเป็นผู้แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องแล้วยังต้องมีทัศนคติและจิตใจที่มั่นคงพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอีกด้วย (Yuvabadhana Foundation, 2024)

การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากทักษะชีวิตจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถและความรับผิดชอบของเยาวชนในการเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์และพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยทักษะชีวิตจะช่วยให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันรวมทั้งการปรับตัวและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น (Noppakit, 2018, p.55) การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนจึงเป็นการวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เยาวชนที่มีทักษะชีวิตและอาชีพที่ดีก็จะสามารถประกอบอาชีพได้อย่างประสบความสำเร็จ มีรายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวให้สามารถพึ่งพาตนเองดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่มีประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 362,365 คน มีกำลังแรงงานรวม 249,911 คน คิดเป็นร้อยละ 68.96 ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 113,049 คน คิดเป็นร้อยละ 31.20 (Nan Provincial Statistical Office, 2021) ในจำนวนนี้มีเยาวชนที่มีอายุอยู่ระหว่าง 15 – 25 ปี ประมาณ 58,058 คน และถ้าในอีก 10 ปีข้างหน้าคนกลุ่มนี้จะมีอายุอยู่ระหว่าง 25 – 35 ปี หรืออีก 20 ปี ช่วงอายุของกลุ่มนี้ยังคงเป็นช่วงวัยที่ทำงานอย่างเต็มที่เช่นกัน ดังที่ กรมอนามัยได้กำหนดวัยทำงานดังนี้ อายุ 19 – 29 ปี

วัยทำงานตอนต้น อายุ 30 – 44 ปี วัยทำงานตอนกลาง และอายุ 45 – 59 ปี วัยทำงานตอนปลาย (Central database of the Department of Health, 2024) แสดงให้เห็นว่า เยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นพลังสำคัญที่จะสร้างความเจริญให้กับจังหวัดน่านอย่างมาก จึงสมควรได้รับการพัฒนาให้มีทักษะชีวิตและอาชีพที่ดีและมั่นคงเป็นอย่างยิ่ง โดยการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพดังกล่าวจะอยู่บนฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทุกคนยอมรับกันว่าจะช่วยให้คุณภาพชีวิตเกิดความมั่นคงเนื่องจากหลักการสำคัญของปรัชญานี้ จะช่วยให้การดำรงชีวิตบนเส้นทางสายกลางและมีความพอดี ทำให้เยาวชนรู้จักควบคุมตนเอง มีวินัย ประหยัด และอดทน มีการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม ตลอดจนมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะปรับตัวรองรับความเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหรือเกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน ทั้งนี้

เพื่อให้การบริหารจัดการส่งเสริมได้ตรงตามเป้าหมาย ปัจจัยสำคัญที่การบริหารจัดการควรให้ความสำคัญที่จะนำมาพิจารณาในการพัฒนา ก็คือ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรที่สามารถวัดได้ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ สถานะทางสังคมเศรษฐกิจ สถานะที่ตั้ง อาชีพ สถานะทางครอบครัว เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน โดยช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้ปกครองเข้าใจความต้องการของเยาวชนแต่ละกลุ่มได้ดีขึ้น เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเพศและอายุสามารถช่วยให้เข้าใจว่าเยาวชนกลุ่มใดต้องการทักษะชีวิตและอาชีพประเภทใด ซึ่งนำมาสู่การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม หรือการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจมาพิจารณาจัดสรรทุนในการฝึกอบรมทักษะอาชีพ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนอกจากคณะผู้วิจัยจะให้ความสนใจปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนแล้ว ยังได้แสวงหากระบวนการที่เหมาะสมในการบริหารจัดการปัจจัยเหล่านี้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน ซึ่งผลของการศึกษารุ่นนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพเครือข่ายแก่นำเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านกระบวนการเรียนรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (BCG) เขตจังหวัดน่าน (Phongta et al., 2567) และได้มีการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการที่ใช้ในการบริหารจัดการปัจจัยทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนให้บรรลุเป้าหมายและมีมีความสุขในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ในการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษารุ่นนี้ เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้การรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเชิงปริมาณ

1.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ทั้งหมด 15 อำเภอ จำนวน 58,058 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เยาวชนในพื้นที่จังหวัดน่าน ในพื้นที่ 10 อำเภอ จำนวน 527 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีเมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 381 คน เนื่องจากประชากรมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ดังนั้นเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนมากขึ้น จึงได้กำหนดจำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้นและใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Stratified Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบสอบถามทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง .80-1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .78

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดน่าน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2566

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) ของปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้โปรแกรมลิสเรล (Lisrel)

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนเยาวชน นักวิชาการ ตัวแทนหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานพัฒนาเด็กและเยาวชน พัฒนาอาชีพและแรงงาน ธุรกิจและการประกอบอาชีพ การศึกษาและพัฒนาสังคม จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้วิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ จัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน ในปี 2566

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

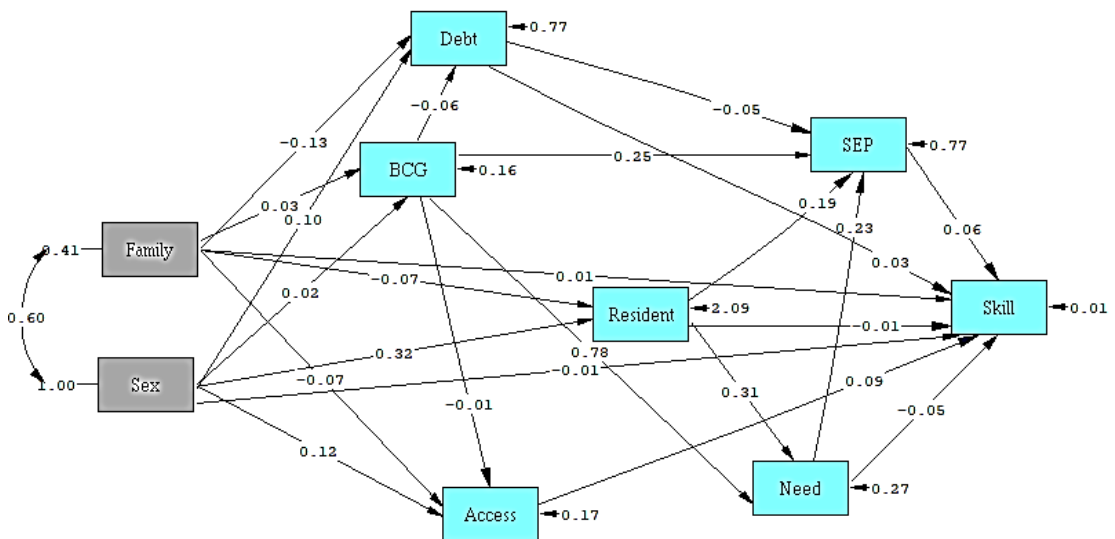
สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในจังหวัดน่านมีทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเขตจังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านทักษะการบริหารจัดการเวลา ($\bar{X} = 3.51$) รองลงมาคือ ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.33$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการประกอบอาชีพสมัยใหม่ ($\bar{X} = 1.69$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมแต่ละด้านของเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดน่าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	2.81	0.23	มาก
2. ด้านทักษะทางสังคม	3.33	0.29	มาก
3. ด้านทักษะการปรับตัว	2.75	0.35	มาก
4. ด้านทักษะการสื่อสาร	3.02	0.28	มาก
5. ด้านทักษะทางดิจิทัล	3.29	0.27	มาก
6. ด้านทักษะการประกอบอาชีพสมัยใหม่	1.69	0.40	น้อย
7. ด้านทักษะการบริหารจัดการการเงิน	2.50	0.45	มาก
8. ด้านทักษะการบริหารจัดการเวลา	3.51	0.54	มากที่สุด
รวม	2.86	0.35	มาก

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน

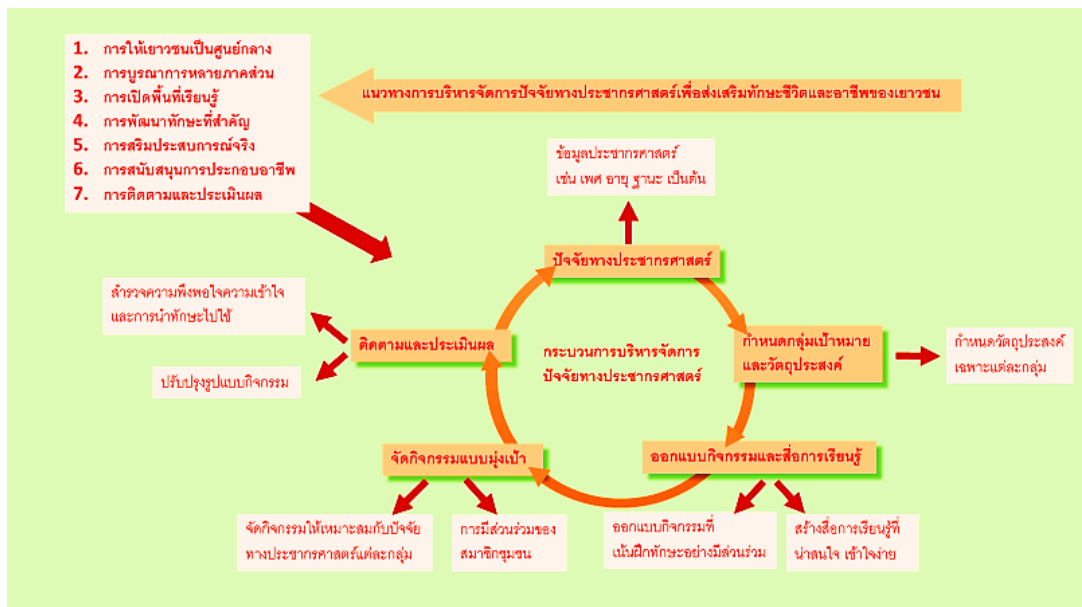
Chi-Square=1.81, df=2, P-value=0.40384, RMSEA=0.000

ภาพที่ 1 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน

$\chi^2 = 1.81, df = 2, p = 0.40, GFI = 1.00, AGFI = .98, CFI = 1.00, RMR = .01, RMSEA = .00$

โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 1.81 ($p > .05$) ค่า χ^2/df เท่ากับ 0.905 ค่า GFI เท่ากับ 0.99 ค่า AGFI เท่ากับ 0.98 ค่า CFI เท่ากับ 1.00 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.00 พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อทักษะชีวิตและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากที่สุด คือ การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ (Access) รองลงมา คือ ความรู้ความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) และความต้องการเรียนรู้ BCG (BCG) ส่วนปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อทักษะชีวิตและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากที่สุด คือ การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ (Access) และปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิตและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มากที่สุดคือที่พักอาศัย (Resident)

3. กระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน

ภาพที่ 2 แสดงภาพกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชน จังหวัดน่าน

การบริหารจัดการส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพให้กับเยาวชนให้สามารถพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพอย่างเต็มศักยภาพ เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การประกอบอาชีพและดำรงชีวิตที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน ที่สอดคล้องกับ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG) และทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มีแนวทางดังนี้

ประการแรก คือ การปรับ mindset ของผู้เกี่ยวข้องให้ตรงกันในการทำให้เยาวชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมวางแผน ออกแบบ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นการปฏิบัติจริง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ และแบ่งปันประสบการณ์ของตนเอง ทั้งนี้การดำเนินการพัฒนาต้องบูรณาการหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการประสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมและดำเนินโครงการที่หลากหลายให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการและอาชีพ มีการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีศูนย์กลางหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ได้ง่าย รวมถึงเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญ ประการสำคัญการพัฒนาควรเน้นทักษะสำคัญและจำเป็นที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น โดยอาจมีการเสริมประสบการณ์ ให้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง การให้คำแนะนำและช่องทางในการสร้างอาชีพหรือเริ่มต้นธุรกิจใหม่ รวมถึงการเชื่อมโยงกับนักลงทุนและพันธมิตรทางธุรกิจ และประการสุดท้ายควรมีระบบการติดตามและประเมินผล ความก้าวหน้าเพื่อนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำหรับกระบวนการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพโดยพิจารณาปัจจัยทางประชากรศาสตร์ดังนี้ การรวบรวมข้อมูลปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนในพื้นที่เพื่อนำไปกำหนดกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น เยาวชนวัยรุ่นตอนต้น กลาง หรือปลาย เป็นต้น จากนั้นกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับแต่ละกลุ่ม เช่น พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเยาวชนตอนต้นหรือทักษะการจัดการเวลาสำหรับเยาวชนตอนปลาย เป็นต้น ทำการออกแบบกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ โดยการออกแบบกิจกรรมจะเน้นการฝึกทักษะอย่างมีส่วนร่วม เช่น เกมสถานการณ์จำลอง โครงการกลุ่ม เป็นต้น การสร้างสื่อ การเรียนรู้ให้น่าสนใจ เข้าใจง่าย เช่น วิดีโอสั้น แอนิเมชัน เกมส์ จากนั้นจัดกิจกรรมแบบมุ่งเป้าซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมที่ออกแบบให้เหมาะกับปัจจัยประชากรของแต่ละกลุ่ม เช่น เวลา สถานที่ รูปแบบกิจกรรม เป็นต้น และการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน เช่น ให้ผู้ปกครอง ราษฎรชาวบ้าน มาให้คำแนะนำ ภายหลังมีการติดตามและประเมินผล สามารถทำได้โดยการสำรวจความพึงพอใจ ความเข้าใจ และการนำทักษะไปใช้ของเยาวชนหลังการจัดกิจกรรม การปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมตามผลการประเมิน ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพสำหรับเยาวชนเป็นไปอย่างตรงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีส่วนแนวความคิดการบริหารจัดการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยประชากรศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่สมดุลและยั่งยืนให้แก่เยาวชน พร้อมรับมือกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

1. ความพอประมาณ ได้แก่ การวางแผนกำลังคนเยาวชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างพอเหมาะ ไม่ขาดแคลนหรือล้นเกินจนเกิดปัญหา การส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นสำหรับอาชีพในอนาคตอย่างพอประมาณ ไม่เน้นเพียงสายเดี่ยวและการปลูกฝังให้เยาวชนมีความตั้งใจ วิริยะอุตสาหะในการเรียนรู้และทำงานอย่างเหมาะสม
2. ความมีเหตุผล ได้แก่ การสนับสนุนให้เยาวชนศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์อย่างรอบด้านก่อนตัดสินใจเลือกอาชีพการฝึกให้เยาวชนคิดอย่างมีเหตุผล วางแผนชีวิตและเส้นทางอาชีพได้อย่างเหมาะสม และการส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ คิดแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เยาวชน เพื่อปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงได้ การสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เยาวชน และการเสริมสร้างสุขภาพกายและใจที่ดีให้เยาวชน เพื่อพร้อมประกอบอาชีพ
4. เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะอาชีพที่ทันสมัย ตามความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีการสนับสนุนให้เยาวชนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย นำมาประยุกต์ใช้ได้ และการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ตั้งกระทู้ให้เยาวชนสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้
5. เงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในการประกอบอาชีพให้แก่เยาวชน การส่งเสริมการทำงานอย่างมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจรรยาบรรณวิชาชีพและการสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เยาวชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพ และกระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้วิจัยเลือกประเด็นสำคัญมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนมีทักษะด้านการบริหารจัดการเวลาสูงกว่าทักษะอื่น อาจเป็นเพราะความซับซ้อนของสังคมและความรู้ในปัจจุบันที่มีมากมายทั้งเกี่ยวกับการเรียนหรือการทำงาน การอาศัยเพียงประสบการณ์หรือความรู้เดิมอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นเยาวชนจำเป็นต้องใช้เวลาในการค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการเรียนหรือการทำงานรวมทั้งการใช้เวลาว่าง ซึ่ง Yangklang, Chaijukul, & Sombatwatthana (2022, p.2) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การตระหนักรู้กิจกรรมการใช้เวลาว่าง การตระหนักรู้ตนเองต่อการใช้เวลาว่าง ทักษะการใช้เวลาว่างและการตัดสินใจเลือกกิจกรรม ปัจจัยเหล่านี้ย่อมส่งผลให้เยาวชนต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารจัดการเวลาให้เหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินชีวิตของเยาวชนส่วนมากจะมีกิจวัตรประจำวันที่หลากหลายบางครั้งอาจต้องใช้เวลาทำไปพร้อมกัน เช่น บาง

คนต้องเรียนควบคู่กับการทำงานนอก หรือทำกิจกรรมเพิ่มเติมนอกเวลา รวมทั้งการเรียนพิเศษ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากผลสำรวจการเรียนพิเศษของเด็กนักเรียนในประเทศไทย 2022 พบว่า ร้อยละ 35.1 ของเด็กนักเรียนอายุ 15-18 ปี ทั้งหมดในประเทศไทยเรียนพิเศษเพิ่มเติมจากการศึกษาในระบบ เป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่นอกเมือง (35.6 %) และในอำเภอเมือง (33.9 %) และกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล (19.5 %) ตามลำดับ (Sorawit Mar : 1980 เปิดสถิติเรียนพิเศษนักเรียนไทย : เมื่อโรงเรียนไม่อาจพาเด็กไปถึงฝั่ง (The.101 world, 2023) จึงทำให้เยาวชนมีแนวโน้มที่จะต้องจัดสรรและบริหารเวลาให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เข้ามาในชีวิต ประกอบกับการเป็นเยาวชนรุ่นใหม่ที่ชอบความสะดวกรวดเร็วและคุ้นเคยกับเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมต่อข้อมูลที่เปิดกว้างไปทั่วทุกมุมโลก เยาวชนจึงจะให้ความสำคัญกับเรื่องของข้อมูลที่หลากหลายและจำนวนมาก โดยการใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นช่วยจัดการเวลาในการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน (Multi-tasking) ดังนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะพยายามบริหารจัดการเวลาให้ทันกับสิ่งรอบตัว และวางแผนการทำงานให้มีประสิทธิภาพเช่นกัน

สำหรับทักษะของเยาวชนจังหวัดน่านที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ทักษะการประกอบอาชีพสมัยใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดอาชีพใหม่เกิดขึ้นเสมอ และหลากหลายโดยที่แต่ละอาชีพย่อมใช้ทักษะการประกอบอาชีพต่างกัน ดังนั้นเยาวชนอาจรับรู้เกี่ยวกับทักษะใหม่ ๆ ไม่ทัน เนื่องจากอาศัยอยู่ต่างจังหวัดหรือต่างอำเภอทำให้โอกาสในการรับรู้หรือเรียนรู้อย่างแตกต่างจากเยาวชนในเมือง นอกจากนี้จากการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา แหล่งความรู้ยังมีจำกัด โครงสร้างพื้นฐานไม่เอื้อต่อการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ หรืออาจมาจากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เน้นทางการเกษตรกรรมหรืองานทั่วไปทำให้ขาดแรงจูงใจในการปรับตัวและเรียนรู้อาชีพใหม่ ๆ ดังเห็นได้จากผลสำรวจด้านทักษะอาชีพของเยาวชนของศูนย์ความรู้และนโยบายเด็กแลครอบครัว (The 101.world, 2023) จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งให้เห็นว่าเพียง 10.9% ของงานนอกภาคเกษตรในประเทศเป็นงานทักษะสูง ขณะที่ตำแหน่งงานที่เหลือเป็นงานทักษะกลาง (72.6%) และงานทักษะต่ำ (16.5%) ยิ่งไปกว่านั้น งานทักษะสูงดังกล่าวยังมีความกระจุกตัวสูงมาก เพราะเมื่อดูการกระจายตัวของงานทักษะสูงในประเทศไทยจะพบว่า 40.1% ของงานเหล่านี้กระจุกตัวอยู่แค่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้งานทักษะสูงที่เหลือส่วนใหญ่กระจุกตัวตามหัวเมืองใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ อาทิ นครราชสีมา ชลบุรี เชียงใหม่ เป็นต้น ภาพของการกระจุกตัวของงานทักษะสูงนี้ชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยส่วนใหญ่หากต้องการทำงานตามความฝันของตนจำเป็นต้องอาศัยการมีทักษะอาชีพที่อยู่ในระดับสูง

2. ผลการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในจังหวัดน่าน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับสิทธิ์การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมทั้งทางตรงและทางอ้อมมากกว่าปัจจัย

อื่น เนื่องจากสวัสดิการของรัฐเป็นการจัดหาปัจจัยขั้นต่ำที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานของประชาชน เพื่อสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม ช่วยให้ทุกคนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ดังนั้นเมื่อประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการที่รัฐจัดให้มากเท่าใดก็ย่อมทำให้คุณภาพขั้นพื้นฐานดีขึ้นมากเท่านั้นและเป็นการสร้างคนให้เท่าเทียมกันในสังคม ดังที่ เศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2566 มีสาระระบุว่า “รัฐบาลให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมของทุกคนทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเปราะบาง คนพิการ ผู้สูงอายุ และกลุ่มชาติพันธุ์ โดยจะดูแลให้มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีงาน มีรายได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าเดิมด้วยสวัสดิการรัฐ” (Thai PBS Policy Watch, 2023)

พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อทักษะชีวิตและอาชีพมากที่สุดได้แก่ ที่พักอาศัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่พักอาศัยเป็นสถานที่สำหรับให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้ในการทำงาน ที่นำไปสู่การพื้นฐานการประกอบอาชีพต่าง ๆ และมีทักษะในการดำรงชีวิตด้วยตนเองในโลกภายนอก นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Namphueng Meesil (2017) ที่พบว่า รากฐานสำคัญของการมีทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 ต้องเริ่มจากการเรียนรู้จากที่พักอาศัยหรือบ้าน

ส่วนปัจจัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนเนื่องจากเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับรัฐ ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (The Chaipattana Foundation, 2024) ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ย่อมทำให้เยาวชนมีแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายและยั่งยืน ซึ่งสัมพันธ์กับทักษะชีวิตและอาชีพที่สำคัญหลายประการ เช่น การทำให้เยาวชนรู้จักวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ การทำงานที่อยู่บนความมีเหตุผลและหลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นต้น อย่างไรก็ตามการรับรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากสามารถส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพ แล้วนั้นต้องมีพื้นฐานมาจากปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน

3. ผลการศึกษากระบวนการบริหารจัดการปัจจัยเชิงสาเหตุทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนจังหวัดน่าน จะเห็นว่า กระบวนการดำเนินงานควรให้ความสำคัญกับลักษณะทางประชากร เช่น อายุ เพศ การศึกษา รายได้ ฯลฯ ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจโครงสร้าง พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้เป็นข้อมูลหลักในการวางแผนพัฒนา เนื่องจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อความสนใจและความต้องการพัฒนาที่แตกต่างกัน เช่น เยาวชนชายและหญิงอาจมีความสนใจและความต้องการพัฒนาทักษะที่แตกต่างกัน

เนื่องจากบรรทัดฐานทางสังคมและบทบาททางเพศของสังคมไทยที่เมื่อก่อนผู้หญิงมักมีบทบาทเป็นแม่บ้านดูแลบ้าน ส่วนผู้ชายทำงานนอกบ้าน เป็นผู้หารายได้เข้าบ้านและเป็นผู้ตัดสินใจทำให้ความต้องการ ความสนใจ ทักษะ วิถีชีวิตของผู้หญิงและผู้ชายในภาพรวมถูกกำหนดไว้คนละกรอบ (Hansawasdi, 2024) แต่ในปัจจุบันบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายเท่าเทียมกันมากขึ้นก็ตาม แต่ยังคงมีบรรทัดฐานและความคาดหวังบางประการที่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและหญิงทำให้ความสนใจและแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะบางอย่างแตกต่างกัน เช่น Hartung et al. (2005) ระบุว่า การสร้างบรรทัดฐานทางสังคมเกี่ยวกับบทบาททางเพศตั้งแต่วัยเด็ก ส่งผลต่อการพัฒนาความสนใจและทักษะของเด็กชายและเด็กหญิงแตกต่างกันออกไป ส่วน Cheryan et al. (2017) พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมและการรับรู้ว่าเป็น “เรื่องของผู้ชาย” นั้นเป็นอุปสรรคสำคัญทำให้ผู้หญิงขาดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะด้านนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ แรงบันดาลใจและแบบอย่างจากสื่อและสังคมรอบตัวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเยาวชนชายและหญิงที่อาจนำไปสู่ความต้องการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับแบบอย่างเหล่านั้นแตกต่างกัน ซึ่ง Hoffner, C. A., & Buchanan, M. (2005) พบว่า วัยรุ่นมีแนวโน้มจะอยากเป็นเหมือนตัวละครที่ตนถูกใจในรายการโทรทัศน์ โดยลักษณะและทักษะของตัวละครมีอิทธิพลต่อความปรารถนาของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน นอกจากนี้ปัจจัยดังกล่าวแล้ว แต่ละบุคคลยังมีความถนัด ความสนใจและแรงจูงใจที่แตกต่างกันตามบุคลิกภาพและประสบการณ์ที่อาจส่งผลต่อการเลือกพัฒนาทักษะที่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ สถานภาพครอบครัวของเยาวชนที่แตกต่างกันก็จะมีโอกาสและข้อจำกัดในการเข้าถึงกิจกรรมการพัฒนาทักษะที่ต่างกัน รวมถึงความแตกต่างทางภูมิหลัง ศาสนา และวัฒนธรรม ย่อมส่งผลต่อค่านิยม ทักษะคิด และความสนใจของเยาวชน ดังที่ Barna (1994) อธิบายว่าการหาสาเหตุของพฤติกรรมของคนต่างภาษาต่างวัฒนธรรมมักเกิดความผิดพลาดเนื่องมาจากอคติ เช่น ชาตินิยม (Patriotism) เป็นการมองเข้าข้างชาติตัวเอง การคิดแบบเหมารวม (Stereotypes) คือคิดว่าคนในชาตินั้นเป็นเหมือนกันหมด การเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Ethnocentric) คิดว่าสิ่งที่ทำสำเร็จในประเทศตนเองนั้นถูกต้องไปเสียหมด และ การแบ่งแยก การเห็นต่าง การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) เป็นการแบ่งแยกทางเชื้อชาติและกีดกัน มีการปฏิบัติแบบสองมาตรฐานดูถูกเหยียดหยาม มองคนอื่นว่าด้อยกว่า เป็นต้น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวได้นำมาสู่การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับเพศ วัย และวุฒิภาวะของเยาวชนชายและหญิงที่มีแนวโน้มและความสนใจพัฒนาที่แตกต่างกันเพื่อไม่เกิดความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนการติดตามความก้าวหน้าเพื่อให้ได้แนวทางการปรับปรุงและวางแผนต่อไป จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า กระบวนการบริหารจัดการปัจจัยทางประชากรศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนเป็นกระบวนการพัฒนาแบบครบวงจรที่สามารถพัฒนาเยาวชนให้มีความพร้อมในการทำงานและสามารถวางแผนเส้นทางอาชีพได้ที่จะช่วยให้ลดปัญหาการว่างงาน เนื่องจากเยาวชนมีทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่และมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมรายได้ให้กับเยาวชนหลายวิธี รวมทั้งมาตรการส่งเสริมสิทธิการเข้าถึงสวัสดิการรัฐของเยาวชน ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

2. การส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชน ประเด็นการส่งเสริมควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมรายได้ให้กับเยาวชนที่หลากหลาย เช่น การจัดหางาน การประกอบอาชีพอิสระ young smart farmer รวมถึงทักษะอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพของเยาวชนในบริบทที่หลากหลาย เช่น เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชนบท เยาวชนที่มีฐานะยากจน เยาวชนที่มีความพิการ เยาวชนที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพที่สร้างสรรค์สำหรับคนทุกช่วงวัย เพื่อให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเนื่องคนแต่ละช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

- Barna, L. M. (1994). Stumbling Blocks in International Communication. In Porter, R. and Samovar, L. (Ed.), *Interculturally Communicating: A reader*. (pp. 337-346). Belmont, CA: Wadsworth Publishing.
- Central database of the Department of Health. (2024). *Information on the Elderly*. Retrieved April 21, 2024, from <https://dohdatacenter.anamai.moph.go.th/> (In Thai).
- Cheryan, S., Ziegler, S. A., Montoya, A. K. and Jiang, L. (2017). Why Are Some STEM Fields More Gender Balanced Than Others?. *Psychological Bulletin*, 143(1), 1-35.
- Hartung, P. J., Porfeli, E. J., & Vondracek, F. W. (2005). Child Vocational Development: A Review and Reconsideration. *Journal of Vocational Behavior*, 66(3), 385-419.
- Hoffner, C. A. and Buchanan, M. (2005). Young Adults' Wishful Identification with Television Characters : The Role of Perceived Attractiveness and Character Traits. *Media Psychology*, 7(4), 325-351.
- Nan Provincial Statistical Office. (2021). *Nan Province Statistics Report*. Nan: Author. (In Thai).
- Hansawasdi, P. (2024). *Basic Knowledge About Male and Female Equality*. Retrieved April 21, 2024, from https://nsotraining.nso.go.th/download/13-22-41_2022-08-18.pdf. (In Thai).

- Bhula-Or, R. (2021). *What causes Thai children to become NEETs? : Solving the problem of outsiders in the labor market and education*. Retrieved April 21, 2024, from <https://www.eef.or.th/ruttiya-neets-interview/>. (In Thai).
- Namphueng, M. (2017) Learning from Home: The Foundations of the Life and Career Skills in the 21st Century. *J. of Soc Sci & Hum*, 43(1): 80-98 (In Thai).
- Noppakit, S. (2018). Organizing Activities to Develop Students' Life Skills in the 21st Century. *Journal of Education Khon Kaen University*, 8(1), 53-66. (In Thai).
- Phongta, T. et al. (2024). *Research Report on Developing Life and Career Skills of a Network of Youth Leaders under the Philosophy of Sufficiency Economy Through the Learning Process Towards A Creative Economy (BCG) in Nan Province*. Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University. (In Thai).
- The Chaipattana Foundation. (2024). *Sufficiency Economy Philosophy*. Retrieved April 21, 2024, from <https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document/sufficiency-economy.html>. (In Thai).
- Thai PBS Policy Watch. (2023). *Equality in Welfare by the State Is "Vague, High Expectations"*. Retrieved April 21, 2024, from <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/life-1>. (In Thai).
- The101.world. (2023). *Revealing Statistics for Special Education for Thai Students: When Schools Cannot Bring Children to Shore*. Retrieved 21 April 2024, from <https://www.the101.world/shadow-education-in-thailand/>. (In Thai).
- The101.world. (2024). *Finding A Good Job May Be Just A Dream for Most Thai Youth*. Retrieved 21 April 2024, from <https://kidforkids.org/decent-jobs-for-youth/>. (In Thai).
- Yangklang, W. Chaijukul, Y. and Sombatwatthana, P. (2022). Consistency and Differences in Leisure Behavior According to the Perspective of Various Sciences. *The Periodical of Behavioral Science*, 26(2), 1-15. (In Thai).
- Yuvabadhana Foundation. (2024). *Life Skills, Important Things For Teenagers In The 21st Century*. Retrieved 21 April 2024, from <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>. (In Thai).

*****

การศึกษาปัจจัยความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*

สิริพร บุรณาทิรันดท์¹ วุฒิชัย พิธิกุล²

(วันที่รับบทความ: 9 สิงหาคม 2567; วันแก้ไขบทความ: 22 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ: 27 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจ คือ นักศึกษาคู ชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจใช้การสกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบแบบหมุนฉากด้วยวิธีแวนเดอร์คัมป์ การสรุปผลการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.3 ขึ้นไป และพิจารณาค่าความแปรปรวนรวมองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 และมีจำนวนตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไป (Three Indicator Rule)

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบในการเป็นตัวบ่งชี้ความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มี 8 องค์ประกอบ 46 ตัวบ่งชี้ โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ความท้าทายในการทำงาน ความมุ่งมั่นและตั้งใจ ความคิดเชิงนวัตกรรม การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การยอมรับความเสี่ยง และการแก้ปัญหา ซึ่งทั้ง 8 องค์ประกอบอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 43.274 โดยแต่ละองค์ประกอบอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 6.432, 6.290, 5.786, 5.231, 5.123, 4.997, 4.906 และ 4.501 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์ประกอบ, การพัฒนาตัวบ่งชี้, ความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุ

* บทความวิจัย สาขาวิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2567

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: Siripom.p@nsru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: wudhijaya@nsru.ac.th

---

A Study on Innovator Factors of Nakhon Sawan Rajabhat University's Teacher Students*

Siribhorn Bhuranahirunn¹ Wudhijaya Philuek²

(Received: August 9, 2024; Revised: August 22, 2024; Accepted: August 27, 2024)

Abstract

The objective of this research was to analyze the components of the innovator of teacher student's at Nakhon Sawan Rajabhat University. The sample group used for exploratory factor analysis (EFA) was 600 teacher students in first year to fourth year in the Faculty of Education, Semester 2 Academic Year 2023 at Nakhon Sawan Rajabhat University which obtained through multi-stage random sampling. The research instrument was a questionnaire with a 5 Likert rating scale. The consistency index was equal to 1.00 for all items. The confidence value was equal to 0.99. The statistics used in exploratory factor analysis were extracting elements using principal component analysis and orthogonally rotating the component axes using the Varimax method. The summary of the results of the analysis in which examining the relationship between variables by considering indicators with component weights of 0.3 or more and considering the total variance of components with an Eigen Value greater than or equal to 1.0 and having a number of indicators in each element from 3 or more (Three Indicator Rule).

The research results was found that the components of the innovator indicators of teacher student's at Nakhon Sawan Rajabhat University consisted of 8 components and 46 indicators. The components were creativity, work challenge, commitment and intention, innovative thinking, communication, teamwork, risk acceptance, and problem solving. The 8 components explained 43.274 Percent of the variance with each component explaining 6.432, 6.290, 5.786, 5.231, 5.123, 4.997, 4.906, and 4.501 Percent of the variance, respectively.

Keywords: Factor Development, Indicator Development, Innovative Teacher Student

---

* Research Article, Educational Testing and Research Division and Computer Education Division, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2024

¹ Assistant Professor, Educational Testing and Research Division, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: Siriporn.p@nsru.ac.th

² Assistant Professor, Computer Education Division, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: wudhijaya@nsru.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ประเทศไทยได้มีการรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนเกิดความตื่นตัวและเห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และควรสร้างให้เป็นวัฒนธรรมที่เคารพ ในทรัพย์สินทางปัญญา สถาบันการศึกษาต้องเพิ่มบทบาทในการปลูกฝังวัฒนธรรมการสร้างนวัตกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อการลอกเลียนแบบ และพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่เป็คนรุ่นใหม่ของประเทศ การวางระบบการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมต้องมีรูปแบบการบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตให้ได้คุณลักษณะความเป็นนวัตกรรม และจากความพยายามวางยุทธศาสตร์ การปรับเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value-Base Economy) ที่ต้องเน้นให้นักศึกษา เรียนรู้และรู้เท่าทันข้อมูลสารสนเทศมากมายมหาศาล (Big Data) ในโลกออนไลน์ การรู้เท่าทันสื่อการเรียนรู้ แบบใหม่ทุกประเภทที่เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) สำคัญเพื่อการเรียนรู้และการทำงานของนักศึกษาเพื่อทุกคน สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างทั่วถึง และมีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ให้ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งภาคเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนควรมีการวิจัยและการพัฒนาไปพร้อมกัน

การผลิตบัณฑิตที่มีการนำนวัตกรรมในส่วนของการจัดการศึกษาเพื่อสามารถดึงดูดให้นักเรียน มีความสนใจ สร้างความเข้าใจเพื่อให้การผลิตบัณฑิตได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมุมมองในการจัดการศึกษา ที่จะต้องการเพื่อการผลิตบัณฑิตที่จะมีความคิดสร้างสรรค์ในศาสตร์ที่เรียนเพื่อการพัฒนา นวัตกรรม เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อผู้เรียนให้ด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบัณฑิตครู จะต้องยึดข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ข้อ 11 ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ที่ครูต้องสามารถสร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนและผู้สร้างนวัตกรรม และบูรณาการความรู้ และศาสตร์การสอนให้ผู้เรียนมีปัญญารู้คิดและมีความเป็นนวัตกรรม ตลอดจนวิจัย สร้างนวัตกรรมและ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (Teachers Council Regulations on Professional Standards (No. 4) B.E. 2019) อีกทั้งสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของวิชาชีพครู ที่บัณฑิตครูต้องมุ่งสู่ความเป็นนวัตกรรมและเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดขั้นสูง มีความฉลาดทางดิจิทัล มีทักษะการทำงานเป็นทีม สามารถแสวงหาความรู้ พัฒนาความรู้ งานวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

วิชาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่เป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งแนวทางการพัฒนา นักศึกษาคูให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนในสาขาครุศาสตร์และสาขา ศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษา จะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการแสดงออกหรือคุณลักษณะ นวัตกรรมของ นักศึกษาคู โดยจะต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะ นวัตกรรมของนักศึกษาคูให้พร้อมสำหรับการ

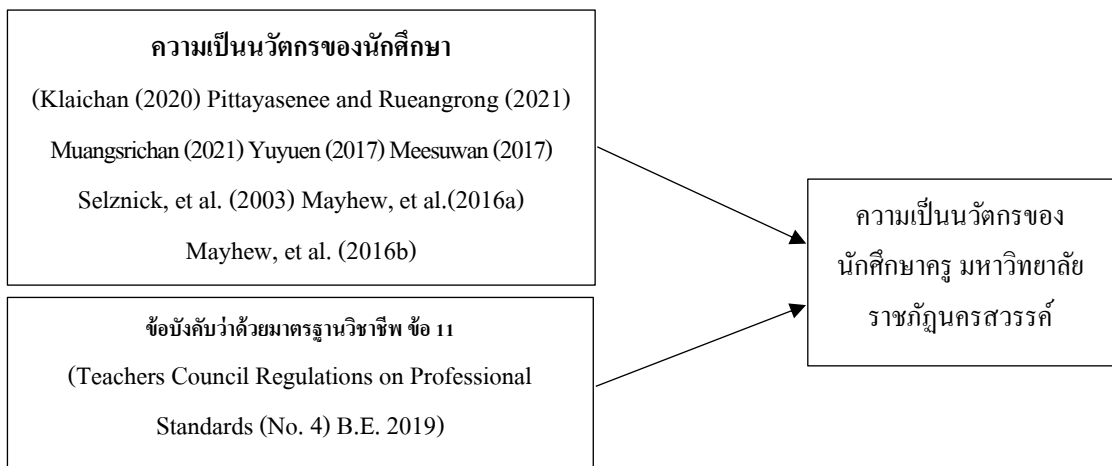
ปรับตัวเป็นครูผู้สอน ได้มาซึ่งผลงานนวัตกรรมและแนวทางการสอนที่น่าสนใจ ทั้งนี้การปรับตัวครูผู้สอนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรมใหม่เนื่องมาจาก 1) ครูต้องการสร้างหลักสูตร 2) สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ 3) เข้าใจผู้เรียน และ 4) ปรับความรู้ของครูอย่างเชี่ยวชาญ (Margaret Baughn and Seth A. Parsons, 2013) และนักศึกษาระดับปริญญาตรียังจะต้องปรับปรุงความรู้ วิธีการออกแบบนวัตกรรมให้เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยการรับประสบการณ์ในทางปฏิบัติหรือการฝึกงาน

จากความสำคัญและทิศทางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตนักศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้เรียน เพื่อเตรียมการประกอบวิชาชีพครูด้วยการส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนในกลุ่มวิชาชีพครู ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนานักศึกษาคู จึงได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสำหรับความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อนำมาใช้สำหรับพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษาคูเป็นผู้สร้างนวัตกรรมแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและถ่ายทอดสู่นักเรียนในการประกอบวิชาชีพครูได้อย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรที่นำมาศึกษาสามารถจัดเข้าองค์ประกอบเชิงสำรวจของความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมของนักศึกษา จากการศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาโดยใช้แนวคิดของ Klaichan (2020) Pittayasenee and Rueangrong (2021) Muangsrichan (2021) Yuyuen (2017). Meesuwan (2017) Selznick, et al. (2003) Mayhew, et al. (2016a) Mayhew, et al. (2016b) ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครูประกอบด้วย 48 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) แรงจูงใจ 2) ความกระตือรือร้น 3) แนวคิดเกี่ยวกับตนเองด้านนวัตกรรม 4) เครือข่าย 5) การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ 6) การทำงานเป็นทีม 7) ความคิดสร้างสรรค์ 8) ความตั้งใจที่จะคิดค้น 9) การยอมรับความเสี่ยง

การวิเคราะห์องค์ประกอบ การพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยการสร้างองค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ด้วยการสำรวจจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาพัฒนาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,614 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจ ได้แก่ นักศึกษาครู ชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ ภาคการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 600 คน ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง Hair, et al. (2010) เสนอว่า จะต้องไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าเป็น 10-12 ตัวอย่างต่อหนึ่งพารามิเตอร์ ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 12 ตัวอย่างต่อหนึ่งพารามิเตอร์ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 576 คน และเพื่อป้องกันการสูญหาย จึงเพิ่มจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 600 คน จำแนกเป็นชั้นปี 1 จำนวน 180 คน ชั้นปี 2 จำนวน 147 คน ชั้นปี 3 จำนวน 132 คน และชั้นปี 4 จำนวน 141 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ดำเนินการสุ่มดังนี้ ชั้นปีที่ 1 สุ่มสาขาวิชาในแต่ละชั้นปี ร้อยละ 50 ได้ชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 สาขาวิชา ชั้นปีที่ 2-4 ชั้นปีละ 5 สาขาวิชา ชั้นปีที่ 2 สุ่มห้องเรียนในแต่ละสาขาวิชาเพียง 1 ห้องเรียน ได้ชั้นปีละ 5 ห้อง และชั้นปีที่ 3 สุ่มนักศึกษาในแต่ละห้องเรียนตามสัดส่วน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างรายชั้นปีและรายสาขาวิชา

ชั้นปี	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	สาขาวิชา	นักศึกษา (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	484	180	ประถมศึกษา	57	37
			การศึกษาระดับมัธยมศึกษา	58	38
			คณิตศาสตร์	58	38
			เทคโนโลยีดิจิทัลฯ	41	30
			พลศึกษา	57	37
			รวม	271	180
2	394	147	ภาษาไทย	55	41
			ภาษาอังกฤษ	46	34
			วิทยาศาสตร์ฯ	47	35
			สังคมศึกษา	50	37
			รวม	198	147
3	356	132	การศึกษาระดับมัธยมศึกษา	43	36
			คณิตศาสตร์	52	43
			เทคโนโลยีดิจิทัลฯ	34	29
			พลศึกษา	28	24
			รวม	157	132
4	380	141	ภาษาไทย	55	39
			ภาษาอังกฤษ	48	32
			วิทยาศาสตร์ฯ	42	30
			สังคมศึกษา	56	40
			รวม	201	141
รวม	1614	600	รวมทั้งสิ้น	827	600

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจของความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 48 ฉบับ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่าของลิเคิร์ต 5 ระดับ และมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงและความสอดคล้อง

โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาคูณภาพของแบบสอบถามเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกรายข้อ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มนักศึกษาครูที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน (Bruns & Grove, 2001) แล้วนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ ในวัน เวลาที่กำหนด ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ประกอบเชิงสำรวจ เดือนพฤศจิกายน 2566 และเก็บรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์ประกอบเชิงยืนยันในเดือนธันวาคม 2566 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยการสกัดองค์ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก และหมุนแกนองค์ประกอบแบบหมุนจากด้วยวิธีแควรีแมกซ์ การสรุปผลการวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยพิจารณาตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ 0.3 ขึ้นไป และพิจารณาค่าความแปรปรวนรวมองค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigen Value) มากกว่าหรือเท่ากับ 1.0 และมีจำนวนตัวบ่งชี้แต่ละองค์ประกอบตั้งแต่ 3 ตัวขึ้นไปตามหลักทั่วไปในการกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล ผู้วิจัยควรมีตัวบ่งชี้ได้อย่างน้อย 3 ตัวต่อตัวแปรแฝง 1 ตัว ที่เรียกว่า กฎสามตัวบ่งชี้ (Three Indicator Rule) (Wanichcham, 2008)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1. ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่นำมาศึกษา โดยการวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy พบค่า KMO หรือ MSA เท่ากับ .964 ซึ่งมากกว่า .80 แสดงว่า ตัวแปรชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมาก ตามเกณฑ์ของ Kim and Mueller (Nonglak, 1999) และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้

ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่า KMO และ Bartlett's Test

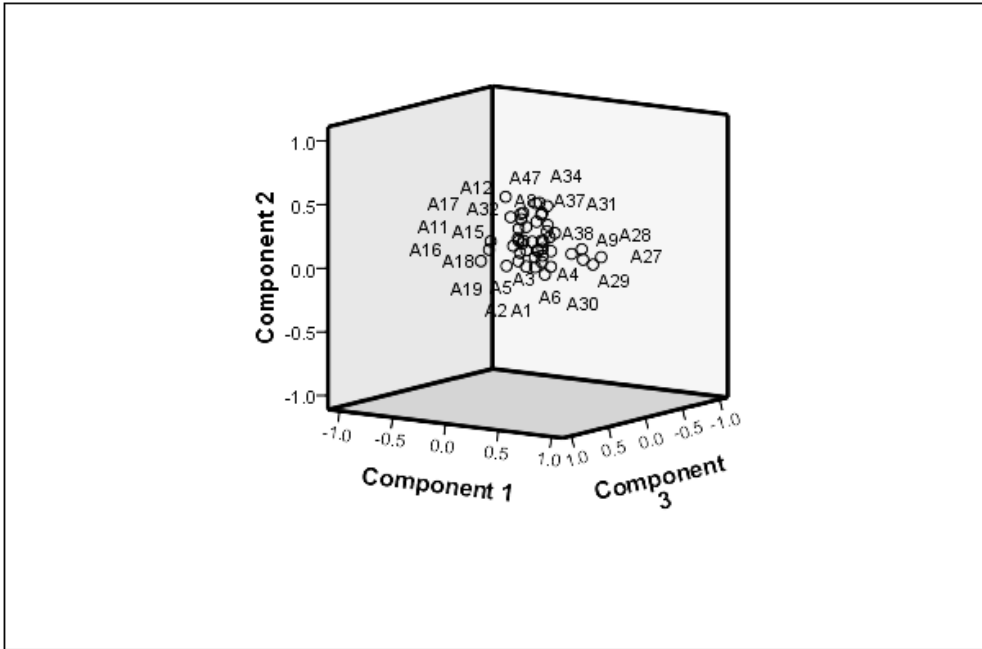
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.964
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	13345.047
	df	1128
	Sig.	.000

2. ผลการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) พบค่าความร่วมกัน (Communality) ของตัวแปรแต่ละตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ รวมทั้งหมด 48 ตัว มีค่าอยู่ระหว่าง .353-.687 เป็นขนาดปานกลาง มีแนวโน้มที่น่าจะสามารถเข้าอยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งได้

3. ผลการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax) แสดงในตารางที่ 3 และภาพแสดง Component Plot in Rotated Space

ตารางที่ 3 ผลการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉากด้วยวิธีแวนิแมกซ์

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	12.928	26.934	26.934	12.928	26.934	26.934	3.087	6.432	6.432
2	1.301	2.710	29.644	1.301	2.710	29.644	3.019	6.290	12.722
3	1.236	2.574	32.219	1.236	2.574	32.219	2.777	5.786	18.508
4	1.213	2.527	34.746	1.213	2.527	34.746	2.511	5.231	23.739
5	1.154	2.404	37.149	1.154	2.404	37.149	2.463	5.132	28.870
6	1.128	2.350	39.499	1.128	2.350	39.499	2.399	4.997	33.867
7	1.100	2.291	41.791	1.100	2.291	41.791	2.355	4.906	38.773
8	1.076	2.241	44.032	1.076	2.241	44.032	2.160	4.501	43.274

ภาพที่ 2 ภาพแสดง Component Plot in Rotated Space

4. ผลการจัดตัวแปรเข้าองค์ประกอบ ปรับโครงสร้างและตั้งชื่อองค์ประกอบ จากตาราง พบว่าตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ จำนวน 48 ตัว สามารถจัดกลุ่มเข้าองค์ประกอบ (Component) ได้จำนวน 9 องค์ประกอบ ที่มีค่าไอเกน (Eigenvalue) เกิน 1.00 องค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมด 48 ตัว ได้ร้อยละ 43.274 เมื่อพิจารณาจัดให้ตัวแปรแต่ละตัวเข้าอยู่ในองค์ประกอบ องค์ประกอบหนึ่งเพียงองค์ประกอบเดียวที่ตัวแปรนั้นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) สูงสุดแล้ว พบว่า สามารถจัดเข้าองค์ประกอบได้ 9 องค์ประกอบ โดยที่แต่ละองค์ประกอบประกอบด้วยตัวแปรจำนวน 2-8 ตัว ตัวแปรแต่ละตัวที่จัดเข้าองค์ประกอบแล้วมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .327-.808 เนื่องจากผู้วิจัยต้องการใช้เฉพาะตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .30 ขึ้นไป จึงได้ตัวแปรคัดสรรที่ต้องการจำนวน 48 ตัว ใน 9 องค์ประกอบ แต่พบว่ามี 1 องค์ประกอบมีจำนวน 2 ตัวแปร จึงได้ตั้งองค์ประกอบนั้น ผลการจัดองค์ประกอบได้ 8 องค์ประกอบ 46 ตัวแปร ทำการตั้งชื่อให้สื่อความหมายได้สอดคล้องครอบคลุมรายการตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

องค์ประกอบ	ตัวแปร	Factor Loading
ความคิดสร้างสรรค์	1. ชอบที่จะทดลองด้วยวิธีต่าง ๆ ในการทำงานเดียวกันให้สำเร็จ	3.087
	2. ถามตัวเองบ่อย ๆ ว่า ‘ฉันจะทำอะไรได้บ้างเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยเรา’	
	3. ยอมรับในความแตกต่างทางความคิดของผู้อื่น	
	4. มองตัวเองว่าเป็นนักคิดสร้างสรรค์	
	5. สามารถสร้างความคิดใหม่ได้	
	6. ชอบคิดและทดลองทำในสิ่งใหม่ ๆ ที่คิดไว้	
	7. ชอบที่จะพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ เพื่อช่วยให้ความคิดกลายเป็นความจริง	
	8. มักโน้มน้ำหนักผู้อื่นว่าวิธีการของฉันคือวิธีที่ถูกต้องในการทำงานให้สำเร็จ	
ความท้าทายในการทำงาน	1. มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน	3.019
	2. ชอบความรู้สึที่ได้ทำงานยาก ๆ ให้สำเร็จ	
	3. มักเริ่มพูดคุยกับผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จักดีนัก	
	4. สามารถพัฒนาแผนกลยุทธ์เพื่อชี้แนะตนเองและผู้อื่นให้ตระหนักถึงโอกาสใหม่ ๆ (เช่น การพัฒนาแผนปฏิบัติการ)	
	5. คิดว่าฉันเป็นคนที่ยืดหยุ่นมีความระมัดระวังในการทำงาน	
	6. สามารถยอมรับความผิดพลาดในการทำงานได้	
ความมุ่งมั่นและตั้งใจ	1. คิดหาแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะช่วยทำให้โลกนี้น่าอยู่ขึ้น	2.777
	2. ทำตามเป้าหมายแม้ว่าจะมีคนบอกฉันว่ามันยากที่จะบรรลุผลสำเร็จ	
	3. สามารถวางแผนการทำโครงการได้อย่างเป็นระบบ	
	4. มีกำลังใจเสมอในการทำงาน	
	5. เวลาฉันทำงานหรือพัฒนาโครงการ ฉันจะพยายามรักษาความสนใจในการทำงานนั้นตลอดเวลาถึงแม้ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่	
	6. รวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อทำงานให้บรรลุเป้าหมายเดียว	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวแปร	Factor Loading
	7. สามารถนำสิ่งที่เกิดขึ้นและนำไปใช้ใหม่ ๆ ได้ (เช่น การผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ วิธีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการทำงานให้สำเร็จ)	
การคิดเชิงนวัตกรรม	1. มักอธิบายเหตุผลในการตัดสินใจของฉันท่อผู้อื่น 2. มักเริ่มดำเนินการทำงานที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกสำหรับตัวฉันทันเอง 3. สนุกกับการถูกขอให้คิดไอเดียใหม่ ๆ 4. มีความสามารถทางการคิดและพื้นฐานแนวคิดที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น 5. มีความสามารถที่จะคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่จะประโยชน์ต่อผู้อื่น	2.511
การสื่อสาร	1. เห็นด้วยที่ต้องมีความร่วมมือในการทำงานกับบุคคลภายนอก 2. มักแสดงวิสัยทัศน์ในการแก้ปัญหาให้ผู้อื่นรับทราบอย่างชัดเจน 3. มักทำให้กลุ่มเชื่อว่าฉันทันมีคำตอบที่ถูกต้องเสมอ 4. มักแนะนำตัวเองกับคนที่อายุแก่กว่าฉันทันในสังคมเสมอ 5. มักสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ให้เป็นมิตรภาพที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น 6. มักแนะนำตัวเองกับคนเพื่อน ๆ ที่อายุรุ่นราวคราวเดียวกับฉันทันในสังคมเสมอ	2.463
การทำงานเป็นทีม	1. สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสมและถูกกาลเทศะ 2. สามารถรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น 4. การทำงานเป็นกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน 5. สามารถทำงานเป็นทีมกับคนที่ฉันทันพบเป็นครั้งแรก	2.399
การยอมรับความเสี่ยง	1. ยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในการทำงานได้ 2. มีความคิดที่ไม่มียานใด ที่ปราศจากความเสี่ยง แต่ฉันทันต้องการงานที่มีความเสี่ยงน้อย 3. การเปิดโอกาสให้มีการแนะนำของครูเป็นวิธีแก้ปัญหา 4. ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค 5. มีความเพียรพยายาม	2.355

ตารางที่ 4 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวแปร	Factor Loading
	6.จะแก้ไขปัญหาคต่อไปจนกว่าฉันจะหาวิธีแก้ปัญหา	
การแก้ปัญหา	1.สามารถแก้ปัญหาที่ฉันพบในชีวิตประจำวันได้	2.160
	2.เมื่อทำงานหรือพัฒนาโครงการ ฉันจะตอบสนองต่อความท้าทายกับสิ่งที่ไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ	
	3.การโน้มน้าวใจผู้อื่นเป็นการสนับสนุนความคิดของฉัน	
	4.สามารถแก้ปัญหาที่ฉันพบในชีวิตประจำวันได้	

จากตารางที่ 4 พบว่า องค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์ กำหนดได้ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ มีค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) เท่ากับ 3.087 ความท้าทายในการทำงาน มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 3.019 ความมุ่งมั่นและตั้งใจ มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 2.777 การคิดเชิงนวัตกรรม มีค่าน้ำหนักปัจจัยเท่ากับ 2.511 การสื่อสาร มีค่าน้ำหนักปัจจัย 2.463 การทำงานเป็นทีม มีค่าน้ำหนักปัจจัย 2.399 การยอมรับความเสี่ยง มีค่าน้ำหนักปัจจัย 2.355 การแก้ปัญหา มีค่าน้ำหนักปัจจัย 2.160

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ค่า KMO หรือ MSA มีค่าเท่ากับ .964 และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .000 ผลการจัดองค์ประกอบได้ 8 องค์ประกอบ 46 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรได้ร้อยละ 43.274 ความคิดสร้างสรรค์ ความท้าทายในการทำงาน ความมุ่งมั่นและตั้งใจ การคิดเชิงนวัตกรรม การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การยอมรับความเสี่ยงและการแก้ปัญหา ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนาองค์ประกอบความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคณะ ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นผู้นำ ความมุ่งมั่นและแรงจูงใจในความต้องการจะประสบความสำเร็จ (Sugiarti, Sumardi, Hidayat, 2023; Pradhan, 2018; Supriyatna, et al. 2023) และความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ และตระหนักถึงแนวคิดที่เป็นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมของคุณ (Kožuh, 2020; Supriyatna, et al. 2023) นอกจากนี้ความสามารถในความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาคณะก็เกี่ยวข้องกับการคิด

นอกกรอบและสร้างการศึกษาหรือแนวทางใหม่ที่มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าในการศึกษาและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ (Pradhan, 2018)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความปรารถนา ความแปลกใหม่ การเปิดรับข้อมูลและการสื่อสาร มีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับนวัตกรรมของนักศึกษาครู โดยเน้นลักษณะที่หลากหลายของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการศึกษา (Jumini, 2023) การเสริมสร้างความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและบรรยากาศขององค์กรสามารถเพิ่มนวัตกรรมของครูได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลดีต่อการพัฒนาและการเติบโตของนักเรียนในระดับความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ (Sugiarti, Sumardi, & Hidayat, 2023) ทั้งนี้ จากแนวคิดของ Pradhan (2018) ได้เสนอแนะว่า ปัญหาเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อยกระดับมาตรฐานของการศึกษาด้านการพัฒนาครูให้มุ่งเน้นไปที่การคิดเชิงนวัตกรรม เพราะนวัตกรรมหมายถึงความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากแนวคิดที่มีอยู่ซึ่งจำเป็นต่อความก้าวหน้าในการศึกษา อีกทั้ง ผลกระทบของโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนผ่านด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนโลกนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาทั่วโลก

บทความวิจัยนี้เน้นถึงองค์ประกอบของการเป็นนักนวัตกรรมของนักศึกษาครูเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือประเมินสภาพปัจจุบันและความต้องการการพัฒนาด้านความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งมีความจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรมใน โปรแกรมการศึกษาและพัฒนานักศึกษาครู เพื่อยกระดับคุณภาพสิ่งของนักศึกษา อีกทั้งมหาวิทยาลัยต้องพยายามปรับปรุงสภาพแวดล้อมและปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนเพื่อเตรียมนักศึกษาครูให้เป็นครูนวัตกรรมในอนาคตให้พร้อมกับความต้องการที่พัฒนาขึ้นของนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่รวมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ในการศึกษาพัฒนานักศึกษาครู โดยการจัดประสบการณ์ในห้องเรียนที่แท้จริงให้กับนักศึกษาครูให้สามารถพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นที่สามารถนำไปสู่การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีความมั่นใจมากขึ้นและพร้อมในการจัดการสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่หลากหลายได้ดีขึ้น มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาโปรแกรมการศึกษาพัฒนานักศึกษาครูโดยควรมุ่งเน้นไปที่ความหลากหลายในโลกแห่งความเป็นจริงและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติเพื่อให้นักศึกษาครูเข้าใจและเกิดความตระหนักในความรับผิดชอบการเรียนรู้ที่แท้จริงของหลักสูตรเพื่อให้สามารถเพิ่มความเกี่ยวข้องของการฝึกอบรมครูและทำให้แน่ใจว่าผู้สำเร็จการศึกษาเตรียมพร้อมสำหรับความท้าทายของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ หลักสูตรและการศึกษาการพัฒนานักศึกษาครูไม่เพียงแต่ควรมุ่งเน้นไปที่ทักษะทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปลูกฝังคุณค่าและจริยธรรมให้กับนักศึกษาครู เพื่อเป็นครูนักนวัตกรรมในอนาคตซึ่งมีความสำคัญต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการศึกษาแบบองค์รวมต่อชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะทั่วไป**

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จึงสามารถนำไปใช้ได้เป็นเครื่องมือการประเมินคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครูหรือเป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นนวัตกรรมได้สอดคล้องกับบริบทมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) หรือ สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพิ่มเติม และศึกษาตัวบ่งชี้ด้านการเรียนของนักศึกษาครูอื่น ๆ เช่น การเรียนรู้แบบกำกับเรียนรู้ด้วยตนเอง การฟื้นฟูตนเอง การควบคุมกลไกทางการคิด เป็นต้น ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคต
2. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อช่วยในการพยากรณ์เส้นทางการเรียนรู้ในการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาครู

เอกสารอ้างอิง

- Burns, N. and Grove, S. K. (2001). *The Practice of Nursing Research: Conduct, Critique, & Utilization*. (4th ed.). Philadelphia: W.B. Saunders.
- Hair, J. F., Jr., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Jumini, J. (2023). Development of Teacher Innovativeness Instruments in the Face of Educational Innovation. *Ideguru: Jurnal Karya Ilmiah Guru*, 8(2), 247-256.
- Klaichan, P. (2020). A Model for Fostering Innovation for Undergraduate Programs in Private Universities in Thailand. *Journal of Social Sciences and Buddhist Anthropology*. 6 (8), 236-252.
- Kožuh, A. (2020). Didactic Skills in the Field of Developing Creativity and Innovativeness of Student. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 8(1), 69-79.
- Margaret Vaughn and Seth A. Parsons. (2013). Adaptive Teachers as Innovators: Instructional Adaptations Opening Spaces for Enhanced Literacy Learning. *Digital Learning in Teacher Education*. 91(2), 81-93.

- Mayhew, M. J., Rockenbach, A. N., Bowman, N. A., Seifert, T. A. and Wolniak, G. C. (2016a). *How College Affects Students: 21st Century Evidence That Higher Education Works*. (3rd ed.). San Francisco: Jossey Bass.
- Mayhew, M. J., Simonoff, J. S., Baumol, W. J., Selznick, B. and Vassallo, S. (2016b). Cultivating Innovative Entrepreneurs for the 21st Century: A Study of U.S. and German Students. *Journal of Higher Education*, 87(3), 420-455.
- Meesuwan, W. (2017). Factors Affecting the Characteristics of Innovative Teachers in Educational Technology in Educational Institutions for Teaching Operations in the Naresuan University Network. *Naresuan University Journal of Education*, 19(3): 50-62.
- Muangsrichan, K. (2021). *Management Model for Developing Innovative Characteristics of Students in Educational Opportunity Expansion Schools*. Doctoral Dissertation of Education, Naresuan University.
- Nonglak, W. (1999). *Model LISREL: Statistical Analysis for Research*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pradhan, J. S. (2018). Innovations and Initiatives in Teacher Education. *ZENITH International Journal of Multidisciplinary Research*, 8(5):116-124.
- Pittayasene, M. and Rueangrong, P. (2021). Guidelines for Promoting Innovative Characteristics of Student Teachers at Lampang Rajabhat University. *Lampang Rajabhat University Journal*, 10(2): 80-92.
- Selznick, B. and Mayhew, M. (2018). Measuring Undergraduates' Innovation Capacities. *Research in Higher Education*. 59. 1-21.
- Sugiarti, A., Sumardi, S., Hidayat, R. (2023) Peningkatan Keinovatifan melalui Penguatan Kepemimpinan Transformasional dan Iklim Organisasi. *SAP (Susunan Artikel Pendidikan)*, 8(1), 59 – 69.
- Supriyatna, Supriyatna., Isman, Kadar., Diana, Wulandari. (2023). Strengthening Organizational Culture, Transformational Leadership, Self-Efficacy, and Achievement Motivation in Increasing Innovation Efforts. *International Journal of Social Health*, 2(5), 202-216.
- Teachers Council Regulations on Professional Standards (No. 4) B.E. 2019*. Retrieved April 10, 2024 from http://www.krusmart.com/wp-content/uploads/teacher_standard2562.pdf
- Wanichcham, K. (2008). *Advanced Statistics with SPSS for Windows*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Yuyuen, P., Phumiota, A. and Sriyothin, S. (2017). Factors Affecting Innovatorship: A Case Study of PUNN Product. *Papers from the 4th National Academic Conference on Public Administration “Public Administration under Thailand 4.0”*. Retrieved April 9, 2024 from <https://conference.kku.ac.th/colaimg/files/articles/b9e07-o-76-.pdf>

*****

การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*

ฉวีวรรณ นิลวงศ์¹

นิตยา สีนะเวา² ขจรศักดิ์ เจ้ากรมทอง³

(วันที่รับบทความ: 11 กรกฎาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 14 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 21 สิงหาคม 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติ และ 3) พัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 15 คน และการประชุมสนทนากลุ่ม 15 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ควรมีการพัฒนากระบวนการ บริหารความเสี่ยงการทุจริตทั่วทั้งองค์กร ตามวงจร PDCA (Plan - Do - Check - Act) 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติมากที่สุด คือปัจจัยด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญระดับรองลงมา 3) การพัฒนาแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต มี 3 รูปแบบและการจัดการความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละรูปแบบ ดังนี้ 1) การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากการกระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับบุคคลที่สอง มักเกิดจากระบบการควบคุมภายในที่อ่อนแอ การจัดการความเสี่ยงการทุจริต ด้วยการนำหลักการของการควบคุมภายในของมาตรฐาน COSO (2013) มาปรับใช้ 2) การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากการกระทำที่เกี่ยวกับสองฝ่ายมีทั้งผู้ให้ ผู้รับ การจัดการความเสี่ยงการทุจริตด้วยการนำหลักการมาตรฐาน ISO 37001 เป็นมาตรฐานที่เป็นเครื่องมือในการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน มาปรับใช้ และ 3) การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจาก โครงการระดับนโยบาย และจากการบริหารกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย การจัดการความเสี่ยงการทุจริต ด้วยการให้ผู้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประกอบการขอสนับสนุนงบประมาณด้วย

คำสำคัญ: กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต, รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

* บทความวิจัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2567

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, E-mail:tiansawanc@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, E-mail:nitppm2@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, E-mail:kajohnsak.cha@kbu.ac.th

---

The Development of Corruption Risk Management Model for the Ministry of Tourism and Sports*

Chaweewan Nilavongse¹

Nittaya Sintao² Kajohnsak Chaokromthong³

(Received: July 11, 2024; Revised: August 14, 2024; Accepted: August 21, 2024)

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the corruption risk management process, 2) identify factors affecting the success of the implementation of the corruption risk management policy, and 3) develop a corruption risk management model of the Ministry of Tourism and Sports. Qualitative research methods were used with 15 in - depth interviews and 15 focus group discussions, including 30 key informants.

The research results was found that 1) The corruption risk management process of the Ministry of Tourism and Sports should develop a corruption risk management process throughout the organization according to the PDCA (Plan - Do - Check - Act) cycle. 2) Leadership and cooperation were the most critical factors for successful implementation of the corruption risk management policy. Efficiency in planning and control as well as the creation of solidarity or continuity were secondary important factors. 3) There are three model of corruption risk management development as follows: 1) Corruption risk management targeting actions by individuals acting alone often resulting from a weak internal control system. Management of corruption risks By applying the principles of internal control of the COSO (2013) standard, 2) Corruption risk management addressing actions involving both parties including both the giver and the receiver. Management of corruption risks by applying the principles of the ISO 37001 standard as a tool for managing and resisting giving and receiving bribes, and 3) Corruption risk management addressing policy - level projects and the administration of the Thai Tourism Promotion Fund.

Keywords: Corruption Risk Management Process, Corruption Risk Management Model of the Ministry of Tourism and Sports

---

* Research Article, Doctor of Philosophy Program in Public Policy and Management, Kasembundit University, 2024

¹ Student in Doctor of Philosophy Program in Public Policy and Management, Kasembundit University, E - mail.tiansawwnc@gmail.com

² Assistant Professor, Doctor of Philosophy Program in Public Policy and Management, Kasembundit University, E - mail nitppm2@gmail.com

³ Assistant Professor, Doctor of Philosophy Program in Public Policy and Management, Kasembundit University, E - mail kajohnsak.cha@kbu.ac.th

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญมากที่สุดของหลายประเทศ ที่ต่างเห็นพ้องกันว่า การทุจริตเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง ประเทศไทยมีความพยายามในการแก้ไข ปัญหาการทุจริตมาโดยตลอด แต่ปัญหาการทุจริตยังมีความรุนแรง และซับซ้อนมากขึ้น ผลกระทบจากการทุจริตที่มีต่อการค้า และการลงทุนของไทยทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณที่จะสามารถนำไปใช้พัฒนา งานในด้านอื่นที่มีความสำคัญ เสียโอกาสทางเศรษฐกิจจากการไม่ได้ลงทุนโครงการที่เหมาะสม ผลการสำรวจ ระดับสากล ที่สะท้อนภาพลักษณ์เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย เช่น ตัวชี้วัดความสุขโลก จัดทำโดยเครือข่ายวิชาการเพื่อการพัฒนาอย่าง ด้วยการสนับสนุนของสหประชาชาติ จากรายงาน World Happiness Report 2024 คะแนนมุมมองต่อการทุจริต เป็นคะแนนที่ต่ำสุดจากทั้งหมด 6 ด้าน (Sirilurt, 2024) และ ดัชนีการรับรู้การทุจริต หรือ Corruption Perceptions Index : CPI พัฒนาขึ้นโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใส นานาชาติ (Transparency International) ตั้งขึ้นในประเทศ เยอรมันนี้ เป็นตัวชี้วัดที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ให้การยอมรับนักลงทุนหรือนักธุรกิจหลายประเทศมักจะนำดัชนีการรับรู้การทุจริต มาใช้ประกอบการประเมิน ความน่าสนใจที่จะลงทุน ล่าสุด ปี 2023 ประเทศไทยได้คะแนน 35 อยู่ในอันดับที่ 108 จาก 180 ประเทศ ต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนด (Office of Public Sector Anti - Corruption Commission , 2024, p.1) ซึ่งแผนแม่บท ภายใต้อุทธศาสตร์ชาติประเด็น 21 (พ.ศ. 2566–2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) ได้กำหนดเป้าหมาย “ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ” และตัวชี้วัดดัชนีการรับรู้การทุจริต หรือ CPI ของประเทศไทย (อันดับ/คะแนนภายในปี 2570/2575/2580) โดยจะต้องอยู่ในอันดับที่ดีขึ้น ตามเป้าหมายที่กำหนดในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้ในปี 2570 อยู่ในอันดับไม่เกิน อันดับที่ 43 และ/หรือได้คะแนนไม่น้อยกว่า 57 คะแนน ใน ปี 2575 อยู่ในอันดับไม่เกิน อันดับที่ 32 และ/หรือได้คะแนนไม่น้อยกว่า 62 คะแนน ในปี 2580 อยู่ในอันดับไม่เกิน อันดับที่ 20 และ/หรือได้คะแนน ไม่น้อยกว่า 73 คะแนน (Office of the National Economic and Social Development Board, 2023, p. 21 - 1)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทสำคัญต่อประเทศ โดยเฉพาะในสภาวะการณ์ธุรกิจ ที่ต้องการแข่งขันกับนานาประเทศ จึงต้องอาศัยรายได้จากภาคการท่องเที่ยวในการสร้างรายได้เข้าประเทศ ได้อย่างรวดเร็ว จึงนับได้ว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ในด้านสถานการณ์การทุจริตของกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา จากรายงานสถานการณ์การทุจริตประเทศไทย จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) พบว่า ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2565 หรือ 4 ปีงบประมาณ มีจำนวนค่ากล่าวหา และวงเงินงบประมาณหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริตที่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท จำนวน 89 เรื่อง จำนวนเงินที่มีการทุจริตรวม 129,748,123 บาท และที่มีจำนวน 500 ล้านบาท ขึ้นไป จำนวน 1 เรื่อง จำนวนเงินที่มีการทุจริตรวม 7,080,000,000 บาท (Office of the National Anti - Corruption Commission, 2023 , pp. 80 - 81)

สถิติจำนวนค่ากล่าวหา และวงเงินงบประมาณหรือจำนวนเงินที่มีการทุจริต ดังกล่าวข้างต้น มิได้หมายความว่า หน่วยงานจะมีการทุจริตมากหรือน้อย กว่าหน่วยงานที่ไม่มีค่ากล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช. เนื่องจากการทุจริตมีความลำบาก ที่จะทำการตรวจสอบในการหาพยานหลักฐานเชิงประจักษ์ได้ หรืออาจจะมีการทุจริต แต่ไม่มีการตรวจ หรือตรวจไม่พบ

ค่ากล่าวหาดังกล่าวนี้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีการเปิดเผยผล การตรวจสอบ หน่วยงานจึงต้องให้ความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงการทุจริต เพื่อลดโอกาสการเกิดซ้ำ และป้องกันเหตุการณ์ใหม่ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นกระทรวงที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ หากหน่วยงานมีการบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต หรือหากมีการทุจริตเกิดขึ้นก็จะตรวจพบได้อย่างรวดเร็ว สามารถยับยั้งความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้น เพราะได้ทำการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไว้ล่วงหน้าแล้ว

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ให้สอดคล้องกับบริบทของให้สอดคล้อง กับบริบทของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผลการวิจัยที่ได้นี้ จะเป็นประโยชน์ต่อ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ นำไปใช้ให้สามารถลดความเสี่ยงการทุจริต และบริหารงานที่โปร่งใสได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงการทุจริต

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น หรือมีความเป็นไปได้ ที่เจ้าหน้าที่รัฐอาจจะมีพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้ เพื่อตนเองหรือพวกพ้อง และประเภทของความเสี่ยงการทุจริตจำแนกได้ 2 ดังนี้ ประเภทที่ 1 กระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับบุคคลที่สอง เช่น การยกยอก เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของทางราชการ การเบิกจ่ายเงิน การดำเนินการด้านการเงินและการบัญชี ที่เป็นเท็จ และประเภทที่ 2 การกระทำที่เกี่ยวกับสองฝ่ายมีทั้งผู้ให้ ผู้รับสินบน เช่น เงินใต้โต๊ะ ของขวัญ สินน้ำใจ การต้อนรับ การบริจาค ค่าอำนวยความสะดวก หรือผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่คำนวณมูลค่าได้ โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

The Shire of Northam Community Safety and Crime Prevention (2021, pp. 3-4) ได้แบ่งระบบการจัดการความเสี่ยงเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ความเสี่ยงจากการฉ้อโกง (Fraud) ความเสี่ยงจากการทุจริต (Corruption)

Public Safety Canada (2022, pp. 1-2) ได้แบ่ง ประเภทการทุจริตออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การทุจริตตามแบบแผน หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยมิชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงสินบนที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ค่าอำนวยความสะดวก และ 2) การทุจริตที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง การทุจริตที่กระทำโดยฝ่ายเดียว ไม่มีความสัมพันธ์ตอบแทนซึ่งกันและกัน

Mint (2000, p.35) การทุจริต หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ทั้งที่กระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับบุคคลที่สอง เช่น การยกยอก การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ การเร่งความเร็วในการออกใบอนุญาต เรียกว่าเงินจระบี (Grease Money) ที่ต้องเปลี่ยนวงล้อของระบบราชการก็จะราบรื่นขึ้นรวดเร็ว และได้แบ่งประเภทการทุจริต เป็น 2 ประเภท คือประเภท ตัวผู้ทุจริตทำการทุจริตเองโดยลำพัง และประเภทการทุจริต สองฝ่ายที่มีผู้ให้และผู้รับ

กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ต้องดำเนินการเชิงระบบทั่วทั้งองค์กร ตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ผู้วิจัยได้แนวคิดทฤษฎี การจัดการเชิงระบบ Process Approach องค์กรสามารถ ประยุกต์ใช้ตามวงจร PDCA ในการดำเนินการตามข้อกำหนด ISO37001: 2016 Anti-Bribery Management Systems) ดังนี้ Plan (P) หมายถึง การวิเคราะห์บริบทขององค์กร ถึงบทบาท ภารกิจอำนาจหน้าที่ เพื่อทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร และการจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริต Do (D) หมายถึง การดำเนินการ ตามแผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริต โดยมีมาตรการ หรือแนวทางการจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่เหมาะสมและเพียงพอ Check (C) หมายถึง การติดตาม วิเคราะห์ ผล การดำเนินการตามแผน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ปรับปรุงระบบ การจัดการอย่างต่อเนื่อง และ Act (A) หมายถึง หากพบว่าการดำเนินการใดไม่สอดคล้อง องค์กรต้องทำการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยกำจัดสาเหตุของการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องและป้องกันไม่ ให้เกิดซ้ำ (Malayaphan, n.d., p. 1)

มาตรการหรือแนวทางในการจัดการความเสี่ยงการทุจริต จากแนวคิดทฤษฎี การควบคุมภายในมาตรฐาน COSO (2013) ของ Jaigla and Yarana (2563, p.23) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสัญญาณเตือนการทุจริตกรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 1 ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ระบบการควบคุมภายในที่ไม่ดีเพียงพอ ทำให้เกิดช่องโหว่เกิดเป็นโอกาสในการทุจริตขึ้น เพื่อป้องกันความเสี่ยงต่อข้อผิดพลาดและการทุจริตหลักการสำคัญคือ การแบ่งแยกหน้าที่ปฏิบัติ คือการไม่ให้พนักงานคนใดคนหนึ่งปฏิบัติงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงคนเดียว ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุด ตามลักษณะระบบการควบคุมภายในของ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission : COSO (2013) และวิเคราะห์จาก มาตรฐาน ISO 37001 ระบบการจัดการ การต่อต้านการให้และรับสินบน (Anti-Bribery Management Systems) โดยเฉพาะการออกแบบการ การดำเนินการที่มุ่งเข้าที่มีความเสี่ยงและ โอกาสการติดสินบน (Trisma and Putri, p. 3028)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของ วรเดช จันทสร : ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative Model) ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนควบคุม (ปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย 1.1) ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบาย 1.2) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน 1.3) การกำหนดมาตรฐานการทำงาน และ 1.4) ระบบ การติดตาม ควบคุม และ ประเมินผลนโยบาย ปัจจัยที่ 2 ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และปัจจัยที่ 3 การสร้างความเป็นปรักแผ่นหรือความต่อเนื่อง (Chanthasorn, 2022, pp. 144-145)

ระเบียบวิธีวิจัย

ประเภทการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากการวิจัยนี้จำเป็นต้องเข้าถึงข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก ที่ต้องได้ข้อมูลเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เข้าใจเรื่องที่กำลังศึกษาวิจัย ในครั้งนี้เป็นอย่างดี มีขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง ราชการส่วนกลาง ระดับกรม ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการท่องเที่ยว และกรมพลศึกษา ระยะเวลาในการทำวิจัย 8 เดือน ระหว่าง เดือน ธันวาคม 2566 ถึง กรกฎาคม 2567

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ใช้วิธีการเลือก แบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) รวมทั้งสิ้น 30 คน ด้วยเกณฑ์การเลือกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญของแต่ละกลุ่ม ดังนี้ 1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก รวม 15 คน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม 1) ผู้ปฏิบัติ เป็นข้าราชการ ระดับชำนาญการขึ้นไป - ระดับอำนาจการสูง หรือผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 ที่มีประสบการณ์ มีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) สำนักงานปลัดกระทรวง 5 คน ที่อยู่ในสังกัด ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กองยุทธศาสตร์และแผนงาน ศูนย์เทคโนโลยีและการสื่อสาร กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา และ กองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว 2) กรมการท่องเที่ยว 3 คน ที่อยู่ในสังกัดกองทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กองพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และ กองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์ต่างประเทศ และ 3) กรมพลศึกษา 4 คน ที่อยู่ในสังกัด กลุ่มงานการเจ้าหน้าที่ กองแผนงานและยุทธศาสตร์ กลุ่มตรวจสอบภายใน และกลุ่มงานพัฒนาระบบ และ 2) ผู้บริหารระดับสูง รวม 3 คน ได้แก่ ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา อธิบดีกรมการท่องเที่ยว และอธิบดีกรมพลศึกษา และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประชุมสนทนากลุ่ม รวม 15 คน จำแนกเป็น 2 กลุ่ม 1) กลุ่ม ข้าราชการ ระดับชำนาญการขึ้นไป - ระดับอำนาจการสูง หรือผู้เชี่ยวชาญระดับ 9 ของ สำนักงานปลัดกระทรวง 3 คน กรมการท่องเที่ยว 3 คน และกรมพลศึกษา 3 คน รวม 9 คน เกณฑ์ในการเลือก เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ เชิงลึกไว้แล้ว และมีความสะดวกที่จะเข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม ในวัน เวลา สถานที่ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ และ 2) หน่วยงาน ที่กำกับ ขับเคลื่อนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) จำนวน 5 คน มีเกณฑ์การเลือก ได้แก่ ข้าราชการของกอง/สำนัก ระดับชำนาญการขึ้นไป ที่กำกับ ขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐ ทำการบริหารความเสี่ยงการทุจริต หรือป้องกันการทุจริต และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) 1 คน ที่มีความรู้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ

เครื่องมือที่ใช้วิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่ม แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ 2 ชุด เพื่อทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติ เกี่ยวกับ กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติและ การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารระดับสูงเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และแบบสัมภาษณ์ในการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คนที่มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยจะพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องเป็นรายข้อคำถาม และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าสอดคล้องมากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 เป็นค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ มีผลการทดสอบ สรุปได้ดังนี้ เครื่องมือการวิจัย ชุดที่ 1 มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม ชุดที่ 2 มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม และชุดที่ 3 มีค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อคำถาม หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ ดังกล่าวไปขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อเป็นการ ขอข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยความสมัครใจ และเป็นหลักการเคารพต่อความเป็นมนุษย์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย และได้การรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ตามเลขที่รับรองโครงการ T 002/67P วันที่รับรอง 11 เมษายน 2567 วันหมดอายุ 11 เมษายน 2568

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูล ทฤษฎี โดยการศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเอง ก่อนสัมภาษณ์ และการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ตามหลักการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และการขออนุญาตบันทึกภาพ และบันทึกเสียง มีรายละเอียด ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบบุคคลต่อบุคคล การสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยโดย อยู่ระหว่าง 1 - 1.30 ชั่วโมง ผู้วิจัยทำการจดบันทึกข้อมูลโดยเฉพาะประเด็นสำคัญ และนำที่จดไว้มา ทบทวนและขยายความในบันทึกที่ละเอียดทันทีที่จะสามารถทำได้ จนพบว่า ข้อมูลอ้อมตัวจึงได้ยุติการสัมภาษณ์ รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 19 เมษายน 2567 - 13 พฤษภาคม 2567

การประชุมสนทนากลุ่ม จัดขึ้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2567 เวลา 9.00 -12.00 น. ณ โรงแรม ทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชัน กรุงเทพมหานคร และรูปแบบออนไลน์ผ่าน โปรแกรม Zoom โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 11 คน และประชุมผ่านออนไลน์ 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน โดยผู้วิจัย เป็นผู้ดำเนินการ สรุปรายชื่อที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และเริ่มคำถาม ตามประเด็นการสนทนากลุ่ม ที่เกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการบริหาร ความเสี่ยงการทุจริต ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งผู้วิจัยได้นำ ผลจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง และผลของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 นำมาสู่การ ยกร่างรูปแบบการบริหาร ความเสี่ยงการทุจริต ใช้ เป็นประเด็นในการประชุมสนทนากลุ่ม เพื่อเป็นการรับฟังอย่างรอบด้าน โดยผู้วิจัย ได้กระตุ้นให้มีการให้ความเห็นให้มากที่สุด โดยทิ้งช่วงให้มีการถกประเด็นและโต้แย้งกันพอสมควร จากนั้น ผู้วิจัยได้สรุปสาระความเห็นของผู้ให้ข้อมูล และสอบถามความเห็นเพื่อรองรับข้อมูล ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอ ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการ วิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียง จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายบุคคล จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำไปพร้อม ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบ ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และความเที่ยงตรงของข้อมูลผู้วิจัยทำการตรวจสอบสามเส้าด้าน แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) ในมิติ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ด้านเวลา สถานที่ และแหล่งผู้ให้ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผลการวิจัย พบว่า มีกระบวนการดำเนินการตามที่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กำหนดให้ดำเนินการเป็นประจำทุกปี มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง การทุจริต 2) การประเมินความเสี่ยงการทุจริต 3) การจัดทำแผนจัดการความเสี่ยงการทุจริต และ 4) การดำเนินการ และติดตามตามแผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริต การดำเนินการมีศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (สปท.)

กระทรวง เป็นกลไก กำกับ ขับเคลื่อนให้หน่วยงานที่อยู่ภายใต้สังกัด/กำกับ ของกระทรวง ดำเนินการ ตามคู่มือ แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ของสำนักงาน ป.ป.ท. การบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่ผ่านมา จึงยังไม่ครอบคลุม ทุกภารกิจ มีการดำเนินการเฉพาะบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ/โครงการ ที่จะ ต้อง ดำเนินการเท่านั้น ทำให้บุคลากรบางส่วน ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และรับรู้ ถึงความเสี่ยงการทุจริตของ องค์กร บางส่วนมีความคิดว่าเป็นการจับผิด เป็นภาระ เป็นงานฝาก ยังไม่เชื่อมั่นว่าการบริหารความเสี่ยง จะสามารถป้องกันกันทุจริตได้ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ เห็นว่าหากมีกระบวนการบริหาร ความเสี่ยงการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการตาม วงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) จะทำให้มีระบบ ที่เป็นมาตรฐาน ควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ให้เป็นทิศทางเดียวกัน และ แสดงให้เห็นถึงประ โยชน์ที่สามารถป้องกันและลดความเสี่ยง ยับยั้งความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นได้เห็น อย่างเป็นรูปธรรม

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา พบว่าปัจจัย ที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ไปปฏิบัติมากที่สุด คือปัจจัยด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการวางแผน และการควบคุม ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย ดังนี้ 1) ความชัดเจนและความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ควรเป็นการดำเนินการทั่วทั้งองค์กร สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะความเข้าใจที่ว่า ความเสี่ยงการทุจริตเป็นการจับผิด และเป็นการเพิ่มภาระงาน 2) การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ที่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน 3) การกำหนดมาตรฐาน ในการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ควรดำเนินการ อย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) 4) ระบบการติดตาม ควบคุม และประเมินผลนโยบาย และปัจจัยด้านการสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญในระดับรอง ลงมา ปัจจัยด้านนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีข้อสังเกตว่า นโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริต จะ ต้องถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับให้เป็นหน้าที่ประจำวัน ของผู้ปฏิบัติ หรือความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานเป็นงานประจำ (Routine) นั้นอาจทำให้ความสำคัญค่อย ๆ ลดลงเนื่องจากจะทำให้ ผู้ปฏิบัติมีความเฉื่อยชาลงเรื่อย ๆ จะเป็นเพียง การทำรายงาน เพื่อให้มีรายงานส่งตามหน้าที่เท่านั้น ดังนั้น ผู้บริหาร จึงต้อง มีมาตรการกระตุ้นบุคลากร ให้เห็นความสำคัญและประ โยชน์ของการบริหารความเสี่ยงการทุจริตอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ต้องดำเนินการเชิงระบบทั่วทั้งองค์กร ตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ให้ครอบคลุม รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต พบว่ามี 3 รูปแบบ (Model) ดังนี้ รูปแบบที่ 1 การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจาก การกระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับ บุคคลที่สอง เป็นความเสี่ยงการทุจริตที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กรเช่น การยกยอก เบียดบังเงินหรือทรัพย์สิน ของทางราชการ รูปแบบที่ 2 การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากการกระทำที่เกี่ยวกับสองฝ่ายมีทั้งผู้ให้

ผู้รับสินบน และรูปแบบที่ 3 การบริหารความเสี่ยงการทุจริต จากการกระทำของ ผู้รับเงินสนับสนุนจาก กองทุนของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เช่นกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

การดำเนินการตามวงจร PDCA ที่สอดคล้องกับบริบทของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังนี้ Plan (P) หมายถึง การวิเคราะห์บริบทขององค์กร ถึงบทบาท ภารกิจอำนาจหน้าที่ เพื่อทำการประเมิน ความเสี่ยงการทุจริตให้ครอบคลุมทั่วทั้งองค์กร และการจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้มีการบูรณาการข้อมูล กับกองตรวจราชการ หน่วยตรวจสอบภายในของกรม และกระทรวง รวมถึง สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด Do (D) หมายถึง การดำเนินการ ตามแผนการจัดการความเสี่ยงการทุจริต โดยมี มาตรการ หรือแนวทางการจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่เหมาะสมและเพียงพอ Check (C) หมายถึง การติดตาม วิเคราะห์ ผลการดำเนินการตามแผน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ปรับปรุงระบบ การจัดการอย่างต่อเนื่อง และ Act (A) หมายถึง หากพบว่า การดำเนินการใดไม่สอดคล้อง องค์กรต้องทำการแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยกำจัดสาเหตุของการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องและป้องกัน ไม่ให้เกิดซ้ำ

สำหรับมาตรการหรือแนวทางการจัดการความเสี่ยงการทุจริต ของรูปแบบ ดังกล่าวข้างต้น พบว่า รูปแบบที่ 1 สาเหตุสำคัญคือขาดระบบการควบคุมภายในที่ดี จึงให้นำหลักการสำคัญ ของการควบคุมภายในที่ดี (Internal Control) ตามมาตรฐาน Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission: COSO (2013) มาปรับใช้ เช่น มีแผนการแบ่งส่วนงาน หลักการสำคัญคือการไม่ให้พนักงานคนใดคนหนึ่ง คุมงานหรือปฏิบัติงานเองใดเรื่องหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด เพราะจะเป็นการเปิดโอกาสให้มีการทุจริต ได้ง่าย หรือหากเกิดข้อผิดพลาดเกิดขึ้นก็ไม่มีใครทราบหรือแก้ไขได้ทันเวลา เป็นต้น รูปแบบที่ 2 สาเหตุ การทุจริตจะผู้ให้ และผู้รับ สินบนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เงินใต้โต๊ะ ของขวัญ สินน้ำใจ ค่าอำนวยความสะดวก การเลี้ยงรับรอง หรือผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่สามารถคำนวณได้ โดยการนำหลักการที่สำคัญของ มาตรฐานต่อต้านการให้และรับสินบน มาตรฐาน ISO 37001 Anti-Bribery Management Systems มาปรับใช้ โดยเฉพาะการประเมินความเสี่ยงจากการให้และรับสินบน และ รูปแบบที่ 3 เนื่องจาก กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา เป็นกระทรวงนโยบาย ที่ผ่านมารัฐบาลได้มอบหมายให้ดำเนินโครงการระดับนโยบาย หรือโครงการ ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง และยังมีหน้าที่และอำนาจ ในการบริหารกองทุน เช่น กองทุนเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวไทย ดังนั้น ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โครงการระดับนโยบายที่ได้รับการจัดสรร งบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งบกลาง งบประมาณเพิ่มเติม งบแปรรูปยุติ งบกระตุ้นเศรษฐกิจ เป็นต้น เนื่องจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นกระทรวงนโยบาย ในการจัดทำโครงการระดับนโยบาย ควรให้ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ที่นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่รัฐอาจจะทำการทุจริต แล้วยังต้องมีการประเมินความเสี่ยง ถึงภาคส่วนต่าง ๆ ที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เห็นนโยบายของรัฐบาล ที่มอบให้กระทรวง ดำเนินการมีความโปร่งใส ยับยั้งการสูญเสียงบประมาณของแผ่นดิน และในส่วนของการบริหารกองทุน

กำหนดเป็นเกณฑ์ให้ผู้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประกอบการของงบประมาณจากกองทุนด้วย

สรุปข้อค้นพบการพัฒนา รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ภาพที่ 1 สรุปข้อค้นพบการพัฒนา รูปแบบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผลการวิจัย พบว่าการบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่ผ่านมาจึงยังไม่ครอบคลุม ทุกภารกิจ ทำให้บุคลากรบางส่วน ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และรับรู้ บางส่วนมีความคิดว่าเป็นการจับผิด เป็นภาระ เป็นงานฝาก ยังไม่เชื่อมั่นว่าการบริหารความเสี่ยงจะสามารถป้องกันกันทุจริตได้ อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ เห็นว่าหากมีกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการตาม วงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) จะทำให้มีระบบที่เป็นมาตรฐาน ควบคู่กับการสร้างความรู้ความเข้าใจทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ให้เป็นทิศทางเดียวกัน และแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่สามารถป้องกันและลดความเสี่ยง ยับยั้งความเสียหาย ที่อาจเกิดขึ้นได้เห็นอย่างป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ibrahim, Robey and Wahyudi (2019, p. 296) ผลการวิจัยพบว่า ความเสี่ยงการทุจริตมีอยู่ในทุก ๆ การดำเนินงานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ใช้หลักการของการวิเคราะห์แบบลูกโซ่และการบริหารความเสี่ยงแบบองค์รวมการลดความเสี่ยงการทุจริตต้องเริ่มต้นด้วยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fauzi Supangkat and Lubis (2018, p. 336) ผลการวิจัยพบว่า PDCA Cycle สามารถเป็นตัวแทนการจัดการความเสี่ยง ตาม ISO/IEC 27005 และสอดคล้องกับแนวคิดของ Malayaphan (n.d., p. 1) กระบวนการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ต้องดำเนินการเชิงระบบทั่วทั้งองค์กร ตามวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ผู้วิจัยได้แนวคิดทฤษฎี การจัดการเชิงระบบ Process Approach องค์กรสามารถ ประยุกต์ใช้ตามวงจร PDCA ในการดำเนินการตามข้อกำหนด ISO37001: 2016 Anti-Bribery Management Systems)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญมีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตไปปฏิบัติมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongtrakularee and Eiamrattanakun (2016, p. 14) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความเสี่ยงที่ดีในองค์กรได้ต้องมีกรอบนโยบาย ที่ชัดเจนจากฝ่ายบริหาร และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายงาน และควรมองความเสี่ยงภาพรวมในหน่วยงาน และสอดคล้องกับ ตัวแบบทางทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ ของ วรเชษ จันทรศร : ตัวแบบ เชิงบูรณาการ (Integrative Model) ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลัก ดังนี้ 1) ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนควบคุม ปัจจัยที่ 2) ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และ ปัจจัยที่ 3 การสร้างความเป็นปึกแผ่นหรือความต่อเนื่อง (Chanthasom, 2022, pp. 144-145)

3. การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่ามี 3 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบที่ 1 การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากการกระทำโดยตัวผู้ทุจริตเองโดยลำพังไม่เกี่ยวกับบุคคลที่สอง มักเกิดจากระบบการควบคุมภายในที่อ่อนแอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kopanchuk, et al. (2021,

pp. 269-270) สัญญาณที่ชัดเจนว่าองค์กรมีความเสี่ยงต่อภัยคุกคามจากการทุจริตและ การฉ้อโกง คือ การไม่ใส่ใจต่อปัญหาที่พบระหว่างการตรวจสอบภายในเพียงพอ รูปแบบที่ 2 การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากการกระทำที่เกี่ยวกับสองฝ่ายมีทั้งผู้ให้ ผู้รับ และรูปแบบที่ 3 การบริหารความเสี่ยงการทุจริตจากโครงการระดับนโยบาย และจากการบริหารกองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย และสอดคล้องกับ มาตรการหรือแนวทางในการจัดการ ความเสี่ยงการทุจริต จากแนวคิดทฤษฎี การควบคุมภายใน มาตรฐาน COSO (2013) ของ Jaigla1 and Yarana (2563, p.23) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสัญญาณเตือนการทุจริต กรณีศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่สำนักงาน ตรวจจับบัญชีสหกรณ์ที่ 1 พบว่า ระบบการควบคุมภายในที่ไม่ดีเพียงพอ ทำให้เกิดช่องโหว่เกิด เป็นโอกาส ในการทุจริต และสอดคล้องกับ มาตรฐาน ISO 37001 การจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน (Anti-Bribery Management Systems) ด้วยระบบการจัดการที่มุ่งเป้าที่มีความเสี่ยงและ โอกาสการต่อต้านการติดสินบน (Trisma and Putri, p. 3028)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

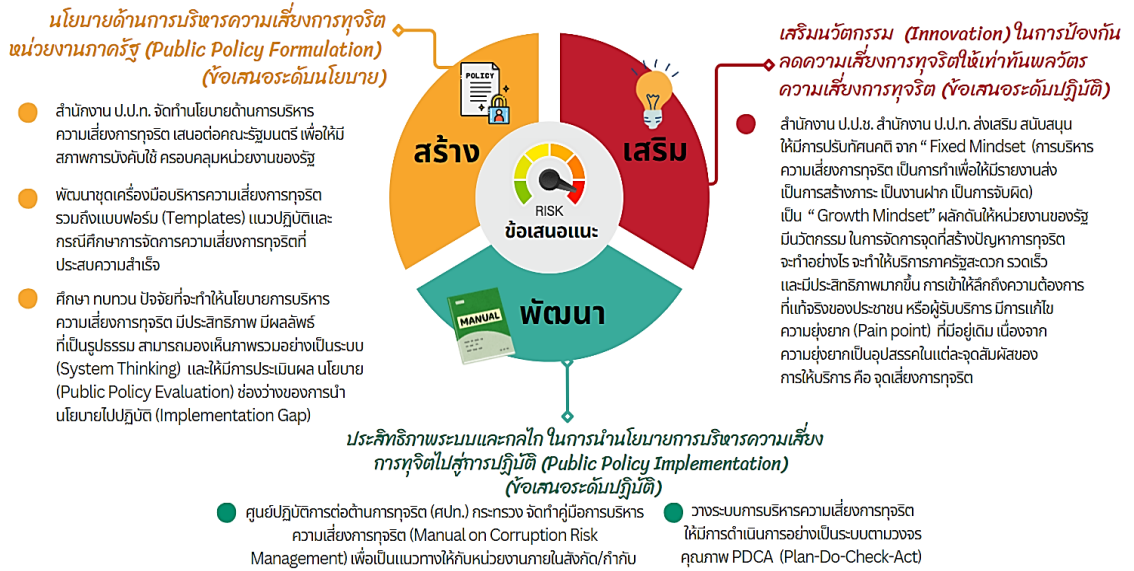
ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา รูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต “สร้าง เสริม และ พัฒนา”

1. สร้าง นโยบาย หรือการกำหนดนโยบาย ด้านการบริหารความเสี่ยงการทุจริตหน่วยงานภาครัฐ (Public Policy Formulation) โดย สำนักงาน ป.ป.ท. กำหนดเป็นนโยบายเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีสภาพบังคับครอบคลุมหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ในการกำหนดนโยบายต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่ทำให้การนำนโยบายดังกล่าวนี้ไปสู่ความสำเร็จ ได้อย่างไร และ มาตรการของนโยบายจะ ต้องมีทฤษฎี มีองค์ความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้องรองรับ

2. เสริม นวัตกรรม (Innovation) ในการป้องกันและลดความเสี่ยงการทุจริตให้เท่าทันพลวัต ความเสี่ยงการทุจริต โดยสำนักงาน ป.ป.ช. และ สำนักงาน ป.ป.ท. ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการปรับทัศนคติ จากที่ยึดติดอยู่ในกรอบเดิมๆ ว่า “การบริหารความเสี่ยงการทุจริตเป็นการทำเพื่อให้มีรายงานส่งเป็นการสร้างภาระ เป็นงานฝากเป็นการจับผิด” ด้วยการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐมีนวัตกรรมในการจัดการจุดที่สร้างปัญหา การทุจริต ซึ่งนวัตกรรม อาจมีทั้งคิดค้นขึ้นมาใหม่ หรือ พัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่ดำเนินการ

3. พัฒนา ประสิทธิภาพระบบและกลไกในการนำนโยบายการบริหารความเสี่ยงการทุจริตนำไปสู่ การปฏิบัติ (Public Policy Implementation) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานอื่นของรัฐ ควรพัฒนาระบบในการบริหารความเสี่ยงการทุจริต ที่สอดคล้องกับบริบทขององค์กร ตนเอง เพื่อให้เป็น เครื่องมือสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริต ภายในองค์กร ส่งผลให้ปัญหาการทุจริตของ ประเทศลดลง

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริต
“สร้าง เสริม และ พัฒนา”

ภาพที่ 2 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรให้มีการศึกษาวิจัย เพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการตรวจประเมินมาตรฐานระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานรัฐสามารถปิดจุดเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานของตนเองได้อย่างตรงจุด หรือหากมีการกระทำผิดสามารถทราบและแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้าน ภาวะผู้นำ หรือผู้บริหารระดับสูง “Tone at the Top” ฝ่ายบริหารและผู้มีอำนาจจะต้องดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมเป็นอย่างไร ที่จะทำให้การบริหารความเสี่ยงการทุจริตขององค์กรสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้อย่างแท้จริง
3. ควรให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงการทุจริตประเภท การบริหารความเสี่ยงการทุจริตของงบประมาณ ประเภท กองทุน เช่น กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย กองทุนคุ้มครองธุรกิจนำเที่ยว กองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติเป็นต้น หรือ กองทุนในสังกัดของกระทรวง หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อให้การบริหารกองทุนประเภทต่าง ๆ ของประเทศ มีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตรงตามเจตนารมณ์ของกองทุน ลดความสูญเสียชีวิตงบประมาณของแผ่นดิน

เอกสารอ้างอิง

- Chanthasorn, W. (2022). *Theory of Public Policy Implementation (8)*. Bangkok: Prik Wan Graphic.
- Fauzi, R. Supangkat, S. & Lubis, M. (2018). *The PDCA Cycle of ISO/IEC 27005:2008 Maturity Assessment Framework*. Retrieved July 4, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/326554343_The_PDCA_Cycle_of_ISOIEC_270052008_Maturity_Assessment_Framework
- Ibrahim, B. Robey, T. & Wahyudi, H. (2019). *Innovation in Corruption Risk Mapping using a Value Chain Map and Its Application in the Upstream Oil and Gas Industry in Indonesia*. Retrieved July 4, 2024, from https://www.researchgate.net/publication/345099212_Innovation_in_Corruption_Risk_Mapping_using_a_Value_Chain_Map_and_Its_Application_in_the_Upstream_Oil_and_Gas_Industry_in_Indonesia.
- Jaiglal, K. & Yarana, C. (2020). A Study of fraudulent scheme warning signs: A case study on the Agriculture Cooperative in the Cooperative Auditing Office Region 1. *Journal of Lampang Rajabhat University*, 9(1), 12-25. (In Thai).
- Kopanchuk, V., Kravchuk, O., Torichnyi, V., Metil, A., Kurtsev, O. & Kopanchuk, O. (2021). Anti-Corruption Tools of Financial Risk Management in Public Administration. *International Journal of Innovative Research and Scientific Studies*, 4(4), 269-277.
- Malayaphan, R. (n.d.). *Application of the System Approach (Process Approach) to the Operation to Comply with ISO 37001:2016 Requirements*. Retrieved August 11, 2024, from <https://www.pact.network/2018/06/process-approach-iso-370012016.html>.
- Myint, U. (2000). Corruption: Causes, Consequences and Cures. *Asia-Pacific Development Journal*, 7(2), 35-36.
- Office of the National Anti-Corruption Commission. (2023). *Report on the Corruption Situation in Thailand, Fiscal Year 2022*. Retrieved July 4, 2024, from <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464593/20230421101629?>
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2023). *Master Plan under the National Strategy (2023-2037) (Revised Edition) Issue (21) Anti-Corruption and Misconduct*. Retrieved July 4, 2024, from <http://nscr.nesdc.go.th/wpcontent/uploads/2024/07/ns-document-03072567.pdf>
- Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission. (2024). *Report on the Analysis of the Corruption Perception Index for the Year 2023*. Nonthaburi: Author.

- Public Safety Canada. (2022). *Definitions of Corruption - Research Brief no. 48*. Retrieved July 4, 2024, from <https://www.publicsafety.gc.ca/CNT/RSRCS/PBLCTNS/RGNZD-CRM-BRF-48/rgnzd-crm-brf-48-en.pdf>
- Sirilert, P. (2024). *World Happiness Report 2024 Thailand Moves Up to 58th place, 'The Happiest Country' – Finland Holds the Top Spot for the 7th Consecutive Year*. Retrieved on June 30, 2024, from <https://www.sdgmove.com/2024/03/20/world-happiness-report-2024/>
- The Shire of Northam Community Safety and Crime Prevention (CSCP). (2021). *Fraud and Corruption Control Plan*. Retrieved on June 30, 2024, from <https://www.northam.wa.gov.au/documents/11633/fraud-and-corruption-control-plan>.
- Trisna, K. & Putri, P. (2022). The Implementation of Anti-Bribery Management System Designed to Mitigate the Bribery Risk in State-Owned Enterprises: A Case Study of the Indonesia Agribusiness Industry. In Md Mizanur Rahma (Chair), *Conference on Industrial Engineering and Operations Management*, Sydney: Australia.
- Wongtrakularee, V. and Eiamrattanakul, S. (2016). The Assessment of Key Success Factors of Financial Institution's Operational Risk Management of financial institutions. *Kasetsart Applied Business Journal*, 10(13), 1-16.

*****

ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความสามารถ ในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย*

วนิชฐา ป้อมน้อย¹

บัณฑิตา อินสมบัติ²

(วันที่รับบทความ: 25 ธันวาคม 2566; วันแก้ไขบทความ: 18 เมษายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 20 เมษายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ก่อน และหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกร่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 19 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จำนวน 5 แผน ซึ่งมีคุณภาพด้านความเหมาะสมในระดับมาก 2) แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล เป็นแบบวัดที่เป็นรูปภาพ 3 ตัวเลือก มี 3 ชุด รวม 30 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบด้วยสถิติอนุพารามตริก

ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล หลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล หลังการจัดประสบการณ์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์, สะเต็มศึกษา, ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2566

¹ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: mookkanithaba@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

The Effects of Learning Experience Using on STEM Education Towards the Logical Thinking Ability of Early Childhood Students*

Kanittha Pomnoi¹

Bantita Insombat²

(Received: December 25, 2023; Revised: April 18, 2024; Accepted: April 20, 2024)

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare the logical thinking ability of early childhood students before and after learning experience using on STEM education, and 2) to compare the logical thinking ability of early childhood students after learning experience using on STEM education with 75 percent. The sample of this research were 19 early childhood students in kindergarten year 2 from Bankhokkrang School under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3 by using cluster random sampling. The research instruments of this research were 1) 5 lesson plans of learning experience using on STEM education with a high suitable 2) 3 sets of 30 items with 3 picture choice questions of the logical thinking ability tests. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and nonparametric statistics.

The research findings were as follows:

1. The early childhood students who participated the learning experience using on STEM education had logical thinking ability that had posttest higher than pretest with statistically significance at the .05 level.
2. The early childhood students who participated the learning experience using on STEM education had the logical thinking ability scores higher than 75 percent with statistically significance at the .05 level.

Keywords: Learning Experience, STEM Education, Logical Thinking Ability

---

* Research Article from thesis for the Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2023

¹ Student in Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: mookkanitthaba@gmail.com

² Assistant Professor, Education Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการสร้างแรงบันดาลใจไปพร้อมกัน คือ จะไม่เป็นเพียงผู้รับเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ฝึกหัด การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งคุณครูจะเป็นพี่เลี้ยงที่ให้การช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (Thammakit and Sutheero, 2020, p. 20) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เพื่อให้เด็กพัฒนาการแก้ปัญหา การคิดรวบยอด และการคิดเชิงเหตุผล ที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีการปูพื้นฐานเรื่อง การคิด ให้แก่เด็กนับตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับสูง (Ministry of Education, 2017, p. 37)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การสอนแบบท่องจำและเน้นการอ่านออกเขียนได้ ทำให้เด็กปฐมวัยขาดทักษะด้านการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล เด็กปฐมวัยไม่สามารถอธิบายหรือบอกเหตุผลของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันที่เป็นประเภทเดียวกัน หรือการสรุปความจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เด็กยังไม่สามารถบอกความเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งต่าง ๆ ได้ เพราะการจัดกิจกรรมที่ผ่านมายังไม่ตอบสนองทางด้านการคิดเชิงเหตุผลให้กับเด็ก ส่งผลให้เด็กปฐมวัยโตไปเป็นเด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่รู้จักการแก้ปัญหา และเป็นคนไม่มีเหตุผล เด็กจะไม่เรียนรู้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นถ้าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพราะอะไร สิ่งต่าง ๆ รอบตัวมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร จะทำให้เด็กใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในอนาคตไม่ได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนากระบวนการคิดเชิงเหตุผลผ่านประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านมาแล้ว สามารถนำความรู้เดิมที่มีอยู่ไปใช้ในการวางแผนคิดค้นสิ่งใหม่ที่ยากและซับซ้อนขึ้น เมื่อเด็กได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลตั้งแต่เด็ก ๆ จะทำให้เด็กคิดเป็นคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภท รู้จักแก้ปัญหา สรุปความ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเติบโตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Kongsanoh, 2015, pp. 1-4) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารายงานผลการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการต่ำสุดในมาตรฐานที่ 10 มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียน และครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลผ่านกิจกรรมประจำวัน เพื่อให้มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ เพราะผลพัฒนาการคุณภาพเด็กปฐมวัยในช่วงที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษา (Ministry of Education, 2017, pp. 1-45)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการนำศาสตร์ทั้ง 4 ศาสตร์ มาบูรณาการการเรียนรู้เข้าด้วยกัน ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม คณิตศาสตร์ ซึ่งทักษะทั้ง 4 ศาสตร์นี้ เป็นทักษะที่จำเป็นทั้งในปัจจุบัน และอนาคต การสอนสะเต็มศึกษาตั้งแต่เด็กยังเล็ก จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีความกล้าคิดมีความคิดที่สูงขึ้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Israsena na Ayudhya, 2016, p. 2) โดยแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์ จะต้องมีการบูรณาการพฤติกรรมที่ต้องการหรือคาดหวังให้เกิดขึ้นกับเด็กเข้ากับการเรียนรู้เนื้อหาด้วยพฤติกรรมเหล่านี้ รวมถึงการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการสืบเสาะหาความรู้ การสำรวจตรวจสอบ การคิดอย่างมีเหตุมีผล รวมถึงทักษะของการเรียนรู้หรือการทำงานแบบร่วมมือ (Chanprasert, 2014, p. 4) ยังช่วยส่งเสริมทำให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาทักษะการคิด สามารถตอบคำถาม ออกแบบชิ้นงาน หาวิธีการหาคำตอบด้วยตนเองด้วยการรวบรวมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง คิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภท รู้จักแก้ปัญหา สรุปความ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ เด็กได้พัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 จะช่วยให้เด็กมีทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ที่ระดับสูงขึ้น (Samahito, 2014, pp. 108-110)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยังเป็นการถ่ายทอดความคิดโดยผ่านประสบการณ์จริงในการทำกิจกรรม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75

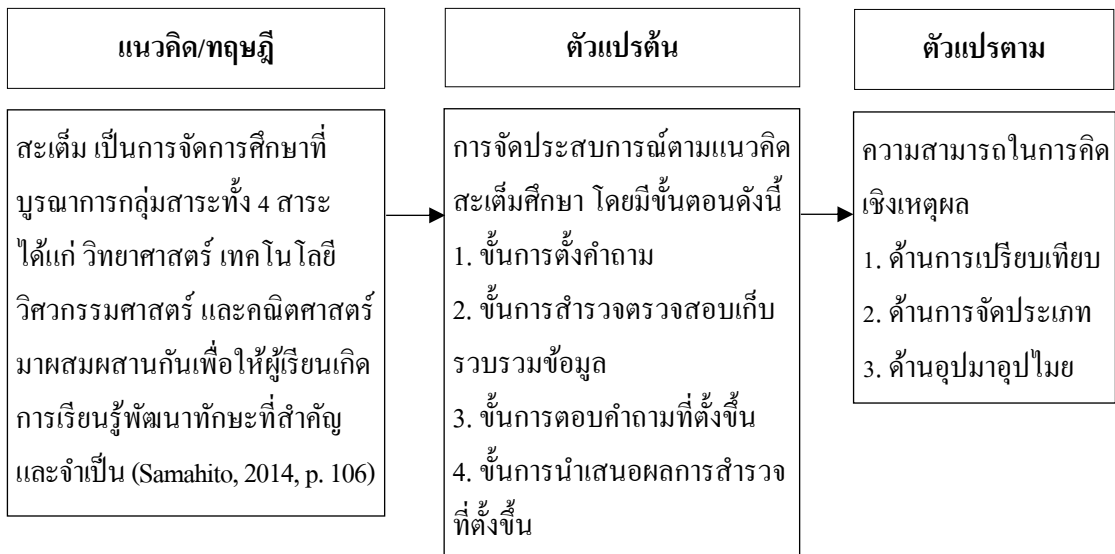
สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษามีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่บูรณาการกลุ่มสาระและทักษะกระบวนการของทั้ง 4 สาระ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มาผสมผสานกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้พัฒนาทักษะที่สำคัญ และจำเป็น โดยจะเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภท รู้จักแก้ปัญหา สรุปความ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ นำความรู้ ทักษะ และทรัพยากรมาสร้างสิ่งของเครื่องใช้ โดยใช้องค์ความรู้มาออกแบบวางแผนในการแก้ปัญหา ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของ Samahito (2014, pp. 106-107) ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนตั้งคำถาม 2) ขั้นสำรวจตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ขั้นการตอบคำถามที่ตั้งขึ้น 4) ขั้นการนำเสนอผลการสำรวจที่ตั้งขึ้น

ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ หากคำตอบที่เป็นเหตุและผลโดยใช้ข้อมูลที่มาจากประสบการณ์เดิม และประสบการณ์ใหม่มาเป็นฐานข้อมูลในการคิด ประกอบด้วย 3 ด้าน 1) ด้านการเปรียบเทียบ 2) ด้านการจัดประเภท 3) ด้านอุปมาอุปไมย (Muangthong, et al., 2020, pp. 22-23) จากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย**ประเภทของงานวิจัย**

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) ใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียว สอบก่อน - สอบหลัง (One-group pretest - posttest design)

ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในกลุ่มโรงเรียน ตาศลี 3 อำเภอตาศลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 23 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 142 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกร่าง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 อำเภอตาศลี จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 19 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ด้วยวิธีการ จับสลาก

ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สุ่มโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนตาศลี 3 อำเภอตาศลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้วยวิธีการจับสลาก โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มออกมา 1 โรงเรียน จากทั้งหมด 23 โรงเรียน ได้นักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโคกกร่าง มีนักเรียนทั้งหมด 19 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ผลไม้แสนอร่อย เรื่อง ภาชนะใส่ผลไม้ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สัตว์น่ารัก เรื่อง ที่อยู่อาศัยของสัตว์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การคมนาคม เรื่อง การเดินทาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 กลางวัน กลางคืน เรื่อง อุปกรณ์ป้องกันแสงแดด หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เทคโนโลยีและการสื่อสาร เรื่อง โทรศัพท์ทรรษา หน่วยการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง 30 นาที ใช้เวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง 30 นาทีโดยมีผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์ค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 4.47 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 พบว่า แผนการจัดประสบการณ์มีความเหมาะสมมาก

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

แผนการจัดประสบการณ์ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ ผลไม้แสนอร่อย เรื่อง ภาชนะใส่ผลไม้ จำนวน 150 นาที
สาระสำคัญ ผลไม้มีมากมายหลายชนิด มีชื่อเรียก ลักษณะ น้ำหนัก และรสชาติที่แตกต่างกัน ภาชนะ
ที่จะนำมาใส่ผลไม้ต้องคำนึงถึงความแข็งแรง ในการรับน้ำหนักผลไม้เมื่อต้องยกได้

ขั้นตอน	กิจกรรม	การบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา	ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล
1. ขั้นการตั้งคำถาม	<p>1. ครูนำผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาให้เด็กสังเกต และให้เด็กเปรียบเทียบ จัดประเภท ตามขนาด รูปร่าง สี ลักษณะของผลไม้ และจัดประเภทของผลไม้</p> <p>2. ครูนำถุงผ้าใส่ผลไม้ถุงละ 1 ผล นำมาให้เด็กสังเกต แล้วกระตุ้นคำถาม</p> <p>3. ครูสนทนาต่อถ้าเราต้องการนำผลไม้แต่ละชนิด มาใส่ในภาชนะเพื่อจะนำไปวางบนโต๊ะอาหาร เด็กคิดว่าจะใส่ภาชนะอะไรได้บ้าง</p> <p>4. ครูอภิปรายกับเด็กต่อไปว่า หากครูมีวัสดุอุปกรณ์เท่าที่จัดเตรียมไว้ให้น้ำห้องเรียน เด็ก ๆ คิดว่า จะนำมาช่วยในการทำภาชนะใส่ผลไม้ได้หรือไม่ อย่างไร</p> <p>5. ครูสนทนากับเด็กเกี่ยวกับการประดิษฐ์ภาชนะใส่ผลไม้แต่ละชนิด โดยมีข้อกำหนดว่าให้ทำจากวัสดุเหลือใช้ ใส่ผลไม้ได้ 1 ผล สามารถยกได้ เดินจากหน้าห้องไปหลังห้องเรียน ได้โดยที่ผลไม้ไม่ก่ิ่งหรือตกหล่นที่พื้น</p>	<p>วิทยาศาสตร์</p> <p>-การสังเกตและตั้งคำถาม</p> <p>- การสืบค้นสิ่งที่อยู่ในถุง</p> <p>- การสำรวจอุปกรณ์</p> <p>คณิตศาสตร์</p> <p>- การนับจำนวน</p> <p>- การเปรียบเทียบขนาด สี รูปร่างลักษณะ</p> <p>- การจัดประเภทตามสี รูปร่างลักษณะ</p>	<p>- การเปรียบเทียบ</p> <p>- การจัดประเภท</p>
2. ขั้นการสำรวจตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูล	<p>1. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาชนะใส่ผลไม้ นำตัวอย่าง ภาชนะที่ใส่ผลไม้แต่ละประเภทและขนาด มาให้เด็กสังเกต รูปร่าง ลักษณะ และวัสดุที่ใช้ทำตะกร้า</p> <p>2. ครูให้เด็กสำรวจวัสดุอุปกรณ์ที่ครูเตรียมไว้ให้ ว่ามีอะไรบ้าง มีรูปร่าง ลักษณะเป็นอย่างไร</p>	<p>คณิตศาสตร์</p> <p>- การเปรียบเทียบ</p> <p>เทคโนโลยี</p> <p>- การเลือกใช้วัสดุ</p> <p>การสืบค้น</p>	<p>- การเปรียบเทียบ</p> <p>- การจัดประเภท</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	กิจกรรม	การบูรณาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา	ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล
	3. ให้เด็กออกแบบด้วยการวาดภาพลงบนกระดาษ A4 ให้ช่วยกันระดมความคิดเพื่อออกแบบวางแผนโดยตัดสินใจว่าจะเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์อะไร เพราะเหตุใด และลงมือสร้างภาชนะใส่ผลไม้ตามเงื่อนไข	วิศวกรรมศาสตร์ - การออกแบบและสร้างภาชนะใส่ผลไม้	- การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้
3. ขั้นการตอบคำถามที่ตั้งขึ้น	1. ครูสนทนากับเด็กว่าใช้วัสดุอะไรบ้าง มีผลลัพธ์เป็นอย่างไร และมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง เป็นชิ้นแรกหรือไม่ เพราะอะไรจึงปรับปรุงชิ้นงาน เพราะเหตุใดจึงเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ ถ้าไม่ใช้วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ จะเปลี่ยนไปใช้อะไรอื่นได้หรือไม่ อย่างไร ในชีวิตประจำวันเด็กเคยเห็นภาชนะใส่ผลไม้แบบนี้ไหม 2. ถ้าเด็กยกภาชนะใส่ผลไม้ที่สร้างขึ้นและผลไม้หล่นลงมาเด็กจะอย่างไร และแก้ปัญหาอย่างไร เราจะใช้ภาชนะที่มีลักษณะแบบใดยกผลไม้ สิ่งของหรือวัสดุอะไรบ้างที่สามารถนำมาใช้แทนตะกร้าใส่ผลไม้ได้	วิทยาศาสตร์ - การสำรวจวัสดุ อุปกรณ์ - การแก้ไขปัญหา คณิตศาสตร์ - ระยะทางจากหน้าห้องไปหลังห้อง วิศวกรรมศาสตร์ - ออกแบบวิธีแก้ปัญหา เทคโนโลยี - เลือกวัสดุ แก้ไขปรับปรุง พัฒนา	- การเปรียบเทียบ - การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ - การจัดประเภท
4. ขั้นการนำเสนอผลการสำรวจคำถามที่ตั้งขึ้น	1. เด็กนำเสนอผลงาน วัสดุ อุปกรณ์ในการทำ วิธีการทำ อธิบายขั้นตอนตั้งแต่แรกจนผลงานสำเร็จ 2. ทดสอบภาชนะใส่ผลไม้ให้เพื่อนดู 3. เด็กช่วยกันบอกปัญหา และวิธีแก้ปัญหาในการทำ 4. นำผลงานมาจัดนิทรรศการ โดยสำรวจสังเกตผลงานของตนเองและเพื่อน ว่าสร้างเป็นอย่างไร ใช้เศษวัสดุใดเหมือนหรือต่างกัน	วิทยาศาสตร์ - สำรวจ สังเกต คณิตศาสตร์ - เปรียบเทียบ - จัดประเภท - เชื่อมโยง ความสัมพันธ์ วิศวกรรมศาสตร์ - กระบวนการทำงาน	- การเปรียบเทียบ - การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ - การจัดประเภท

2. แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ชุด ชุดละ 10 ข้อ ได้แก่ ชุดที่ 1 ด้านการเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของสิ่งของต่าง ๆ ตามรูปร่าง รูปทรง ขนาด ทิศทาง ประเภท ชุดที่ 2 ด้านการจัดประเภท จัดแยกจัดกลุ่มสิ่งของตามประเภทที่จัดอยู่ในพวกเดียวกันกับภาพที่กำหนดให้ ชุดที่ 3 ด้านอุปมาอุปไมย หาคความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้หรือการจัดลำดับความต่อเนื่องของสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน ผู้วิจัยได้นำแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้มีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองหาคุณภาพกับกลุ่มทดลองพบว่าค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 - 0.65 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.40 - 0.80 และนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลทั้ง 3 ฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.73, 0.80 และ 0.86 ตามลำดับ

การรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. ให้เด็กทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย จำนวน 30 ข้อ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2. ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ โดยจัดไว้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ วันละ 30 นาที หน่วยการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง 30 นาที จำนวน 12 ชั่วโมง 30 นาที ดำเนินกิจกรรมไปที่ละแผนจนครบทุกแผน

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาดำเนินการทดลอง

ที่	วัน เดือน ปี	แผนการสอนที่/เรื่อง	เวลา/นาที
1	23 - 27 มกราคม 2566	1. ผลไม้แสนอร่อย เรื่อง ภาชนะใส่ผลไม้	150
2	30 มกราคม - 3 กุมภาพันธ์ 2566	2. สัตว์น่ารัก เรื่อง ที่อยู่อาศัยของสัตว์	150
3	6 - 10 กุมภาพันธ์ 2566	3. การคมนาคม เรื่อง การเดินทาง	150
4	13 - 17 กุมภาพันธ์ 2566	4. กลางวัน กลางคืน เรื่อง อุปกรณ์ป้องกันแสงแดด	150
5	20 - 24 กุมภาพันธ์ 2566	5. เทคโนโลยีและการสื่อสาร เรื่อง โทรศัพท์โทรศัทธา	150

3. หลังจากการดำเนินการสอนครบทั้ง 5 หน่วยการเรียนรู้ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยชุดเดิมกับการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมทั้ง 5 สัปดาห์ แล้วบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1.1 นำแบบวัดความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลก่อน และหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มาตรวจให้คะแนนเป็นรายบุคคล

1.2 นำคะแนนก่อนการจัดประสบการณ์ และหลังการจัดประสบการณ์ มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยก่อน และหลังได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน

1.4 แปลความหมายของผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนน เพื่อทดสอบสมมติฐาน

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 หาคะแนนร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม 30 คะแนน

2.2 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

2.3 ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยหลังได้รับการจัดประสบการณ์ กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้การทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกซัน

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลก่อนการจัดประสบการณ์เฉลี่ย 17.00 หลังการจัดประสบการณ์เฉลี่ย 25.79 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

ความสามารถ	กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	T^-	T^+	$T = \min(T^-, T^+)$
ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล	ก่อนการจัดประสบการณ์	19	17.00	0	190	0.00*
	หลังการจัดประสบการณ์	19	25.89			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05, $T_{(0.05,19)} = 46$

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังการจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.79 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ 22.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75

การจัดประสบการณ์	n	$\bar{X}$	S.D.	เกณฑ์ร้อยละ 75	T ⁺	T ⁻
หลังการจัดประสบการณ์	19	25.79	1.55	22.50	190	0.00*

* $T_{(19,0.5)} = 46$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลก่อนการจัดประสบการณ์เฉลี่ย 17.00 หลังจัดประสบการณ์เฉลี่ย 25.79 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ลักษณะแบบบูรณาการ มีประเด็นปัญหาที่เน้นให้เด็กได้ฝึกคิด ทั้งคิดตั้งคำถาม คิดหาวิธีหาคำตอบ เน้นกระบวนการสืบค้นข้อมูล เด็กได้มีโอกาสสื่อสารนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้รู้ถึงข้อค้นพบ ทำให้เด็กได้คิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภท รู้จักแก้ปัญหา สรุปความ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และคิดออกแบบเพื่อแก้ปัญหา สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิสซึม เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างพลังความรู้ในตนเองและด้วยตนเองของผู้เรียน หากผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความคิดและนำความคิดตนเองไปสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะทำให้เห็นความคิดนั้นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ จะทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการคิดทำและการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sornchai (2015, pp. 72-76) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์คะแนนการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับดีมากเรียงตามลำดับ ด้านการจำแนกประเภท ด้านอนุกรม และด้านการจัดประเภท และหลังการจัดกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ระดับการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

ในภาพรวมและรายด้านมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ยังสอดคล้องกับงานวิจัย Meechai (2020, pp. 71-72) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่มีต่อการเปรียบเทียบ การจัดประเภท การสื่อความหมาย การลงความเห็น ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวสะเต็มศึกษามีทักษะ ด้านการสังเกต ด้านการจัดประเภท ด้านการสื่อความหมาย ข้อมูล ด้านการลงความเห็นสูงขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Paweenbampen (2023, p. 138) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมบูรณาการตามแนวทางสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลังเรียนรู้ด้วยกิจกรรมบูรณาการตามแนวทางสะเต็มศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดสำหรับศตวรรษที่ 21 นักเรียนแสดงพฤติกรรมความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา ด้านที่มีความถี่ของพฤติกรรมสูงสุด คือด้านการแก้ปัญหา รองลงมาคือด้านการใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการตัดสินใจตามลำดับ

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลหลังได้รับการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.79 คิดเป็นร้อยละ 85.96 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากการที่เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มเป็นการจัดการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยโดยการบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เน้นสร้างประสบการณ์ผ่านการเล่น และการปฏิบัติให้เห็นจริงควบคู่กับการพัฒนาการคิด ตั้งคำถาม การสืบค้น การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อค้นพบใหม่ ๆ รวมทั้งสามารถนำความรู้มาเชื่อมโยงในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ชิ้นงาน หรือผลงาน เด็กมีโอกาสนำเสนอผลงานที่ผ่านการคิดที่เหมาะสม โดยดำเนินกิจกรรมแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นการตั้งคำถาม เป็นขั้นที่ครูจะต้องกระตุ้นเพื่อสร้างความสนใจแก่เด็กให้เด็กเกิดข้อคำถามข้อสงสัยกับสิ่งต่าง ๆ โดยชวนเด็กสังเกต สืบค้นลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ให้เด็กเกิดความอยากรู้อยากเห็น โดยใช้คำถามหลากหลายในลักษณะปลายเปิด เพื่อให้เด็กคิดหาคำตอบ 2) ขั้นการสำรวจตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นที่เปิดโอกาสให้กับเด็กได้วางแผน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เด็กได้คิดเป็น คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก จัดประเภท รู้จักแก้ปัญหา สรุปความ เชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ สืบค้น ออกแบบและประดิษฐ์ชิ้นงาน นำไปสู่การตอบคำถามที่ตั้งขึ้น 3) ขั้นการตอบคำถามที่ตั้งขึ้น เด็กได้ตอบคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมที่เด็กทำ สามารถอธิบายเหตุผลประกอบอ้างอิงข้อมูลได้ 4) ขั้นการนำเสนอผลการสำรวจที่ตั้งขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสาร นำเสนอผลการสำรวจตรวจสอบ หรืออธิบายการค้นพบด้วยวิธีที่เหมาะสมกับวัยของตนเอง ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่องกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ngamnitjarumetee (2013, pp. 135-137) ได้ศึกษาผลของความสามารถในการคิด

เชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะหาความรู้มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล ด้านการเปรียบเทียบ ด้านการจัดประเภท ด้านการสรุปความ หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน และผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า การนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มาจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยเป็นการส่งเสริมให้เด็กใช้ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ได้ลงมือปฏิบัติจริงใช้ทักษะการสังเกตซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการสำรวจ ค้นคว้า แก้ปัญหา ลงความคิดเห็นจากข้อมูลร่วมกับผู้อื่น นำไปสู่การพัฒนาการเปรียบเทียบ จัดประเภท และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความคิดเชิงเหตุผลที่สูงขึ้น เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรออกแบบกิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบท สังคม วัฒนธรรมแวดล้อม และชีวิตประจำวัน
2. เวลาในการทำกิจกรรมในขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่เด็กต้องสำรวจ รวบรวมข้อมูล คิดวางแผน ออกแบบลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ชิ้นงาน เด็กปฐมวัยแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นควรมีการยืดหยุ่นของเวลาในการทำกิจกรรมให้มากขึ้นกว่าเดิม
3. ในการจัดกิจกรรมกลุ่มเด็กบางคนมักไม่ค่อยร่วมกิจกรรม และให้ความร่วมมือกับเพื่อน ครูต้องคอยกระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และมีพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านอื่น ๆ เช่น เด็กได้ทำกิจกรรม ออกแบบ และประดิษฐ์ชิ้นงานร่วมกัน ควรศึกษาการทำงานเป็นทีมของเด็ก เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จแล้วเด็กต้องนำเสนอผลงานของตนเองให้เพื่อน และครูฟัง ควรศึกษาความกล้าแสดงออกของเด็ก และควรศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กได้ คิด วางแผน ประดิษฐ์ชิ้นงานที่มีความแปลกใหม่
2. ควรมีการศึกษการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับการจัดการเรียนการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อเป็นการศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น แบบโครงงาน แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Chanprasert, S. (2014). STEM Education and 21st Century Skills Development. *IPST Magazine*, (42)186, 1-59. (In Thai).
- Israsena na Ayudhya, V. (2016). *Things to Know About STEM Education*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Kongsanoh, S. (2015). *Early Childhood Education Is the Heart of Education*. Retrieved June 20, 2021, from <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/previewer.php>
- Meechai, Y. (2020). *A Development of Basic Scientific Skills for Early Childhood by using STEM Education Activities*. Master thesis, M.Ed., Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok.
- Ministry of Education. (2017). *Early Childhood Curriculum (A.D. 2017)*. Bangkok: Aksornthai Printing. (in Thai).
- Muangthong, W., Kaewurai, W., Onthanee, A. and Juntakun, J. (2020). Using Executive Function to Enhance Reasoning Thinking of Preschool Children: What Teachers Should Not Overlook. *Ratchaphruek Journal*, (18)1, 20-28. (in Thai).
- Ngamnitjarumetee, P. (2013). *The Effect of Activity Arrangement with Inquiry Technique on the Reasoning Ability of Pre-School Children*. Master thesis, M.Ed., Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan.
- Paweenbampen, P. (2023). Development of Integrated STEM Activities to Promote Thinking Process Skills for the 21st century of Grade 1 Students (La-or Plus project) at La-orutis Demonstration School. *CMU Journal of Education*, 17(1), 128-142. (in Thai).
- Samahito, C. (2014). STEM Learning Experience Provision in Early Childhood Education. *Journal of Kasetsart Educational Review*, 30(2), 102-111. (in Thai).
- Sornchai, S. (2015). *Logical Thinking of Preschool Children through Scientific Basic Skill Activity*. Master thesis, M.Ed., Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Thammakit, S. & Sutheero, P. (2020). Development of Thai Teachers to 21st Century. *Journal of Graduate Saket Review*, (5)2, 20-30. (in Thai).

*****

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*

เพชรวรรณ บุญสุระ¹

บัณฑิตา อินสมบัติ²

(วันที่รับบทความ: 28 ธันวาคม 2566; วันแก้ไขบทความ: 15 เมษายน 2567; วันตอบรับบทความ: 20 เมษายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดอนกะโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน จำนวน 6 แผนซึ่งมีคุณภาพด้านความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.81$) 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 25 ข้อ ค่าความยากระหว่าง 0.37 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27 - 0.80 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันและการทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจต่อการเรียน

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2566

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: phacha.meen@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

The Effect of Brain-Based Learning Management on Learning Achievement and Satisfaction Toward Learning on Thai Subject of Prathomsuksa 1 Students*

Phacharawan Boonsura¹

Bantita Insombat²

(Received: December 28, 2023; Revised: April 15, 2024; Accepted: April 20, 2024)

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the learning achievement of Prathomsuksa 1 students between before and after learning by Brain-Based Learning management, 2) compare the learning achievement of Prathomsuksa 1 students between after learning by Brain-Based Learning management and the criteria 70 percent of total score and 3) study the satisfaction of Prathomsuksa 1 students towards learning on Thais subject. The sample were 11 Prathomsuksa 1 students of Bandonkadone School under the Chainat Primary Education Service Area Office obtained by cluster random sampling. The instruments of this research were 1) 6 lesson plans with the most appropriate level ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.81) 2) the 25 items achievement test with the difficulty was between 0.37 - 0.80, the discrimination was between 0.27 - 0.80 and the reliability was 0.78 and 3) the assessment form concerning satisfaction towards learning on Thai subject. Data were analyzed by using mean, standard deviation, t - test for dependent samples and t - test for one sample.

The research findings were as follows:

1. The Prathomsuksa 1 students after learning by Brain-Based Learning management had the achievement after learning higher than before with statistically significant at the .05 level.
2. The Prathomsuksa 1 students after learning by Brain-Based Learning management had the achievement after learning higher than the criteria 70 percent of total score with statistically significant at the .05 level.
3. The Prathomsuksa 2 students after learning by Brain-Based Learning management had the satisfaction towards learning on Thais subject in overall was at a high level.

Keywords: Brain-Based Learning, Learning Achievement, Satisfaction

---

* Research Article from Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2023

¹ Student in Master of Education Curriculum and Instruction Program, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: phacha.meen@gmail.com

² Assistant Professor, Education Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติของคนไทย เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และ สร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสาน ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (Ministry of Education, 2008, p. 37)

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีความสำคัญต่อระบบการสื่อสารหรือสื่อความหมายในชีวิตจริงเริ่มด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงทักษะ ความจำเป็นของธรรมชาติสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ดังนี้ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทยและ สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ((Ministry of Education, 2008, p. 12) โดยเฉพาะการอ่านและการเขียนที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาหาความรู้และความบันเทิงให้กับตนเอง กระบวนการเรียนการสอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทักษะการอ่านและการเขียนต่างส่งเสริมซึ่งกันและกัน คือผู้ที่เขียนได้ถูกต้องก็จะสามารถอ่านได้ถูกต้องเช่นกัน จึงมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยจึงมีความจำเป็นมากที่จะให้ผู้เรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยให้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าภาษาไทยจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเป็นภาษาประจำชาติแต่การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันไม่ส่งผลสำเร็จเท่าที่ควรเห็นได้จากผลการประเมินการเรียนรู้ภาษาไทยจากการทดสอบ (NT) วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั่วประเทศ เฉลี่ยร้อยละ 55.33 ถือว่ายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร นอกจากนั้นผลการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนกลุ่มสหรั้งสรรค์ จำนวน 35 คนก็พบว่าอยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุงถึง 17 คน คิดเป็นร้อยละ 48.57 (Chainat Primary Educational Service Area Office. 2022, p. 13) ปัญหาที่สำคัญในการเรียน คือ นักเรียนไม่สามารถอ่านสะกดคำได้ ไม่เข้าใจความใจความหมายของคำ ไม่สามารถแยกส่วนประกอบของคำแต่ละคำได้ และเขียนไม่ได้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยต่ำลง (Office of the Basic Education Commission. 2022. online)

ซึ่งวิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้วิธีหนึ่งก็คือการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) ที่เป็นการจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของสมอง

ใช้โครงสร้างของสมองเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวจะต้องผสมผสานทั้งการคิด ความรู้สึก และการลงมือปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน (Chitchayawanich and Pansiket Khongcharoen. 2021, p. 22) นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน โดยการใช้เทคนิควิธีการที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาโดยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างสมดุลทั้งด้านความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติบนพื้นฐานของความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังจะเห็นได้จากที่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ในรายวิชาภาษาไทยที่สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้น ดังงานวิจัยของ Chetuwan, Sathit-phakhikun and Bangtoe (2017, p. 73) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ สมองเป็นฐานที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านจับใจความและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Moree, Makemeaungthong and Boonthongterng (2022, p. 196) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำคล้องจอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานร่วมกับแบบ ฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งงานวิจัย ของ Pho-ong, Sripanomthanakorn and Iao-sanurak (2022, p. 212) ที่ทำการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านด้วยการ จัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องมาตราตัวสะกด สำหรับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการอ่าน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจจากการได้เรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาคาดการณ์ การสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มา เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ให้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของโครงสร้างและหน้าที่การทำงานของสมองหากสมองยังปฏิบัติตามกระบวนการทำงานปกติการเรียนรู้ก็ยังคงเกิดขึ้นต่อไป ทฤษฎีนี้เป็นสหวิทยาการเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดซึ่งมาจากงานวิจัยทางประสาทวิทยา (Caine and Caine, 1989, p. 73) โดยศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการทำงานของสมอง เพื่อต้องการทราบว่าสมองเรียนรู้ได้อย่างไรในการศึกษาด้านชีววิทยา ทำให้เราทราบถึงวิวัฒนาการของสมองมนุษย์จากระดับเริ่มต้นจนสู่ระดับสูงสุด ทำให้เกิดความรู้ในลักษณะสหวิทยาการที่ไขไปสู่ความเข้าใจที่น่าสนใจ และท้าทายเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่อาศัยความเข้าใจการทำงานของสมองมนุษย์ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ (Leardvicha, 2015, p. 9) ซึ่ง Gardner (1994 อ้างถึงใน Klomim, 2017, p. 82) นักจิตวิทยามหาวิทยาลัยฮาวาร์ดเป็นผู้เสนอ “ทฤษฎีพหุปัญญา” (Theory of Multiple Intelligences) ซึ่งมีแนวคิดว่า สติปัญญาของมนุษย์มีหลายด้านที่มีความสำคัญเท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับว่าใครจะโดดเด่นในด้านไหนบ้าง แล้วแต่ละด้านผสมผสานกัน

ขั้นตอนการสอนที่สอดคล้องตามแนวการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

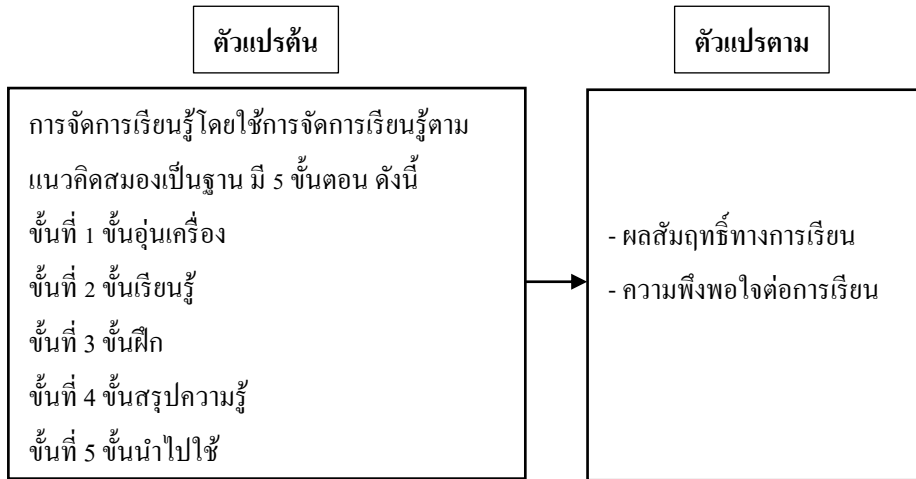
ขั้นที่ 1 ขั้นอุ่นเครื่อง (Warm-up) มีแนวการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) บริหารสมอง 2) ยืดเส้นยืดสาย 3) กิจกรรมเคลื่อนไหว 4) เพลง , เกม

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Learning Stage) มีแนวการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) กระตุ้นความสนใจด้วยสื่อที่แปลกใหม่ท้าทาย 2) สิ่งที่ต้องสอนต้องมีความหมายใกล้ชิดเชื่อมโยงกับบริบทจริง 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และมีบรรยากาศตื่นตัว หรือสนุกสนานเพลิดเพลิน 4) สรุปโดยใช้แผนผังตาราง กราฟ และใส่รหัสช่วยจำ ถ้าเป็นไปได้ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice Stage) มีแนวการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) ทำการฝึกซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจและความชำนาญ 2. ปรับปรุงและพัฒนาผลงานโดยใช้ใบงานและชิ้นงานที่ก้าวหน้าขึ้น

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (Conclusion Stage) มีแนวการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) สรุปความคิดรวบยอดของบทเรียนซ้ำอีกครั้งหนึ่ง 2) ประเมินผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปใช้ (Application Stage) มีแนวการจัดการกิจกรรม ดังนี้ 1) ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ เช่น ทำใบงานใหม่ ๆ โครงการใหม่ ๆ 2) สร้างสรรค์ผลงานและชิ้นงาน (Leardvicha, 2015, pp. 68-78)

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research design) แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest - Posttest Design) (Ritcharoon, 2016, p.123)

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนในกลุ่มสหรั้งสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1 จำนวน โรงเรียน 6 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 6 ห้อง มีนักเรียนทั้งหมด 34 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดอนกะโดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

ตัวแปรตาม มี 2 ตัวแปร ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) ความพึงพอใจต่อการเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ รวมทั้งเวลาที่ใช้ในการสอน ตามศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง สระเสียงยาว

1.2 จากนั้นทำการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ 2) มาตรฐานการจัดการเรียนรู้และตัวชี้วัด 3) สาระการเรียนรู้ 4) สาระสำคัญ 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน 7) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล จากนั้นได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้พบว่ามีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.81) โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อย และ

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง สระเสียงยาว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพดังนี้

2.1 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อเป็นแนวทางการเขียนข้อสอบตามที่กำหนดไว้ โดยเขียนจำนวนข้อสอบมากกว่าจำนวนที่ต้องการ 40 ข้อ เพื่อที่หลังจากนำไปวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อเรียบร้อยแล้วจะตัดข้อที่มีคุณภาพไม่เข้าเกณฑ์ ออกจนเหลือจำนวนข้อสอบที่ต้องการใช้จริง

2.2 นำข้อสอบไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.33 - 1.00 ผู้วิจัยจึงตัดข้อที่มีค่าต่ำกว่า 0.50 ออก คงเหลือข้อสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 30 ข้อ

2.3 จากนั้นนำข้อสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนดไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 1 โรงเรียนอนุบาลหันคา อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และเคยเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว เพื่อวิเคราะห์ค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) พบว่าข้อสอบมีค่าความยาก ระหว่าง 0.37 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27 - 0.80 จากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อสอบที่จะนำไปใช้ โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าความความยากระหว่าง 0.40-0.75 และค่าอำนาจจำแนก

ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป รวมข้อสอบที่มีเกณฑ์คุณภาพตามที่กำหนดจำนวน 25 ข้อ เพื่อนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.4 นำแบบทดสอบที่มีข้อสอบจำนวน 25 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 2 โรงเรียนอนุบาลหันคา อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ห้องเรียนเดิมที่ใช้หาค่าความยากและอำนาจจำแนก จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (KR-20) พบว่า แบบทดสอบ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

3. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 12 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำการร่างข้อคำถามความพึงพอใจ ซึ่งประกอบด้วยของค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศและการจัดกิจกรรม โดยกำหนดรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

3 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

2 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

1 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 2.34 - 3.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 1.68 - 2.33 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.67 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

3.2 นำข้อคำถามแบบสอบถามความพึงพอใจไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับความตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าข้อสอบมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.3 ผู้วิจัยได้ทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานไปใช้สอนเพื่อที่หลังจากการสอนเรียบร้อยแล้ว จะทดลองใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 3 โรงเรียนอนุบาลหันคา อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71

การรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1. ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) เรื่อง สระเสียงยาว จำนวน 25 ข้อ แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินการทดลอง โดยสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน จำนวน 6 แผน โดยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 1 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยเริ่มการทดลอง ในวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลองในวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ.2566 จึงให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สระเสียงยาว จำนวน 25 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับ ที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน แล้วบันทึกผลการสอนไว้เป็นคะแนนหลังเรียนและให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ดำเนินการดังนี้

1.1 นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.2 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของประชากร โดยใช้สถิติ Komogorov-smimov ซึ่งพบว่าประชากรมีการแจกแจงปกติ พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ 0.490 ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบค่าที่

1.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนตามสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t - test for dependent samples) กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

1.4 แปลความหมายของผลการทดสอบสมมติฐานตามข้อ 1

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 นำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.2 ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับการแจกแจงปกติของประชากร โดยใช้สถิติ Komogorov-smimov พบว่ามีค่า Sig. เท่ากับ 0.488 ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบค่าที่

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนตามสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบค่าที่กรณีกลุ่มเดียว (t - test for one sample)

2.4 แปลความหมายของผลการทดสอบสมมติฐานตามข้อ 2

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	คะแนนเต็ม		S.D.	df	t	sig
ก่อนเรียน	11	25	15.91	2.25	10	14.12*	.000
หลังเรียน	11	25	20.09	2.54			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.91 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.25 และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.54 เมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์		S.D.	t	sig
หลังเรียน	25	17.5	20.09	2.54	3.37*	.0035

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.54 เมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาที่เรียนเข้าใจง่าย	2.73	0.47	มาก
2. เนื้อหาน่าสนใจสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.91	0.30	มาก
3. เนื้อหาตรงกับจุดประสงค์การเรียนรู้	2.73	0.47	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ		แปล ความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านเนื้อหา (ต่อ)			
4. เนื้อหามีความเหมาะสมกับช่วงอายุ	2.73	0.47	มาก
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้			
5. ครูใช้สื่ออย่างหลากหลาย	2.64	0.50	มาก
6. ครูรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน	2.73	0.47	มาก
7. ครูให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน	2.91	0.30	มาก
8. ครูให้โอกาสนักเรียนถามเรื่องที่เรียน	2.64	0.50	มาก
ด้านการจัดกิจกรรม			
9. ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	2.91	0.30	มาก
10. มีกิจกรรมที่ช่วยให้ผ่อนคลาย	2.64	0.50	มาก
11. ครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	3.00	0.00	มาก
12. ครูใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรม	2.82	0.40	มาก
รวม	2.78	0.39	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานในภาพรวม ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = 0.39)

จากผลการวิจัยจึงสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง และมีการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

ในแต่ละวัยทำให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นปัญญา โดยศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการทำงานของสมอง เพื่อต้องการทราบว่าสมองเรียนรู้ได้อย่างไรในการศึกษาด้านชีววิทยา ทำให้เราทราบถึงวิวัฒนาการของสมองมนุษย์จากระดับเริ่มต้นจนสู่ระดับสูงสุด ทำให้เกิดความรู้ในลักษณะสหวิทยาการที่ไขไปสู่ความเข้าใจที่น่าสนใจ และท้าทายเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่อาศัยความเข้าใจการทำงานของสมองมนุษย์ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ (Leardvicha, 2015, p. 9) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Moree, Makemeangthong and Boonthongturng, 2022, p. 196) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคล้อยจอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ร่วมกับแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง คำคล้องจอง โดยการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pho-ong, Sripanomthanakorn and Iao-sanurak, 2020, p. 212) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการอ่านด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเกิดจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ และขั้นที่ 3 ขั้นฝึก มีการฝึกทำซ้ำจนชำนาญ เด็กเรียนรู้สิ่งที่ตัวเองฝึกฝน การฝึกทำให้เกิดความผิดพลาด การแก้ไขความผิดพลาดพร้อมการเรียนรู้จากสิ่งนั้น พยายามทำอีก และทำอีกทำให้เกิดการเรียนรู้การทำและเรียนรู้จากความผิดพลาดเป็นส่วนที่จำเป็น และเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้ เด็กเรียนรู้สิ่งที่ฝึกปฏิบัติ เพราะเมื่อฝึกหัด สมองสร้างเดนไดรต์และเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน (Leardvicha, 2015, p. 119) เมื่อนักเรียนได้รับการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดสมองเป็นฐานสามารถทำให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Inphitak, 2019, p. 85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านและการเขียนคำภาษาไทย นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน เรื่อง การอ่านและเขียนคำ ที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา มีความสามารถในการอ่านคำ ภาษาไทย โดยคิดเป็นร้อยละ 84.44 และมีความสามารถในการเขียนคำ ภาษาไทย โดยคิดเป็นร้อยละ 83.95 ซึ่งผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ตั้งไว้ได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chetuwan, Sathit-phakhikun and Bangtoe, 2017, p.73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ที่มีต่อความสามารถด้าน

การอ่านจับใจความและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยตามแนวคิดสมองเป็นฐานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pho-ong, Sripanomthanakorn and Iao-sanurak (2020, p. 212) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการอ่านด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moree, Makemeangthong, and Boonthongturng (2022, p. 196) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคลังจอง โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ร่วมกับแบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง คำคลังจอง มีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในระหว่างการวิจัยในชั้นอุ้นเครื่อง พบว่ามีการใช้เวลามาก เนื่องจากใช้เป็นการฟังบทกลอน และทำท่าประกอบ จึงควรปรับวิธีการใหม่ให้เหมาะสมกับเวลา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ปริศนาคำทาย เกม การร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเกิดความ กระตือรือร้น ได้ช่วยเหลือกัน และร่วมมือกันทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในเรื่องความคงทนของผลสัมฤทธิ์เมื่อใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐานเรื่องสระเสียงยาว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. ควรมีการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับรายวิชาอื่น ๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสมองเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- Caine, R. and Caine, G. (1989). *12 Principles for Brain - Based Learning*. Retrieved October 9, 2023, from <http://nea.org/teachexperience/braik030925.html>
- Chetuwan, J., Sathit-phakhikun, A. and Bangtoe, K. (2017). The Effects of Brain-Based Learning Approach on Reading Comprehension Ability and Learning Achievement in Thai Language Learning Area of Pratomsuksa 1 Students. *Ratchaphruek Journal*, 15(1), 73-79. (in Thai).
- Chitchayawanich, K. and Pansiket Khongcharoen, K. (2021). *Learning Management Method in 21st Century*. (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).
- Inphitak, K. (2019). *The Development of Reading and Writing in Thai Words of Pratomsuksa 2 Students through Brain-Based Learning Activities*. Master thesis, M.Ed., Mahasarakham University, Mahasarakham.
- Klomim, K. (2017). Brain-Based Learning for Student Teachers in Physical Education. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 10(1), 77-89. (in Thai).
- Leardvicha, P. (2015). *Brain-based Learning*. Bangkok: Darnsutha Press. (in Thai).
- Leardvicha, P. (2015). *How-To Guide for A BBL SCHOOL*. Bangkok: Tarnpunya. (in Thai).
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum Buddhist Era 2551*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai).
- Ministry of Education. (2012). *Guidelines for Learning Thai Language That Are Consistent with Brain Development*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai).
- Moree, A., Makemeaungthong, C. & Boonthongterng, P. (2022). The Development Learning Achievement about Rhyming words through Brain-Based Learning Activities with Skill Practice Drills for PrathomSuksa 2 students. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 16(2), 196-204. (in Thai).
- Office of the Basic Education Commission. (2022). *Student quality assessment report Prathomsuksa 3, Academic year 2021*. Retrieved April 30, 2023, from <https://bet.obec.go.th/wp-content/uploads/2023/01/BOOK-NT.pdf>.
- Pho-ong, J., Sripanomthanakorn, S. and Iao-sanurak, S. (2020). Development of a Reading Activity Package using Brain Based Learning for Spelling of Thai Words, Learning Area of Thai Language for Prathomsuksa 1. *Rampai Barni Rajabhat University Journal*, 14(2), 212-221. (in Thai).
- Ritcharoon, P.(2016). *Research Techniques for Learning Development*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai).

*****

แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1*

จิราพร ม่วงสอน¹

ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน²สุกชัย ทวี³

(วันที่รับบทความ: 19 มีนาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 27 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 มิถุนายน 2567)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) หาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และ 3) ประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 326 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินคุณภาพแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในยุคดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D. = 0.41) 2) แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกันคุณภาพอย่างชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม สนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและหลากหลายในแต่ละขั้นตอนของงานประกันคุณภาพการศึกษา รวมไปถึงการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 3) ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในยุคดิจิทัล พบว่ามีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.64, 4.63, 4.59 และ 4.53 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

* บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2566

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, E-mail: jeraporn2522@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

The Administration Guidelines among the Digital Age Education Internal Quality Assurance of School under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1*

Jeraporn Mounpson¹

Teeppipat Suntawan² Supphachai Tawee³

(Received: March 9, 2024; Revised: May 27, 2024; Accepted: June 30, 2024)

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the problems of internal quality assurance management of schools, 2) find the guidelines of internal quality assurance management of schools in the digital age and 3) evaluate guidelines of internal quality assurance management. The conducting research according to research and development procedures.: Step 1, study the problems of internal quality assurance management of schools. The sample group consisted of 317 people from school administrators and teachers were selected by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation. Step 2, find the guidelines of internal quality assurance management of schools in the digital age. The samples were 7 experts in a focus group discussion. The statistics used for data analysis was content analysis. And step 3, evaluate guidelines of internal quality assurance management of schools. The samples were 5 school administrators. The research instrument was the quality assessment form and the statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The results of the research were as follows: 1) The problems of internal quality assurance management of schools in the digital age was at a high level ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.41) 2) Guidelines of internal quality assurance management of schools in the digital age was school administrators in schools have clearly appointed, who involved with implementation of quality assurance. Base on participation and support personnel to use appropriate and diverse digital technology. Including, monitoring of each step regularly and analyze operating results in order to continuous improvement and development, and 3) Evaluate guidelines of internal quality assurance management of schools in the digital age was highest level in every aspect. The aspect with the highest averages were feasibility ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.57), propriety ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55), accuracy ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.57) and utility ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.55), respectively.

Keywords: Internal Quality Assurance Management of Schools, Digital Age

---

* Research Article from Thesis for the Master of Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University, 2023

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University, E-mail: jeraporn2522@gmail.com

² Assistant Professor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ Assistant Professor, Faculty of Science and Technology, Nakhon Sawan Rajabhat University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริม และผลักดัน ให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับของวงการการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ มีการควบคุมคุณภาพ มีกลไกรักษาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานและคงไว้ซึ่งมาตรฐาน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 บัญญัติให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งมีจำนวน 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ประกอบไปด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Sapsombat, Kaewkhiew and Vangmeejongmeand, 2023, p. 531) โดยได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วยเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ปัจจุบันมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่างมีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีระบบมัลติมีเดีย ระบบวิดีโอออนดีมานด์ วิดีโอเทเลคอนเฟอเรนซ์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ระบบเหล่านี้เป็นระบบสนับสนุน การรับรู้ข่าวสารและการค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีที่เข้ามาสนับสนุน การจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผนการดำเนินการ การติดตามและประเมินผล (Wechayaluck, 2023, p.47)

ดังจะเห็นได้ว่าในยุคดิจิทัลเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทต่อการศึกษามากแต่การดำเนินงานที่ผ่านมามักพบกับปัญหาในขั้นตอน และกระบวนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ยังไม่ถูกต้อง ขาดแบบฟอร์มการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจน บุคลากรขาดความชำนาญในการนำข้อมูลที่นำมาจัดกลุ่มตามลักษณะ และประเภทของสารสนเทศ ซึ่งบุคลากรบางส่วนยังไม่สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้อย่างคล่องแคล่ว โครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็น ระบบของคอมพิวเตอร์ (Hardware) โปรแกรมชุดคำสั่งที่ใช้สั่งงานให้คอมพิวเตอร์ทำงาน (Software) หรือเครือข่าย (Network) ต่าง ๆ รวมทั้งความรู้ ความสามารถ

ของผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ส่งผลให้ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษามีความล่าช้า บุคลากรจำนวนมากไม่เข้าใจในระบบการจัดส่งเอกสารให้กับหน่วยงานต้นสังกัด บุคลากรทางการศึกษาขาดความมุ่งมั่นและความทุ่มเท ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โรงเรียนมีครูไม่เพียงพอทำให้ครูต้อง ทำหน้าที่หลายอย่าง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการประเมินคุณภาพ ภายนอก รอบ 4 และรอบต่อไป (Wongruethaiwattana, 2021, p.127)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 มีจำนวน 162 โรงเรียน มีผู้บริหาร จำนวน 157 คน ข้าราชการครู 1,111 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,268 คน ซึ่งมักจะประสบกับ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่ว่าจะเป็นระบบของคอมพิวเตอร์ (Hardware) โปรแกรมชุดคำสั่งที่ใช้สั่งงาน ให้คอมพิวเตอร์ทำงาน (Software) และเครือข่าย (Network) ต่าง ๆ ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งความรู้ ความสามารถของผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และปัญหาการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศ เจ้าหน้าที่ธุรการมีไม่ครบทุกโรงเรียน ครูผู้สอนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้น้อย ส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

สถานศึกษามีผลการประเมินไม่เป็นไปตามเกณฑ์ (Nakhon Sawan Primary Educational Service Area office 1, 2022, p. 42) จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวที่พบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วยงานทั้ง 6 ด้าน 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกให้องค์กรมีผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามที่คาดหวังสอดคล้องกับสถานะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกเพื่อการจัดการศึกษาของไทยพัฒนาผู้เรียนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Silanookit and Viwattananon, 2022, p. 3) การบริหารสถานศึกษาจึงควรเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การตัดสินใจและรับผิดชอบในการที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้ผู้ร่วมงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้นสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและมีอิสระในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนไปสู่จุดหมายได้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (Phukthanapinyo, 2022, p. 2) ในปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล (Digital Era) ซึ่งเป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพหรือวิดีโอ ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว (Chatkaew, et al. 2019, p. 260) การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงเป็นการนำข้อมูลข่าวสาร ระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารบุคลากร และ 4) งานบริหารทั่วไป ทั้งนี้เพื่อควมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การบริหารการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารงานของ William Edward Deming (Petersen, 1999, pp. 469-471) ซึ่งประกอบด้วย 1) Plan คือ การวางแผน เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย แนวทางดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณ บุคลากรผู้รับผิดชอบ 2) Do คือ การปฏิบัติ โดยร่วมมือลงมือทำตามแผน รวมทั้งการเตรียมแผนเพื่อรองรับปัญหา การสนับสนุนด้านทรัพยากร อำนวยความสะดวก กำกับ ดูแล ติดตาม รวมทั้งการแก้ปัญหาในขณะปฏิบัติงาน 3) Check คือ การตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน หากไม่ประสบความสำเร็จต้องมีการปรับแผนใหม่ จึงต้องสอดคล้องกับการวางแผนหากระบวนการที่ชัดเจนจะสะดวกต่อการประเมินผล ควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพต่อไป และ 4) Act คือ การนำผลการตรวจสอบมาแก้ไขปรับปรุง เป็นการกระทำที่ร่วมกันเพื่อแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานจากการตรวจสอบพบแล้วจึงทำการระดมสมองแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีกผลที่ได้จากการบันทึกอาจเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนต่อไป การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพและประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบเพื่อความมั่นใจว่าคุณภาพการศึกษาได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการศึกษาและกำหนดประเด็นการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัด

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 จำนวน 162 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,268 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 297 คน เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยคำนวณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มร้อยละ 10 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 326 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัญหาของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 7 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหารประกันคุณภาพ แบ่งเป็น 6 ด้าน ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามีค่า 5 ระดับ (Rating Scale) รวม 64 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เป็นแบบปลายเปิด

ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 คน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบราค เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และติดต่อ ประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยทำการเก็บ ข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 14 - 25 สิงหาคม 2566 ได้แบบสอบถามคืนมา จำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.24 จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ความถี่และร้อยละ ข้อมูล 2) ข้อมูลปัญหาของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ร่างแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่มีค่าเฉลี่ย ปัญหาสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาร่างเป็นแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล จากนั้นได้จัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ไขร่างแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีประสบการณ์การบริหารการศึกษาสถานศึกษาหรือมีประสบการณ์ การทำงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และมีคุณวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นแบบบันทึกตามประเด็น คำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน เพื่อจัดส่งเอกสาร การสนทนากลุ่มและนัดหมายวัน เวลาในการสนทนากลุ่มและได้ดำเนินการสนทนากลุ่มในวันที่ 5 ตุลาคม 2566 ณ ห้องประชุม 954 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นสำคัญเพื่อลงข้อสรุป

ตอนที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ปรับแก้ไขแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในยุคดิจิทัลจากการสนทนากลุ่มมาจัดทำเป็นแบบประเมินคุณภาพแนวทางการบริหารและนำไปให้ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทำการประเมินแนวทางตามประเด็นการประเมิน มีรายละเอียดดังนี้

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ที่มีผลงานการศึกษาหรือผลงานปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จำนวน 5 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ประกอบด้วยประเด็นการประเมิน 4 ประเด็น ได้แก่ ความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ รวม 54 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67 - 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นได้นัดหมายวันเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างวันที่ 16 - 30 มกราคม 2567

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของผลที่ได้เทียบตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความถูกต้อง/เหมาะสม/เป็นไปได้/เป็นประโยชน์ มากที่สุด
- 3.51 - 4.49 หมายถึง มีความถูกต้อง/เหมาะสม/เป็นไปได้/เป็นประโยชน์ มาก
- 2.51 - 3.49 หมายถึง มีความถูกต้อง/เหมาะสม/เป็นไปได้/เป็นประโยชน์ ปานกลาง
- 1.51 - 2.49 หมายถึง มีความถูกต้อง/เหมาะสม/เป็นไปได้/เป็นประโยชน์ น้อย
- 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความถูกต้อง/เหมาะสม/เป็นไปได้/เป็นประโยชน์ น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาระดับปัญหาเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.48) รองลงมาคือด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.43) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.50) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.50) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.58) และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถในยุคดิจิทัล คณะกรรมการดำเนินการสร้างข้อมูลการกำหนดดำเนินงานร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษากำกับติดตามและสนับสนุนคณะกรรมการดำเนินงานกำหนดมาตรฐานตลอดจนนำเสนอมาตรฐานการศึกษาที่ได้เพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศใช้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

2.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลดำเนินการจัดทำปฏิทินแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามการจัดทำแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นระยะผ่านการประชุมออนไลน์

2.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมร่วมกับผู้รับผิดชอบโครงการ/ กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงาน จากนั้นทำความเข้าใจกับคณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรสนับสนุนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศกำกับ ติดตาม กำหนดวิธีการและวางแผนการนิเทศในรูปแบบออนไลน์ มีการปรับปรุงแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานตามโครงการ/ กิจกรรมที่ผ่านมา

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถานศึกษาเพื่อติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในตามมาตรฐานการศึกษาและวางแผนปรับปรุงคุณภาพการศึกษาจากผลการประเมินการศึกษาภายในของสถานศึกษา

2.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมเตรียมความพร้อมให้คณะกรรมการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการติดตามผลการดำเนินงานคณะกรรมการ

ร่วมกันกำหนดแนวทางการดำเนินงานการติดตามคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ รวมถึงนำไปใช้ในการติดตามค่าเป้าหมายคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ภายใต้การกำกับติดตามของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะทำงานจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถในการยุคดิจิทัล โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ติดตามการดำเนินงานการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง นำเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบ จากนั้นผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา เพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องในรูปแบบผ่านระบบออนไลน์ต่าง ๆ ภายใต้การกำกับติดตามของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59, 4.63, 4.64 และ 4.53 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในรวมพบว่าปัญหาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 70 มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สภาพสังคมประสบปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ระบบการทำงานของสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม รวมไปถึงในงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นสอดคล้องกับ Tama and Sriputtarin (2021, p. 226) ที่กล่าวว่าสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารและผู้นำจำเป็นต้องรู้คือการบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารงาน มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มีการปรับปรุงระบบ ความเป็นเลิศในการประกอบอาชีพ และการเป็นพลเมืองดิจิทัล นอกจากนี้ ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างอาจประสบปัญหาในการปรับตัวและอาจยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเกิดปัญหาไม่บรรลุตามจุดประสงค์ และทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแต่งตั้งคณะบุคคลที่รับผิดชอบและการกำหนดหน้าที่ไม่ชัดเจน ขาดการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือโปรแกรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับ

งานประกันคุณภาพ ไม่มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phiomtham, Sangnon and Sriwichai (2023, pp.8-9) พบว่า สภาพการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัลโดยภาพรวมและทุกข้อ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมและการกำกับติดตามการดำเนินงานการประกันคุณภาพ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Sukjai, Thammasit and Sichomphoo (2023, pp.78-80) ที่พบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีความจำเป็นต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษาโดยต้องมีการวางแผนเพื่อไปสู่สถานศึกษาที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัล

2. แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีแนวทางดังนี้ การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่แต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการ หรือผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม มีการวางแผนในการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดำเนินการตามแผนที่วางไว้ และกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคคล ด้านเทคโนโลยี ให้เพียงพอและเหมาะสมในงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นำผลการดำเนินการที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระบุว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการดำเนินงาน PDCA การพัฒนาคุณภาพภายในสถานศึกษา (Bocskull and Sungtong, 2023, p. 22) จะต้องคำนึงถึงการผสมผสานกำลังกายกำลังใจ สติปัญญา ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินซึ่งถือว่าการประเมินเพื่อพัฒนา และผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นคือ เกิดผลดีต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันดับแรก จะต้องเน้นการผสมผสานภายในสถานศึกษาเป็นสำคัญ บุคลากรในสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบประเมินผล และร่วมกันนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wongruethaiwattana (2021, p. 131) ที่พบว่า การบริหารงานระบบประกันคุณภาพการศึกษายุคดิจิทัลของผู้บริหาร โรงเรียนบุคลากรต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถและมีส่วนร่วมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ Hamengkubuwono (2022, pp. 3522-3526) ที่พบว่า การบริหารงานประกันคุณภาพ ที่ประสบความสำเร็จบุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีวินัย มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัด การควบคุม และพัฒนาตลอดจนมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่ามีคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีการวางแผนเตรียมความพร้อม การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษารวมถึงการนิเทศ กำกับติดตามผล มีการจัดทำปฏิทินแผนปฏิบัติการประจำปีผ่านทางเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งบุคลากรที่มีส่วนร่วมทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงได้ และง่ายต่อการปฏิบัติจริง ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนของ PDCA ดังที่ William Edward Deming (Petersen, 1999, pp. 469-471) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารที่ประกอบด้วย 1) Plan คือ การวางแผน เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการตัดสินใจ 2) Do คือ การปฏิบัติ โดยร่วมมือลงมือทำตามแผน รวมทั้งการเตรียมแผนเพื่อรองรับปัญหา 3) Check คือ การตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน และ 4) Act คือ การนำผลการตรวจสอบมาแก้ไขปรับปรุง รวมทั้งมีแนวทางในการประชาสัมพันธ์ การดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องผ่านระบบออนไลน์ Facebook, เว็บไซต์ของสถานศึกษา, สังคมออนไลน์อื่น ๆ ภายใต้การกำกับติดตามของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ที่สนใจจึงสามารถเข้าถึงข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างถูกต้องรวดเร็วส่งผลให้ผลการประเมินแนวทางมีคุณภาพในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Pimkote, Singhapan and Masena (2023, p. 276) ที่พบว่า กลยุทธ์การดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัลมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับ และผลการวิจัยของ Lathifah, Setyaningsih and Wulandari, D. (2022, pp. 993-994) ที่พบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความความเป็นไปได้ และมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกันคุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยการสนับสนุนให้ครอบคลุมทั้งมิติด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเพียงพอตามความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนแหล่งทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างเพียงพอเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนสามารถเข้าถึงได้ เช่น การจัดหาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้เพียงพอต่อ

ความต้องการ การคิดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตภายในสถานศึกษา การติดตั้งอุปกรณ์ที่สามารถรองรับอินเทอร์เน็ต พร้อมกับติดตั้งโปรแกรมต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการบำรุงรักษาให้สามารถใช้งานได้และทันสมัยอยู่เสมอ

3. ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในระดับสถานศึกษาถือเป็นบุคลากรที่สำคัญมากที่สุดในการขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในได้รับการพัฒนาทักษะ และความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่มีวิธีการปฏิบัติงานประกันคุณภาพที่ดี (Best Practice) ที่เป็นที่ยอมรับในความสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศตามเป้าหมาย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในพื้นี่ต่าง ๆ

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

3. ควรมีการศึกษายัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพหรือความสำเร็จของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- Bocskull, V. & Sungtong, E. (2023). Listening to Voices of Customers for Internal Quality Assurance Development in Future Basic Education : Principles, Concepts and Practices. *Journal of MCU Nakhondhat*, 10(12), 16-24. (in Thai).
- Chatkaew, N., Wongkhamchai, N.; Khaojaree, P., Muengkham,S., Huangkasem, S. & Warabamrunikul, T. (2019). Pracharath School Strategy and Education Administration in the Digital Era. *Veridian E-Journal, Silpakorn University Humanities, Social Sciences and arts*, 12(2), 257-275. (in Thai).
- Hamengkubuwono, H. (2022). Principal Management Model in Quality Assurance at Vocational High School. *Al-Ishlah: Jurnal Pendidikan*, 14(3), 3517-3526.
- Lathifah, Z. K., Setyaningsih, S., & Wulandari, D. (2022). Development of Pesantren Internal Quality Assurance System Model Based on Education Unit Accreditation Instruments 2020. *Al-Tanzim: Jurnal Manajemen Pendidikan Islam*, 6(04), 983-998.
- Nakhonsawan Primary Educational Service Area office 1. (2022). *Self-Assessment Synthesis Report of Educational Institutions under the Educational Service Area Office 1*, Nakhon Sawan: Nakhon Sawan Primary Educational Service Area office 1. (in Thai).

- Petersen, P. B. (1999). Total Quality Management and the Deming Approach to Quality Management. *Journal of management History*, 5(8), 468-488.
- Phiromtham, K., Sangnon, K. & Sriwichai, S. (2023:) Developing Internal Quality Assurance Procedures in the Digital Era of Schools under Chonburi Provincial Education Office. *Mahamakut Graduate School Journal*, 21(2), 1-15. (in Thai).
- Phukthanapinyo, T. (2022). School Participation Administration. *Journal of Educational Administration Innovation*, 1(1), 1-9. (in Thai).
- Pimkote, N., Singhapan, P., & Masena, C. (2023). A Strategies for The Implementation of An Internal Quality Assurance System for Primary Education In The Digital Era. *Journal of MCU Social Science Review*, 276-289. (in Thai).
- Sapsombat,W., Kaewkhiew,P., Vangmeejongmeeand,C. & Pitchayawat,L. (2023). A Study the Guidelines for Bringing Basic Educational Standardon Internal Quality Assurance of Schools in B.E. 2561 for Practice. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(12), 528-552. (in Thai).
- Silanookit, C. & Viwattananon, S. (2022). Integrated School Management. *Doctor of Philosophy in Social Sciences Journal*, 11(1), 1-12. (in Thai).
- Sukjai, W., Thammasit, P. & Sichomphoo, C. (2023). The Guidelines for Directors' Educational Administration in the Digital Era under Vocational Education, Uttaradit Province. *Journal of Administration and Social Science Review*, 6(3), 73-86. (in Thai).
- Tama, L. & Sriputtarin, S. (2021). Digital Era Leadership of School Administrators Affecting Educational Quality Assurance System Implementation of Schools. *Rajapark Journal*, 15(38), 224-240. (in Thai).
- Wechayaluck,N. (2023). The Leadership Development Guidelines of the School Administrators in the Secondary Schools in Phitsanulok in the Digital Era. *Social Sciences Research and Academic Journal*, 18(1), 45-58. (in Thai).
- Wongruethaiwattana, M. (2021). Guidelines of The Digital Age Education Quality Assurance System Development of School Administrators Expansion Educational opportunities under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(5), 123-139. (in Thai).

*****

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

การส่งบทความ

1. ให้พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษสัน ตั้งค่าน้ำกระดาษเป็น B5 (JIS) (7.17 x 10.12 นิ้ว) ระยะขอบ บน/ล่าง/ซ้าย/ขวา 0.7 นิ้ว และหัวกระดาษ/ท้ายกระดาษ 0.5 นิ้ว ควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้า และไม่เกิน 14 หน้า รวมเอกสารอ้างอิง โดยพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Office Word 2007 หรือ 2010 ขึ้นไป ใช้แบบตัวอักษร Angsana New
2. ชื่อเรื่องใช้ขนาด 18 พอยท์ ตัวหนา ชื่อผู้เขียนใช้ ขนาด 16 พอยท์ ตัวหนา และเนื้อหาใช้ขนาด 15 พอยท์ โดยให้เขียนเชิงอรรถไว้ด้านล่างบทความด้วยภาษาไทย-อังกฤษ โดยระบุตำแหน่ง สถานที่ทำงานที่ติดต่อได้ ทุนวิจัยที่ได้รับ
3. หากมีอ้างอิงเอกสารในการเขียนบทความให้อ้างอิงไว้ในส่วนท้ายของบทความ โดยใช้คำว่า “เอกสารอ้างอิง”
4. การจัดส่งต้นฉบับบทความให้ส่งผ่านระบบออนไลน์ทางเว็บไซต์วารสารวิชาการและวิจัย สังคมศาสตร์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA>

การตีพิมพ์บทความ

1. วารสารนี้จะรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาทางการศึกษา รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ การพัฒนาสังคม และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้องเท่านั้น
2. ต้นฉบับที่ส่งมาให้พิจารณาตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน และจะต้องไม่ส่งตีพิมพ์ซ้ำซ้อนในวารสารหลายฉบับในเวลาเดียวกัน
3. การตีพิมพ์บทความลงในวารสาร จะเรียงตามลำดับก่อน-หลัง ตามวันที่ได้รับเรื่อง บทความจะจัดส่งให้กองบรรณาธิการพิจารณาถึงความเหมาะสมของบทความ และอาจจะจัดส่งให้เจ้าของบทความปรับแก้ไขในเบื้องต้นก่อนจัดส่งให้ผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน/บทความ
4. กองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตีพิมพ์บทความทุกเรื่อง รวมทั้งการปรับปรุงบทความบางส่วนตามข้อเสนอแนะของกรรมการภายนอกที่เป็นผู้อ่านบทความ
5. ชำระค่าธรรมเนียมพิจารณาตีพิมพ์บทความภาษาไทย จำนวน 3,500 บาท และบทความภาษาอังกฤษ จำนวน 4,000 บาท โดยชำระเงินผ่านธนาคารกรุงไทย สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ชื่อบัญชี “กองทุนวารสารวิชาการสำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เลขที่บัญชี 661-0-61605-1” บทความที่ไม่ได้รับตีพิมพ์ไม่สามารถขอรับเงินคืนได้
6. บทความที่ตีพิมพ์ลงในวารสาร ถือว่าเป็นผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยของคณะผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ ผู้เขียนและคณะต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน

ทั้งนี้ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความในวารสารนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละคน การนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ ให้อ้างอิงแสดงที่มาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินอิสระตรวจอ่านบทความแล้ว

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA>

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (ย่านมัทรี)
398 หมู่ 3 ตำบลย่านมัทรี อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 60130
0-5621-9100-29 ต่อ 1211 หรือ 09-7924-5216 โทรสาร 0-5688-2523